UNITED STATES HOLOCAUST MEMORIAL MUSEUM

Ukrainian Museum-Archives of Cleveland
Displaced Persons Camp Periodicals collection

Item in Public Domain or an Orphan Work:

The United States Holocaust Memorial Museum Library respects the copyright and intellectual property rights associated with the materials in its collection. According to the Library's knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work--or if you know who does--please contact the USHMM Library by phone at 202-479-9717, or by email at reference@ushmm.org.

Also available via libraria.ua.

Ціна 2 шіл. 6 п.

ч. 6-7, жовтень-листопад 1948
МІСЯЧНИК ім. св. Архистратига Михаїла Українського Православного Братства у В. Брітанії, Лондон

No. 6–7, October–November, 1948
" BROTHERHOOD'S LETTER,"
MONTHLY Published by St. Michael's Ukrainian Orthodox Brotherhood in Great Britain, London

Відповідь ЙОГО ВИСОКОПРЕОСВЯЩЕНСТВА ВИСОКОПРЕОСВЯЩЕННІШОГО ВЛАДИКИ ПОЛІКАРПА, МИТРОПОЛИТА УКРАЇНСЬКОЇ АВТОКЕФАЛЬНОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ на привітання І. З'їзду Духовенства і Делеґатів від Вірних УАПЦ, що відбувся в Лондоні 9-10 жовтня 1948 року.

До Голови З'їзду Духовенства і Делеґатів від Вірних Української Автокефальної Православної Церкви у Великій Брітанії, Мітрофорного Протоієрея о. Ігоря Губаржевського.

Дякую Вам, всім делеґатам і духовенству, що зібралися на З'їзд 9-10 жовтня б.р. в м. Лондоні, за надіслане мені привітання і синовнє побажання.

Призиваю на всіх вседіюче Боже благословення і молюся за всіх вірних синів і дочок Української Автокефальної Православної Церкви, в Англії сущих, щоб Господь сподобив всіх повернутися на рідну, вільну, ні від кого незалежну Батьківшину, коли проб'є на те час, а він уже наближається і може наступити скоріше, ніж ми передбачаємо.

ПОЛІКАРП, в.р.
Митрополит УАПЦ.

27. жовтня 1948.

БЛИЖЧЕ ДО ХРИСТА !

ГОСПОДЬ наш Ісус Христос Своїм найближчим оточенням, найдовіренішими своїми учениками обрав 12 апостолів. Та не всі вони були однаково близькі до Христа Спасителя. Бо бути близьким до Христа означає бути одного духа з Ним, розуміти саму суть Його науки, проводити її в життя так, як Христос любить, так, як Христос хоче . . .

І ученики Господні, сини Зеведеєві Іаков і Іоанн, хотіли бути ближче до Христа і разом з матір'ю Своєю просили Ісуса запевнення, що вони сядуть один праворуч, а другий ліворуч у Царстві Його. Але Христос знав, що вони, покищо, міряють Царство Небесне міркою царств земних, бо не розуміють, що справа близькости до Христа не є справою співучасти у славі Його, *а справою співучасти в стражданнях Його*, що саме співстраждання з Христом за Його святу правду означає справжню близькість до Христа. І тоді

не будеш сидіти праворуч чи ліворуч Христа, а *в тобі самому буде вічно жити Христос і ти в ньому.* І тому Христос відповів їм: *„Не знаєте, чого просите: чи можете пити чашу, яку Я буду пити, або хреститися хрещенням, яким Я хрещусь?“* (*Матв.* 20, 22.).

Інші ученики почали ремствувати на синів Зеведеєвих, почувши, про що ті просять. Тоді Ісус, покликавши тих, що ремствували, ближче, пояснив засадничу різницю між зовнішнім, матеріяльним, земним царством і внутрішнім, духовим, небесним царством. Господь сказав ученикам Своїм у зв'язку з тим, що сталося: *„Ви знаєте, що князі народів панують над ними і вельможі володіють ними; але поміж вами нехай не буде так: хто хоче між вами бути більшим, нехай буде вам слугою, і хто хоче між вами бути першим, нехай буде вам рабом; бо Син Чоловічий не для того прийшов, щоб Йому служили, а щоб послужити і віддати душу Свою для викуплення багатьох“.* (*Матв.* 20, 25–28.).

Як же наблизитися до Христа? Чи щоб сісти праворуч і ліворуч у славі Його, чи щоб пити чашу страждань Христових за спасіння людей і тим з'єднатися з Ним?

Багато простягається рук до крісла слави, а мало — до чаші страждань. Багато хотять засновувати царства земні під назвою Царства небесного і устами шанують Христа, а серця їх далеко від Нього. Багато хочуть дістати на спасіння вексель і вимагають сплати його благами земними, а не небесними. Багато підходять до Христа не для того, щоб наблизити Його до серця людей, а *щоб закрити Христа собою.* Таких людей багато. Вони не шукають спасіння, вони шукають заплати. Ці люди є і поміж нами і, може, Боже борони, ними буваємо і ми самі. Хочуть любити тих, що їх люблять, і не хочуть любити тих, що їх не люблять. В справах любови хочуть земного, комерційного розрахунку. А чи пам'ятають вони слова Христа: *„Якщо любите тих, що люблять вас, яка вам за це подяка? бо і грішники люблять тих, що їх люблять. І якщо робите добро тим, що вам роблять добро, яка вам за це подяка? бо і грішники те саме роблять. І якщо позичаєте тим, від яких сподіваєтесь одержати назад, яка вам за це подяка? бо і грішники позичають грішникам, щоб одержати стільки ж“.* (*Лука* 6, 32–34.).

Ви скажете, що неможливо любити тих, що нас не люблять, що неможливо робити добро тим, що роблять нам зло, що неможливо позичати тим, від кого не сподіваєшся одержати назад.

А я вам скажу, що неможливо, люблячи лише тих, що тебе люблять, і роблячи добро лише тим, що тобі роблять добро, бути не тільки добрим християнином, а неможливо бути, навіть, корисним, надійним громадянином, повновартісним сином свого народу.

Скажіть, чи можуть бути добрими християнами ті, що мстяться за кожне заподіяне їм зло. Скільки тоді б збільшилося убивств поміж нами. Скільки б справжніх *злочинів* ми вчинили б у відповідь на великі чи малі *помилки*, зроблені відносно нас людьми. А якби нам мстилися за *наші* помилки? Якби ще більше розрослася злоба поміж людьми, коли б ми з любов'ю (неодмінно з любов'ю) не прощали один одному наших обопільних помилок і провин! Який це був би жах, і який жах є, коли люди бувають такими! Наскільки люди падають тоді нижче тварин!

Скажіть, чи є добрими синами своєї Батьківщини ті, які люблять її лише тоді, коли розраховують на пошану до себе, почесті і владу? А коли так не стається? . . То треба, виходить, шукати тоді такий народ, який дав би їм бажане? А хіба це не зрада?

А пригадаймо, чи провідник жидівського народу Мойсей більше мав від жидів подяки, чи проклять!? Але, не зважаючи на страшну невдячність свого народу, Мойсей не тільки не відійшов від нього, а навпаки — ще більше жалів доручений йому народ, і коли Бог загрозив знищити жидів за їх невдячність і віроломство, відповів самому Богові: *„Як знищиш мій народ, то зітри і мене з книги життя“.* А що було б з жидами в пустелі, якби Мойсей покинув їх, поставивши свої особисті образи вище служіння своєму народові! Бо то був вождь народу, який хотів не пожинати вождівську славу, а *служити своєму народові.*

А пригадаймо великого сина Православ-

ної Церкви, фундатора і будівника численних українських храмів, за якого постійно молились Патріярхи Єрусалимські в Храмі Гробу Господнього, як за великого Добродія і Жертводавця, Захисника віри православної, а якого безбожний Петро Перший наказав щороку проклинати в церквах, пригадаймо його, з ласки Божої Гетьмана Івана Мазепу: — чи в часи досади від невдячности і злоби проти нього деяких, збаламучених царатом, „малороссов“, частини війська і, навіть, окремих людей з особистого оточення, зради і доносів, — чи в часи смутку і зневіри в тих, кому вірив, Великий Гетьман відійшов від служіння своєму народові? А так легко було лише стати на бік Петра, щоб дожити свій вік у багатстві і розкошах. Не відійшов і віддав Богу духа на вигнанні вірним сином України, відданим батьком свого народу *і слугою його.* Бо Іван Мазепа не хотів служити Петрові І., якого самі росіяни називали антихристом, і російському народові, а вірою і правдою, безкорисно, не чекаючи заплати, *служив Богові Святому і Україні.*

А пригадаймо нашого Головного Отамана, пригадаймо Симона Петлюру, — чи могло бути більше несправедливости, невдячности, зневаги і знущань від ніби своїх таки людей, ніж він переніс? ! Але Симон Петлюра, при всіх своїх плюсах і мінусах, мав один найбільший плюс: він переніс усе це ради українського народу; з нього глузували, що він не доктор, невійськовий фахівець, не аристократичного роду і ще Бог знає не що. Земний незламний шлях Симона Петлюри, шлях вірности Україні, пересікли лише сім куль Швацбарта, а шлях його духа, його ідей став шляхом вірних синів і дочок українського народу на довгі віки. І багато невдячних стали вдячними, а багато „мудрих“ виявилися немудрими.

А вороги нашого народу охрестили українців-самостійників з часів Петра і по 1919 рік „мазепинцями“, а українців-самостійників з 1919 року по наші часи „петлюрівцями“.

А що було б, якби Мазепа і Петлюра поставили свою амбіцію вище інтересів свого народу, вище *служіння своєму народові*, відповіли б злом за зло і пустили б з рук кермо національного корабля? !

Чи не бачив наш Шевченко, як трудно боротися з російським імперіялізмом, що в особі його представників обікрав наш народ, приспав його, як малу дитину, поросійщив, навмисне залишив без освіти. Чи не відчував він, як гірко боротися за людей, які часто його проклинали, не розуміли, навіть, належачи до ближчого оточення поета (напр., П. Куліш і інші). А він молився за Україну довгими днями і ще довшими ночами у тяжкій царській неволі, боячись лише одного: „що Україну злії люди присплять, лукаві, і в огні її, окраденую, збудять“. І готовий був душу погубити за Рідний Край.

Чиїми слідами вони йшли, як не слідами Христа, жертвенні, однодушні з своїм Спасителем?

Хіба не Христос сказав: *„Хто хоче душу свою зберегти, той погубить її, а хто погубить душу свою заради Мене, той збереже її“.* (*Матв.* 16, 25.)?

Хіба не Христос сказав: *„Немає більшої любови від тієї любови, як хто положить душу свою за друзів своїх“* (Іоан. 15, 13.)?

Хіба не Христос віддав своє життя за нас у муках, під час знущань? І в часі самих хресних страждань молився за людей, що знущалися з нього, бо бачив їхню духову неміч, духову сліпоту, бачив, що вони не знають, що творять, *бо любив їх, цих людей, які Його ненавиділи, бо страждав і умирав не тільки від них, а й за них.*

Але Христос усе Своє життя провів у боротьбі проти фарисеїв, щоб вони не заважали ввійти в душу людську правді Христовій, основаній на незламній вірі і полум'яній любові. Через те Він прямо, в вічі, говорив їм: *„Горе вам, книжники фарисеї і лицеміри, що зачиняєте Царство Небесне людям; бо самі не входите і тих, що хочуть ввійти, не допускаєте . . . Горе вам, книжники і фарисеї лицеміри, що стаєте подібними до гробів пофарбованих, що з-зовні здаються гарними, а в середині повні кісток мертвих і різної нечистоти; так і ви з-зовні здаєтеся людям праведними, а в середині повні лицемірства і беззаконства“.* (Матв. 23, 12, 27–38.).

Христос усе Своє земне життя провів у боротьбі проти фарисейського псевдовченого формалізму, бездушности, дерев'яности душі і розуму. Він прощав

ворогам Своїм, любив ворогів, не противився злим людям, *але противився злу, яке ці люди сіяли навколо себе, отруючи оточення.* І за те злі люди, перебуваючи в сітях диявола, не могли звільнитися з цих сітей, боялися і ненавиділи Ісуса, шукали Його смерти і кричали, опановані нечистим духом: *„Ісусе, Сине Давидів, не муч нас!“.*

І тепер є такі люди. Тільки нікому їм сказати правду в вічі.

І ми, що у Христа хрестилися і у Христа одягнулися, ставши на Його хресний шлях, зобов'язані перед Богом і перед людьми говорити цю правду.

І ми звертаємося, насамперед, до нашого народу і, зокрема, до українців, на еміґрації сущих: *Ближче до Христа, ближче по духу, розстебнімо одежу формалістичної бездушности, щоб Христос увійшов у нашу душу!*

Не нищмо форми: вона потрібна і корисна, — але не вивищуймо її понад змістом, не закриваймо нею багатої і прекрасної суті християнства, зробімо форму провідником легкого і доброго сприймання змісту цілим нашим народом, відповідно до психо-етнічних особливостей останнього. Не затискаймо затісно форми на горлянці змісту, даймо змістові вільно дихати і повнотою виявляти себе.

Нарешті, не спотворнюймо змісту Христової науки, а станьмо на висоті його чистоти. І подивімося навколо себе вільними від сміття запобігливости перед земними благами світу цього очима:

що навколо нас робиться, насамперед, в українському оточенні?

Серед українців, як в кожному народі, є добрі і злі люди, є розумні і нерозумні, є видющі і сліпі. На злих, нерозумних і сліпих намагається кожночасно грати кожний наш ворог. Кожний добрий, розумний і видющий українець сьогодні вже знає, що єдиний український народ не може і не повинен бути поділений. А навколо злих, нерозумних і поки ще до котрогось часу сліпих, як комашня, лізуть в очі вороги і нашіптують: „Це східняк, він безбожник, він большевик“, або „він православний“, а інші: „Це західняк, він поляк, він католик“. Нашіптують і використовують людську злобу, людський нерозум, людську темноту.

І до цих, власне, людей, незалежно від того, з Східньої чи з Західньої вони України, я звертаюся.

Ти думаєш, що, мавши щастя виховуватися поза ґратами Совєтського Союзу, тим самим маєш право гордувати твоїм братом зі Сходу? Ти думаєш, що ти ближчий до Христа, ніж він, і вже дякуєш Богові, що ти не такий, як оцей митар? Ти думаєш, що неодмінно будеш у раю, а він не мине пекла?

А ти знаєш, що він прежив? Знаєш, що його батька розстріляли, коли він був іще немовлям, а матір разом із ним вислали в далекий північний Сибір? Що він виховувався в дитбудинку, де до його душі не допускали нічого святого? Що потім він був безпритульним, ходив обірванцем, ночував у підвалах зруйнованих будинків і жив з того, що „роздобув“? Ти знаєш, що його знову заслали на Сибір і там він познайомився і заприятелював з священиком, і тоді, коли всі ним гордували як злодієм і бешкетником, або боялися його, — цей священик не погордував і не побоявся, а заговорив з ним, як з людиною, пригрів його вуркаганську душу, якої не гріли ні батько, ні мати? Ти знаєш, що коли він уперше від священика почув про велич Божого Провидіння, про жертву Христа за людей, в цьому чоловікові пробудилася людина? Ти знаєш, що цей чоловік став християнином не формою, а духом, і всього себе віддав Христу і не одного сліпого і озлобленого привів до Христа? А ти кого привів до Христа? А чому ти досі нікого не привів до Христа? Хочеш, я тобі скажу: тому, що твоя гордість осліпила тебе, обманула тебе думкою, що ти близький до Христа: *ні, ти далекий, бо ти не любиш брата свого.*

А ти бачиш цього, другого? Він десять років, як один день, по коліна в снігу бродив у сибірській тайзі, різав ліс для безбожників — за Христа, за те, що *був церковним старостою* в одній з сільських церков, що належали до УАПЦ коло Таращі. Він не зрікся ані Христа, ані України. І коли під час одного з нічних допитів слідчий проколював йому підборіддя металічним вістрям олівця, вигукуючи: „Ти знаєш, што я імею власть расстрелять тебя на мєстє, как собаку!“,

— цей чоловік тихо, але твердо, відповів: „Я знаю, що ви на все маєте власть, лиш не маєте, конєшно, власті зробити мене невіруючим і не любити України“. Але цього чоловіка Бог вирвав з рук НКВД, і він перед тобою. А ти? Ти вхопився за те одно слово, яке він, за старою звичкою, говорить: „конєшно“, і лише на цій „підставі“ називаєш його „кацапом“, а то й „енкаведистом“. Ти знаєш, якого болю завдаєш ти цим неповинній людині? І ти кажеш, що ти — свідомий українець і християнини?! А як ти є свідомий українець, то, мабуть, читав, як тяжко було в Галичині викорінювати москвофільство, що найміцніше загніздилося було в греко-католицькій Церкві у свій час. Мабуть, знаєш, що не дозволяли читати Котляревського, Шевченка, а писали страшним язичієм, яким ніхто ніколи не говорив ані в Україні, ані в Московщині. А що було б, якщоб тих людей не виховували, а назвали з презирством „москалями“ і прокляли їх так, як вони проклинали в церквах поступових народовців? Чи була б Галичина такою національно-свідомою, якою вона є? А тепер ти хочеш так зробити з людьми, які щойно звільнилися з-під царсько-совєтського московського чобота!? І чого ти цим можеш досягти? Куди ти цих людей штовхаєш? Чи ти розумієш, що штовхаєш їх знову в лабета москалів? Чи ти розумієш, що допомагаєш ворогам роз'єднувати український народ? Чи ти розумієш, що сієш ворожнечу поміж братами? Чи розумієш, що робиш антихристову роботу?

А ти бачиш того третього? Він і досі вагається, він нікому не вірить. Бо його в житті всі обманювали, і він думає, що і ти його обманюєш, що всі твої розмови про Україну, про Бога, про вільне життя, про те, що можна в Англії говорити, що думаєш, — обман. Він лає тебе лайкою, якою навчили його лаятися „на общепонятном язикє“. Я знаю, тобі тяжко це переживати (повір, що мені в сто раз тяжче), але зрозумій, що ця духово прибита, скалічена людина — *це твій брат по Христу і по Україні.* Чи маєш ти право допустити, щоб він загинув для Церкви і для Бога? Чи не твій обов'язок терпеливо витягти його з болота гріховности, вилікувати його від душевної сліпоти? А хто ж йому допоможе, як ти не поможеш?

А тепер звертаюсь до тих українців зі Східної України, які не бачать або не хочуть бачити, що навколо них робиться.

Бачиш, поряд тебе стоїть ще нестара людина з Галичини. Недавно був такий час, коли він, залишивши свою родину, пішов у ліс. Голодував, коли не могли піднести повстанському загонові їжі. Стинався з большевицьким і з німецьким наїзником в одчайдушній боротьбі, тричі поранений в одчайдушній боротьбі за Україну. А тобі підшіптує московський ворог з-за кутка, що то не українець, а „ґалічанін“, що то спольщений малорос, що то твій ворог, що з ним треба боротися. З ким? З своїм братом? В чиїх інтересах? Я тобі скажу, в чиїх інтересах: *в інтересах наших національних ворогів, в інтересах ворогів Бога і України, в інтересах москалів, поляків і кого хочеш, тільки не в інтересах української сім'ї, а на шкоду їй.* Московський ворог, прикрившись плащиком Церкви, нашіптує тобі, щоб ти не вірив братові своєму, щоб ти боровся з братом своїм, *щоб ти не любив, а ненавидів брата свого. Опам'ятайся! А де ж Христос? Стань ближче до любови Христа-Спасителя. Христос є любов, а той, хто вчить тебе ненависти, навіть, до рідного брата свого, — сатана.* Вороги поділили наш народ в своїх головах і на своїх конференціях, що відбувалися між москалями і поляками в Лондоні, на „русскіх і поляков“, так що, навіть, Кам'янець-Подільський вирішили віддати Польщі, коли буде повалений большевизм . . . А покищо намагаються розсварити нас, бо знають, що, не розсваривши, не подолають . . .

Стіймо твердо на сторожі Христової істини, Христової любови. Не чекаймо заплати за служіння братові своєму, бо можемо не дочекатися, або дочекатися . . . осуду, зневаги, прокльонів. Але не зражуймося цим. Ідімо і далі своєю дорогою, ідімо за Христом, несімо, як і Він, свій хрест! Його переслідували, Його проклинали, Йому загрожували, з Нього знущалися, Його, нарешті, розп'яли. А постраждав за них, за цих людей, і зоря любови, яка засвітилась над землею в хвилину Його народження, не згасла і досі.

Ідімо Христовою дорогою. Бачите, за Христом пішли нею мученики перших віків християнства, а далі мільйони вірних нашої Святої Церкви: пастухи, теслярі, рибалки, князі, вчені, хлібороби, вояки, священики, робітники і інші, і інші. Серед них почесне місце посідають і діти нашого боголюбивого народу. Чи запорожці, що ходили в походи під проводом „східняка“ Сірка, чи „західняка“ Сагайдачного, робили різницю, веде їх у бій „східняк“ чи „західняк“?

І дуже боляче буває для українського серця, коли дехто пробує побудувати мур ненависти поміж українцями-католиками і українцями-православними і скерувати нишком-тишком українців-католиків проти українців-православних, а українців-православних проти українців-католиків „во ім'я Христа“. *„Во ім'я Христа?“*. Та Христос, якби прийшов на землю в цей час, то прокляв би тих, що творять роздор, а не приносять доброго плоду миру і любови. Прокляв би, як безплодну смоковницю.

Ви, фарисеї, що боретесь за перше місце коло Христа, ви насправді здобуваєте своїм фарисейськими вчинками, своєю нетерпимістю до вірних іншого, ніж ви, віровизнання, своєю лисячою хитрістю, своєю погордою до меншого брата, ви насправді здобуваєте собі перше місце *коло диявола*. Христос не хоче вас. Він про це ясно сказав, про це говорить усе Євангеліє. Прочитайте Його *серцем*, а не очима, засліпленими гордістю.

Є звичай, що коли військовий входить у вівтар, повинен зброю свою залишити перед вівтарем. *Залишіть і ви всю свою гордість, заздрощі і злобу перед дверима храму і ввійдіть до Церкви Божої, станьте тихенько на коліна на місці митаря, а не фарисея, і скажіть від щирого серця: „Боже, будь милостивий до мене, грішного!“ І заплачте від усієї душі. І душа, омита Вашим каяттям і слізьми, очиститься від тягару холодної ненависти, а натомість прийде радісна теплота всепрощаючої Христової любови. І тоді вам стане легко, і тоді ви будете не тільки близько до Христа, а єдине з Христом“.*

Щоб прийти до цього, *треба тільки мати очі. А для того, щоб мати духовні очі, щоб іти правильним шляхом, треба іти шляхом Христа, Його любови до людей, праведних і грішних, свідомих і несвідомих. Треба мати Христову простоту і чистоту серця, треба бути готовим у боротьбі за Христову правду до поневірянь, страждань, зневаги навіть з боку тих, за інтереси кого ми боремось. Треба духом бути ближче до Христа, треба своїм єством з'єднатися з Христом.*

„Бо ми“, — пише св. Апостол Павло, — *„у великім терпінні, в скорботах, у бідах, в Духові Святому, у нелицемірній любові, в слові правди, в силі Божій, зі зброєю правди в правиці і лівиці, через славу і безчестя, через ганьбу і хвалу, як обманці, але ми правдиві; як незнані, та пізнані, як ті, що вмирають, та ось ми живі; карані, та не забиті; як сумні, та завжди веселі; як убогі, але багатьох ми збагачуємо; як ті, що нічого не мають, але всім володіємо“* (2. *Коринт.* 6, 4–10.)

Таким повинен бути дух християнина-Богоносця.

БРАТТЯ І СЕСТРИ!

Почалася Пилипівка. Наближається Різдво Христове. Проведемо Різдво в Англії по-православному і по-українському. Будемо колядувати, відсвяткуємо Святий Вечір, як Бог приказав. Хто забув, або ще не знає наші старовинні звичаї, нехай прочитає книжечку: „Колядки, щедрівки і духовні канти“, яку видало наше Братство. Вартість книжечки лише один шілінг, але в ній написано, що потрібно, про українські різдвяні звичаї. Про ці ж таки звичаї згадано і в другій книжці, виданій нашим Братством: „У свят-вечір“. Вартість книжки та сама.

Вчіть колядки, готуйтеся до великої спільної української коляди.

Нова радість стала, як на небі хвала,
Над вертепом звізда ясна увесь мир осіяла,
Де Христос родився, з Діви воплотився,
Як чоловік преубогий, пеленами повився.

Пастушки з ягнятком перед тим Дитятком
На колінця упадають, Христа восхваляють.
Янголи співають, славу, честь звіщають,
І на небі, і на землі, мир проповідають.

Просим Тебе, Царю, милістю безмірний,
Даруй літа щасливії слугам Твоїм вірним.
Просим Тебе, Царю, просим Тебе нині,
Пошли долю, верни волю нашій Україні.

Бережіть українські звичаї! Це один з міцних зв'язків наших з Рідною Землею.

Бережіть українські звичаї! Це наш зв'язок із силою наших батьків, дідів і прадідів.

Бережіть українські звичаї! Це наш захист від національного знищення на чужині.

Бережіть українські звичаї! Це запорука сили нашого майбутнього.

Бережіть українські звичаї! В них живе вічний дух української нації.

СТАТТІ І ОГЛЯДИ

ЦЕРКВА І ПОЛІТИКА

о. Антоній Ґраматіньш, Протоієрей, Керуючий Латиською Православною Автономною Церквою у В. Брітанії.

Як представникові Автономної Православної Церкви Латвії у Великій Брітанії, мені доводиться мати діло з представниками ряду інших православних Церков. З огляду на покладені на мене обов'язки, щоб мати змогу обслужити розкидану по всій тутешній країні паству, я повинен шукати контакту з іншими Церквами, спільної з ними діяльности. До того ж я завжди вважав за велику утіху в наших вигнанських умовах мати цей контакт, це спілкування. Як радісно знайти духовне полегшення і допомогу у священиків інших Церков, бо ці священики полегшують страждання своїх народів і є досвідніші від мене в пастирському служінні.

Вважав я і своїм прямим обов'язком усталення дійового контакту Церков православних, бо мріяв через цей контакт хоч трохи сприяти духовому зближенню народів, поставлених нині в однакові умови, народів, що живуть тими самими надіями, але є так духово розрізнені, так скоса дивляться один на одного, так відчужені один від одного.

Але ж передова світська політична думка вже вдруге в двадцятому столітті поставила на порядок денний об'єднання націй світу; ставить на порядок денний питання про спілки народів, міждержавні парляменти. Якщо старання ці не здобули успіху, то провина не в ідеї, а в особах і способах здійснення ідеї.

І ось, здавалося мені, що Церкві, і Церкві Православній також, пора б розгорнути працю над духовим зближенням народів, зглаженням протиріч, що виникають часто через непорозуміння і через брак християнського почуття братньої любови. Мені здавалося безсумнівним, що діло Церкви вносить дійсний мир у світ і між людьми благовоління.

Не можу поскаржитися на особисто до мене і до моєї Церкви ставлення. Натрапляв я на часто-густо добре і сердечне ставлення, допомогу порадою і ділом, без яких я не міг би відправити тут, в Лондоні, Служб Божих. Бував і байдужий прийом, що вичерпувався офіційною пристойністю. Але, шукаючи духового контакту, дружніх християнських взаємин, я натрапляв на явища, які викликали смуток і здивування, які наводили на серйозній роздум. Поміж національними Церквами існує ворожа настороженість, і не тільки настороженість, а й просто ворожість, що у своїх виявах часто переходить межі хритиянської стриманости і, навіть, правди і пристойности.

Ворожість ця виявляється в друку, в журнальних статтях, книжках, а також в усному слові-наклепами. На превеликий жаль, в цю ворожість втягають і інших, дорікаючи тому чи іншому, з ким вони ворогують, що він має добрі взаємини з іншими православними Церквами, — а їм це не подобається.

Надіслали мені чималу кількість примірників однієї книжки безплатно. Я зрадів. От, думаю, добрі люди! Даремно зрадів. Виявляється, прислали мені памфлет на Українську Автокефальну Православну Церкву. Бачу, що в надісланій брошурі дана воля почуттям невисокої вартости, і тон книжки негідний. Не можна вірити, поки не перевіриш факти. А в одному довелося переконатися, а саме, що Блаженніший Діонисій, Голова Автокефальної Православної Церкви в Польщі, благословив Українську Православну Церкву і славив її Єпископів. Книжка виходить з кіл Русской Зарубежної Церкви. А мені говорили, і то наполегливо, що українці „самосвяти“.

Є статті і книжки з кіл тієї ж Церкви, що спричиняють серйозні роздуми про сучасність і доцільність думок, які там висловлюються. Не обмежуються вже лише Українською Церквою. Попадає і іншим: Фінляндській, Естонській, Латиській, Автокефальній Церкві Польщі, Американській і Вселенському Патріярхові Констянтинопольському, якщо він вчинив щось незгідно з бажанням шановних авторів. Погордлива великодержавність і гординя почувається в думках тих, що пишуть. Все неканонічне, за вийнятком їх самих.

Висувається питання про політику в

Церкві, про Церкву і політику. Дуже важливе і дражливе питання. Твердять, що нові автономні утворення церков — справа політики, що вони неканонічні. Але всім відомий безперечний факт, що з ростом великоросійської державности, заохочувана світською владою, Московська Православна Церква „неканонічно“ відокремилась від Констянтинопольського Патріярхату, і останній понад сто років не визнавав юридично її автокефалії. Так от: те саме, що проробила, Московська Церква щодо Церкви Констянтинопольської, те саме сталося з національними Церквами щодо Московської.

Існування самостійних національних Цправославних Церков є по-суті питання національно-політичне, а не питання віри і доґматів. Це справді питання політики. А якщо це так, то треба бути обережним в осуді Церков, щоб не стягти на себе справедливих нарікань і обвинувачень в підтримці ворожих нецерковних політичних тенденцій. Нарід, що бореться за незалежність, не потерпить над собою Церкви, яка осуджує його стремління до волі.

Ми всі в однакових скитальських умовах, з однаковими надіями повернутися у вільні від гноблення рідні оселі. Прогресивна світська думка в мряці нинішнього дня шукає нових форм дружнього співжиття народів, усвідомивши, що існуючі форми виявилися невідповідними. Діло схиляється до узгодження суверенности народів з загальнолюдським благом. Мова йде про світовий керівний орган, що мав би силу обмежувати сваволю і гноблення однієї нації іншою, що мав би силу запобігти кривавим сутичкам. Вишукуються нові форми життя, які, при запровадженні їх у життя, стали б на ґрунті християнських ідеалів. Досвід нашого покоління показав, що руйнуються наймогутніші і, здавалося б, непохитні політичні утворення. Той же досвід показав, що панувати насильством означає нести в світ величезні нещастя.

Цілком ясно, що народи, які покоштували благ свободи, не захочуть добровільно сунути голову в ярмо. Також конче потрібно помиритися з думкою, що не пощастить утримати під ярмом народи, що прагнуть волі. Пригадується початок нашого двадцятого століття. Православна допоміжна школа в Латвії. Хлопчик восьми років стоїть у кутку з дощечкою на грудях; він покараний за те, що говорив „хлопською“ латиською мовою. А двадцять років пізніше в незалежній Латвії цією мовою було написано ряд наукових дослідів з усіх галузей науки, високохудожні літературні твори, перекладені найславніші твори світової літератури. Нарід пережив нечуване піднесення всіх ділянок життя, не залишивши пасинками і меншости. Меншості недавно пануючого в Латвії чужого народу відплатили признанням цілковитої культурної автономії і терпимости. Так швидко змінилася побутова картина.

Нині сорокамільйоновий український народ переживає період національного відродження. Поза ланцюгами тієї чи іншої теперішньої чи минулої великодержавности. Тут, у вільній країні, сини українського народу готують об'єднання і звільнення свого народу, що перебував під владою п'яти держав. Зрозуміло, що народ добивається своєї Церкви, вільної від ворожої йому політики.

З цим і іншими багатьма фактами Церквам треба рахуватися. Не треба забувати, що великодержавність кожної Церкви виросла на ґрунті великодержавности політичної, світської. І, якщо тепер деким проповідується церковна великодержавна вийнятковість, то не дивно, що ця „проповідь“ сприймається як заклик до повороту до політичного минулого, тим більше, що громадські кола, які за цією церковною вийнятковістю прямують, без сумніву отруєні політичною романтикою минулого і не мають нахилу визнавати змін, які відбулися і відбуваються в світі.

Було б величезною помилкою плямувати минуле народу. Але цілком природньо є те, що інші народи не схильні поділяти великоросійський політичний романтизм, ідеалізацію і вихвалювання минулого і заклик до повороту минулого разом із гнобленням цих народів.

І ось, коли читаєш ці статтейки і книжечки, просякнені нетерпимістю і зневагою, коли слухаєш наклепи, то мимоволі виникає думка: чи справа Церкви Православної тепер цим займатися; чи справа це Церкви, вчення якої без огню і меча поши-

рилося на північ, до Балтійського моря, вже у десятому столітті? Чи не відстають шановні автори не тільки від церковної, а й від світської думки, яка в мряці сьогоднішнього дня намагається знайти нові форми мирного співжиття народів?

Чи доцільно нині чванькуватими виступами, які викликають реакцію, загострювати взаємини поміж православними і іншими народами? Чи не треба домогтися зближення на основах взаємного розуміння?

Акад. Д. Яворницький.

ЦЕРКВА У ЗАПОРОЗЬКИХ КОЗАКІВ

(Уривок останній)

У ВАЖЛИВИХ церковних справах, напр., будуванні нових церков, Запорозький Кіш, оскільки це видно з документів XVIII ст., звичайно, звертався по благословенство безпосередньо до Київського митрополита, на що останній відповідав січовому товариству духовними грамотами.

Після встановлення на Запоріжжі т.зв. „правління намісника“, близько 1760 р., взаємини Коша з Митролитом ускладнилися: крім Коша, митрополитові писало і „правління намісника“. Треба думати, що ця процедура була придумана саме тому, щоб поставити запорозьку церкву в безпосередню залежність від російського престолу, до чого уряд уже змагав від половини XVIII століття, коли спеціяльним наказом „крепчайше“ заборонено було запорозьким козакам, щоб вони „надалі без дозволу свого єпархіяльного архиєрея нікого до Богослуження не допускали“.

Утримання січовому і взагалі всьому запорозькому духовенству в основному складали щедрі дарунки, духовні тестаменти і військова здобич. У запорозьких козаків XVI, XVII та XVIII ст. було загальним звичаєм давати частину свого достатку до церкви „на поминання козацької душі“; також був у них звичай ділити свій здобич після повернення з військового походу на три частини і першу частину „від усякого меча й весла“ віддати на манастир і церкви, як це співається у думах, що дійшли до нас:

„Срібло-злото на три части паювали:
Першу часть брали, на церкви покладали:
На Святого Межигірського Спаса,
На Трахтемирівський манастир,
На вягую Січовую Покрову давали, —
Котрі давнім козацьким скарбом будували,
Щоб за їх, вставаючи й лягаючи,
Милосердного Бога благали,
А другу часть поміж собою паювали,
А третю часть брали,
Очеретами сідали,
Пили та гуляли“.

Забезпечивши своє духовенство з матеріяльного погляду, Запорізький Кіш, однак, не виключав права духовних осіб брати винагороду за таїнства й відправи різних треб, але обмежував лише розміри оплати встановленими нормами.

Відступи від постанов Коша, які дозволяло собі робити запорозьке духовенство, були переслідувані в самих початках. Так р. 1765 донесено було в Кіш, що самарські священики дозволили собі різного роду „здирства“ щодо своїх парафіян, брали за вінчання більше, як три карбованці, продавали для церкви свічки, тільки згори обмазані воском, всередині ж зсукані з самого валу і тому „непридатні ні до горіння, ні до церковної справи, ні до читання“.

Вважаючи, що від високої такси за вінчання „народ простої вдачі може сходитися і творити незаконні шлюби“, а від підробки церковних свічок „гріх перед Богом і зазрительно совісті“, Запорозький Кіш спеціяльним ордером того ж року, 22 січня, наказував через самарського полковника Олексія Коциря негайно припинити це зловживання і в крайньому випадку відсилати тих, що мають вінчатися, від парафіяльних священиків до Самарського манастиря, як це робилося в старовину“.

Богослуження у запорозьких козаків відбувалися щодня неодмінно за монашим чином Східної Православної Церкви; церква, принаймні, Січова, завжди мала дорогу ризницю і надзвичайно багате церковне майно . . . Царські ворота в церкві останньої Січі були вилиті з чистого срібла, ікони горіли золотими шатами, а лиця ікон були писані кращими візантійськими митцями-малярами, свяще-

ничі ризи були ковані чистим золотом, священні книги обкладені товстим сріблом з коштовними діямантами.

Під час Богослуження запорожці тримали себе надзвичайно поважно і пристойно. Щоб не порушувати тишу, вони, ввійшовши у церкву, розміщувалися відповідно до рангів: прості козаки рядами посеред церкви, старшини, себто кошовий отаман, суддя, писар, осаул і кілька почесних старих козаків, — на спеціяльних місцях, так званих бокунах або стасидіях чудової різьбарської роботи, пофарбованих ясно-зеленою фарбою.

Під час читання Євангелії всі козаки ставали на „струнко“, бралися за ефеси шабель і виймали леза з піхов на знак готовости захищати зброєю Слово Боже від ворогів Христової віри: на єктеніях під час Богослужень поминалися на йменння кошовий, суддя, писар та осаул.

При Богослуженні запорожці дуже любили урочистість, для чого тримали цілий хор співаків як старшого віку, так і молодшого. Для цієї мети вони користали іноді з випадкового приїзду на Січ якогобудь архиєрея і просили його відправити Службу Божу з усіма урочистостями архиєрейського чину. Така нагода випала їм одного разу під час переїзду слобідсько-українськими та запорізькими землями грецького Єпископа Анатолія Мелеса; на прохання запорожців, він кілька раз відправив Богослуження у Січовій церкві, і це надзвичайно захопило всіх козаків: „Архиєрейським Богослуженням все простонароднє запорізьке військо було захоплене. По границях цього міста Січі було багато приїжджих і чужинців, у прославленні Божім була значна користь придбана“. (Скальковський „Іст. нов. Січі“. Одеса, 1885.) Запорожці, захоплені урочистістю архиєрейського Богослуження, запропонували Єпископу Анатолію лишитися назавжди в Січі і, навіть, виклопотали сенатський указ про утримання його у себе, і тільки потім, коли Анатолій Мелес був засуджений святійшим синодом на негайне вислання за кордон, відпустили його з Січі, обдарувавши коштовними подарунками та грішми.

Крім повсякденної літургії, у запорозьких козаків завжди правилися соборні панахиди та „нарочисті сорокоусти“ за померлих козаків як у Січовій, так і по парафіяльних церквах; крім того, школярі окремо читали по них псалтир і дзвонили в дзвони. Для вічного поминання імена забитих козаків заносилися в синодик або виписувалися на окремій таблиці у вигляді здовженої дерев'яної невеличкої лопати, яку диякон тримав перед престолом Божим, вичитуючи по ній імена поляглих у бою захисників Христової віри.

Крім усього сказаного про церковний устрій в Запорожжі, не можна поминути одну особливість поміж козаками: у запорозьких козаків, як людей військових, деякі святі і деякі свята користалися особливою повагою порівняно з іншими, а саме: Покрова Пресвятої Богородиці, архистратиг Михайло і Микола Чудотворець. На честь Покрови Пресвятої Богородиці завжди будували церкву в самій Січі; це свято мало подвійне значення для запорозьких козаків: під покровою Божої Матері запорожці не боялися ані ворожого вогню, ані грізної стихії, ані бурі морської; під покровою Вседіви вони залишалися цнотливими і свято виконували найголовнішу девізу свого життя — захист православної віри. Архистратиг Михайло, найголовніший „з безтілесних сил воїн“, був незримим керівником запорожців на війні, віщував їм своєю трубою перемоги і давав знаки до відступів. Святитель і великий чудотворець Миколай, як покровитель усіх „що плавають, подорожують і мандрують“, невидимо був супутником запорозьким козакам в їхніх морських переходах, підбадьорював і потішав їх під час страшних бур на Чорному морі, що так часто носило запорозькі чайки то до Синопу та Трапезунду, то до Аккерману та самого Царгороду . . .

(З огляду на об'єм „Братського Листка“, нарис ми подали в скороченні, опустивши моменти, що могли б цікавити лише глибокого фахівця. Напр., історія будови кожної церкви на Запоріжжі тощо. Залишаємося при думці, що навіть в такому скороченому вигляді цей нарис не втратив свого чарівного змісту, хоч був написаний покійним акад. Д. Яворницьким ще в 90-их роках минулого століття. —*В.Р.*).

Знайшов у матеріялах Лондонського Музею проф. В. Ревуцький.

ЦЕРКОВНЕ ЖИТТЯ

ЗУСТРІЧ

Його Високопреосвященства, Високопреосвященнішого Владики Полікарпа, Митрополита Української Автокефальної Православної Церкви, з Його Еміненцією Др. ФІШЕРОМ, Архиєпископом Кентерберійським.

25 листопада Його Високопреосвященство, Високопреосвященніший Владика Митрополит Полікарп мав зустріч з Його Еміненцією, Др. ФІШЕРОМ, Архиєпископом Кентерберійським.

Владика Митрополит зустрів Архиєпископа Кентерберійського, що прибув на континент Европи, і, поряд відвідин різних країн, відвідав Брітанську Окупаційну Зону Німеччини. Разом з Владикою Митрополитом і українським православним духовенством Його Еміненцію зустрічало духовенство російської і польської православних Церков, а також духовенство лютеранських Церков.

На прийнятті було виголошено ряд промов. Першим промовляв Його Високопреосвященство, Високопреосвященніший Владика Митрополит Полікарп, який сказав так:

„Ваша Екселенціє! Вітаю Вас з прибуттям на цю землю, чужу для Вас, англійців, і для нас, українців.

Я відчував би більшу радість, якби вітав Вас у вільній і незалежній Україні, яка такою буде, і ми всі українці-скитальці твердо і глибоко в це віримо і про це щоденно благаємо Милосердного Бога.

Ми молимо Бога, щоб Він дарував усьому світові спокій і всім людям спокійне та щасливе життя, а особливо тим, які прихильно ставляться до нас, українців, і турбуються нашою долею. Ми віримо, що настане час, коли безбожницька хвиля пройде і безбожники згинуть з лиця землі, як тане віск від огню, а ми повернемося на свою рідну землю.

Прощу Ваших молитов, щоб наші бажання здійснилися якнайскорше.

Прийміть же від мене цей образ Божої Матері, споруджений українськими руками тут, на вигнанні, і нехай він нагадує Вам Україну та її многострадальний нарід, що потребує Ваших молитов“.

При цьому Високопреосвященіший Владика Митрополит подарував Його Еміненції Архиєпископу Кентерберійському вишитий образ Божої Матері в гуцульських рамах.

Потім промовляли єпископ російської Церкви Владика Афанасій, сербський священик і інші.

Високопреосвященніший Владика Митрополит мав, крім того, з Його Еміненцією Архиєпископом Кентерберійським окрему розмову.

ВЛАДИКА АРХИЄПИСКОП МСТИСЛАВ ВІДВІДАВ СПОЛУЧЕНІ ШТАТИ АМЕРИКИ

„Вісник“. — На запрошення Архиєпископа Атенагораса, правлячого Грецькою Архидієцезією Північної і Південної Америки, який повідомив про своє бажання особисто пізнати Голову Української Греко-Православної Церкви в Канаді, — Владика Архиєпископ Мстислав відбув у другій половині жовтня подорож до Сполучених Штатів Америки.

Перша зустріч обох ієрархів відбулася 20. жовтня в Нью-Йорку і тривала понад дві години. Розмови, що відбулися під час цієї зустрічі, носили інформаційний характер і обіймали цілість української православної проблеми.

На другий день — 21. жовтня, Арихиєпископ Атенагорас гостив Архиєпископа Мстислава обідом, на якому, крім обох Владик, були присутні члени Церковного Управління Грецької Архидієцезії на чолі з о. прот. М. Андреалісом та о. прот. В. Слюзар з Монтреалу, який супроводив Владику Мстислава в подорожі до Сполучених Штатів і був присутній під час розмов обох ієрархів. По обіді відбулися дальші розмови, предметом яких було сучасне положення української православної церковної справи на терені Північної Америки.

На пам'ятку зустрічі Владика Архиєпи-

скоп Мстислав подарував Архиєпископові Атенагорасу мистецьки виконаний наперсний хрест з оздобами.

22. жовтня Архиєпископ Мстислав відвідав у Філядельфії Владику Іоанна Теодоровича, а наступного дня виїхав через Дітройт до Вінзор, де 24. жовтня відбулася перша його візитація тамошньої української православної церкви.

АТЕНАГОРАС — СВЯТІЙШИЙ ПАТРІЯРХ ВСЕЛЕНСЬКИЙ

31 жовтня ц.р. в Царгороді на місце Патріярха Максимоса, який через хворість не міг виконувати своїх обов'язків, на Вселенський Патріярший Престол обрано Високопреосвященнішого Владику Атенагораса, Митрополита Нью-Йрського.

Знаємо, що новий Святійший Патріярх Вселенський є енергійним Провідником Православної Церкви, особою, яка, глибоко проникаючи в суть речей, бачить фальшивість створеної большевиками совєтсько-російської Церкви і негідність її гри на всесвітньому церковному форумі.

Тому Святійший Атенагорас на вселенському патріяршому престолі є найбільшою поразкою совєтів в їхній „церковній“ політиці і найбільшою перемогою тих, які змагаються за торжество істиного православія в його боротьбі з большевицькою псевдо-релігійною облудою. Тому обрання Владики Атенагораса викликало сильне обурення в совєтах. Тому Українська Православна Церква бачить в особі новообраного Святійшого Патріярха Вселенського незалежного від сторонніх політичних впливів Стерничого Вселенської Православної Церкви, який сміло і енерґійно згуртує всі православні сили світу в боротьбі проти світового безбожництва.

Православні українці вірять, що обрання Владики Атенагораса на Вселенський Патріярший Престол відкриває новий том історії Вселенської Православної Церкви, одна з сторінок яко, рано чи пізно, відновить давні органічні зв'язки Української Православної Церкви з Матір'ю-Церквою Греко-Візантійською, брутально перервані насильницькою рукою російського самодержавництва.

Бо Україні завжди було так близько до Царгороду, як далеко до Москви.

Складаємо до стіп Його Святійшого Патріярха Вселенського Атенагораса почуття синівської любови і покори і, вітаючи Його Святійшество з прийняттям найвищого на землі сану, просимо патріяршого благословенства і молитов.

Архиєпископ Михаїл відвідує православні парафії в Бельґії

„Громада“. Новоприбулий Владика УАПЦ в Бельґії, — Архиєпископ Михаїл, почав свою діяльність по тих українських робітничих осередках, де живе більший відсоток православних українців.

3. жовтня ц.р. Високопреосвященніший Владика зробив посвячення каплиці в Жеман біля Льєжу, а 10. жовтня відправив Архиєрейську Службу Божу у Вам, біля Монсу. Присутність Владики Михаїла благодійно впливає на православних українців, які з повним довір'ям звертаються до нього у всіх справах.

Свято Покрови у козаків-самостійників

„Громада“. Дня 17. жовтня ц.р. Союз Козаків-Самостійників святкував день Покрови. В Українській Автокефальній Православній Церкві була відправлена панахида за спокій душ отаманів і козаків, що життя своє віддали за віру і козацтво. Було відправлено молебень за здоров'я і добрий успіх всього козацтва. Опісля в приміщенні клюбу „Громади“ відбувся банкет в приявності чисельно забраного козацтва і запрошених представників українців, поляків, естонців і ген. секретаря франц. Союзу комбатантів. Голова Союзу Козаків, отаман Білий, не міг, на жаль, прибути на свято; привіт від нього передала присутнім його дружина. В бадьорій атмосфері, серед чисельних, повних надії промов, свято протягнулось до пізніх годин.

ЛІТУРГІЯ

Складається з трьох частин: проскомідії, літургії оглашенних і літургії вірних.

1. *„Проскомідія“* означає *„приношення“*. Під час цієї частини приготовляються хліб і вино для здійснення таїнства.

2. *Літургія оглашенних*, тобто тих, що зголосилися готуватися до Св. Хрещення, бо за часів Св. Іоанна Золотоустого здебільшого приймали Св. Хрещення дорослі, що переходили з поганства в християнство. Ця частина літургії зветься літургією оглашенних тому, що під час відправи цієї частини мали право бути в присутніми оглашенні, тобто ті, які ще не прийняли Св. Хрещення, але готуються до нього.

3. *Літургія вірних*, тобто та частина літургії, під час якої мають право бути присутніми в церкві і брати участь у молитві лише вірні, тобто лише ті, які, прийнявши Св. Хрещення, виконуючи приписи Св. Церкви і беручи участь у її житті і боротьбі за торжество Христової істини, належать до складу вірних нашої Церкви. Під час цієї частини Божественної Літургії здійснюється Таїнство Св. Євхаристії, тобто перетворення хліба і вина в Тіло і Кров Христову.

Проскомідія відправляється у вівтарі при закритих Царських Вратах без участи народу. Починається вона з виголосу „Благословенний Бог наш“ і кінчається відпустом.

Літургія оглашенних, як і літургія вірних, відправляється з участю народу, починаючись виголосом: „Благословенне Царство Отця, і Сина, і Святого Духа нині і повсякчас і на віки вічні“ і кінчаючись закликом. „Хто готується до Святого Хрещення, вийдіть“.

Літургія вірних починається закликом: „Тільки вірні ще і ще в спокої Господеві помолімось“. Кінчається разом з цілою літургією відпустом.

В зв'язку з тим, що безбожницька влада на нашій Батьківщині і безбожницькі впливи на Заході відірвали деяких наших людей від релігійної практики в тому числі і від практики участи в Богослужіннях, подаємо порядок Богослужінь для наших вірних. Спочатку подається сама схема Богослужінь, щоб кожний вірний міг, знаючи їх порядок, брати участь у молитві і співі, що є конче потрібним. Дуже було б бажано, щоб у церковному співі брав участь увесь присутній народ, а не лише хористи. На перший раз подаємо схему, в якій звернено увагу не на виголоси і молитви священнослужителів, а на частину, практично необхідну для забезпечення участи народу в церковному співі і читанні. В другій брошурі подамо пояснення змісту різних видів Православних Богослужінь. Вважаємо саме це основним, бо деякі наші люди, на жаль, навіть, не догадуються, яким прекрасним, високим і благодатним є цей зміст.

Починаємо ознайомлення зі схемами Богослужінь від схеми Божественної Літургії.

Ціна 6 п.

1. Проскомідія

На початку проскомідії священик благословляє на читання часів. Дяк, або кому він доручить, після виголосу священика „Благословенний Бог наш завжди, нині й повсякчас і на віки вічні“ відповідає „Амінь“ і читає 3-ій час. Після „Помилуй мене, Боже . . .“ псалом 50, Слава і нині, потрійного „Алилуя“ і потрійного „Господи, помилуй“ читець читає тропар дня або, у піст, тропар часу. Пізніше, після читання молитви „Отче наш . . .“, читець читає кондак свята або святого. Після третього часу читається 6-ий час. Після псалму 90-того: „Хто живе від захистом Всевишнього“, Слава і нині, потрійного „Алилуя“ і потрійного „Господи, помилуй“ читається тропар дня, або, у піст, тропар часу. Пізніше, по „Отче наш . . .“ читається кондак свята або святого. Кожний час закінчується відпустом священика.

2. Літургія оглащенних

(Беремо звичайну літургію, яку відправляє сам священик без диякона, бо відмінности в літургії без диякона і з дияконом дуже малі і неістотні, а архиєрейська Літургія відправляється на місцях дуже рідко).

Священик: Благословенне Царство Отця й Сина і Святого Духа, нині й повсякчас і на віки вічні.

Люди: Амінь.

Священик: У спокої Господеві помолімось.

Люди: Господи, помилуй.

Священик: За мир з неба і спасіння душ наших Господеві помолімось.

Люди: Господи, помилуй.

Священик: За спокій на всьому світі, за добрий стан святих Божих церков і за спасіння всіх Господеві помолімось.

Люди: Господи, помилуй.

Священик: За святий храм цей і тих, що з вірою, побожністю та страхом Божим входять до нього, Господеві помолімось.

Люди: Господи, помилуй.

Священик: За святу Православну Українську Церкву і за Владику нашого Високопреосвященнішого Митрополита ПОЛІКАРПА, і Владику нашого (ім'я правлячого Єпископа), чесне пресвітерство, у Христі дияконство, за ввесь причет і людей Господеві помолімось.

Люди: Господи, помилуй.

Священик: За правлячу владу нашу, Боголюбиву Матір нашу Україну і ввесь нарід її Господеві помолімось.

Люди: Господи, помилуй.

Священик: За села і міста наші, за місто це (або село це), всяке місто, село і країну і за тих, що по вірі живуть у них, Господеві помолімось.

Люди: Господи, помилуй.

Священик: За добре поліття, за багатий врожай плодів земних та за часи спокійні Господеві помолімось.

Люди: Господи, помилуй.

Священик: За подорожніх на землі, у воді, у повітрі, за хворих, поневолених і за спасіння їх Господеві помолімось.

Люди: Господи, помилуй.

Священик: Щоб визволитися нам від усякої журби, гніву та недолі, Господеві помолімось.

Люди: Господи, помилуй.

Священик: Заступи, спаси, помилуй і охорони нас, Боже, Твоєю благодаттю.

Люди: Господи, помилуй.

Священик: Пресвяту, пречисту, преблагословенну, славну Владичицю нашу Богородицю і Вседіву Марію, з усіма святими пом'янувши, самі себе, одне одного і все життя наше Христу Богові віддамо.

Люди: Тобі, Господи.

Священик: Бо Тобі належить усяка слава, честь і поклоніння, Отцю й Синові, і Святому Духові, нині, й повсякчас, і на віки вічні.

Люди: Амінь.

І співають антифон 1-ий:

Благослови, душе моя, Господа, і вся істото моя, ім'я святеє Його.
Благослови, душе моя, Господа і не забувай усіх добродійств Його.
Він очищає всі беззаконня твої, зціляє всі недуги твої.
Він визволяє від загибелі життя твоє, милістю та щедротами вінчає тебе.
Він сповняє добрі бажання твої, оновиться, як орлина юність твоя.
Господь творить милосердя і суд усім покривдженим.
Показав путі Свої Мойсеєві, синам Ізраїльським бажання Свої.
Щедрий і милостивий Господь, довготерпеливий і многомилостивий.
Не до краю прогнівається і не повік яритися буде.
Не по гріхах наших учинив Він нам і не по беззаконнях наших відплатив нам.
Бо як високо небо над землею, так укріпив Господь милість Свою на тих, що бояться Його.
Як отець милує синів, так помилував Господь тих, що бояться Його.
Бо Він пізнав природу нашу, що ми пил, згадав Він.
Чоловік, як трава, дні його, як цвіт польовий, так одцвіте.
Бо вийшов дух його, і не буде його, і не побачить уже місця свойого.
А милість Господня від віку й до віку на тих, що бояться Його.
І правда Його на синах синів, на тих, що додержують заповіту Його та пам'ятають про заповіді Його, щоб сповняти їх.
Господь на небі укріпив престол Свій, і царство Його над усім володіє.
Благословіть Господа всі ангели Його, сильні кріпостю, що виконуєте слово Його, слухаючись голосу слів Його.
Благословіть Господа, всі сили Його, слуги Його, що сповняєте волю Його.
Благословіть Господа, всі діла Його, на кожному місці володіння Його.
Благослови, душе моя, Господа, і вся істото моя, ім'я святеє Його.
Благословен єси, Господи.

Священик: Ще і ще в спокої Господеві помолімось.

Люди: Господи, помилуй.

Священик: Заступи, спаси, помилуй і охорони нас, Боже, Твоєю благодаттю.

Люди: Господи, помилуй.

Священик: Пресвяту, пречисту, преблагословенну, славну Владичицю нашу Богородицю і Вседіву Марію, з усіма святими пом'янувши, самі себе, одне одного і все життя наше Христу Богу віддамо.

Люди: Тобі, Господи.

Священик: Бо Твоя є влада і Твоє єсть Царство, і сила і слава, Отця й Сина і Святого Духа, нині й повсякчас, і на віки вічні.

Люди: Амінь.

І співають другий антифон:

Слава Отцю й Синові і Святому Духові.

Хвали, душе моя, Господа. Хвалитиму Господа в житті моїм, співатиму Богові моєму, поки живу.

Не надійтеся на князів, на синів людських: в них немає спасіння.

Одійде дух його, і він вернеться в землю свою; того ж дня загинуть усі думки його.

Блажен, кому Бог Іакова — помічник його, надія його на Господа Бога свойого.

Він створив небо і землю, море і все, що в них; він зберігає істину повік, чинить суд покривдженим, дає поживу голодним.

Господь визволяє закованих; Господь любить праведників.

Господь охроняє чужинців; сироту та вдовицю пригорне, а путь грішників погубить.

Господь царюватиме повік, Бог твій, Сіоне, зроду в рід.

І нині й повсякчас і на віки вічні. Амінь.

Єдинородний Сине і Слово Боже. Ти безсмертний єси і зволив ради нашого спасіння тіло прийняти від Святої Богородиці і Вседіви Марії і непорушно людиною стати. Ти розп'ятий був за нас, Христе Боже, і смертю смерть подолав. Один єси з Святої Тройці, рівнославимий з Отцем і Святим Духом, спаси нас.

Священик: Ще і ще в спокої Господеві помолімось.

Люди: Господи, помилуй.

Священик: Заступи, спаси, помилуй і охорони нас, Боже, Твоєю благодаттю.

Люди: Господи, помилуй.

Священик: Пресвяту, пречисту, преблагословенну, славну Владичицю нашу Богородицю і Вседіву Марію, з усіма святими пом'янувши, самі себе, одне одного і все життя наше Христу Богові віддамо.

Люди: Тобі, Господи.

Священик: Бо Ти Милосердний і Чоловіколюбець Бог єси і Тобі славу віддаємо, Отцю й Синові і Святому Духові, нині й повсякчас і на віки вічні.

Люди: Амінь.

Малий вхід

Після „Амінь" під час малого входу співається третій антифон:

У Царстві Твоїм пом'яни нас, Господи, коли прийдеш у Царство Твоє.

Блаженні убогії духом, бо їх є Царство Небесне.

Блаженні ті, що плачуть, бо вони втішаться.

Блаженні тихії, бо вони осягнуть землю.

Блаженні голодні і жадні на правду, бо вони наситяться.

Блаженні милостивії, бо вони помилувані будуть.

Блаженні чистії серцем, бо вони Бога узрять.

Блаженні миротворці, бо вони синами Божими назвуться.

Блаженні гонимії за правду, бо їх є Царство Небесне.

Блаженні, коли вас ганьбитимуть і гнатимуть та розпускатимуть про вас усяку лиху славу неправдиво Мене ради.

Радуйтеся і веселітеся, бо велика вам нагорода на небесах.

Священик: Премудрість, стіймо побожно.

Люди: Прийдіть, поклонімось і припадімо до Христа. Спаси нас, Сине Божий, що воскрес із мертвих, співаємо Тобі. Алилуя.

„Що воскрес із мертвих (співається неділями; у Богородичні свята співаємо : „молитвами Богородиці“, а в інші дні — „дивний у святих Своїх“.

Після цього співається тропар).

Священик: Бо Ти святий єси, Боже наш, і Тобі славу віддаємо, Отцю й Синові і Святому Духові, нині й повсякчас, і на віки вічні.

Люди: Амінь.

І співають трисвяте:

Святий Боже, Святий Кріпкий, Святий Безсмертний, помилуй нас.
(Три рази).

Слава Отцю й Синові і Святому Духові нині й повсякчас і на віки вічні. Амінь.

Святий Безсмертний, помилуй нас.

Святий Боже, Святий Кріпкий, Святий Безсмертний, помилуй нас.
(Один раз).

Або співають у визначені для цього дні: Усі ви, що в Христа охрестилися, у Христа зодягнулися. Алилуя.

Таким самим порядком, як і „Святий Боже“.

Священик: Будьмо уважні: Мир усім.

Читець: І духові твоєму.

Священик: Премудрість.

Читець: Прокімен на голос . . . (*проголошує прокимен*).

Люди: Повторюють прокімен, співаючи його.

Читець: Проголошує стих.

Люди: Повторюють перше проголошений прокімен.

Читець: Проголошує першу половину прокімна.

Люди: Співають другу половину прокімна.

Священик: Премудрість.

Читець: Діянь Святих Апостолів читання . . . *або:*

Соборного послання Святого Апостола Іакова читання . . . *або:*

До римлян послання Святого Апостола Павла читання . . . *і подібне.*

Священик: Будьмо уважні.

Читець: Браття . . . *і читає апостола.*

По скінченні читання апостола:

Священик: Мир тобі.

Читець: І духові твоєму алилуя на голос . . .

Люди: Співають „Алилуя“ три по три рази.

Священик: Премудрість, стіймо побожно, вислухаймо Святої Євангелії. Мир усім.

Люди: І духові твоєму.

Священик: Від . . . Святої Євангелії читання.

Люди: Слава Тобі, Господи, слава Тобі.

Священик: Будьмо уважні.

І читається Свята Євангелія.

По скінченні читання Св. Євангелії.

Люди: Слава Тобі, Господи, слава Тобі.

Священик: Скажемо всі від усієї душі і від усього розуміння нашого, скажемо.

Люди: Господи, помилуй.

Священик: Господи Вседержителю, Боже отців наших, молимось Тобі, вислухай і помилуй.

Люди: Господи, помилуй.

Священик: Помилуй нас, Боже з великої милости Твоєї, молимось Тобі, вислухай і помилуй.

Люди: Господи, помилуй (три рази).

Священик: Ще молимось за Святу Православну Українську Церкву, за Владику нашого Високопреосвященнішого Митрополита ПОЛІКАРПА і Владику нашого (ім'я) і за все у Христі братерство наше.

Люди: Господи, помилуй(три рази).

Священик: Ще молимось за правлячу владу нашу, Боголюбиву Матір нашу Україну і весь нарід її.

Люди: Господи, помилуй (три рази).

Священик: Ще молимось за братів наших священиків, священномонахів і за все у Христі братство наше.

Люди: Господи, помилуй (три рази).

Священик: Ще молимось за почесних і повікнезабутніх святійших патріярхів православних, благочестивих наших князів і гетьманів і ктиторів Святого Храму цього, і всіх отців і братів, раніше спочилих, що тут і скрізь лежать, православних.

Люди: Господи, помилуй (три рази).

Священик: Ще молимось про милість, спокій, життя, здоров'я, спасіння, Боже завітання і прощення гріхів рабів Божих (і м е н а) і всіх парафіян Святого Храму цього, за те, щоб зберегтися їм від усякої журби, гніву, біди і слабування, щоб спокійно жили вони, щоб у здоров'ї і добробуті всі дні життя їхнього проходили, Всемилостивий Господи, вислухай нас і помилуй.

Люди: Ще молимось за тих, що дари приносять і добро діють у Святому і Всечесному Храмі цьому, за тих, що працюють, співають, і за всіх присутніх тут людей, що сподіваються від Тебе великої і багатої милости.

Люди: Господи, помилуй.

Священик: Бо Ти Милостивий і Чоловіколюбець Бог єси, і Тобі славу віддаємо, Отцю й Синові, і Святому Духові, нині й повсякчас і на віки вічні.

Люди: Амінь.

Священик: Господеві помолімось.

Люди: Господи, помилуй.

Священик: (*Читає молитву за Україну*).

Якщо є поминання, то:

Священик: Помилуй нас, Боже, з великої милости Твоєї, молимось Тобі, вислухай нас і помилуй.

Люди: Господи, помилуй (три рази).

Ще молимось за спокій душ спочилих рабів Божих (і м е н а) і за відпущення їм усякої провини, вільної і невільної.

Люди: Господи, помилуй (три рази).

Священик: Щоб Господь Бог оселив душі їх, де всі праведні спочивають.

Люди: Господи, помилуй (три рази).

Священик: Милости Божої Царства Небесного і відпущення гріхів їх у Христа, Безсмертного Царя і Бога нашого просімо.

Люди: Подай, Господи (три рази).

Священик: Господеві помолімось.

Люди: Господи, помилуй.

Священик: Бо Ти воскресіння, життя і спокій спочилих рабів Твоїх (і м е н а), Христе Боже наш, і Тобі славу віддаємо, з Надвічним Твоїм Отцем, і з Пресвятим і Милосердним і Животворчим Твоїм Духом, нині й повсякчас і на віки вічні.

Люди: Амінь.

Священик: Хто готується до Святого Хрещення, помолітеся Господеві.

Люди: Господи, помилуй.

Священик: Вірні за тих, що до Святого Хрещення готуються, помолімось, щоб Господь помилував їх.

Люди: Господи, помилуй.

Священик: Щоб просвітив їх словом істини.

Люди: Господи, помилуй.

Священик: Щоб відкрив їм Євангелію правди.

Люди: Господи, помилуй.

Священик: Щоб приєднав їх до Святої Своєї Соборної і Апостольської Церкви.

Люди: Господи, помилуй.

Священик: Спаси, помилуй, заступи і охорони їх, Боже, Твоєю благодаттю.

Люди: Господи, помилуй.

Священик: Хто готується до Святого Хрещення, голови ваші перед Господом схиліте.

Люди: Тобі, Господи.

Священик: Щоб і вони з нами славили Пречесне й Величне Ім'я Твоє, Отця й Сина і Святого Духа, нині й повсякчас і на віки вічні.

Люди: Амінь.

Священик: Хто готується до Святого Хрещення, вийдіть, хто готується до Святого Хрещення, вийдіть, хто готується до Святого Хрещення, вийдіть.

3. Літургія вірних

Священик: Тільки вірні, ще і ще в спокої Господеві помолімось.

Люди: Господи, помилуй.

Священик: Заступи, спаси, помилуй і охорони нас, Боже, Твоєю благодаттю.

Люди: Господи, помилуй.

Священик: Премудрість. Бо Тобі належить усяка слава, честь і поклоніння, Отцю й Синові і Святому Духові, нині й повсякчас і на віки вічні.

Люди: Амінь.

Священик: Ще і ще в спокої Господеві помолімось.

Люди: Господи, помилуй.

Священик: Заступи, спаси, помилуй і охорони нас, Боже, Твоєю благодаттю.

Люди: Господи, помилуй.

Священик: Премудрість. Щоб під Твоєю владою завжди охорону маючи, ми Тобі славу віддавали, Отцю й Синові і Святому Духові, нині й повсякчас і на віки вічні.

Люди: Амінь.

І співають херувимську пісню:

Перша частина: Ми таємно херувимів собою являємо і Животворчій Тройці трисвяту пісню співаємо; відкладімо ж нині всякі життьові піклування.

(Великий вхід з поминаннями).

Люди: Амінь. Піднімімо ж і ми Царя всіх, що Його, як переможця, ангельські чини невидимо несуть. Алилуя, алилуя, алилуя.

Священик: Виповнімо молитву нашу Господеві.

Люди: Господи, помилуй.

Священик: За перенесені Чесні Дари Господеві помолімось.

Люди: Господи, помилуй.

Священик: За Святий Храм цей і тих, що з вірою, побожністю і страхом Божим входять до нього, Господеві помолімось.

Люди: Господи, помилуй.

Священик: Щоб визволитися нам від усякої журби, гніву та недолі, Господеві помолімось.

Люди: Господи, помилуй.

Священик: Заступи, спаси, помилуй і охорони нас, Боже, Твоєю благодаттю.

Люди: Господи, помилуй.

Священик: Дня всього завершенного, святого, спокійного і безгрішного у Господа просімо.

Люди: Подай, Господи.

Священик: Ангела спокою, вірного провідника, охоронителя душ і тіл наших у Господа просімо.

Люди: Подай, Господи.

Священик: Прощення і відпущення гріхів та провин наших у Господа просімо.

Люди: Подай, Господи.

Священик: Всього доброго і для душ наших пожиточного і спокою світові у Господа просімо.

Люди: Подай, Господи.

Священик: Останок життя нашого у спокої та покуті гріхів скінчити у Господа просімо.

Люди: Подай, Господи.

Священик: Християнської кончини життя нашого, безболізної, бездоганної, спокійної і доброї відповіді на Страшнім Суді Христовім просімо.

Люди: Подай, Господи.

Священик: Пресвяту, Пречисту, Преблагословенну, Славну Владичицю нашу Богородицю і Вседіву Марію, зі всіма святими пом'янувши, самі себе, і одне одного, і все життя наше Христу Богові віддамо.

Люди: Тобі, Господи.

Священик: Щедротами Єдинородного Сина Твойого, що з Ним благословенний єси з Пресвятим і Милосердним і Животворчим Твоїм Духом, нині й повсякчас і на віки вічні.

Люди: Амінь.

Священик: Мир усім.

Люди: І духові Твоєму.

Священик: Полюбімо одне одного, щоб однодумно визнавати.

Люди: Отця й Сина і Святого Духа, Тройцю Одноістотну і Нероздільну.

Священик: Двері, двері. До премудрости будьмо уважні.

Люди: Вірую в Єдиного Бога Отця, Вседержителя, Творця неба й землі, всього видимого і невидимого. І в Єдиного Господа Ісуса Христа, Сина Божого, Єдинородного, від Отця рожденого попереду всіх віків, світло від світла, Бога істинного від Бога істинного, рожденого, несотворенного, одноістотного з Отцем, через Якого все сталося. Що ради нас, людей, і для нашого спасіння

зійшов з небес і тіло прийняв від Духа Святого і Марії Діви і став людиною. І розп'ятий був за нас при Понтійському Пілаті, і страждав, і був похований. І воскрес на третій день, як було написано. І вознісся на небо, і сидить праворуч Отця. І знову прийде у славі судити живих і мертвих, і Царству Його не буде кінця. І в Духа Святого, Господа Животворчого, що від Отця ісходить, що Йому належить рівне з Отцем і Сином поклоніння і славлення, що говорив через пророків. В Єдину, Святу, Соборну і Апостольську Церкву. Визнаю одно хрещення на відпущення гріхів. Сподіваюсь воскресіння мертвих і життя майбутнього віку. Амінь.

Священик: Станьмо добре, станьмо з острахом, будьмо уважні, щоб у спокої Святу Жертву приносити.

Люди: Милість спокою, жертву хвали.

Священик: Благодать Господа нашого Ісуса Христа, і любов Бога і Отця, і причастя Святого Духа нехай буде з усіма вами.

Люди: І з твоїм духом.

Священик: До неба піднесімо серця.

Люди: Піднесли до Господа.

Священик: Подякуймо Господеві.

Люди: Достойно і правдиво є поклонятися Отцю й Синові і Святому Духові, Тройці Одноістотній і Нероздільній.

Священик: Пісню перемоги співають, виголошують, викликують і промовляють.

Люди: Свят, Свят, Свят Господь Саваоф. Повне небо і земля слави Твоєї. Спасіння в небі. Благословен, хто йде в ім'я Господнє. Спасіння в небі.

Священик: Прийміть, споживайте, це є Тіло Моє, що за Вас ламається на відпущення гріхів.

Люди: Амінь.

Священик: Пийте з неї всі, це є Кров Моя, Нового Заповіту, що за вас і за многих проливається на відпущення гріхів.

Люди: Амінь.

Священик: Твоє від Твоїх Тобі приносимо за всіх і за все.

Люди: Тебе славимо, Тебе благословимо, Тобі дякуємо, Господи, і молимось Тобі, Боже наш.

Священик: Особливо за Пресвяту, Пречисту, Преблагословенну, Славну Владичицю нашу Богородицю і Вседіву Марію.

Люди: Достойно є, і це є істина, славити Тебе Богородицею, всеблаженною і пренепорочною й Матір'ю Бога нашого. Чеснішу від херувимів і незрівняно славнішу від серафимів, що породила Бога-Слово непорочно, правдивую Богородицю, Тебе величаємо.

Священик: Найперше пом'яни, Господи, Святійших Патріярхів православних і Владику нашого Високопреосвященнішого П О Л І К А Р П А, Митрополита Української Автокефальної Православної Церкви, Голову Собору Єпископів і Синоду її, і Владику нашого (ім'я і титул правлячого Єпископа), і дай їх Святим Твоїм Церквам, щоб у пошані, спокої, здоров'ї, на довгії дні правдиво проповідували слово Твоєї істини.

Люди: І всіх і все.

Священик: І дай нам єдиними устами і єдиним серцем славити й оспівувати Пречесне і Величнє ім'я Твоє, Отця й Сина і Святого Духа, нині й повсякчас і на віки вічні.

Люди: Амінь.

Священик: Нехай же будуть милості Великого Бога і Спаса нашого Ісуса Христа з усіма вами.

Люди: І з твоїм духом.

Священик: Усіх святих пом'янувши, ще і ще в спокої Господеві помолімось.

Люди: Господи, помилуй.

Священик: За принесені і освячені Чесні Дари Господеві помолімось.

Люди: Господи, помилуй.

Священик: Щоб Чоловіколюбець Бог наш, прийнявши Їх у Святий і Наднебесний і Мислений Свій Жертівник, як пахощі духовні, послав на нас Божественну Благодать і дар Святого Духа, помолімось.

Люди: Господи, помилуй.

Священик: Щоб визволитися нам від усякої журби, гніву та недолі, Господеві помолімось.

Люди: Господи, помилуй.

Священик: Заступи, спаси, помилуй і охорони нас, Боже, Твоєю благодаттю.

Люди: Господи, помилуй.

Священик: Дня всього звершеного, святого, спокійного і безгрішного, у Господа просімо.

Люди: Подай, Господи.

Священик: Ангела спокою, вірного провідника, охоронителя душ і тіл наших, у Господа просімо.

Люди: Подай, Господи.

Священик: Прощення і відпущення гріхів та провин наших у Господа просімо.

Люди: Подай, Господи.

Священик: Всього доброго і для душ наших пожиточного у Господа просімо.

Люди: Подай, Господи.

Священик: Останок життя нашого в спокої та покуті гріхів скінчити у Господа просімо.

Люди: Подай, Господи.

Священик: Християнської кончини життя нашого, безболізної, бездоганної, спокійної і доброї відповіді на Страшнім Суді Христовім просімо.

Люди: Подай, Господи.

Священик: Єдність віри і причастя Святого Духа випросивши, самі себе, одне одного і все життя наше Христу Богові віддамо.

Люди: Тобі, Господи.

Священик: І сподоби нас, Владико, безбоязно, неосудно, насмілитись призивати Тебе, Небесного Бога Отця, і промовляти.

Люди: Отче наш, що єси на небесах. Нехай святиться ім'я Твоє; нехай прийде Царство Твоє; нехай буде воля Твоя, як на небі, так і на землі; хліба нашого щоденного дай нам сьогодні і прости нам провини наші, як і ми прощаємо винуватцям нашим; і не введи нас у спокусу, але визволи нас від лукавого.

Священик: Бо Твоє єсть Царство і сила і слава, Отця й Сина і Святого Духа, нині й повсякчас і на віки вічні.

Люди: Амінь.

Священик: Мир усім.

Люди: І духові твоєму.

Священик: Голови ваші перед Господом схиліте.

Люди: Тобі, Господи.

Священик: Благодаттю й щедротами та чоловіколюбством Єдинородного

Сина Твойого, що з Ним благословенний єси, з Пресвятим і Милосердним і Животворчим Твоїм Духом, нині й повсякчас, і на віки вічні.

Люди: Амінь.

Священик: Будьмо уважні. Святеє святим.

Люди: Єдин Свят, Єдин Господь, Іисус Христос, на славу Бога Отця. Амінь.

Люди: (*Співають*).

Священик: Зі страхом Божим, вірою і любов'ю приступіть.

Люди: Благословен, хто йде в ім'я Господнє, Бог Господь і з'явився нам.

Священик: Вірую, Господи, і визнаю, що Ти єси воістину Христос, Син Бога живого, що прийшов на світ грішників спасти, між якими я перший. Ще вірую, що саме це є Пречисте Тіло Твоє, і саме це є Чесна Кров Твоя. Молюся, отже, Тобі, помилуй мене і прости мені провини мої, вільні і невільні, чи то в ділі, свідомі й несвідомі; і сподоби мене неосудно запричаститися Пречистих Твоїх Таїн на відпущення гріхів і на життя вічне. Амінь.

Вечері Твоєї Тайної, Сине Божий, причасником мене сьогодні прийми; бо ворогам Твоїм тайни не розповім і цілування не дам Тобі, як Іуда, а, як розбійник, визнаю Тебе: пом'яни мене, Господи, у Царстві Твоїм.

Нехай не в суд і не в осуд буде мені причастя Святих Твоїх Таїн, Господи, а на зцілення душі і тіла.

Люди: (*Співають*).

Священик: Спаси, Боже, людей Твоїх, і благослови насліддя Твоє.

Люди: Ми бачили Світ істинний, прийняли Духа Небесного, знайшли віру істинну, Нероздільній Тройці покланяємось, бо Вона спасла нас.

Священик: Завжди, нині й повсякчас, і на віки вічні.

Люди: Амінь. Нехай будуть уста наші сповнені хвали Твоєї, Господи, щоб ми оспівували славу Твою, бо Ти сподобив нас причаститися Святих Твоїх, Божественних, Безсмертних і Животворчих Таїн, охорони нас у Своїй Святині, щоб кожен день ми навчалися правди Твоєї. Алилуя, алилуя, алилуя.

Священик: Станьмо побожно, прийнявши Божественні, Святі, Пречисті, Безсмертні і Животворчі Страшні Христові Тайни, достойно подякуймо Господеві.

Люди: Господи, помилуй.

Священик: Заступи, спаси, помилуй і охорони нас, Боже, Твоєю благодаттю.

Люди: Господи, помилуй.

Священик: Дня всього звершеного, святого, спокійного і безгрішного випросивши, самі себе, і одне одного, і все життя наше Христу Богові віддам.

Люди: Тобі, Господи.

Священик: Бо Ти єси освячення наше, і Тобі славу віддаємо, Отцю й Синові, і Святому Духові, нині й повсякчас, і на віки вічні.

Люди: Амінь.

Священик: У спокої вийдімо.

Люди: З іменем Господнім.

Священик: Господеві помолімось.

Люди: Господи, помилуй.

Священик: Господи, Ти благословляєш тих, що Тебе благословляють, і освячуєш тих, що на Тебе надію покладають, Спаси людей Твоїх і благослови насліддя Твоє, повноту Церкви Твоєї збережи, освяти тих, що люблять красу Дому Твойого. Ти їх прослав Божественною Твоєю силою і не покинь нас, що надіємось на Тебе. Спокій світові Твоєму дай, церквам Твоїм, священикам, Боголюбивій Україні і народові її і всім людям Твоїм. Бо всяке добре даяння

і всякий звершений дар єсть з неба, сходить від Тебе, Отця світу, і Тобі славу і подяку і поклоніння віддаємо, Отцю й Синові і Святому Духові, нині й повсякчас, і на віки вічні.

Люди: Амінь. Нехай буде благословенне імі'я Господнє віднині і до віку. (Три рази).

Священик: Благословення Господнє і ласка Його нехай буде з вами з Його благодаті і чоловіколбюства завжди, нині й повсякчас і на віки вічні.

Люди: Амінь.

Священик: Слава Тобі, Христе Боже, надіє наша, слава Тобі.

Люди: Слава Отцю й Синові, і Святому Духові, і нині, і повсякчас, і навіки вічні. Амінь. Господи, помилуй. Господи, помилуй. Господи, помилуй. Благослови.

Священик: Христос, що воскрес із мертвих, істинний Бог наш, молитвами Пречистої Своєї Матері, святих славних і всехвальних Апостолів, святого славного і всехвального апостола Андрія Первозванного, основоположника Христової Віри на Україні і Святого Отця нашого Іоанна Архиєпископа Царгородського Золотоустого (і м' я с в я т о г о, щ о й о г о х р а м) і святого (і м' я с в я т о г о, щ о й о г о п а м' я т ь у т о й д е н ь) і всіх святих, помилує і спасе нас, бо Він Милосердний і Чоловіколюбець.

Люди: Боже Великий, Єдиний, нам Україну храни. Волі і світу промінням Ти її осіниа. Світом науки і знання нас усіх просвіти, в чистій любові до Краю Ти нас, Боже, зрости. Молимось, Боже Єдиний, нам Україну храни. Всі Свої ласки й щедроти Ти на люд наш зверни. Дай йому волю, дай йому долю, дай доброго світа, щастя дай, Боже, народу і многії, многії літа.

WILLIAMS, LEA & CO., LTD., LONDON.

РОЗМОВА З СЕКРЕТАРЕМ БРІТАНСЬКОЇ РАДИ ЦЕРКОВ О. ДЕЙКІНОМ

29. ЛИСТОПАДА відбулася чергова ділова зустріч Голови Генерального Церковного Управління УАПЦ на Велику Брітанію, о. Мітр. Прот. І. Губаржевського, і Ділового Директора Союзу Українців Брітанії, п. Сотника Ю. Сальського, з Секретарем Орг. Християнської Реконструкції Европи і Брітанського Союзу Церков (Комітету для чужоземних робітників), о. Дейкіном.

О. Мітр. Протоієрей подав о. Дейкіну нові дані про релігійне життя українців на терені Великої Брітанії, зокрема, про напружену діяльність на цьому терені Української Православної Церкви, про наслідки 1-ого З'їзду делеґатів від вірних і духовенства УАПЦ в Лондоні, про організацію Братства Св. Архистратига Михаїла, на урочистому відкритті якого у Брадфорді було близько 1.000 душ, про ідею Братства, про потребу консолідації християнських сил для спільної боротьби з ворогами Бога і наших Церков, зокрема.

О. Дейкін відповів, що він спостерігає і вітає енергійну діяльність Української Автокефальної Православної Церкви у Великій Брітанії, вважає правильним і потрібним надалі, щоб ініціятива виходила від неї, і готовий підтримати цю ініціятиву, як і дальшу діяльність УАПЦ в Англії всіма належними способами. Зокрема, о. Дейкін зазначив, що є доцільним зміцнити зв'язки Українського Православного Духовенства у Великій Брітанії з англійським духовенством і що о. Дейкін розсилає обіжний лист до всіх єпископів і священиків-англійців про сприяння нам. „Якщо Ви вважаєте потрібним, — зазначив о. Дейкін, — я даватиму Вам на руки персональні листи до тих єпископів і священиків, з якими Ви матимете потребу бачитися і говорити“.

П. Сот. Ю. Сальський порушив питання координації діяльности православних Церков у В. Брітанії в спосіб визначення сфер цієї діяльности.

О. Дейкін відповів, що погодження діяльности Церков є дуже важливе питання, особливо, якщо мати на увазі, що чужоземні робітники належать до різних віровизнань, а живуть разом, і разом працюють. В зв'яку з цим о. Дейкін повідомив про своє бажання скликати в січні 1949 р. широку конференцію усіх священиків, які обслуговують чужоземних робітників, і на тій конференції спільно обговорити головніші питання щодо духовної опіки над чужоземними добровільними робітниками в пляні узгодження цих питань і накреслення дальшого конкретного пляну дій.

О. Мітрат І. Губаржевський висловив своє задоволення з того, що логіка розвитку подій вже доводить ряд національних православних Церков до координації дій і глибокого взаєморозуміння. Це виявляється з боку латиської та православних Церков і знаходить з боку Української Автокефальної Православної Церкви цілковиту підтримку і добру волю до закріплення і розвитку ділової координації дій.

О. Дейкін на це відповів, що вважає таке спрямування діяльности УАПЦ у В. Брітанії цілком правильним і буде повністю це спрямування підтримувати.

О. Мітрат І. Губаржевський поставив перед о. Дейкіном питання про надання українцям кількох місць в англійських університетах.

О. Дейкін відповів, що це є питання, яке заслуговує на велику увагу, і що він готовий допомогти, чим зможе, діставши, передусім, у цій справі потрібні відомості.

О. Дейкін запитав, чи мають наші вірні достатню кількість Св. Біблій і іншої релігійної літератури і, при цій нагоді, поцікавився, яку літературу ми розсилаємо нашим вірним.

РОЗКОЛ У КАТОЛИЦЬКІЙ ЦЕРКВІ МАДЯРЩИНИ

„Промінь“ — В наслідок комуністичної кампанії проти кардинала Мітсенті, в католицькій Церкві Мадяршини дійшло до розколу. Чанадський єпископ Гамвас заборонив у церквах оголошувати пастирські листи кардинала Мінсенті та заявив, що обов'язком Церкви є „стояти на стороні трудових мас“.

П. Сот. Ю. Сальський відповів, що вірним розсилається, крім Св. Біблій, які ще є на складі Генерального Церковного Управління, „Братський Листок“, „Вісник“ (православний церковний часопис з Канади), релігійні часописи зі Сполучених Штатів Америки і видання Священного Синоду УАПЦ з Европи, як, напр., катехизис, історія Православної Церкви, історія Старого і Нового Заповіту, „Богословський Вісник“ тощо.

В особі о. Дейкіна наша Церква, як і всі православні Церкви на терені Великої Брітанії, що мають добру волю до взаємної співпраці, духовно опікуючись добровільними робітниками з континету, мають доброго і енергійного порадника і захисника. Об'єктивний підхід о. Дейкіна до справ і глибоке вивчення суті їх привели до тих ділових дружніх взаємин поміж Генеральним Церковним Управлінням УАПЦ на Велику Брітанію і Брітанською Радою Церков. Взаємини є міцною підвалиною тісної співпраці брітанців з українцями і зумовлюють щиру взаємоповагу одних до одних при усвідомленні українцями-скитальцями всього доброго, що зробили для нас, українців, англійці, і глибоку вдячність їм за це, вдячність, яка виявляється щирістю, добросовісною працею і шляхетною високоморальною поведінкою.

РЕЗОЛЮЦІЇ

Першого З'їзду Духовенства і Делегатів від Вірних Української Автокефальної Православної Церкви у Великій Брітанії, що відбувся 10. жовтня в м. Лондоні

1. З'їзд висловлює своє глибоке задоволення з того, що Українська Автокефальна Православна Церква у своєму розвитку на терені Великої Брітанії розвивається на єдино-правильному ґрунті суворого додержання Св. Православних Канонів і традиційної української православної церковної практики.

2. З'їзд схвалює скріплення Проводом УАПЦ у Великій Брітанії взаємин нашої Церкви з іншими православними національними Церквами на цьому терені в напрямку братньої взаємо-підтримки в процесі розгортання обопільної співпраці.

3. З'їзд вважає правильним курс, взятий Проводом УАПЦ у Великій Брітанії на підтримування доброзичливих взаємин з Українською Католицькою Церквою, що опікується частиною українців, підкреслюючи, що ці взаємини можуть бути міцними при обмежуванні їх догматично-канонічними рамцями кожної з Церков і при наявності обопільної доброї волі і взаємоповаги.

4. З'їзд вважає потрібним відзначити, що православні українці у Великій Брітанії є повні рішучости захищати свою Церкву від будьяких нападів з боку тих церковних орієнтацій, які, переважно з політичних причин, виявляють заінтересованість у приниженні авторитету і ослабленні діяння нашої Церкви на терені Великої Брітанії, як Української Православної Святині.

5. З'їзд констатує, що наша Церква завжди була основою українського національного життя, як у ділянці релігійно-виховній, так і в ділянці державнотворчій, і що тепер значення Української Православної Церкви з цього погляду не тільки не ослабло, а в багато раз' посилилося.

6. З'їзд вважає конечним розвинути діяльність Української Автокефальної Православної Церкви в напрямку поглиблення християнізації життя своїх вірних, їх виховання і самовиховання в дусі православної єдности, правдивости, милосердя, простоти і відваги в боротьбі за торжество Христової Правди на землі.

7. В пляні поступового зміцнювання християнських засад у життьовій практиці своїх вірних З'їзд вважає конечним звернути особливу увагу на нашу молодь, яка, маючи добре серце і невичерпну енерґію для творення добра, в деякій своїй частині, з огляду на розкладницький вплив матеріялізму і недостатньо активну діяльність християнських виховних чинників, є віддалена від ширшого розуміння християнських засад життя людини і від православної української церковної практики.

8. З'їзд вітає ідею створення Православного Українського Братства Св. Архистратига Михаїла у Великій Брітанії і просить Організаційний Комітет прискорити початок практичної діяльности Братства.

9. З'їзд вважає необхідним і невідкладним створення Українських Православних Церковних Округ на чолі з Окружними Церковними Радами в них, в кількости дев'ять, розподіл Округ і визначення їх адміністративних осередків З'їзд доручає зробити Генеральному Церковному Управлінню УАПЦ на Велику Брітанію. З'їзд просить Генеральне Церковне Управління визначити тимчасові Окружні Церковні Ради у визначених в Округах адміністративних пунктах, з тим, щоб сталі Окружні Церковні Ради були обрані на Окружних З'їздах, що мають бути скликані на місцях протягом цього року.

10. Діставши дозвіл Його Високопреосвященства Високопреосвященнішого Владики Полікарпа, Митрополита УАПЦ, на обрання складу Генерального Церковного Управління УАПЦ на Велику Брітанію при визначенні Владикою Митрополитом о. Мітрофорного Протоієрея Ігоря Губаржевського Головою Управління, З'їзд обирає на цивільних членів Управління п.п. М. Опаренка, М. Сахна, Ф. Бойченка, і на кандидата в члени Управління — п. А. Когута і просить Його Високопреосвященство Високопреосвященнішого Владику Митрополита Полікарпа в цілому затвердити Генеральне Церковне Управління на Велику Брітанію в такому складі: Голова — Мітрофорний Протоієрей о. Ігор Губаржевський, члени: о. Ієромонах Іов Скакальський, Священик о. Лев Опока, п. М. Опаренко, п. М. Сахно, п. Ф. Бойченко; кандидат — п. А. Когут. Місце кандидата від священиків З'їзд просить залишити вакантним до часу прибуття нових священиків з континенту.

11. З'їзд обрав і просить Його Високопреосвященство Високопреосвященнішого Владику Митрополита Полікарпа затвердити такий склад Ревізійної Комісії: п. Д. Скоропадський — голова; п. С. Нагнибіда і п. П. Петренко — члени; п. Андрущенко і п. П. Гавриш — кандидати.

12. З'їзд вважає неприпустимим становище, коли при наявності понад 12.000 вірних нашої Церкви у Великій Брітанії, на цьому терені є лише два звільнених для виконування пастирських обов'язків священиків, і просить Міністерство Праці і Брітанську Раду Церков швидше виконати свої обіцянки про стягнення з континенту до Англії протоієрея Ю. Татомира, священика П. Опаренка і священика Ольгина, рівнож прискорити звільнення в розпорядження о. Мітр. Прот. І. Губаржевського наявних на терені Великої Брітанії священиків УАПЦ.

силу — в Українській Автокефальній Православній Церкві і пам'ятати, що правда повинна створити силу, щоб сила могла захищати правду. На терені Великої Брітанії православним українцям є особлива потреба бути об'єднаними, бо ми повинні становити силу, яка б захистила правду християнського соборництва Українського Народу від усіх тих, що спричиняють роз'єднання його, іноді прикриваючись фразами про об'єднання.

18. З'їзд звертається до всіх православних українців світу з закликом прискорити об'єднання всіх Українсь.

Заля засідань І. З'їзду

13. З'їзд ухвалює встановити щомісячну вкладку від кожного працюючого вірного і вірної в розмірі 2 шілінги на місяць з вплатою одноразово за церковну посвідку 3 шілінгів, на якій має виклеюватися марками сплачення парафіяльних внесків.

14. Внесок — 2 шілінги розподілити так: один шілінг на видатки Генерального Церковного Управління, 6 пенсів на Окружну Церковну Раду, 6 пенсів на Митрополичий Фонд, з якого фонду Митрополит виділяє потрібні суми на різні духовні установи.

15. Внески дозволити вносити не тільки разом, а й по 1 шілінґу що два тижні чи по 6 пенсів щотижня, для чого ввести марки для погашення внесків вартістю 2 шілінги, 1 шілінг, 6 пенсів. Дозволити Генеральному Церковному Управлінню і Окружним Церковним Радам звільняти від сплати вкладки тих вірних, які мають у цьому з тих чи інших причин конечну потребу.

16. З'їзд вітає вихід у світ у Великій Брітанії українського православного часопису „Братський Листок“ і вважає не тільки бажаним, а й конечним, щоб його передплачував кожний вірний і вірна УАПЦ. Конечність цього З'їзд бачить у зв'язку з дуже малою кількістю священиків на терені Великої Брітанії і з розкиданістю православних українців по гостелях невеликими групами.

17. З'їзд звертається з закликом до всіх православних українців єднатися в міцну релігійно-національну

ких Православних Церков різних країн під єдиним Церковним Проводом в єдину Українську Автокефальну Православну Церкву, рішучою рукою усунувши всі перешкоди, які вороги і „друзі“ ставлять добрій волі на цьому шляху.

19. З'їзд вважає своїм приємним обов'язком подякувати Організації Християнської Реконструкції Европи, Брітанському Союзові Церков, Відділові Чужоземних Зв'язків Англіканської Церкви і Міністерству Праці за те, що Провід УАПЦ у Великій Брітанії і вірні нашої Церкви мали і мають від них і від священиків Англіканської Церкви на місцях цілковите розуміння і підтримку.

20. З'їзд з приємністю приносить подяку Греко-Православній Церкві в Канаді в особі Його Високопреосвященства Високопреосвященнішого Владики Архиєпископа Мстислава і Високопреподобного о. Мітрата С. В. Савчука за підтримку нашої Церкви на терені Великої Брітанії, цінні вказівки і постачання православної української літератури.

21. З'їзд вважає своїм синівським обов'язком запевнити свою цілковиту відданість Українському Православному Церковному Проводові, а саме: Соборові Єпископів УАПЦ і, зокрема, Священному Синодові Української Автокефальної Православної Церкви на чолі з Кіріярхом Її Його Високопреосвященством Високопреосвященнішим Владикою Митрополитом Полікарпом.

ПРИВІТАННЯ З'ЇЗДУ ДУХОВЕНСТВА І ВІРНИХ УАПЦ

ЙОГО ВИСОКОПРЕОСВЯЩЕНСТВУ, ВИСОКОПРЕОСВЯЩЕННІШОМУ ВЛАДИЦІ ПОЛІКАРПОВІ, МИТРОПОЛИТОВІ УКРАЇНСЬКОЇ АВТОКЕФАЛЬНОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ, ГОЛОВІ СВЯЩЕННОГО СОБОРУ ЄПИСКОПІВ І СИНОДУ ЇЇ

Ваше Високопреосвященство,

І. З'їзд духовенства і делеґатів від вірних Української Автокефальної Православної Церкви у Великій Брітанії, що зібрався в м. Лондоні 9-10 ц.р. жовтня вітає ВАШЕ ВИСОКОПРЕОСВЯЩЕНСТВО як Кіріярха нашої Церкви і, складаючи до стіп ВАШОГО ВИСОКОПРЕСВЯЩЕНСТВА синівське приречення вірности і відданости, бажає ВАШОМУ ВИСОКОПРЕОСВЯЩЕНСТВУ многих літ дальшої плодотворної діяльности на щастя і славу нашій Святій Церкві і всьому Українському Народові.

За З'їзд:
Вашого Високопреосвященства смиренний послушни
І. ГУБАРЖЕВСЬКИЙ,
мітроф. протоієрей.

Лондон, 9. жовтня.
Р.Б. 1948.

УКРАЇНСЬКІЙ НАЦІОНАЛЬНІЙ РАДІ
Висока Українська Національна Рада,

І. З'їзд Духовенства і Делеґатів від Вірних Української Автокефальної Православної Церкви у Великій Брітанії вітає Українську Національну Раду як Найвищий Національний Провідний Центр українського суспільства і бажає їй повного успіху у нелегкій, але великій і благородній справі об'єднання всіх національних політичних сил, яке, з поміччю Божою, єдине може бути підставою для успішного завершення змагань Українського Народу, спрямованих на визволення України від чужоземного насильства і здобуття нашій Батьківщині цілковитої незалежности.

З доручення З'їзду:
ПРЕЗИДІЯ.

Лондон, 9. жовтня 1948.

ЙОГО ЕМІНЕНЦІЇ АРХИЄПИСКОПОВІ КЕНТЕРБЕРІЙСЬКОМУ

Ваша Еміненціє,

І. З'їзд делеґатів духовенства і вірних Української Автокефальної Православної Церкви у Великій Брітанії, що зібрався 9-10. цього жовтня в м. Лондоні, вітає Вашу Еміненцію як Найвищого Зверхника Англіканської Церкви, яка є однією з могутніх твердинь у боротьбі з безбожництвом.

При цій нагоді З'їзд висловлює Вашій Еміненції глибоку подяку за допомогу нашій Церкві в справі улегшення їй здійснення християнської опіки над православними українцями — добровільними робітниками і полоненими у Великій Брітанії.

З доручення З'їзду:
Голова З'їзду І. ГУБАРЖЕВСЬКИЙ,
мітроф. протоієрей.

Лондон, 9. жовтня 1948.

СЕРЕД НАШИХ ЛЮДЕЙ

Так трапилося, що ми, проти нашого графіка, прибули до Милор-Гостелю на добу раніше, тобто не 28, а 27 вересня.

Приїхали в будень, коли люди були на роботі, і нас зустріли лише ті українці, які були в складі обслуги гостелю. На обличчях їх було помітне занепокоєння і, навіть, незадоволення.

Ніде ще не траплялося мені, щоб українці були незадоволені моїм приїздом, але все може трапитися, і мене почало огортати почуття огірчення. Ті, що мене зустріли, переважно були греко-католики. „Невже, — думав я, — пощастило тут посіяти ворожнечу з боку греко-католиків до нашої Церкви?“ . . .

Але справа дуже скоро вияснилась. Люди готувалися до урочистої зустрічі мене, приготували на завтра академію, присвячену 300-літтю Української Національної Революції 1648 року, очоленої Великим нашим Гетьманом Богданом Хмельницьким, — а я приїхав на день раніш, ніж повідомив.

Тому, що це був мій останній, шіснадцятий у моїм маршруті, гостель і я міг вільніше розпоряжатися своїм часом, я вирішив залишитися ще на один день і повідомив про це Голову Відділу СУБ-у гостелю, п. М. Жагаляка, і інших. Радості не було кінця. Моментально ця звістка облетіла увесь гостель, і підготовка пішла в кілька раз жвавіше.

27 вересня ми відправили молебінь у каплиці, спорудженій українцями гостелю. Каплиця в спеціяльному бараку, чистенька, українські образи Спасителя і Божої Матері прибрані українськими рушниками, престол прикрашений квітами, на престолі св. Хрест і свічники, все почищене, біленьке, так ніби його упорядковували не чоловічі, а ніжні жіночі руки.

У каплиці було повно народу. Прийшли всі, і православні, і греко-католики, не прийшло лише кілька озлоблених росіян, проте, були і росіяни, більш поміркованi. Співали всі, молилися всі, і всі тішилися велико радістю, яку дає молитва і єдність.

Після молебня і вечері відбулися загальні збори. Я був насторожений, бо дізнався, що переді мною був тут український католицький священик о. Х., і йому менажер запропонував негайно залишити гостель і загрозив поліцією. Але все

пройшло добре. Зібралися на збори всі українці, було багато цікавих запитань.

Увечері я зустрівся з менажером гостелю. Дуже симпатичний чоловік. Поставився до мене вийнятково добре. Визначив мені велике приміщення і кілька

раз перевіряв, чи все потрібне приготовлене. Я в розмові з ним виявив його щиру приязнь до українців і готовість допомагати їм не словом, а ділом. Стриманий, але щира, порядна людина. Він увесь час турбувався, що не може належно прийняти мене. Повечерявши разом з ним і дуже ввічливим перекладачем-поляком, я пішов, на прохання наших хлопців, послухати хор, що допізна готувався до завтрашньої академії. Після того розмовляв з хлопцями далеко за північ.

На другий день нас з самого ранку відвідав менажер і запропонував своє авто, якщо я хочу поїхати до Фальмутсу, найближного міста. Я погодився на 12 годину, а тим часом пішов оглянути каплицю і хрест, який спорудили коло неї українці. (Цей хрест можете бачити на поданому фото). Хрест цементовий, а на ньому по-англійському написано:

„Цей символ віри в Бога був споруджений українцями, які, втікаючи від російських комуністів, знайшли притулок в Англії“.

Перед 12 годиною прибули до готелю три англійські католицькі священики, повідомлені п. менажером, згідно з їх бажанням, про наш приїзд. Після короткої розмови умовилися, що вони приїдуть ввечері на нашу церковну відправу.

Ми автом менажера, керованим самим ним, поїхали за кілометрів 10 до м. Фальмутс. Тут п. менажер нас залишив на три години на оглядини міста з тим, щоб приїхати по нас через три години. Місто розташоване при самому морі, погожа днина, блакитне море, спокійне і привітне, моторно бігають моторові човни, ліниво покачуються вітрильники, стоять на кітвах поодаль величезні океанські пароплави. Чудовий берег, в зелені і граніті край моря . . . а по той бік краю не видно: безмежний простір, що зливається з небом . . . Дуже гарно, і ми вдячні п. менажерові за приємність милуватися прекрасним краєвидом.

Приїхала менажерова машина. Ми знові в гостелі. Пообідали. Поговорили з тими двома українцями, що працюють в штаті обслуги. Оглянули околицю гостелю з укріпленнями, очевидно, в передбаченні німецької інвазії збудованими.

. . . Надходить вечір. Люди з'їжджаються з роботи. Обідають, переодягаються і йдуть до церкви (каплиці). Прибули три католицькі англійські священики. Коли я входив в простору каплицю, вона була повна людей. Українці і трохи англійців. Посередині каплиці символічна могила з хрестом, прапором і портретами Симона Петлюри і Євгена Коновальця. Католицькі священики стоять спереду і збоку в білих накидках, один у червоній, а два у чорних скуфіях. Протодиякон Ю. Поченюк починає відправу. Коло символічної могили стає почесна варта сумівців. Співають усі люди. Відправа йде урочисто, сердечно. Коли проголошується молитва за Україну і за поляглих за віру і Україну, на очах у багатьох сльози. Один кремезний, немолодий українець ніяк не може стримати плачу. Сльози градом котяться з очей, і він, навіть, не втирає їх. Видно, залишилися в Україні жінка, діти, — сам втік з душею, одинокий, збіджений, життя поламане, майбутнє невиразне, душа надщерблена . . . Плаче, і хочеться собі кричати до всіх заправил

світу: *„Ви бачите цих людей, ви знаєте, який тягар страждань носять вони у своїх зболених серцях, ви знаєте, що ви нічого не знаєте порівняльно з цими, на перший погляд сірими, непомітними людьми !?“* . . .

Моляться люди, моляться православні, моляться католики, будується аж тут, у молитві духова, єдність українського народу, а католицькі англійські священики, видно, тільки тепер починають розуміти, що править панахиду український православний священик, але не розуміють, як це робиться, що співають на православному богослуженні католики . . .

Вони не розуміють, хоч і добрі люди, але далекі до розуміння тієї до краю напруженої національно-визвольної боротьби українського народу, яка вимагає єдности, більше, ніж колибудь. Але це не дивно. Цього іноді не розуміють і наші „проводирі“ і їздять по гостелях, нацьковуючи одну частину українців проти другої під релігійним і партійним поглядом. То що вже дивувати чужим.

Але народ це розуміє. І фіміям спільної молитви митарів відсуває в темряву зарозумілі, хитрі і злісні обличчя фарисеїв, що хочуть сварок і кровопролиття в середині українців. А англійські священики стоять і дивуються, що це робиться . . .

А робиться велике, святе діло.

Проповідь. Люди приймають слово Боже дуже чуло.

Поцілували хрест. Виходять на вечерю. Діляться враженнями.

Священики прощаються зі мною і запевняють, що вони ще не бачили такого гарного обряду.

Академія. Просять мене сказати вступне слово. Не відмовляюся. По закінченні вступного слова бачу, що очі у хлопців горять вогнем жертвенности і боротьби. Хор співає *„А ми тую червону калину підіймемо !“* Підіймемо, я бачу по хлопцях, що підіймемо. Деклямують. Деклямації пересипає спів. „Ой, упав стрілець“. Хор добре співає. І коли вони той час знаходять після тяжкої роботи на збиранні картоплі! Це сила української волі ! Добрий реферат п. Жагаляка. Добрі огнисті деклямації, знов спів: „Коли ви вмирали“, „Задзвеніло“. Прошу о. Поченюка прочитати кілька віршів. Надзвичайне враження. Нарешті, „Ще не вмерла Україна“. Так, ще не вмерла вона. Вона живе в серцях наших, вона буде вільною і незалежною соборною Державою. Поможи, Господи !

29. листопада виїждаємо. Відвозить до стації Фальмутс менажер. Прощаємося. Дякуємо. Вже йдемо на перон, аж він наздоганяє нас. В чому справа ?: „Я Вам ще приготував сандвічів на дорогу, щоб голодні не були“. Такий сердечний він, цей менажер, старшина англійського летунства, суворий, але щирий капітан. Дай йому, Боже, здоров'я. Просить, на прощання, неодмінно приїхати ще раз. Як будемо живі, приїдемо.

мітр. прот. І. Губаржевський.

УРОЧИСТОСТЕ ВІДКРИТТЯ
УКРАЇНСЬКОГО ПРАВОСЛАВНОГО БРАТСТВА СВ. АРХИСТРАТИГА МИХАЇЛА У ВЕЛИКІЙ БРІТАНІЇ

БРАДФОРД. — В суботу і неділю, 21 і 22. листопада ц.р. у м. Брадфорді відбулися величаві урочистості Української Автокефальної Православної Церкви. Відбувся З'їзд вірних в зв'язку в відкриттям на терені Великої Брітанії Українського Православного Братства Св. Архистратига Михаїла. Практичну організаційну підготову цієї першорядної ваги справи на місці провадила Окружна Церковна Рада на Йоркшір на чолі з Головою її, п. Інженером П. Петренком. Співучасниками були місцевий Відділ СУБ-у на чолі з Головою його, п. І. Смерекою, і осередок СУМ-у на чолі з п. Наріжним.

Мета улаштування цього свята була многогранна: поперше, щоб задовольнити релігійні потреби вірних, подруге, урочисто і широко довести до відома вірних про започаткування такої істотно-важливої національно-церковної організації, як Братство, потретє заманіфестувати перед місцевим населенням акцію Української Автокефальної Православної Церкви, проти якої ворожа нам російська сторона почала акцію в місцевій пресі і взагалі у Великій Брітанії. Мета улаштування свята в день Покровителя Братства Св.

Архистратига Михаїла і одночасно в день героїчної смерти 359 борців за самостійність України, що полягли під Базаром, була досягнена стовідсотково. Організатори виявили великий хист в улаштуванні національно-релігійних свят на велику скалю в несприятливих умовах.

Порядок урочистостей і ділових нарад був такий:

В суботу, дня 20. листопада, пополудні почали цілими групами прибувати гості і делегати до призначеної залі ІМКА. У визначену годину перед початком З'їзду заля була настільки переповнена, що були люди, які не могли в неї ввійти. У всякім разі багато людей стояло. Заля була гарно прибрана Св. Образами, українськими емблемами і портретами. Посеред передньої стіни великий золотий тризуб на тлі національного прапору. По боках портрети бл. п. Головного Отамана Симона Петлюри та Полковника Евгена Коновальця у виконанні п. інж. П. Петренка.

З'їзд відкрив коротким вступним словом Голова Окружної Церковної Ради п. інж. П. Петренко, привітавши в першу чергу Голову Генерального Церковного Управління на В. Брітанію Мітрофорного Протоієрея о. Ігоря Губаржевського старим українським звичаєм — хлібом і сіллю. Панна Оксана Петренківна привітала о. Мітрата в імені місцевої української молоді, піднісши йому гарний букет живих квітів. Відтак п. інж. Петренко звернувся з привітанням до Заступника Голови СУБ-у, п. майора С. Нагнибіди, п. генерала М. Крата, п. інженера М. Сахна і о. М. Галицького.

Після цього відправлено було молебінь при співі церковного хору під дириґуванням п. сотн. Шкурупія.

Після молебня присутні вислухали доповіді: 1) О. Мітр. Прот. І. Губаржевського: „Значення Українських Православних Братств в релігійно - національному житті України“ і 2) П. Інж. М. Сахна: „Організаційні засади Братства Св. Архистратига Михаїла у В. Брітанії“. Був прочитаний Статут Братства з попереднім повідомленням про затвердження статуту Його Високопреосвященством, Високопреосвященнішим Владикою Митрополитом Полікарпом.

Доповіді були дуже цікаві і змістовні.

Після доповідей відбувся запис у члени Братства.

Настрій поміж присутніми утворився такий гарний, що люди не хотіли розходитися. Пізно ввечері гостей було допроваджено до місць ночівлі, які були добре зорганізовані.

У неділю урочистості почалися величавою Божественною Літургією в англіканській церкві, переповненій віруючими обидвох віровизнань. Присутніх було близько 1.000 душ. Хор співав дуже добре.

По Службі Божій відбулося посвячення Братського Прапору і урочисте піднесення його. Прапор мистецьки виконаний п. Б. Петренковою з золотистої фарди з нашитим з одного боку блакитним запорізьким хрестом, а з другого боку — тризубом.

По закінченні Богослужб відбувся спільний обід для почесних гостей, влаштований п. п. В. Смерекою, родиною Макогонів і М. Вітрук.

О 5 год. пополудні відбулася святочна академія по поляглих 359 за волю і самостійність України під м. Базаром. Почалася вона урочистою панахидою, яку відправив після змістовної і сердечної проповіді о. Мітр. Прот. І. Губаржевський разом з о. Протодияконом М. Галицьким перед символічною могилою, влаштованою членами СУМ-у. На могилі гарні вінки з живих квітів, а при могилі варта СУМ-івців. Велика і гарна заля заповнена вщерть українцями. Після панахиди Голова Окружної Церковної Ради п. інж. П. Петренко відкрив святочну академію, запросив почесних гостей до президії і надав слово доповідачеві п. Генералові М. Кратові, який виголосив дуже цікаву доповідь на тему: „Героїчна траґедія під Базаром“.

Після цього відбулися поодинокі виступи: деклямації, гра на бандурі і жива символічна картина.

Окремою частиною був виступ нашого відомого артиста-співака п. Шведченка під акомпанімент піяніста К. Олешкевича. Виступ п. Шведчнка захопив присутніх.

Взагалі свято пройшло дуже гарно і поважно. Такі свята та урочистості дуже побажані і надалі, бо вони зігрівають душу, відривають її від сірої буденщини, об'єднують українців, зміцнюють наші духові сили. *М.С.*

ХУДОЖНІЙ ВІДДІЛ

І. Тиверець

ХРЕСТ
(Нотатки з минулого)

Я НЕ вигадав нічого з того, що написав в оповіданні „Хрест“, продовження якого вміщую нижче. Невірні не повірять, бо кажуть: „поки не побачимо, не повіримо“, але Христос казав: „Блаженні ті, що не бачили і увірували“ . . . Проте, є багато людей, що бачили; є ще багато живих свідків і Йосафатової долини, і обновлення хрестів і образів, і Калинівського чуда. Я сам не бачив Йосафатової долини, хоч бачив хрести, які несли хлопці і дівчата, бачив оновлені смуги золота на бані церкви, що на Сінному базарі у Києві, бачив не тільки оновлені образи, а бачив і один образ, коли той саме обновлявся, бачив комуніста, який після того, коли у нього в хаті обновився образ, увірував в Господа Ісуса Христа, і став дуже порядною і відданою Христовій Церкві людиною. Я був коло Калинівського хреста сам і про свої враження хочу розповісти тим, що вірять у вічно діючу силу Розп'ятого за нас на хресті.

4.

Стало далеко чути про Калинівське чудо. Заворушився дужче народ. Пішли люди до хреста.

Вирішили піти і ми з свого села. Зібралося нас іти душ зо сто. Чули, як люди йдуть, і самі так підготувалися. Мій батько, що був священиком у тому селі, відправив молебень. Взяли з церкви найкращий великий хрест, перев'язали рушником, дали літньому чоловікові в руки. Потім у два ряди пішли дівчата з розплетеними кісьми, за ними образ і хліб з сіллю, далі я (кучерявий панич, як мене по цілій околиці називали), навкруги мене поважніші чоловіки, а далі інші люди. Батько поблагословив, сказав слово на дорогу, поцілували ми хрест і рушили:

Залунав спів: „Спаси, Господи, людей Твоїх . . .“ Йшли селом. Люди виходили з хат і приєднувалися до походу, щоб відпровадити нас. Вийшли з села, ідемо лісом. Всі співають „Хресту Твоєму поклонямось, Владико . . .“ Душа співає, і так далеко турботи землі, і так низько прихилилося небо. Невіруючі, ви знаєте цю радість? Не знаєте? Які ви бідні!

Вийшли за ліс. Відділилися ті, що йдуть від тих, що залишаються. І така любов до кожної людини огорнула серце, що не було в ньому ворожости ні до кого в світі . . . І тоді ми вклонилися тим, що залишаються, до землі. І коли ми встали, то побачили, як вони упали на коліна перед нами. І з очей у них і у нас покотилися сльози. Не сльози смутку, а сльози радости любови . . .

Вони вернулися до села, а ми пішли. Спочатку було тихо, лише обережно гуркали колеса двох підвід, що везли за нами деякі речі і харчі.

А потім почали співати молебень.

5.

В перерві між співами почули спів збоку за горою. Співали дівчата „Хресту Твоєму . . .“ Спів наближався, і з-за пригорка з'явився похід. Ішли самі дівчата з розпущеними кісьми, ні одного не тільки чоловіка, а, навіть, жінки. Передня несла хрест в руках. Її очі не сяяли, а палали. Якби її в цю хвилину віддали на найтяжчі муки за Христа, вона пішла б і перенесла з радістю. За нею ішли дві дівчинки, років по вісім. Несли образ Божої Матері. Бережно, любовно. Мати Божа була заквітчана вінком живих українських квітів і з спокійним смутком дивилася вперед, на хрест, на якому несли Розп'ятого Її Сина . . . Очі правої дівчинки були чорні, як терен, — але коли вона глянула на мене, їх пронизала блискуча золота іскра і погасла в чорному океані. А ліва дівчинка мала очі неба, ясні, як волошки в золотому житі, і справді вони синіли в рамках золотистих кіс, спущених наперед, на груди. Мені прийшло на думку, що переді мною стоїть живий український прапор, якого большевики ніяк не зможуть подерти, ані знищити. Небо і земля, волошки і жито, символ незалежности Батьківщини, а над усім Бог.

Не зітрете, вороги, того, що пройняло українську душу до самої основи її!

З нами Бог, Який навчив нас страждати за правду і перемагати смерть, навіть, ціною самої смерти!

За маленькими дівчатками йшли більші і більші. Йшла ціла армія дочок України і майбутніх матерів борців за Святу Православну Церкву і Батьківщину, армія тих, які й самі стали до боротьби за Святу Віру Українського Народу. Йшло наше майбутнє і майбутнє нашого майбутнього.

Усі з розплетеними кісьми, як Христові невісти, чисті, цнотливі, вірні. Вклонилися нам в ноги і рушили далі з могутнім мельодійним співом „Хресту Твоєму“. А ми ще деякий час стояли і дивилися їм у слід. І здавалося, що то не дівчата, а білі голубки полетіли в небесну блакить...

6.

Ми пішли далі. Підходимо до села. Ще здалека чути, як грають усі дзвони церкви. На краю села стоїть хрест. Чекає сила людей. Нас зустрічають. Далеко наперед назустріч нам вибігли діти. Понаривали квітів, не з розкішних квітників, а з нашого українського поля, і дають нам. Беремо. Пахучі. Польові. Сині, білі, жовті. Скромні, але з сильними польовими стеблами. Характерні, змужнілі на сонці, дощі і вітрі. Наші сільські квіти, квіти Батьківщини, такі, як і оці діти, що їх принесли і дали нам. В довгих штанях і спідничках, деякі з вишитими поликами і манішками, волося розкуйовджене від вітру і поту, босі, засмаглі, дужі, веселі. Характерні, змужнілі на сонці, дощі і вітрі. Повні сили, яку здобули не в дитячих притулках рахітиків, а з соків Рідної Землі, яких ніколи нікому не вичерпати. Здобули разом з квітами, пшеницею, дубами і вишнями, вівцями і кіньми, орлами і жайворонками.

Де вам, вороги, цю силу подолати! Вона оперта прямо на Бога, Який сказав: „Будьте, як діти, бо їхнє є Царство Небесне“. Чуєте? „Їхнє!“ Не ваше, книжники і фарисеї, безбожники і єзуїти, запроданці і кар'єристи, рахітики духа! Їхнє, цих дітей неба і землі, дітей Бога і створеної Ним природи . . .

Охоплений цими думками, я отямився тоді, як перестали співати. Зате дзвони грали над селом славу Богові сильно, бадьоро, ядерно.

Переді мною стояв з хлібом і сіллю старий дід.

Його біла, як молоко, борода спускалася аж на живіт. Білі брови густими і довгими острішками суворо нависли над добрими очима, які ані трохи не зблякли, які ще не виявляли пізнього вечора життя цієї людини, а навпаки, світили, як ранішнє сонце, і тихо умивалися сльозою, як український ранок Божою росою умивається.

Старому треба було щось сказати, але він не міг, бо плакав. І він не ховав своїх сліз, не стидався їх. Тільки вимовив:

— Почекайте, нехай переплачу.

Я кивнув головою, погоджуючися. Бо самому щось до болю стисло горлянку і застелило пеленою діда, село і ввесь світ.

— Вже я одружився, як скасували панщину, — нарешті, промовив дід. — Багато бачив на свому віку, а такого не бачив. Усі ми останнім часом побачили, що диявол простяг уже до нас руки, але що Бог так близько, ми не бачили. А тепер ми бачимо, що сила Божа піддержує нас, і вже можу вмирати. Дай, Боже, Вам, паничу, і Вам усім, добрі люди, щастя, здров'я і многих літ. Нехай Господь помагає Вам у Вашій дорозі до Хреста, та зайдіть до нашої Церкви, бо отець і люди там Вас чекають. А тепер прийміть св. хліб і сіль, помоліться перед крівльою Христовою за нас, грішних . . .

Я прийняв хліб, поцілував, і ми пішли до церкви. Заспівали люди, вплівшись голосами в мереживо дзвонів, а я думав про діда, який він старий і який водночас молодий, як дуб, що глибоко вріс у рідний ґрунт, як праведний Симеон українського народу, що вважає можливим сказати: „Нині відпускаєш раба Твого, Владико!“ лише після того, як очі його побачили спасіння України в тому, що вона стоїть близько до Бога, і що пекло перед світлом Божим боязко опускає свої зів'ялі прапори. Після того, як він своїм „невченим“ оком побачив те, що було приховано від „вчених“, побачив, що віра в Бога і відданість Церкві принесе спасіння Батьківщині і тоді, коли поверховному поглядові здавалось, що український нарід терпить найбільшу поразку, прославив його найбільшу перемогу. „А тепер ми бачимо, що сила Божа піддержує нас, і вже можу вмирати“.

Свящ. Г. Дяченко

З ЖИТТЯ СВЯТИХ

ІСПОВІДНИКИ СВЯТОЇ ВІРИ

Читаючи історію християнських мучеників-ісповідників, із здивуванням бачимо, яких великих жертв і страшних мук коштувало їм визнавання Св. Віри на землі. Що з ними не робили, і чого вони не перетерпіли ! . . . То вішали їх за руки, прив'язавши до ніг тяжкий камінь (Св. Анастасія. Чет. Мінеї, січн. 22); вішали донизу головою з каменем на шиї (Св. Тимофій. Чет.-Мін., травня 3); вішали за середину тіла, прив'язавши до шиї і до ніг по тяжкому каменю (Муч. Севиріян. Чет.-Мін., вересня 9); то примушували їх перебігати з місця на місце, забивши в ноги їх залізні цвяхи (Св. Григорій. Чет.-Мін., Вересня 30), або взувши їх у розпечені залізні чоботи (Великомуч. Юрій. Чет.-Мін., квітня 23); стругали тіло розпеченим залізом і на на розпеченому залізі обливали їх кип'ячою сіркою і смолою (Св. Климент. Чет.-Мін., січня 2); то кидали їх на гострі знаряддя і зверху били палицями, від чого знаряддя проходили крізь тіло (Св. Климент); то мучили гострим камінням до тієї міри, що середина випадала (Св. Артемій. Чет.-Мін., жовтня 20); то здирали шкіру (Св. Климент) то витягали жили (Св. Єрмій. Чет.-Мін., травня 31); то виривали нігті з пальців, язик з горлянки, члени тіла різали по суглобах (Св. Яків Персіянин. Чет.-Мін., листопада 27); то вмуровували в стіну (Св. Каленик. Чет.-Мін., серпня 23); то на ковадлі розбивали молотом руки і ноги (Св. Адріян. Чет.-Мін., серпня 26), то машиною вливали воду в рот, поки тіло не розпадалося від води (Св. Григорій. Чет.-Мін., вересня 30); то, нагнувши вершки дерев до землі, і до вершка одного з них прив'язавши одну ногу мученика, а до вершка другого — другу, — раптом пускали дерева, від чого тіло розривалося на дві половини (Св. Стефанида. Чет.-Мін., листопада 11).

Але хто перелічить усі види мук, яких зазнавали ісповідники за віру Христову? Як же нам після цього зберігати православну віру, якої так міцно додержувалися св. ісповідники, і уникати холодної байдужости до віри, яка не рідко помічається в людях ! . . . Яке глибоке зроджується благоговіння до св. мучеників ! Як радуєшся і дякуєш Господу Богові, що без перешкод можеш додержуватися святої віри, за визнавання якої перші християни терпіли стільки мук ! І як після цього сумно бачити людину, яка не хоче зробити найменшого подвигу для неї і, навіть, готова перемінити або зрівняти її з іншою якоюсь вірою ! . . . (З книги: „Хвилини пастирського дозвілля“ єп. Гермогена, т. II, стор. 5–7).

ПРИКЛАДИ МУЖНЬОГО ІСПОВІДАННЯ ХРИСТИЯНСЬКОЇ ВІРИ

Святий мученик Варлаам

(жив за Діоклетіяна. Пам'ять його 10 листопада)

Святий мученик Варлаам за ісповідування імени Христового вже в глибокій старості був відданий під суд і зазнав багато мук . . . Нарешті, нечестиві погани, примушуючи його до ідолопоклонства, привели в капище Аполлона і, звелівши простягти руку над палаючим жертівником, поклали на неї розжарене вугілля з ливаном і смирною, сподіваючись, що св. страждалець, щоб позбутися жахливих мук, примушений буде стрясти цю жертву на ідольський вівтар; і, якби це трапилось, хотіли перед ним сплескати руками і з реготом сказати: „Уже приніс жертву богам нашим !“ Але нечестиві і жорстокі погани не могли перемогти твердости св. мученика: старий, тримаючи в руці розжарене вугілля, виявився твердішим від заліза і, не рушившися з місця і разу не застогнавши, стояв доти, доки не відгоріли пальці йому і з вугіллям не впали на жертівник. Він повторював лише тихим голосом: „Благословенний Господь Бог мій, що навчає руки мої на оборону і пальці мої на боротьбу“ (Псал. 163, 1–2). Таким мужнім і непереможним виявив себе міцний страдалець і воїн Христовий Варлаам ! Маючи долоню, замість вівтаря Господнього, як каже святий Василій Великий, він приніс себе в жертву всепаління Господу і в руки Його віддав святу душу свою (Уч. благоч.).

Св. Іакинф був родом з Кесарії Кап-

падокійської. Він служив при дворі імператора Траяна (98–117). Якось під час урочистого поганського жертвоприношення, в якому брав участь сам імператор, Іакинф, залишившись удома, молився Богу. Один з його однолітків, дізнавшись про це, доніс імператорові. Траян, прикликавши Іакинфа, став силувати його їсти ідоложертвене м'ясо. Юнак відмовився і голосно визнав свою віру в істинного Бога. Його стали бити, хотіли силоміць упхати йому в рот шматки м'яса, але він, зціпивши зуби, не давався. Його ув'язнили і морили голодом для того, щоб примусити покоштувати ідоложертвенного м'яса. Тридцять дев'ять днів терпів юнак страшний голод; коли на сороковий день тюремний сторож увійшов у в'язницю, св. Іакинф був уже мертвий. Тіло мученика, з наказу Траяна, викинули на з'їдження хижакам, але один священик, на ім'я Тимофій, взяв і поховав його. Мощі св. Іакинфа були перевезені в Кесарію Каппадокійську і там прославилися чудесами (Четьї-Мінеї, 3 липня).

Св. священномученик Вавило і з ним три отроки

Коли священномученик Вавило приймав муки за віру в Христа, то при ньому були три отроки, яких він вважав за своїх дітей, бо породив їх благовіствуванням Христовим, вигодував наукою у вірі і благочесті і виростив пастирськими і батьківськими повчанням своїми. Цар Нумеріян, не задовольняючись знущаннями з св. Вавила, став мучити і дітей. Старшому було 12 років, середущому — 9 а найменшому — 7 років. Мучитель наказав покарати їх ударами, кожного по числу його років. Діти перетерпіли ради Христа кару і твердо заявили, що не перестануть покланятися Христу, хоч би їх і забили. Розлютований мучитель звелів підвісити на дереві св. Вавила і трьох дітей і пекти їх огнем, а після того їм були відсічені голови. Святих дітей мучеників, за заповітом Вавила, положили в одній з ним труні. Так то, нерозлучні з своїм наставником у житті, св. отроки і по смерті своїй не розлучилися з ним (Четьї-Мінеї, вересень, 4).

Св. мученик Лаврентій

Під час гоніння, піднятого проти християн імператором Валеріяном, серед інших християн віддали до суду і св. Лаврентія, диякона римської церкви. Коли його спитали, де він сховав церковні скарби, він відповів: „Приходьте, я скажу вам“. Його відпустили. Лаврентій зібрав хворих і прошаків, привів їх і сказав: „Ось кращі скарби християнської Церкви, які не можуть бути відібрані тиранами!“ Осміяні погани віддали Лаврентія на жорстокі муки. Йому сказали, що звільнять його, якщо він викаже інших християн, але він відповів: „Рабів Христових я не викажу і не боюся ніяких мук.“ Засуджений потім на спалення, св. Лаврентій вразив своєю твердістю самих поган. Для нього придумали жорстоку муку. Приготували багаття і залізні ґрати, на які й положили мученика в кайданах. Повільний огонь пік тіло страдальця, але лице його сяло величчю. Страждання не здобули від нього жодної скарги, жодного стогону. Ось вогонь пожер один бік його тіла, а мученик з подиву гідним терпінням сказав мучителям: „Вже один бік спікся, пора повернути і на другий“. Так умер герой-мученик, але не назвав християн, щоб самому уникнути мук.

Листи до Редакції „Братського Листка“.

ШАНОВНА І ДОРОГА РЕДАКЦІЄ!

По одержанні ч.ч. 4–5 „Братського Листка“ та по докладнім його прочитанні, хочу поділитися тим, що я від „Б.Л.“ одержав.

Отож, по прочитанні „Братського Листка“ я так утішився, що радості моїй немає кінця. На мою думку „Б.Л.“ є й буде тим, чого ми шукали та не могли знайти.

Поперше, в ньому можна знайти дечого багато з історії, подруге, насвітлює цілком розумово цілі та завдання УАПЦ, потретє, служить вірно християнській справі та не є засліплений політикою в церковній справі, як є засліплені подібні часописи наших сусідів, почетверте, чесно обстоює та помагає нашому Народові й напроваджує на дорогу, з котрої багато зійшло.

Я думаю, що „Б.Л.“ буде нашим невідступним товаришем-другом в нашому житті на чужині і буде нас виховувати, вчити християнського життя, та приготує нас належно до повороту на Батьківщину, щоб нами тішилась і нас цінила Мати-Україна.

„Братський Листок“ мусить поконати усі труднощі й перепони, які він має дотепер. Ми, зі своєї сторони, повинні його зробити гранітною скелею, щоб вороги його поламали свої зуби, та не могли нічого йому зробити.

„Братський Листок“ буде нашою духовою твердинею, допоможе згуртуватися навколо нього усім нашим Братам і Сестрам. Лиш на нас лежить великий кредит,

(закінчення на стор. 24)

УКРАЇНСЬКІ ПРАВОСЛАВНІ СВЯЩЕНИКИ У ВЕЛИКІЙ БРІТАНІЇ

Організаційний Відділ Генерального Церковного Управління на Велику Брітанію цим повідомляє, що вірних УАПЦ у Великій Брітанії обслуговують на сьогодні чотири священики, адреси яких подаємо:

1) МІТРОФОРНИЙ ПРОТОІЄРЕЙ О. ІГОР ГУБАРЖЕВСЬКИЙ —

31, HOLLAND PARK, LONDON, W.11

2) ІЄРОМОНАХ О. ІОВ СКАКАЛЬСЬКИЙ —

AMISFIELD PARK, HADDINGTON, EAST LOTHIAN, SCOTLAND

3) ПРОТОІЄРЕЙ О. ОЛЕКСАНДЕР ДОВГАЛЬ —

DERBY, 2, BELPEZ ROAD,

4) СВЯЩЕНИК О. ЛЕВ ОПОКА —

87, BELLOT STREET, MANCHESTER, 8

Просимо у справах духовної опіки, зокрема, в справах Богослужень, хрестин, вінчань, похорон і інших треб звертатися до перелічених вище Всечесних Отців відповідно до близькости перебування священиків від заінтересованих осіб.

Звільнення для обслуговування вірних двох нових священиків трохи полегшує можливості хоча частково задовольнити духовні потреби вірних. Незабаром сподіваємося прибуття з континенту ще двох наших священиків.

Керівник Організаційного Відділу,
М. САХНО, член Ген. Церк.
Управління УАПЦ на В. Брітанію.

Грудня, дня 14. 1948.

ПОВІДОМЛЕННЯ

Місіонерський Відділ Генерального Церковного Управління на В. Брітанію повідомляє, що через Відділ можна набути такі книжки:

1) Історія православної Церкви.
2) *Прот. С. Гаюк.:* Короткий православно-християнський катехизис (для школи і сім'ї).
3) *Архиепископ Ігор:* Коротка наука Закону Божого.
4) Священна історія Нового Заповіту.
5) Український православний церковний календар на 1949 рік.
6) Октоїх.

Цим же шляхом можна передплатити такі журнали і часописи:

1) „Вісник“ — Український релігійний двотижневик в Канаді.
2) „Український Вісник“ — Церковно-народний часопис у Сполучених Штатах Америки.
3) „Богословський Вісник“ — орган Української Автокефальної Православної Церкви. Видається в Німеччині.
4) „Братський Листок“ — місячник Українського Православного Братства ім. Св. Архистратига Михаїла у Великій Брітанії.

(закінчення зі стор. 23)

а саме — „Братський Листок“ повинен бути тижневиком!

Я зі своєї сторони доложу усі мої сили до розбудови „Б.Л.“

Мої зауваги: Чи не можна б уділити місця в „Б.Л.“ для: 1) Родинного життя та виховання молоді, 2) Повчаючих статтей для молодого подружжя, щоб дати їм поучення до заложення здорової родини, 3) Якихось невеликих відомостей з поодиноких осягнень в науці, 4) Кутика на запити читачів та прихильників „Братського Листка“, 5) Коли в „Б.Л.“ будуть уживати слова чужого походження, варто було б дати це в дужках рідною мовою, щоб удоступнити „Б.Л.“ для кожного пересічного читача. Слова російського походження удоступнити українськими, як нп. „маштаб“.

З великою пошаною до „Б. Листка“ та його Редакції

П. Шатківський.

36, Лінден Совз
Гістон Род,
Кембрідж.

Кожний Вірний УАПЦ повинен мати Св. Біблію українською мовою

Біблію можна замовити в канцелярії УАПЦ, адреса: Council of Ukrainian Autocephalic Orthodox Church, 31, Holland Park, W.11.

Купуючи Біблію, робиш два добрих діла: набуваєш найдорогоцінніщу з книг і допомагаєш Українській Православній Церкві.

„БРАТСЬКИЙ ЛИСТОК“

Видає: ім. св. Архистратига Михаїла Українське Православне Братство у В. Брітанії

Редагує: мітр. прот. І. Губаржевський.

Адреса Редакції: Council of Ukrainian Autocephalic Orthodox Church in Great Britain. 31, Holland Park, London, W.11.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:

На 1 місяць	1 шіл. 6 п.
„ 3 місяці	4 шіл. 6 п.
„ 6 місяців	9 шіл.
„ 12 місяців	18 шіл.

Printed by Williams, Lea & Co., Ltd., Clifton House, Worship Street, London, E.C.2

Ціна 2 шіл. 6 п.

БРАТСЬКИЙ ЛИСТОК

ч. 4-5, серпень-вересень 1948

МІСЯЧНИК ім. св. Архистратига Михаїла Українського Православного Братства у В. Брітанії

No. 4–5, August-September, 1948

"BROTHERHOOD'S LETTER", MONTHLY Published by St. Michael's Ukrainian Orthodox Brotherhood in Great Britain

АРХИПАСТИРСЬКЕ БЛАГОСЛОВЕННЯ ЙОГО ВИСОКОПРЕОСВЯЩЕНСТВА, ВИСОКОПРЕОСВЯЩЕННІШОГО ВЛАДИКИ МИТРОПОЛИТА ПОЛІКАРПА УКРАЇНЦЯМ ТАБОРУ В ГІКЛЕТОН, КОЛО ДОНКАСТЕРУ.

Господь дає силу Своїм людям скрізь, де вони з глибини серця призивають у поміч Святе Ім'я Його. Нехай спільна молитва всіх українців табору Гіклетон підноситься у спорудженому Вами храмі до Престолу Всевишнього, і по молитві Вашій буде Вам.

Дякую всім фундаторам новоспорудженого храму і молю Господа Бога, щоб дав Він Вам мир душевний і благословив у дружбі і любові побачити торжество християнства у вільному від безбожників Рідному Краю, привітати рідну сім'ю і ввійти в рідну хату.

Призиваю на всіх Вас вседіюче Господнє благословення.

ПОЛІКАРП, Митрополит УАПЦ.

СТВОРИМО МОГУТНЮ УКРАЇНСЬКУ ЦЕРКОВНУ ПРАВОСЛАВНУ ОРГАНІЗАЦІЮ НА ТЕРЕНІ ВЕЛИКОЇ БРІТАНІЇ

Православні Українці!

Великі жертви поніс наш нарід. Ці жертви записані віддавна в нашій історії як жертви за нашу національно-духову незалежність, як жертви за Святу Православну Віру. Наші сивоусі прадіди, наша прекрасна молодь не вагалися віддати за це своє життя. Вони боролися проти насильства над нашою вірою, яке ніс в боротьбі проти нас польський римо-католицизм. Вони боролися проти насильства над Українською Православною Церквою, яке ніс у боротьбі проти нас російський поневолювач часто руками свого патріярха, а потім — синоду.

З почуттям високої національно-релігійної гідности великий наш гетьман Богдан Хмельницький відповів у Переяславі року 1649. послам польського короля, які благали у гетьмана ласки, так: »Перше я за свою кривду і шкоду воював, тепер буду воювати за нашу православну віру«.

Боротьба триває увесь час. Ворог хотів і хоче знищити саму назву: православний українець, саме ім"я наше, бо це ім"я для нього страшне.

Безбожний большевизм хотів і хоче знищити в душах українців, зокрема, в душах української молоді, любов до Української Православої Церкви, любов до православної віри, віри дідів і прадідів наших. Він хоче замінити віру в істинного Бога вірою в поганського комуністичного ідола. Він діє і ласкою, і погрозами. І той, хто не полакомився на ласку, пішов на Сибір, згнив у підвалах НКВД, був розстріляний за тюремними стінами під заглушливий гуркіт моторів. **Але не заламався. Але не зрадиви прабатьківської козацької віри.**

Підступні - польські римо-католики обіцяли православним українцям золоті гори, аби лише вони прийняли їхню віру

А, коли для купівлі української православної душі не вистачило грошей, бо вона не продається, — тоді стали палити українські православні церкви на Холмщині, тоді стали виселяти з-під польських кордонів православних українців, що не захотіли переходати на пропонований поляками римо-католицизм. І ті знущання були такі жорстокі, що не тільки православні єпископи, а й великий син українського народу блаженної пам"яти греко-католицький митрополит Андрей Шептицький мужньо став на захист православної Української Церкви на Холмщині, протестуючи проти насильного навертання православних українців на римо-католицизм, проти руйнування поляками українських православних храмів. **І православні українці на Холмщині і на Волині витримали. Не заламалися, а загартувалися в боротьбі. Не зрадили батьківської козацької віри.**

Боротьба триває і на еміґрації. Ворог і тут хоче нищити український православний дух. Всі оті проповідники »русского православія«, що витягли з старого мотлоху історії Валуєвську фразу, що »Україны не било, нет і бить не может«, що хочуть вирвати з нашої душі українську молитву, українську мову, любов до нашої духової незалежности, щоб знищити саму душу православного українця, розклювати її як здобич чиєїсь загарбницької політики.

Боротьба триває і на еміґрації.

Граючи на загрозі насильної репатріяції, ворог залякував наших людей небезпекою визнавати себе православними, спольшуючи їх по польсько-українських надрайнських таборах Німеччнини, загрожуючи, що »небезпечно« хрестити і вінчатися у священиків Української Православної Церкви. Але мала була здобич Лише окремі православні українці вийшли з тих таборів спольщеними ренеґатами своєї віри. **Здорова природа українського духа** і тут витримала натиск ворога, **Наші люди не заламалися в боротьбі. Не зрадили батьківської козацької віри.**

І тут, на терені Великої Брітанії, пробує дехто за старою звичкою пантеличити наших православник українців »небезпекою« називатися православними, зневажаючи Українську Православну Церкву.

Досить! Старші люди і молодь виявляють і дедалі рішучіше виявлятимуть словом і ділом відданість своїй Матері-Церкві, одверто і з честю носячи велике ім"я православного християнина.

Це не СССР, не Польща, не Німеччина. Тут немає тиску ані від безбожників, ані від інших релігійних напрямків. Тут є свобода релігійних визнань, тут є повага і прихильність до Православної Церкви. І якщо наші люди мали відвагу на тортурах не відмовитися від святого імени православного християнина, то не відмовимося від нього в умовах цілковитої свободи віри і ми, тим більше сьогодні, коли честь цього святого імени боронять кожну хвилину в стражданнях і муках наші батьки і матері, наші брати і сестри у краю — славні борці за Святу Віру і Батьківщину.

В братній співпраці з братами-українцями інших віровизнань ми, одночасно, муром стоїмо за Святу Православну Віру, за Українську Православну Церкву — **Церкву 40,000,000 українців.** Ми гуртуємося навколо своєї Церкви в єдину могутню духову силу без будьякої уваги на різницю політичних переконань, лише як православні українці.

З сьогоднішнього дня оголошуємо прийом прохань про вступ в склад братчиків і сестричок Українського Православного Братства Святого Архистратига Михаїла — в склад української православної церковної організації, що розгортає свою працю на терені Великої Брітанії.

Перетворимо наше Братство в незламну скелю, об яку розбивалися б хвилі ворожих наступів на Святу Православну Церкву многострадального Українського Народу, як розбивалися вони у свій час об силу Свято-Покровського Братства славного Низового Війська Запорізького.

З нами Бог!

З любов"ю у Христі

ІГОР ГУБАРЖЕВСЬКИЙ,
мітр. прот.

ЛОНДОН,
серпня 26.
Р.Б. 1948.

БУДЬМО ПРАВОСЛАВНИМИ НА ДІЛІ

Поможімо рідній Церкві

Кожний свідомий віруючий українець допомагає своїй Церкві. Хай не буде нікого, хто не відгукнувся б на звернення Голови Церковної Ради Української Автокефальної Православної Церкви на Велику Брітанію в справі допомоги УАПЦ. На прохання багатьох гостелів, що хочуть, не поспішаючи, продовжувати збір вкладок повністю по одному фунту з особи, або частину готівкою, а частину письмовом зобов'язанням пізнішої сплати, — термін збору продовжено.

УКРАЇНСЬКИЙ ЛІТОПИС ПРО ХРЕЩЕННЯ УКРАЇНИ

(За »Великою історією України« Миколи Голубця)

Київ був великим, багатолюдним містом, приїздили сюди визнавці різних вір і старалися приєднати князя (Володимира — І.Г.) до своїх вірувань. Літопис подає широке оповідання, як Володимир шукав нової віри.

Наперед прийшли до нього болгари-магометани і захвалювали свою віру. Але князеві не подобалося, це, що не можна їсти свинини і пити вина: »Руси є весело пити, без того не можемо бути« — такою приповідкою відповів князь магометанам.

Прийшли німці від римського папи, і питався Володимир: »Яка заповідь ваша.« А вони сказали: »Постити по силі; як хто п''є або їсть, то все на Божу славу«. Не подобався князеві такий піст, і він відправив послів.

Надійшли хозарські жиди і захвалювали закон Мойсея. Питався їх князь, з якої вони землі. Вони відповіли, що були в Єрусалимі, але Бог загнівався на батьків і розіслав їх по всіх країнах. На це Володимир сказав: »Якже ви можете бути учителями інших, коли Бог вас відкинув?«

Врешті, греки послали до князя філософа, і той виложив йому основи християнської віри.

Володимир скликав старших і бояр і питав їхньої поради, яку віру прийняти. Вони відповіли: »Знаємо, княже, що ніхто свого не ганить, а все хвалить; як хочеш дізнатися правди, то вишли мудрих мужів, нехай придивляться до кожної віри«. Сподобалася ця думка князеві, і вислав послів до різних країн.

Вернулись згодом післанці і оповіли таке: »Ходили ми до болгар, дивилися, як вони покланяються в своїм храмі; стоїть такий без пояса, поклониться, сяде і дивиться сюди і туди, як біснуватий. Нема веселости у них, тільки жалість і сморід великий. Ходили ми до німців, бачили, як відправляють всякі служби, але краси не бачили ніякої. Зайшли ми на кінець, до греків, і ввели нас до своєї церкви. І не знали ми, чи ми на землі, чи на небі, бо на землі нема такого виду і такої краси, і не вміємо того оповісти, але знаємо, що там Бог перебуває з людьми, — і тої краси не можемо забути«.

На це бояри і старші сказали князеві: »Якби лихий був грецький закон, не прийняла б його твоя бабка Ольга, а вона була наймудріша з усіх людей«. Тоді Володимир рішився: »Підемо і приймемо хрещення«. А бояри сказали: »Як твоя воля, княже« . . . .

. . . . Було це 988. року.

Князь Володимир, охрестившись, мав обов''язок приєднати до християнства свій народ. Володимир взявся енергійно поширювати нову віру. Не пішло це трудно, бо у Києві було вже багато прихильників християнства, особливо між боярами і старшиною; а простолюддя, хоч і прив''язане до своїх богів, не сміло противитися князеві.

»Як Володимир прийшов до Києва, — оповідає літописець, — звелів поскидати ідоли, — одні порубати, другі кинути в огонь. Перуна ж наказав прив''язати коневі до хвоста і тягнути з гори до річки, і призначив чоловіка, що мав його бити залізом; це не задля дерева, що нічого не чує, а на посміховище бісові. Тягнули його з гори до Дніпра і плакали невірні люди, бо ще не прийняли Хрещення. Потім кинули його до ріки. І Володимир наказав, як де пристане, відштовхнути ідола від берега, аж перейде пороги. Так і сталося. Переплив Перун через пороги і аж там вода викинула його на беріг, і це місце називається Перунова Рінь«.

Тоді Володимир наказав щоб другого дня всі люди зібралися над Дніпром на

ВІРУЮЧІ У ВІДСОТКАХ

Інститут Галлуп, згідно з зібраними ним анкетними відомостями, подає такі дані про відповіді на поставлені питання у відсотках:

Питання: »Чи вірите Ви в Бога«.

Відповіли: »Так«.

Канадійці — 95, австралійці — 95, американці — 94, брітанці і норвежці — 84, фіни — 83, данці, шведи і голяндці — 80, чехи — 77 і французи — 68.

Питання: »Чи вірите Ви в безсмертя душі?

Відповіли: »Так».

Канадійці — 78, американці — 73, норвежці — 71, фіни — 69, голляндці — 68, австралійці — 63, французи — 58, данці — 55, чехи — 52, шведи і брітанці — 49.

Питання: »Чи буваєте Ви регулярно на недільних Богослуженнях».

Відповіли: »Так«.

Канадійці — 60, голляндці — 50, французи — 37, австралійці — 35, брітанці — 30, фіни — 25, чехи — 24, норвежці і шведи — 20.

хрещення. »Коли хто не явиться, багатий чи убогий, — ворогом мені буде« — так проголосив князь. Народ зійшовся послушно. »Коли б воно не було добре, князь і бояри не прийняли б цього« — чути було такі голоси. Зійшлося люду без числа. Вийшов над ріку князь і бояри і священики, що приїхали з Корсуня, і почався обряд хрещення.

Всі люди ввійшли в воду, дорослі по шию, молодші близько берега по груди, батьки тримали дітей на руках, священики з берега відправляли молитви.

»І радий був Володимир, що пізнав Бога сам і люди його«.

Мітр. Прот. І. Губаржевський

ДО 960. РІЧНИЦІ ХРЕЩЕННЯ УКРАЇНИ

Минуло дев"ятсот шістдесят років, як Україна прийняла Святу Православну Віру. Дев"ятсот шістдесят поків українське особисте, родинне і громадське життя розвивається під знаком хреста, під прапорами християнства.

І що більше біснуватий наїзник мучить нашу християнську Батьківщину, то палкіше змучений його знущаннями український нарід підносить серця до Христа, черпає з бездонних глибин християнської віри силу для витриманости і витривалости в боротьбі.

Бо цілюща вода християнської віри тече в річищі українського духового життя, невпинно тече в океан Всесвітнього Духа ось уже дев"ятсот шістдесят років, тече, як води Дніпра, то тихо пробиваючись, ніби наш Дніпро серед поліських болотяних низин, то спокійно і впевнено, ніби Дніпро в просторах Київщини і Полтавшини, то напружено і бурхливо проламуючись, ніби затримана водна стихія крізь Дніпровські пороги, то величаво відпочиваючи, ніби наш Славута-Дніпро після перемоги над каменистими перепонами серед херсонських степів Православна віра — це духовий Дніпро українського народу, що об"єднує українську північ з українським півднем, що є хребтом, обабіч якого розпростерлися крила нашої Орлиці-Батьківщини: Правобережжя і Лівобережжя.

Український нарід прийняв православну віру 988. року по народженні нашого Господа на землі, і цю найбільшу подію в минулих і майбутніх віках українського національно - духового життя наша Свята Церква святкує 14 серпня за цивільним календарем.

Багато води утекло в нашому сивому Дніпрі, багато подій минуло в історії нашого народу. Але без будьякого перебільшення можна сказати, що історія України свідчить, що в часи найтяжчих переживань і найблискучіших наших перемог, з народом нашим завжди була наша Церква. Бо Церква була є і буде джерелом духової енергії українського народу, а без неї український нарід став би тілом без душі.

Це є цілком природньо. Тому що нарід без святині не є нарід. Тому що цінність народу вимірюється висотою його святині. Тому що висота народього духа вимірюється запасами живої сили в боротьбі народу за вічність, за безсмертя. Тому, що без вічности немає оцінки тимчасовости, отже немає оцінки руху, прогресу. Тому що практичне відчуття вічности є основою живої віри, вірности, відданости, жертвенности. Тому що народ повинен мати свою Святиню, якої ніхто не смів би осквернити, з якої ніхто не смів би насміятися. І чим недосяжніша народна Святиня, тим вищим є духовокультурний рівень народу. І, навпаки, чим маторіяльніша є святиня народу, тим примітивніший, грубіший є його духовокультурний рівень. Тому жидівський нарід ,коли Мойсей на короткий час залишив свій нарід щоб зійти на горі Синай, не відкинув релігію взагалі, а лише знизив її до сього, низького на той час, духового рівня, зробивши, замість єдиного Бога-Духа, божком своїм золоте теля. Тому під час французької революції одного разу, замість відкинутої Церкви, створено було »богиню розуму«, штучний витвір убогого інтелектуалізму.

Тому, оголосивши релігію »опіумом народа«, большевики створили свою »релігію« відповідно до свого духового розвитку з вірою у земного бога непогрішимого, »геніальнаго«, »велікаго«, »отца«, »защітніка«, »спасітеля«. »Святим письмом« цієї »релігії« є »Вопроси ленінізма«, а геєною огненною НКВД, що карає »грішників« тяжкими муками, яким може дорівнювати хіба лише »свята« еспанська інквізиція свого часу. Жодна крихітка вільного розуму не може проникнути в сферу совєтської »релігії, »а її« низький рівень показує, яким жалюгідним є духовий рівень її »правовірних«. Але хоч би без такої релігії, проте, не об'йшлися Бо коли не доросли до віри в єдиного істинного Бога, як

незмірно вищої від усього матеріяльного, духової суті всіх істот, то мусіли прийняти віру в поганське теля, чи там в бика, чи в змію тощо.

І тому життя тієї чи іншої формації, спільноти чи державної системи є таке довговічне, як довговічний є ідеал, в який вірить нарід, ідеал, з якого випромінюються найвищі для даної спільноти ідеї. І тому християнська віра, яка спирається на ідеал Єдиного Всесвітнього Духа-Бога, яка відкидає поклоніння живим і неживим земним матеріяльним ідолам і тим встановляє найвищий ступінь свободи людського духа, є єдиною непереможною і вічною основою життя культурних народів світу і, зокрема, нашого українського народу.

І тому український нарід, не зважаючи ні на яку безбожницьку агітацію і пропаганду, не зважаючи на заборони і терор, не зважаючи на модні і немодні фальшивовчені мудрування, твердо стоїть на грунті своєї Святої Віри і в боротьбі за чистоту і недоторканість Святині не вагається класти рясні жертви. Сотні тисяч святих мучеників за Христа, наші українські єпископи, священики і вірні, не вагаючись, пішли на муки і на саму смерть за Святу Православну Віру. А вони могли не мучитися і не вмирати, — їм досить було лише засудити свою віру, осквернити свою Святиню, »признатися« ніби в »релігійному обмані«, піти на компроміс з безбожним большевизмом, — і ці люди не тільки звільнилися б з тілесної неволі і мук, а й дістали б визначні посади серед безбожницьких прислужників, як дістали їх »патріарх« Алексій, митрополит« Григорій і ряд інших совєтських »владик«.

Але сотні тисяч пастирів Церкви і дітей Церковної сім'ї не зреклися віри в істинного Бога, не зрадили. Їм викручували в суглобах руки, вели на фальшиві розстріли, розпинали священиків на дверях їх церков, заганяли на північних каторжних роботах по пояс у мерзлу воду і т.д., і т.п.

Знущання з вірних нашої Церкви не припинилися, — вони тривають.

Це є для України іспит з релігійної практики, який вона складає в захисті своєї віри щедро поповнюючи склад мучеників за Христа сотнями тисяч синів і дочок її народу. Поточні наслідки цього іспиту свідчать про невмирущість українського християнського духа, свідчать, що Українська Православна Церква є однією з найпрекрасніших троянд, що не в'януть, вирісши в тернах сучасности.

Складає Україна цей іспит всім народом, в Україні і не в Україні сущим, складає в тяжкій практиці школи життя, сповідаючи відданість Тому, віру в Кого український нарід прийняв дев'ятсот шістдесят років тому і в чиє Ім"я хрестився в українському Йордані — Дніпрі.

Пам"ятаймо кожний, що складаємо цей іспит і ми, православні українці, що перебуваємо в Англії, іспит на єдність, на відданість Святій Українській Православній Церкві, вірі батьків, дідів і прадідів наших, аж до самого Володимира великого, вірі на згуртованість навколо Української Православної Святині, іспит на організованість навколо свого Церковного Проводу, іспит на силу Української Православної Церкви, Христові Громади у священній боротьбі її проти царства тьми. Це має бути найкращим нашим пам'ятником на відзначення 960-річниці хрещення України.

Віримо, що щира неустання молитва, християнська любов серед усього українського народу, мозольна праця і безстрашна боротьба за торжество Христової Правди над безбожницькою кривдою, принесуть звільнення нашого Краю від безбожницького насильства, і вільна Батьківщина наша встане з руїн, крови і сліз і достойно відзначить великим всенароднім релігійним торжеством 1000-річчя хрещення свого народу, надхненно і мудро здійснене Великим Рівноапостольним Князем Українським Володимиром за допомогою грецьких священиків Року Божого дев"ятсот вісімдесят восьмого.

Акад. Д. Яворницький

ЦЕРКВА У ЗАПОРОЗЬКИХ КОЗАКІВ

(Уривок третій)

Тепер, після загального нарису розвитку церкви на Запоріжжі, необхідно сказати кілька слів про самий її устрій, про ставлення вірник до пастирів, про матеріяльний побут духовенства, про увагу запорожців до храмів Божих і особливо про їх любов до урочистих Богослужіні, нарешті, про найбільш шановані ними церковні свята та особи святих.

Запорозькі козаки завжди вважали свою церкву незалежною щодо вищої російської ієрархії, хоч і зверталися до Київських митрополитсв по дозвіл в справі церковних справах, зокрема, в справі надсилання в запорозьк і церкви духовенства. . .

Але така церковна автономія, звичайно, не могла бути довподоби російському урядові, і тому від часу приєднання запорозьких козаків до Росії, після 1734. р., російський уряд, поволі прибираючи запорожців до рук, намагався позбавити їх і церковної автомнотії. Перший випадок для цього нагодився р. 1759., в зв"язку з Анатолія Мелеса. Єпископ Анатолій Мелес, прибувши до Росії з початку в сані архимандрита як збирач пожертв на потреби Афонського Георгіївського монастиря, а потім в сані єпископа як уповноважений від турецьких слов"ян, що бажали переселитися на південь Росії, об"їздячи Слобожанську Україну й Новоросію, з"явився на Січ і тут відправив кілька архиєрейських богослужень. Але, відправляючи літургію, він на ектеніях або зовсім не поминав імени місцевого вищого ієрарха Київського митрополита Арсенія, або виголошував його цілком »неправильно і непристойно«, за виразом російського обвинувального документа. Синод засудив його за це, але сенат взяв єпископа Анатолілія під свою опіку, з огляду на важливість справи його приїзду; запорожці теж виявили своє про нього піклування і вирішили не пускати від себе. Проте, р. 1760. Єпископ Анатолій Мелес був низложений і позбавлений сану. Тоді на Січ був надісланий царський указ, де війську запорозькому »найсуворіше наказувалося, щоб воно жадних духовних осіб, крім указно визначених від єпархіяльного свого архиєрея, з цього часу не приймали, не тримали і не допускали до Богослужень«.

Одначе, запорожці все ж таки свою церкву вважали залежною тільки від власного Коша, а не від царського уряду. На цій підставі р. 1769., під час російсько-турецької війни, запорожці, не зважаючи на накази фельдмаршала графа. П. А. Румянцева, не хотіли поставити перебуваючих у поході запорозьких ієромонахів в залежність від оберсвященика всієї дієвої армії. На цій підставі останній кошовий отаман Петро Кальнишевський, прийняв від Межигірського Спасо-Преображенського монастиря ієромонаха Германа, »людину настільки доброго життя, що він може і проповіді говорити«, а другого, надісланого в той же час і тим же монастирем, ієромонаха Кошмана за те, що він »без порядку«, себто, без дозволу Коша, їздив до Києва, звелів негайно відіслати назад, до Межигірського монастиря. Тому, вважаючись парафією Київського митрополита, Запорізька церква навіть московському патріярхові підлягала лише номінально, в дійсності ж була під безумовним володінням запорізького Коша.

Запорізьке військо визнавало залежність запорізкої церкви тільки від Київського Межигірського монастиря. Але, як видно, зв'язок Січової церкви з Межигірським монастирем не був оформлений: принаймні, у другій половині ХУІІ. ст. запорожці клопотали про те, щоб приписати свою церкву до Києво-Межигірського монастиря. З цих часів до нас дійшло два листи: кошового Івана Сірка і кошового Григорія Іваники з приводу наново встановлених взаємин між Межигірським монастирем і Січовою церквою. Кошовий І. Сірко р. 1676. надіслав до Межигірського Спасо - Преображенського монастиря листа, в якому просив ігумена монастиря прислати до Січової церкви, на правий клірос когось з уставщиків, тому що світські »панове-дяки« з одного боку не здібні до церковної справи, а з другого — не вміють цінити »ласки військової« і спокійно проживати в Січі; в той же час кошовий повідомив, що військо запорізьке вирішило надсилати свої прибутки до того монастиря, про який молять Бога і де міститься шпиталь для недужих козаків, с.-т., до Межигірського Спаса. Кошовий Григорій Іваника, суддя Личенко, писар Константієвич, осаул Цесарський, курінний Стягайло-Олексієнко, отамани Яків та Павло з усім товариством низовим в листі р. 1683. висловлювали таку думку, »щоб запорізька церква св. Покрови і вся парафія наша завжди за ними (отцями монастиря — В.Р.) залишалася на часи нащадків, щоб при церкві св.Покрови священнослужителями були неодмінно особи з монастиря Київського Межигірського і війську запорізькому богомольцями й отцями духовними були«. . . (повний текст листа, див. Скальковський »Історія Нової Січі« — В.Р. . .).

Не можна сказати, що намагання запорізьких козаків зробитисвою церкву парафією Межигірського монастиря завжди зустрічало цілковите співчуття: інші монастирі і, навіть, вище духовенство в Києві, не зовсім бажали відступити запорізькі церкви лише Межигірському монастиреві. Так, р. 1686. київський митрополит Гедеон видав був наказ упідлеглити всі церкви війська запорізького низового Київській митрополичій катедрі, заборонивши всякі організаційні стосунки запорізьких козаків з Межигірським монастирем. . . Дізнавшись про розпорядження митрополита Гедеона, запорожці написали листа до ігумена Межигірського монастиря, Феодосія Васьківського, який закінчили висновком, що »не буде церква Божа запорізька відлучена від монастиря Межигірського, доки

буде текти вода в Дніпрі і стояти військо низове запорізьке на землі. . .«

Зв"язок запорізьких козаків з Києво-Межигірський Спасом припинився лише на час від р. 1709. по 1734., коли козаки були під протекторатом Кримського хана і турецького султана-»ходили по турках та по каулках«; в той час запорожці поповняли склад свого духовенства частково з Констянтинополя, частково з Афона, частково з православних міст Польші. Від 1734. р. зв"язок запорожців з Межигірським Спасом не припинявся аж до самого падіння Січі.

Кожен з козаків запорізького війська низового вважав за свій обов"язок в мирний час двічі побувати у Межигірського Спаса. Запорізькі козаки давали великі грошові вкладки в цей монастир, постачали йому чаші, хрести, євангелії, обдаровували багатими ризами, вибудовували на власний кошт церкви і будинки як у самому монастирі, так і в скитах і подвір'ях його, посилали монастиреві цілі вози риби, соли, хутра, вина, дарували братії худобу і прекрасних чистокровних коней, а багато з козаків і самі після бурхливого, повного всяких пригод військових життя, кінчали свої дні в стінах цієї священної для них обителі. Братія монастиря, одержуючи велику матеріяльну підтримку з Запоріжжя, завжди пам'ятала добродійства запорізьких козаків і не назвала їх інакше як »ктиторами« і »фундаторами« Межигірського Спасо-Преображенського монастиря.

У відповідь на ці добродійства запорізьких козаків Києво - Межигірський Спасо-Преображенський монастир постійно надсилав зі складу своєї братії на Запоріжжя начальників для всього запорізького духовенства, настоятелів для Самарсько - Микільського монастиря, ієромонахів, священиків, дияконів, читців і співаків для січової і парафіяльних церков, антимінси і святе миро для нових церков і їх вірних.

Зосібна для січової церкви Межигірський монастир щороку, здебільшого, у вересні, надсилав на Запоріжжя двох ієромонахів, одного диякона, одного або двох уставщиків; крім того, при січовій церкві були й дяки і інший православний причет, як це видно з синодика Нехворощанського Заорельського монастиря р. 1714, на одній з сторінок якого зроблено приписку: »Від паламаря Івана Гаркуші«. Усі духовні особи, яких надсилали з Межигірського монастиря на Січ, крім монахів, відряджуваних до Самарсько - Микільського монастиря, могли залишатися, подібно до світських військових старшин, на своїх місцях лише один рік: з вересня одного року до вересня другого року, — вийнятки з загального правила робилися дуже нечисленним, особливо достойним особам і то »з військової ласки«, а не з бажання київського монастирського начальства. Треба думати, що така часта зміна духовних осіб робилася в Січі з тією метою, щоб гарантувати суспільні вольності зі сторони претензій духовної влади; тому духовні особи не мали ніякої урядової влади в громаді запорізьких козаків і не втручалися в будьякі світські справи, за вийятком заступництва за злочинців і присутності в церкві, коли в Січі відбувалося прилюдне покарання, на випадок, коли б хтось з козаків припустився правопорушення. Що стосується білого духовенства, яке призначалося до парафіяльних церков, розташованих на території вольностей Війська Запорізького, то воно для того, щоб дістати право відправляти Служби Божі, спочатку з'являлося до начальника запорізьких церков, потім приносило присягу на вірність Кошеві, і тільки після того одержувало право на посідання парафії. Духовні особи що надсилалися на Січ, повинні були бути нежонатими, тому Межигірський монастир

ЗРОБІМО БРАТСЬКУ ЦЕРКВУ СВ. АРХИСТРАТИГА МИХАЇЛА В ЛОНДОНІ НАШОЮ РАДІСТЮ І СЛАВОЮ

У Церкві на Паддінґтоні почалися українські православні Служби Божі.

Приміщення церкви дуже гарне і світле, але воно не має вигляду української православної церкви.

Перетворімо нашу церкву в Лондоні в одну з святинь Православної України.

Зробімо іконостас.

Складімось і від імени кожного гостелю зробімо по образу, з написом назви гостелю чи прізвищами жертводавців.

Поробімо корогви і виносні хрести.

Вишиймо рушники на образи.

Вишиймо покривала на престол і аналої.

Зробімо все, щоб наш лондонський храм був православний і український.

Тут будемо молитися у наші найбільші свята.

Цю церкву будуть відвідувати анґлійці і іноземці. Вони повинні не тільки слухати прекрасні православні Богослуження, а й бачити красу української православної Святині.

Докладіть свого труду, свого уміння до оздоблення Храму Господнього, і Милосердний Господь благословить і обдарує Вас радістю за Ваш труд і щире християнське серце.

завжди призначав до січовиків монахів, в той час, як до парафіяльних церков надсилав і сімейне духовенство. Від духовних осіб вимагали начитаности в Слові Божому, красномовности, голосистости особливо, від дияконів і непитущости; сам начальник запорізьких церков мав щонеділі говорити проповіді, обов"язково напам"ять і українською мовою.

»Усне повіствування« Микити Коржа, 1844.; тих, хто не підходив під ці вимоги, запорожці негайно відсилали з терену Січі; придатних залишали у себе і виявляли до них велику повагу.

(Закінчення буде)

Знайшов у матеріялах Лондонського Музею проф. **В. Ревуцький**

А. Снігур

ВІДПОВІДЬ МОСКОВСЬКИМ НАКЛЕПНИКАМ

Подаємо два маленькі, але характерні, уривки з »інформації«, вміщеної в ч. 15-419 органу Російської зарубежної церкви »Православная Русь«, часопису, що видається в Нью-Йорку:

»К сожаленію, шовіністіческая українская пропаганда, с обичнимі запугіваніями, шантажем і угрозамі, перенесена із германскіх лагерей і в Англію«.

І другий:

»Українскій террор, разжігаемий українскім автокефальним духовенством, во главе з іх »епіскопом«, замечается і в другіх лагерях ДП в Англії«.

У проповідях, а останнім часом, як бачимо, і в часописах, представники різних дрібних шматочків різномасних російських орієнтацій, тяжко і брудно очернюючи один одного, стали страшенно нервуватися, відчувши ростучу силу Української Автокефальної Православної на цьому терені.

Вони сварилися поміж собою, а ми діло робили — працювали над розбудовою нашої Церкви на новому терені. Бідна — без отих багатіїв старих російських емігрантів, графів, баронів і князів, без советської »патріяршої допомоги, яку дістають деякі російські церковні орієнтації, без польських грошей, за які утримується в польських інтересах польська православна церква, — на трудові пенси наших робітників і робітниць скитальців, що врятувалися в Англії від советсько-російського терору, наша Церква у Великій Брітанії швидко стає на ноги.

І це непокоїть »достойників« російських церковних уламків, що проти волі українців лізуть до нас в »опікуни«. Жорстоко розправляючись з Українською Православною Церквою, починаючи з часів Петра І і Катеринм ІІ і кінчаючи Йосипом І, непрохані російські »опікуни«, проти втручання яких голосно заперечував український народ і наша вища церковна ієрархія, починаючи від митрополита Сильвестра Косова і кінчаючи Високопреосвященнішим Владикою Митрополитом ПОЛІКАРПОМ, використовували кожну шпаринку в українській душі, щоб влізти в неї. А лізли і лізуть вони в нашу душу не для того, щоб проповідувати Христовий мир і любов серед українського народу і любов до українців з боку інших народів, а для того, щоб сіяти ворожнечу до Української Православної Церкви і зневажати її, щоб отруювати українські душізневагою до нашого національного минулого і до наших героїчних визвольних завдань. Вони лізли і лізуть в українську душу не як православні священики, а як антиукраїнські політичні диверсанти,

Убравшись в чепчик жалісливої бабусі, прикривши своє наге тіло трикольоровим, чи червоним, чи малиново-білим прапорцем, лепечуть вони щось про »єдіную русскую церковь для велікороссов, малороссов і белоруссов« і називають нас терористами, шантажистами і, нарешті, шовіністами.

Яка підстава називати »терористами« українців, які рятували під своїм ім"ям людей, незалежно від національности, в тому числі і росіян.

Яка підстава називати »шантажистами« людей, які в своїх національних українських групах свідомо пропускали справжніх росіян за національністю, коли набирали робочу силу сюди, до Англії, бо розуміли біду людську, розуміли, що люди ховаються під ім"ям українців, бо хочуть вирватися з таборів ДП Німеччини і влаштовувати трудове життя.

Яка підстава називати »шовіністами« людей, які визнавали і визнають право росіян, поляків, мадяр на їхню самостійність, на їхнє державно-культурне національне життя, в той час як росіяни, поляки, мадяри не визнавали цього права за нами, не дозвотяли нам назватися українцями, вживати рідної мови в молитві до Господа Бога, в школах, театрах, в

літературі, Східну Україну дозволяли називати лише »Малороссією«, Західну Україну — »Малопольскою«, залили Карпатську Україну морем крови за її законне прагення до самостійности і т.д., і т.п. І ще й, замість того, щоб самим признатися в шовінізмі, називають шовіністами нас, українців.

І не дивно, що тим російським політикам у рясах українці не вірять, не приймають по багатьох гостелях, не дозволять непрохано вдиратися в нашу загально-українську сім'ю, сіяти в ній розбрат і ворожнечу. Не дивно, що в багатьох випадках, коли російські священики напрошуються приїхати до українців, останні відповідають »ні« або вимагають апробати Голови УАПЦ у Великій Брітанії, названого в наклепницькій статті »Православної Русі«, очевидно з переляку, »епископом«.

Немає до них симпатій українського народу. І не може бути симпатій до людей, які не визнають усього святого, за що, не вагаючись клали своє життя найцінніші наші люди, відстоюючи чистоту і незалежність нашої Церкви, нашого релігійно - національного буття і історичних надбань. Не може бути симпатії до тих людей, які, хоч і безсило, але намагаються стерти з ужитку саме наше національне ім''я »українець« і підставити замість нього »русскій«, бо це, мовляв, »всьо равно«.

Від імени »русскіх« царський міністер Валуєв заборонив українське друковане слово, бо мовляв, »русского язика не било, нет і бить не может«, від імени »русскіх« Катерина II сплюндрувала запорізьку Січ, а ПетроІ вимордував наших козаків в болотах Санкт-Петербургу, від імени »русскіх« Микола І заслав і підірвав здоров''я нашого Шевченка, за намагання вирватися з опіки »велікого братского русского народа« закатовані міліони українців в совєтських застінках і засланнях, склали свої кості в тайзі і тундрі Сибіру, на Соловках, на Далекому Сході, в Караганді і в інших незліченних концтаборах СССР. А від кого в цю страшну війну, як від чуми, тікали ми на захід, покинувши свою землю, свої біленькі хатки, розлучившись з своїм дорогими сем'ями, розгубивши великих і дрібних дітей по шляхах Европи. А хто оточував наші беззбройні валки, душив дітей наших танками, розстрілював з кулеметів. А хто такий був архиепископ Ніколай Автономов, який перейшов у католицизм і був заарештований американською владою за передачу совєтам списків нещасних скитальців.

Проте, ми не шовіністи і не можемо без розбору обвинувачувати всіх росіян, бо це було б несправедливо і не правильно. Ми шануємо і любимо росіян чесних, порядних, які шанують інші національності і хочуть жити з нами в згоді. З пошаною і любов'ю згадуємо ми росіянина Блаженнішого Митрополита Діонісія, який шанував наш нарід, допоміг розвиткові Української Автокефальної Православної Церкви, чесно, по-православному, ставився до нашого народу, ми схиляємо свої голови перед світлою пам'яттю другого православного церковного діяча-росіянина Митрополита Олександра Іноземцева, який разом з Високопреосвященнішим Владикою Митрополитом ПОЛІКАРПОМ рукополагав перших наших Єпископів — Владику Ніканора і Владику Ігоря. Ми не шовіністи, ми захищаємося від шовінізму. І якщо наші українські православні громади не погоджуються на приїзд деяких не в міру гарячих »достойників« зарубежної чи польсько-російської церков, то саме тому, що не хочуть ще раз відчути на своїй шиї »благодатні дари« російського, як і всякого іншого, шовінізму.

Немає до цих »достойників« симпатії нашого народу, бо йому не потрібні ці »отці«, »вожд«, »радітелі«, »освободітелі«, і »опекуни«. Нам уже досить опіки »отца народов« і »матері-русской церкві«, що простягають свої загарбницькі руки до всіх народів світу, »щоб загарбать і з собою взять у домовину щоб силоміць вволокти їх в совєтскую семью народов, где так вольно дишет человек«.

Ми — не »русскіє«, ми — українці. І не »русскіє українци« і не »польські українці«, а прості собі українці, без додаткових титулів, а як уже без титулів не можливо, то українські українці. Ми любимо свою Українську Православну Церкву. А хто ж не любить свого, рідного? Хіба дегенерат або запроданець. Ми шануємо всі інші нації, великі і маленькі, державні і бездержавні, бо так учить християнська наука і так говорить наша совість. Але ми не шануємо тих, які нас не шанують. Тих ми не шануємо і одверто про це говоримо. А це різним кандидатам в »опікуни«, російським і польським не подобається. Їм усе хочеться, щоб »малорусское наречіє« обмежувалося базарно-побутовими рямцями »мужіцкой мови«, якою говорили б раби білої, червоної, рябої чи будьякої іншої Москви чи Польщі, а щоб »панською« мовою була мова російська чи польська. Трудно. . .

Панове. Даремно ви, граючись в церкві у політику хочете воскресити труп, проповідуючи з церковного амвона »єдіную, неделімую царскую Россію«, даремно ви витрачаєте на це стільки паперу.

Це вже безповоротне минуле.

Проте, ми не втручаємося у Ваші справи, які ви провадите серед справжніх росіян. Майте свої переконання, правте собі панахиди по Миколі II, навіть, мрійте про те, що ви будете їздити на спинах зневажуваних вами »унтерменшів«, яких ви охрестили »інородцамі«. Політикуйте, це ваше діло.

Але яким правом ви обвинувачуєте нас у тому, в чому винні ви самі? Пам'ятаєте слова Спаситаля: »Що ти бачиш сучок в оці брата свого, а поліна в своєму оці не бачиш«. . . .

Ви називаєте нас націоналістичною церквою, навмисне підтасовуючи поняття »націоналістична«, замість »національна«.

А ви?

А ваші постійні твердження про дорогоцінність »русского проісхожденія«, про піднесення »русского знамені среді іностранцев» , про »православную церковь как історнік русской культури і творческую сілу русской еміграції«?

А ваше порівняння Росії з . . . Ісусом Христом, »націоналістична« українська Церква ніколи б не ризикнула на таке порівняння. А ви пишете: »Не умірай, живі. Твоім страданьям слава. Ти, как Хрістос, восстанеш до небес. Восстанеш Русской Православною Державой. Тогда скажу: »Воістіну Воскрес«. »Русская Православная Держава« по-вашому, як Христос, »восстанет до небес», не нижче. Може, зависоко. А ваше скеровування думки читача в церковному часописі та накидання непрошеної опіки Матушкі-Росії поневоленим народам це не націоналізм. Це ще більше: це шовіністичний імперіялізм. Якийсь Ю. Міролюбов у ч. 12 вашої »Православної Русі«, бажаючи »виховувати« ДП, серед них, розуміється, і »малороссов« пише: »Єслі хотіте, ми недостаточно народни для ніх, так как на нас остался **свет Россійской велікодержавності, а** іх нутро **только русское».** Однако, в будущем, для нас ясно, ми общій язик найдьом». — Розрядка моя — А.С. — Господіна Міролюбова не задовольнає навіть »русское нутро« тих, про кого він пише, тому, що воно »только русское«, а господін Міролюбов хоче, щоб у цьому нутрі сяяв »свет русской **велікодержавності«.**

Та й розпалив вогонь »велікодержавності«, тобто Росії разом з усіма її кольоніями »от Москви, до самих, до окраїн«. Для нас ясно, що »русская велікодержавность« є пригнічення українців, білорусів, литовців, латишів, фінів і інших, що з таким успіхом робить тепер Сталін, що вдячні старі емігранти, що опинилися за межами Матушкі - Россії« цілими пачками вертаються »на родіну«, бо переконалися, що нічого не змінилося, що в Росії як і за часів Шевченка »від молдаванина до фіна все мовчить: бо . . . благоденствує«, а тепер навіть мовчати не сміє, а щоб не попасти в НКВД мусить, конаючи з голоду, кричати, що »благодаря геніальному товаріщу Сталіну і велікому русскому народу жіть стало лучше, жіть стало веселеє«.

Це є справа політики, але чому це стало справою »неполітичної« російської церкви?

А така фраза, яку читаємо в »Православной Русі« ч. 13-417: »Велічайшій язичнік нарождающегося варваского государства Велікій Князь Владімір — становітся равноапостольним, святим і основателем Русского Православія, ставшаго Вселенскім«. Що це значить, що »русское православіє стало вселенскім«. А до того часу яке православіє було вселенським? Чи на було зовсім Вселенського православія? А як було, то значить »русское православіє« зайняло його місце. Чи правдиво це? Чи правдиво, що »русское православіє на вселенському форумі проковтнуло в і з а н т і й с ь к е, південнослов'янське, стародавнє православіє Близького Сходу. Чи це ще не вивітрився з голів російських »церковних« шовіністів давній чад російського імперіялізму про те, що: »Рім — первий Рім, Візантія — вторій Рім, Москва — третій Рім, а четвьортому не бивать«. Це теж, по-вашому, аполітична церковна діяльність, а не політичний московський вовк.

Чи маєте ж ви право після цього, навіть, шовіністів справжніх, на яких би ви натрапили, обвинувачувати в шовінізмі, а тим більше, чи маєте право нападати на Українську Автокефальну Православну Церкву і на українських скитальців у Великій Брітанії, обвинувачуючи їх у якомусь шовінізмі.

Ми вас не чіпали і не хотіли чіпати. У нашому звіті, опублікованому в ч. 2-3 »Братського Листка« дослівно сказано так: Російська Православна Церква на терені Великої Брітанії поколена на два ворожі один одному табори: підлеглий московсько - совєтському патріярхові і підлеглий Синодові Зарубежної Російської Церкви, очолюваний Митрополитом Анастасієм. Ні з тим, ні з другим ми ані зв'язків, ані безпосередніх сутичок не маємо. У всякому разі зв'язків з будь-якою совєтською церквою ми мати не можемо і не хочемо, а зв'язки з зарубежною російською церквою можуть мати місце лише тоді, коли для цієї Церкви стане ясним, що сорокамільйоновий укра-

їнський народ має право на своє вільне життя і на свою незалежну від Москви Церкву«.

Ми вважали і вважеємо, що дух істинного православія є дух братерства, взаємної любови і поваги. Ми не ображали і не ображаємо достойників російської зарубежної церкви, хоч чуємо немало образ на нашу адресу, бо не хочемо знижуватися до їх рівня.

Але їхня нервозність прорвалася. Вони втратили рівновагу і накинулись на нас, що завжди було і є ознакою неправоти і слабкости, ілюстрацією чого є поведінка »русскіх« в Берліні. Утратили рівновагу і принижують самі себе в очах людських. І нехай не дивуються, коли православні українці, охороняючи чистоту вселенського православія від розгнузданого російського шовінізму, ще міцніше замкнуть перед ними свої двері.

Що посієш, те й збереш.

ДОПОМОГА НАШІЙ ЦЕРКВІ ТРИВАЄ ДАЛІ, МІСЯЧНИК ДОПОМОГИ ПРОДОВЖУЄТЬСЯ

Цілий ряд гостелів і окремих вірних надіслали і надсилають щирі і щедрі вкладки на допомогу нашій Церкві.

Про це оголошується в »Українській Думці« і в »Братському Листку«.

В допомогу, як і треба було сподіватиая, включилися не тільки православні, а й греко-католики, і навіть, не тільки українці, а й наші друзі, приналежні до інших національностей, скажімо, серби тощо.

Почесний список гостелів, Голів відділів СУБч, Мужів Довір'я і окремих жертводавців свідчить про високу релігійну і національну свідомість українців і про солідарність з нами свідоміших синів інших націй в великій і святій справі підтримки нашої Церкви.

Честь Вам і слава, добрі, свідомі і щирі браття і сестри!

Але Деякігостелі і окремі українці відстають. Ми думаємо, що для цього є три причини: 1. та, що підписні листи пізно дійшли на місця, а люди не хочуть абияк виконати це важливе завдання і витрачають на це більше часу; 2. та, що не скрізь надіслані підписні листи, або в окремих випадках є люди несвідомі, а то й ворожі православній Церкві.

Списки гостелів і їхні адреси перевіряються. В цьому числі друкується кілька кращих відповідей і одна-єдина, яку ми одержали, гірша відповідь на наше звернення.

Хто нам допоможе, як не ми самі, навчені Духом Святим.

Прочитай прізвища жертводавців-наших кращих людей, і, внісши належну вкладку, постав і себе рядом з ними, зміцнюй нашу Церкву в єдності сердець і добрих діл.

Ще не пізно.

Допомога УАПЦ триває далі.

Кожний гостель має прийняти на себе честь стати учасником розбудови Української Автокефальної Православної Церкви.

МІЦНІШЕ ОРГАНІЗУЙМОСЯ — ШВИДШЕ ПЕРЕМОЖЕМО

БЕРЕЖІТЬСЯ ПРОВОКАЦІЙ

Подаємо замітку, надруковану в англійському часописі: „Дейлі Мейл", ч. 16.325, від 9. Вересня ц. р. Факти, наведені в статті, виразно говорять про провокації московських агентів, що пролізли в гостелі наших робітників разом з москалями. Вони тут намагаються відірвати менш свідомих українців від Української Православної Церкви, глузуючи з наших священиків і з української богослужбової мови. Вони тут намагаються розсварити українців поміж собою. Це вони подавали списки наших людей совєтським репатріянтам. Саме в зв"язку з цим був заарештований американською владою в американській окупаційній зоні Німеччини „архиєпископ" російської церкви Ніколай Автономов, що гостро боровся проти Української Автокефальної Православної Церкви в Україні під час німецької окупації, а на еміграції перейшов на католицизм. Саме в зв"язку з цим був видалений з парафії в одному з таборів ДП в англійській зоні священик російської церкви. Це все російські провокації, однією з яких є факт, поданий в замітці „Дейлі Мейл".

В часописі „Дейлі Мейл" написано так:

„Не погано трактовані ДП кажуть: „Ми щасливі"."

Від репортера „Дейлі Мейл".

Виявилося, що нарікання на погане ставлення до скитальців в гостелі Ковентрі, про-

голошене київським часописом, безпідставне. Часопис „Сучасне й майбутнє“ опубкікував по-українському лист, про який російське агентвтво ТАСС каже, що той лист дійшов, „незважаючи на заборони і перешкоди, створювані брітанською владою“.

В листі сказано: „Нам живеться погано. Нас тут 200 — латишів, поляків і українців. В бараках холодно. Годують нас рибою і порцією хліба, вагою близько 200 гр., денно.

„Між західніми українцями є організаційні комітети, що пропагують нову війну і агітують проти повернення людея на іхню батьківщину.

„Нам заборонено говорити по-російському і оскільки хтонебудь про це забуде, його б"ють. Маємо надію, що ви нам допоможете повернутися до власної країни. Нехай живе Сталін, Червона Армія і увесь совєтський народ“.

Від брітанців:

Ось факти:

1. „Табору“ скитальців ані в Коветрі, ані поблизу немає;

2. В Ковентрі є 1000 скитальців, серед них 300 українців, росіян, поляків, латишів і естонців, що мешкають переважно разом.

3. Скитальці мешкають разом з брітанськими робітниками в гостелях корпорації Національних Служб в цілковито тих самих умовах;

4. Гостелі збудовані з цегли, одноповерхові, з окремими сепаратками. Є центральне опалення, спільна їдальня, концертова зала і кімнати для відпочинку.

5. Росіяни, — як і брітанці, — можуть виходити і приходити, коли і як хотять, і говорити усе, що їм подобається. Усі платять 30 шіллінгів за приміщення і основні харчі.

ЗАДОВОЛЕНІ

Група українців в гостелі „Брукляндс“ в Керслей на передмісті Ковентрі з піднесенням учора заявила, що вони не бажають виїхати ані з Ковентрі, ані з Брітанії. Вони є цілком задоволені. Вони сказали: „Те, чого ми найбільше не хочемо — це повернутися в будьяку сферу російського впливу“.

Стверджено, що у випадку ледачої праці, найменша погроза відіслати людину „на родіну“ дає негайні наслідки.

Групі людей в гостелі Брукляндс недавно запропоновано перейти до іншого гостелю, де вони одержали б додатковий гірничий приділ, але вони відмовилися“.

У відповідь на російську провокацію в Ковентрі ми, всі українці, заявляємо перед цілим світом таке:

Останнім часом пожвавилася діяльність російсько-совєтських агентів, що намагаються або замасквано безпосередньо, або через несвідомих — чи, може, й „свідомих“ — людей провокувати нас, скитальців, щоб посварити з нами англійців і добитися вивезення наших людей з Англії, а, може, й більшого. Вони знають, що примусової репатріяції вже бути не може і що права українців усіх віровизнань і з усіх земель є однакові. Ніхто не має переваги. Тому залишається лише одна, випробувана совєтами метода — провокація, розлам поміж самими національними групами скитальців, розсварювання, сіяння незадоволення англійською владою і своїми національними громадськими керівними центрами і захитування авторитету національного релігійного проводу.

Але шило вилізло з мішка. Це російсько-совєтська робота, як показує Ковентрі.

Ми заявляємо, що наші люди цілком задоволені тим становищем, в якому вони опинилися в Англії. Вони мають забезпечення нарівні з англійськими робітниками. Вони мають харчування, про яке і не мріє напівголодний совєтський робітник. Вони мають такі можливости читати, писати і говорити всі, що хочуть, про які найменшого поняття не мають совєтські громадяни. Наші люди користають з повної свободи віровизнань у Великій Брітанії, навіть більше, Українська Автокефальна Православна Церква, як і інші церкви, що мають своїх вірних серед скитальців у Великій Брітенії. користується підтримкою Міністерства Праці і Англіканської Церкви.

Звичайно, ми відчуваємо, що ми на чужині, а не вдома. Але для нас чужина — вільна Велика Брітанія — є в міліон раз привітішою і ближчою по духу, ніж та страшна тюрма народів, яка зветься Совєтським Союзом, в якій гинуть ув"язнені в неї вільнолюбні народи, що перебувають під тюремною „опікою“ „великого русского народа“. Ми хочемо вернутись на вільну незалежну від московсбкого окупанта Батьківщину, але ми ні за що не повернемося на совєтську „родіну“, яка стала ешафотом не тільки вільного слова, а й вільної людської думки.

Ми дякуємо англійському народові, що дав нам притулок і можливість працювати і просимо Милосердного Бога, щоб зберіг Він серед усіх українців здоровий розум і чисте серце у виконуванні своїх обов"язків щодо праці, поведінки, єдности поміж собою і пошани та любови до брітанців. Це забезпечить нам майбутнє і це допоможе нам побачити Україну, вільну від кривавої „опіки“ Сталіна і його помічниці російсько-совєтської церкви.

Будьте обережні. Не піддавайтеся на запрохування деяких російських верховод, хто б із них не звертався до Вас з метою затягти під свій вплив.

ЗАБУТА ЛЮДИНА...

В маленькому, глухому, не більше п'ятсот душ, французькому сільці Бесанкур, 22 км. від Парижу, в невеличкому домику ч. 11, живуть дві самітні, старші вже віком жінки. Живуть з праці власних рук, заробляючи шиттям. Шиють на замовлення однієї з паризьких фірм, яка дає їм матеріял, а пізніше приймає від них роботу. З невеличкого заробітку мусять удержатись, а понад те відложити ще частину на сплату довгу п. Созонтову, у якого відкупили свій домик.

Одна з них — невеличкого росту жінка, років 63, в окулярах. Волос у неї цілком білий. Здоров'я її слабеньке; має задуху. Та в руках своїх ще цілком здорова. Глуха. Щоб порозумітися з нею, мусите писати, а вона про все розповість вам нормальним ввічливим і привітним голосом.

Жінка ця — це дружина по сл. п. Головному Отамані Військ УНР, Симоні Петлюрі.

Ольга Петлюра, з дому Більська, уродилася 6. січня 1885. р. в селі Понребах, на Полтавщині. На четвертому році життя помер її батько. В 1919 р., покидаючи Україну, залишила там матір і всю свою рідню. Чи хтось живе ще там — невідомо. Єп. Мстислав, б. хорунжий Гол. Отамана, шукав колись за ними, але даремно.

По трагічній смерті мужа осталась сама з донечкою-одиначкою Ларисию. Леся, як звичайно кликали її, була дуже гарною і амбітною дівчиною. По скінченні ліцею студіювала в університеті в Бордо математику. Та важкі умови емігрантського життя підкосили скоро молоде надійне життя. На 18-ому році захворіла вона на запалення легенів, а в слід за тим почалась важка недуга туберкульози. Не помогло жадне лікування, ані перебування в горах Піренеях. В 1941 р., на 30 ому році свого життя, вона там і померла. Довга скитальщина, важкі воєнні роки, зокрема німецькоі окупації, доконали свого...

Тепер осталась мати на старі літа цілком самою. Півтора років тому, покинувши Піренеі, знайшла вона гостинний протулок в домі п. Покопович, вдови по б. прем'єрі і міністрові УНР, Прокоповичеві. Помешкання має безплатне, а удержується, як згадали ми вже вище, шиттям. Останніми часами надсилають деяку поміч пачками українські жіночі організації з США і Канади, та зокрема єп. Мстислав.

Др. Яців з Канади, який у своєму інтерв'ю з нами розповів нам про свої відвідини у дружини Гол. Отамана, підкреслив велику мужність цієї немічної жінки, яка з великим героїзмом і рівновагою духа розповідала йому про ввесь трагізм свого важкого життя. Відмітив він також велику скромність і безпретенсійність своєї співбесідниці. На всі його запити про потреби і бажання не дала вона жадної відповіді.

Велика ганьба впала б на наш народ, і ми показали б себе дуже навдячними, коли б не потрапили дати належного забезпечення родинам наших великих і заслужених людей. — Тут і не треба надто великих фондів: 30 долярів місячно забезпечило б повністю всі

ПІДНОСИТИ ЧЕСТЬ ПРАВОСЛАВНОГО ІМЕНИ НЕ СЛОВОМ, А ДІЛОМ

Виконуючи одне із зобов"язань, даних Вірним нашоі Церкви у Зверненні Мітрофорного Протоієрея о. Ігоря Губаржевського про допомогу скитальцям з перших пожертв на допомогу УАПЦ у Великій Британії, Церковне Управління надіслало перші „керпакети" таким особам:

1. Рекуненко Ігор, табір Гайденав, Англ. зона Німеччини, родина з 2-х старших і 7 дітей.
2. Радченко Евген і Констянтин — круглі сироти, Гайденав, Англ. зона Німеччини.
3. Кіс Іван, молода людина, гімназист-пластун, хворий на туберкульозу, Бад-Міндер, тубсанаторій.
4. Козак Ніна, з маленькою сестрою, двоє півсиріт при батькові, що лежить хворий в шпиталі після того, як недавно вмерла мати від розриву серця — Кіль, Англ зона Німеччини.
5. Богданівська Зіна, хвора, Тубсанаторій, Амберг, Америк. зона Німеччини.
6. Стасишин Борис, священик без парафії з родиною, Гайденав, Англ. зона Німеччини.
7. Меделяк Юрій, старший братчик Українського Православного Братства в Гайденав, Англ. зона Німеччини.
8. Княжинська А, дружина схопленого большевиками д-ра А. Княжинського, Америк. зона Німеччини.
9. Ковалів П., ректор Богословськоі Православноі Академії в Мюнхені.

Збільшуйте Своїми Пожертвами Допомоговий Фонд УАПЦ, Допомагайте Скитальцям, ви самі ними були кілька місяців тому.

Подавайте списки і адреси людей, що потребують допомоги, не зважайте на віровизнання.

Допоможемо дружині покійного Головного Отамана Симона Петлюри і багатьнм, багатьом іншим.

Будьмо православнини на ділі.

потеби забутої людини...

Обов'язок цей може прийняти на себе Комітет Українців Канади, ЗУАДК, чи котранебудь інша громадська організація чи установа. Поміч потрібна не велика, але негайна.

Окремо треба б котрійсь нашій громадській установі, може вже льокальній у Франції, зайнятися справою забезпечення немічної старушки слуховим апаратом, котрий бодай частинно заступив би втрачений слух. Можливості такі існують.

Ми віримо, що наші громадські установи підуть за нашим покликом і потрібна поміч у нас прийде.

Вкінці ще докладна адреса: M-me Olha Petlura, 11, Grande Rue, s. et. o., Bessankourt, France.

Наші закордонні часописи, зокрема канадійські, згідно бажання др. Яціва, просимо передрукукувати.

ас. („Час", ч. 36).

З МАТЕРІЯЛІВ ПРО ГОЛОД В УКРАЇНІ РОКУ 1932-33

»Совєтський рай 1932-33 Р.Б.«

Від редакції: Під такою назвою подає свою замітку селянин С., бажаючи приєднати і свої гіркі спомини і відомі йому факти до статті проф .О. Степового, вміщеної в попередньому числі »Братського Листка«. Цю замітку ми і містимо нижче.

У Гельмязівський район року 1932. прибули так звані тисячники, представники від ЦК партії большевиків в справі »викачки« хліба з України.

Хліб, збіжжя у селян-українців позабирали, дітей босих і голих з печей постягували і на сніг повикидали і двері хатні позабивали гвіздками, викрикуючи: »Куркулі, подохніть«.

І стали люди мерти з холоду і голоду.

1. Село Комарівка мала 150 дворів, вимерло все поголовно, скреслене з списка сіл району, заросло кропивою.

2. Село Плешкані по стану на 1. січня 1921. р. мало населення 1902 душі. Року 1933. вмерло з голоду 664 душі, частину ж вислали на Вологду, Урал, Соловки, — і залишилося 908 душ. Мене поцікавило, в які роки була така кількість мешканців цього села, — заглянув в архів, з якого довідався, що така кількість селян була в цьому селі року 1833., тобто щодо кількости населення »совєтський рай« відсунув село назад на сто років.

3. В селі Каврай жила вдова з 20-річним сином Марком, прізвище їх Карпенки. Ця мати свого сина убила і з'їла.

4. Село Прохорівка. Там мерців назвозили до ями і поперекидали їх з возів туди, але побачили, що двоє з них у ямі ще ворушать руками, зжалилися над ними, забрали з ями до колгоспу, підживили, і ці люди залишилися живими.

5. Село Підставки. По весні 1933 року голодними пухлими людьми орали, а ввечері цим людям видавали по одному фунтові сім'яної макухи. Комуністи казали: »Нам ета сволочь не нужна, пусть подихают: ето агенти Чемберлена«.

6. Село Гельмязів вимерло майже на сорок відсотків.

ХРИСТИЯНСЬКЕ ПІДПІЛЛЯ В СССР

»Неділя» — Сенсаційну інформацію про »Боже підпілля в СССР« подає стаття, на підставі інформації одного хорватського священика, що як офіцер югославських партизан прибув до СССР з метою нав'язати секретний контакт з тамошніми релігійними осередками.

Священик переконався, що найменш одна третина совєтських вояків таємно виконує релігійні обряди. В СССР великий голод на християнство. Офіційна церква, сліпий виконавець волі Сталіна, не втишує цього голоду. В СССР багато »мандрівних священиків«, — їх, мабуть, більше, ніж офіційно зареєстрованих священиків сталінської церкви. Існує розгалужена організація православної молоді. Згаданий священик охрестив сімох співробітників НКВД.

Допоміг цьому священикові пробратися в СССР один совєтський генерал, який охарактеризував свою батьківщину як країну трьох сот міліонів невільників, що тужать за звільненням, будучи придушеними до крайніх меж найбільш цинічним і кривавим в історії деспотизмом.

* * *

Бережи свій найдорожчий скарб — Святу Православну Віру — бо вона безконечно дорожча від усіх скарбів земних. Вона є твоєю Вірою і Вірою твоїх батьків, дідів і прадідів, вона вивела український нарід з темряви ідолопоклонства до світла пізнання Христа Бога нашого, до пізнання істинного Бога.

Бережи свій найдорожчий скарб — Святу Православну Віру — бо вона не раз рятувала український нарід від загибелі і піднесла його на рівень високої освіти і культури, вона рятує нас від безбожницької отрути і піднесе наші душі до високої свідомости в боротьбі за незалежність українського християнського духа, в боротьбі за незалежність усього народу нашого.

На кожному кроці прославляй нашу Віру добрими ділами любови, милосердя, чесности, стриманости, працьовитости, — щоб усі знали і бачили плоди науки Христової у твоєму житті, — і благословення Господнє завжди буде з тобою.

ДО ЧОГО ЙДЕ ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА В КОЛИШНІЙ ПОЛЬЩІ

Під такою назвою подає часопис Української Греко - Православної Церкви Канади відомості про становище Православної Церкви в Польщі. Як видно з цієї статті уряд наказав, щоб Автокефальна Православна Церква Польщі »полагодила свої справи«, тобто щоб вона поєдналася з Російською »матірньою церквою« і підпорядкувалася патріярхові Алексієві в Москві.

Митрополит Діонисій, Голова Автокефальної Православної Церкви в Польщі, у квітні цього року усунений постановою польського президента, а тимчасовим провідником церкви призначено архиєпископа Тимофія з Білостоку.

Митрополит Діонисій був під домашнім арештом з березня. Його головна провина не співпраця з німцями, а те що він не хотів 1946 року їхати до Москви, доки не скажуть, чого саме, і не запевнять, що Православна Церква в Польщі залишиться незалежною.

ІНТЕРВЮ ПАТРІЯРХА АЛЕКСІЯ

Кореспондент телеграфного агентства Рейтера мав розмову з совєтським патріярхом Алексієм.

Як »верноподданному совєтскому человеку« патріярху доводилося викручуватися і говорити неправду, свідчить зміст його відповідей.

Насамперед, патріярх заявив, що Церква користується доброзичливою підтримкою совєтського уряду, який дуже уважно стежить за її діяльністю.

Совєтська церква безумовно до котрогось часу користується підтримкою совєтського уряду, навіть більше, вона створена цим безбожницьким урядом, щоб обдурювати світ, нібито в СССР є свобода релігії. Крім того большевики створили цю церкву для того, щоб здійснювати і по цій лінії свої імперіялістичні пляни, знищуючи національні Церкви новопоневолених слов"янських народів. Як же совєти можуть не підтримувати своє дитя. Але чому патріярх Алексій не згадує про справжню Церкву, з якою криваво розправився і розправляється большевизм. Тоді ми йому допоможемо відповісти на наше питання. »Святейший патріарх всея Русі« не згадує про це тому, що не без його участи ГПУ-НКВД розправилося з Українською Автокефальною Православною Церквою, з Російською Церквою, що не без участи »святєшаго« йде тепер розправа з чесними, непохитними провідниками Православної Церкви в Польщі і інших держав, поставлених тепер перед большевизмом на коліна, йде тепер ліквідація незалежности цих Церков.

Далі подаємо розмову патріярха з кореспондентом у питаннях, які ставив »святєйшему« кореспондент і у відповідях останнього.

Питання: ЧИ КОРИСТУЄТЬСЯ ЦЕРКВА В СССР ЦІЛКОВИТОЮ СВОБОДОЮ У ПРОВАДЖЕННІ СВОЇХ СПРАВ.

Відповідь: ТАК, ЦЕ НЕВІД"ЄМНЕ ПРАВО ЦЕРКВИ, ЯКИМ ВОНА ШИРОКО КОРИСТУЄТЬСЯ.

А чому ГПУ отруїло патріярха Тихона і заборонило після цього вибори нового патріярха, доки не стало потрібним виставити перед світом маріонетку у вигляді совєтського »патріярха«; а чому совєтський уряд вимагав усунення наших митрополитів, єпископів, священиків, криваво розправившись з ними. А чому і тепер на каторжних роботах в Сибіру і інших місцях перебувають православні і греко-католицькі єпископи, тисячі священиків, чи не тому часом, що Церква в СССР

користується цілковитою свободою у провадженні своїх прав.

Питання: ЧИ МОЖЕТЕ ВИ СКАЗАТИ, ЩО В РОСІЇ ІСНУЄ РЕЛІГІЙНА СВОБОДА.

Відповідь: РЕЛІГІЙНА СВОБОДА ГАРАНТОВАНА СОВЄТСЬКОЮ КОНСТИТУЦІЄЮ.

»Святейшій« не відповів на поставлене питання прямо. Він не боявся збрехати — йому не вперше. Він боявся, що не вибрещеться. А знав, що коли не вибрешеться, то не минути і йому Соловків, куди він допоміг запроторити своїх колишніх собратів-архиєреїв, які не захотіли разом із »святейшим« продатися безбожницькому большевицькому урядові. »Святейшій« знає, що коли не вибрешеться, то не поможуть усі попередні заслуги перед Сталаном і НКВД. Він і так відчуває, що йому таки не минути »мест не столь отдальонних«. Але все ж надіється.

Питання: СКІЛЬКИ ХРИСТИЯН В РОСІЇ. ЧИ ЗБІЛЬШИЛАСЬ ЇХ КІЛЬКІСТЬ З ПОЧАТКУ ВІЙНИ.

Відповідь: ВНАСЛІДОК ВІДДІЛЕННЯ ЦЕРКВИ ВІД ДЕРЖАВИ І НАДАННЯ РЕЛІГІЙНОЇ СВОБОДИ МИ НЕ МАЄМО СПИСКІВ ЧЛЕНІВ ЦЕРКВИ, ЯК ЦЕ БУЛО РАНІШ. В ЧУЖОЗЕМНІЙ ПРЕСІ БАГАТО ПИСАЛИ ПРО КІЛЬКІСТЬ ЛЮДЕЙ, ЩО ВІДВІДУЮТЬ ЦЕРКВИ І ВИКОНУЮТЬ СВОЇ РЕЛІГІЙНІ ОБОВ"ЯЗКИ. Я МОЖУ ДОДАТИ, ЩО КІЛЬКІСТЬ ПАРАФІЙ НЕ ЗМЕНШИЛАСЬ; НАВПАКИ, ВОНА ЗБІЛЬШИЛАСЬ ВІДПОВІДНО ДО КІЛЬКОСТИ ВІДКРИТИХ ЦЕРКОВ.

Бідний »святейшій«. На дуже мудре і влучне запитання кореспондента він мусів відповідати, добре оглядаючись на задні колеса. Сказав, що . . . не знає, бо немає списків, які знищені . . . внаслідок надання совєтською владою церкві свободи. Хіба, коли дають свободу, то нищать облік, щоб не знати було, хто віруючий, а хто ні. А хіба не навпаки? Хіба нищать списки не тоді, коли бояться переслідувань, або виявлення правди? Нам відомо, що однією з причин сказування одного з совєтських переписів була неприємноволика виявлена переписом кількість віруючих, яку треба було опублікувати. Не внаслідок »надання релігійної свободи«, а внаслідок »діректіви соотвєтствующіх органов« заборонено провадити реєстрацію віруючих і оголошувати цифри, або . . . віруючі бояться реєстрації, бо знають продажність совєтської церкви.

Питання: ЯКА ВАША ДУМКА ПРО СТАЛІНА ЯК ПРО ГОЛОВУ СОВЄТСЬКОГО СОЮЗУ.

Відповідь: У ЦІЙ ПОСТАВІ ВАШЕ ПИТАННЯ НЕ МАЄ НІЯКОГО ВІДНОШЕННЯ ДО СТАНОВИЩА ЦЕРКВИ. ТОЙ ФАКТ, ЩО МАРШАЛ СТАЛІН — ВИДАТНИЙ ГОЛОВА СОВЄТСЬКОГО НАРОДУ, ВІДОМО ВСЬОМУ СВІТОВІ, НЕ ТІЛЬКИ ДРУЗЯМ, А Й ВОРОГАМ СССР. ЄДИНЕ, ЩО МОЖНА ДОДАТИ, ЦЕ ЩО ЦЕРКВА МАЄ ДОБРОЗИЧЛИВУ ПІДТРИМКУ ВІД СТАЛІНА.

Тут уже »святейшій« злякався вкрай. І принесла лиха година цього репортера з його запитаннями. Тут уже совєтському патріярху треба якнайзапобігливіше кадити своєму ідолові. Той кореспондент поїде собі, а тут залишайся в руках »геніяльнішого«. Воно, річ певна, »отец народов«, але, знаєте, . . . небезпечно. І таки дуже небезпечно, бо »святейшій« добре знає, скільки цей ніжний папаша своїх »діток« з'їв і може проковтнути і його, »святейшаго«.

Питання: ЧИ ІСНУЄ КОНФЛІКТ МІЖ ТЕОРІЄЮ І ПРАКТИКОЮ КОМУНІЗНУ З ОДНОГО БОКУ І ПРАКТИКОЮ РЕЛІГІЙНИХ ВИЗНАНЬ З ДРУГОГО.

Відповідь: ЦЕ ПИТАННЯ НЕЯСНЕ. ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА НЕ ПЕРЕБУВАЄ В КОНФЛІКТІ НІ З КИМ В МЕЖАХ СОВЄТСЬКОЇ ДЕРЖАВИ.

»Святєшій« відповів зовсім не на поставлене йому питання. І саме не відповів тому, що для нього питання було занадто ясне, як і відповідь на нього. Занадто ясно, що теорія і практика комунізму є непримиримо ворожі теорії і практиці релігійних визнань, і тому існує постійний конфілікт між комунізмом і релігією, між совєтською державою і церквою, якщо ця церква не є підставною організацією для боротби з релігією. І існування »церкви« Алексія говорить не про мир між комунізмом і релігією, а власне про упертість і витонченість боротьби большевизму з справжньою Христовою Церквою, загнаною Сталіном і Алексієм в підпілля.

Це питання і для вас, »святейшій«, і для нас цілком ясне. Ви відповіли не на тему і знаєте про це, але . . . вам нічого більше не залишається робити: »Найнявся — продався«, »Скачи, враже, як пан каже».

Які мізерні відповіді совєтських запроданців і які вони огидні в устах, хоч і маріонеточного, а все ж таки »патріярха«.

Безстрашні ісповідники Христової Церкви винищені або мучаться по засланнях та совєтських тюрмах,

»А на апостольськім престолі
Чернець годований сидить,
Святою правдою торгує,
Людей у найми віддає«.

З ПРИВОДУ ТИТУЛІВ

За »Українським Вісником«

»Що це за диво, — питають деякі читачі, — що скільки наших інтелігентів не приїде з Европи, то в кожного титул: доктор, магісер, і т.п. Чи серед американців таких титулів немає? »Ще дивуються деякі люди, що й посеред духовних знаходилься особа, яка теж понасилює коло свого ймення цілий шнурок титулів: і елект, і доктор і т.д., а між американськими духовними, кажуть, теж такої звички немає .

Немає цього і поміж українцями зі Східньої України. Можна у них зауважити широкий підхід до кожної справи, все »у більшому маштабі«, але титулів менше.

Ці смішні звичаї запозичили деякі українці у поляків. У поляків, як відомо, кожна особа має якийсь титул. Докторів там тьма-тьменна. А як нема докторського, то додається якийсь інший титул. Пам'ятаємо деякі не тільки дивні, а й смішні титули: »пан возьни«, »пан догльондач«, »пан огльондач бидла«, пан струж«, »пан гицель«, і т.д. Навіть, жінка, як уже не мала якоїсь прищіпки, то все ж була »пані докторова», »пані начельнікова« і т.д.

В Америці докторами звичайно називають лікарів. Є тут сотні тисяч людей, що мають докторати прав, хемії, інженерії, філософії і т.п. Але цими титулами не чваняться. Соромляться чванитись. Взагалі, посеред людей анго-саксонської культури більше скромности, а всяке самотитулування вважається ознакою низького культурного рівня. Ви не бачите, щоб, напр., лікар підписував свого чека: »Доктор Джон Джовнс«, — він підписує просто: »Джон Джовнс«. Ви не бачите, щоб духовний підписував себе, вживаючи високих титулів »мост« і »вері реверенд«, окрім тих випадків, коли виступає урядово. Таких випадків небагато. В суто приватних, особистих відносинах титулів звичайно не вживають, бо це непристойно, це не є ознака доброго тону.

Це відомий факт, що чим нижчий рівень культури даного народу, тим більше у нього нахилу до повсякчасного вживання високих титулів і відзначень. Бувало, що султани турецькі чіпляли собі цілий ланцюг різних вигаданих назв: називали себе »братами сонця«, »побратимами місяця« і як хочете.

Помітно, що крім титулів є захоплення різними орденами, напр., у високих чиновників »советскаго народа«. Смішно було, коли кілька років тому ми дивилися на світлині на американського і советського генералів. Американець мав лише два або три вузеньких паски на своєму мундурі. Советський же генерал обвішався медалями від горла до пояса, — не ставало місця на ці відзначення на грудях, то він понасиляв їх на черево. Тоді мимоволі постало питання: коли йому дадуть більше орденів, де ж він, бідний, їх понавішує.

І в цивільному стані і в духовному не личить культурній людині обвішуватись високопарними титулами.

Познайомтесь з людьми, що мають кілька докторатів, авторами відомих у світі творів, і ви побачите, що їх перша прикмета — глибока скромність. Чим більше людина вчиться, тим більше вона свідома того, що всіх наук не збагне і всіх знань не здобуде. А тому така людина визначається духом християнського смирення. Не дметься, не показує вам пальцем на себе, — ти, мовляв, заєш, хто я і що. Вчена людина розуміє, що і у простого чоловіка можна і треба вчитися. Так, наприклад, президент Кулідж мав найближчим приятелем шевця в Бостоні, від якого, як він твердив, президент багато доброго навчився.

У нашого ж земляка чим менше знання, тим більше він дметься. Високо несеться. Без титулу з хати не вийде. І боронь вас, Боже, щоб ви забули причепити йому, навіть у приватній розмові, титул. Будете мати ворога до смерти. І ці люди бувають такі засліплені самозакоханістю, що не помічають, які вони в своїй надутій самолюбній гордості порожні і смішні, та ще коли до належного їм титулу прилатають вищий, ніж їм належить, на якого вони права не мають.

Недаремно склав наш нарід такі приказки: »Найголосніше та корова ричить, що мало молока дає«, »Порожня бочка гуде, а повна мовчить«, »Повний колос до землі хилиться, а порожній догори стирчить«.

Чином підтримайте рідний братський часопис!

Запренумеруйте його самі і з'єднайте йому інших передплатників!

І. Тиверець

ХРЕСТ
(Нотатки з минулого)

1.

Безбожники з тисяча дев"ятсот дев"ятнадцятого року відкрили війну на Україні з Православною Церквою. Навколо церков під час Служб Божих, щоб перешкодити молитві, юрбами бігали комсомольці, гавкали по-собачи, нявчали покотячи, несамовито били в бубни, танцювали і співали сороміцьких пісень про Христа і Матір Божу. В містах вулицями ходили і їздили автами антирелігійні карнавали з переодягненими за Бога, Діву Марію і святих, найнятими для цього акторами. В клюбах з"явилися плякати, а на них: »Релігія — опіум народа«, »дурман« і т.д. Улаштовували диспути, на яких безпорадно силкувалися довести, »Бога нет«, що »релігія — орудіє класового ньота« . . .

А народ мовчав. По церквах правилися Служби Божі, церкви були повні, в церквах було багато молоді. Народ молився.

Большевики почали карбованцем притискати православних християн, церковні громали. Як тільки церква сплачувала накладений на парафію державний податок, влада накладала наступного кварталу в декілька раз більший. За додержування »релігіозних предрассудков« почали чинити утиски урядовцям по установах. Почалося персональне переслідування за приналежність до церковних громад. Податки за »оренду« церковних приміщень піднеслися до таких розмірів, що церкви, нарешті, не витримували і влада »за несплату задолженності« закривала їх з конфіскацією церковного майна

Православну віру хотіли вигнати з української душі, але вона, натомість, ще глибше ввійшла в душу, в духове підпілля нації.

Але повноцінна віра не може залишатися в душі довший час без ісповідання. . . . Народ заговорив. Бог, Дух Святий заговорив у народі.

Приснився одному чоловікові сон. Прийшов до нього у сні сам Ісус Христос і сказав йому: »Через три дні на твоєму полі, що під лісом, провалиться земля. Але ти не бійся. Це не кара, а благодать Вожа. Вороги Мої безчестять Мої Святині, і нині тут відкриється Моя Святиня, на цьому полі твоєму, де земля понизиться на три аршини. Назвеш це місце Йосафатовою долиною, поставиш посеред тієї долини великого дубового хреста, наймеш молебень з акафистом Страстям Господнім і скажеш людям, щоб несли в Йосафатову долину великі дубові хрести. Але як би далеко не було, а нести їх мають на плечах, і то хлопці і дівчата, і ніхто інший«.

І народ пішов. Пішов з церковними піснями і з розпаленою в серцях вірою. По містах ще ходили набридлі всім поріділі карнавали комсомольців, а від села до села вже рухалися багатосотенні походи, центром яких була селянська молодь, яка несла на молодих плечах на Йосафатову долину тяжкі дубові хрести. І люди в той час думали, чому Христос звелів, щоб молодь несла, чи не їй припадає винести на своїх плечах важкий хрест України.

Очі у людей були світлі і спокійні. Серця людські були повні чистої дитячої віри, що животворчою силою Хреста Господнього через страждання Україна звільниться від тягару безбожництва.

Народ молився під могутнім знаком хреста, знаком Христової перемоги над пеклом.

Народ виніс на широкі подільські шляхи хрест, як освячений у духових боях прапор своєї прадідівської віри.

Народ увінчував хрестом фортеці свого незламного християнського духа.

. . . Наповнилася Йосафатова долина безліччю хрестів, символами нашого страждання і надії.

А молодь несла і несла свіжі великі дубові хрести. . .

. . . По церквах і хатах почали обновлятися образи. . .

. . . Стали обновлятися золоті бані церков. . .

Народний релігійний екстаз стирав у православних люських душах будьякий страх перед утисками і знущаннями безбожників, що погрозами і насильством з допусту Божого тримають владу в своїх руках.

2.

У Києві, коло площі Сінного базару, один жид прокинувся, бо в жидовій хаті раптом стало серед ночі ясно.

Жид вирішив, що десь недалеко горить і вибіг на майдан, щоб побачити, що сталося.

І побачив велике диво. На церкві, що на площі, ясним сяйвом світився

хрест. Той хрест, який ще вчора був старий і темний, як темна була і вся церковна баня.

Але тепер хрест сяє ясним білим сяйвом, а позолота старої бані на очах відновлюється яскравими золотаво-білими смугами.

За дві години на Сінному майдані було вже повно людей. У саму церкву несила було протовпитися, — там, не припиняючи, правили акафісти живоносному Хресту Господньому. А люди, що увесь час стояли зовні, на майдані, не зводили очей з хреста і бані, — він дивно сяяв увесь, ніби новий-новісінький, і всякий пригадував собі і сусідам, що стояли поруч, який цей хрест іще вчора був старий та темний.

Приїхала експертна комісія. Мусять лізти на баню. Чекають висувної пожежної драбини. Приїхала. Бояться лізти. Високо і страшно. Нарешті, послали по дахівника, щоб вирізав з бані один квадратик. Дождалися. Зробив.

. . . Народ чекає. . .

Мовчки ідуть з квадратом з ніби щойно позолоченим квадратиком даху бані до авта. . .

Насмішкуватий голос з юрби:

— Скажіть же людям, як наука тепер об'яснить.

Злобний погляд одного з експертів:

— Покашто об'ясніть невозможно, конешно, хіміческое явленіе, но необичайное, — пошлем на спеціальную експертізу в Германію.

Інший голос з юрби:

— Далеко. Дохле діло. Посилай, посилай.

Народ торжествував. Народ був певний, що Бог послав чудо у відповідь на неподобства безбожників.

3.

Рознеслася чутка про Калиновське чудо:

Пастух з підпасичем пасли недалеко від Калинівки, коло залізниці, вівці, поблизу того місця, де на перехресті двох шляхів стояв великий хрест, подільська »хвиґура«. На тому хресті висіло намальоване на блясі розп'яття.

І от їхали повз той хрест шляхом красноармейці. Один із них глянув на хрест і, вилаяшись в Христа і Богородицю на ходу стрелив у намальоване тіло Розп'ятого.

Спинили підводу, щоб переконатися, чи попав. Так, попав, тільки не в саме тіло, а в бляху, але куля чомусь не пробила бляхи, а лише вгнула її. Це зацікавило не тільки того, що стріляв, а й решту. І вони стали озвіріло стріляти в ненависного їм Христа, розп'ятого на хресті.

Стріляли. Дивилися. Дивувалися, злостилися і гидко лаялися, бо не могли попасти в тіло, а кулі таки не пробивали бляхи.

А пастухи стояли, дивилися і хрестилися від страху.

Нарешті, один стрелив ще раз і попав Христові в ліву руку. . .

. . . І З РУКИ ПОТЕКЛА ТОНЕНЬКОЮ СТРІЧЕЧКОЮ КРОВ. . .

Красноармейці полякалися, кинулися до воза і, б'ючи коней прикладами гвинтівок, погнали їх учвал.

А пастухи упали на коліна перед живим тепер для них Христом, що знову страждає на хресті, поранений христопродавцями двадцятого віку, стаждає, промейської кулі.

І раптом хлопчикові-підпасичеві стало так жалко Христа, якому з руки йшла кров, що він скинув сорочку, роздер її всю поздовж і поліз на хрест перев'язати бляху, в тому місці, де кровоточила прострелена рука Спасителя світу.

І пішли розповісти людям, що бачили.

(закінчення в наступному числі)

ДВА ВОЯКИ

(Сучасна українська народна легенда)

Записано в селі Вороновиці, р. 1943.

Темна осіння ніч. Мряка. . . Навколо безкраїй степ. Ні вогника, ні зірки в небі, сама чорна-пречорна темрява.

Два вояки, стомлені, голодні, і мокрі, ідуть битим шляхом. Вони знесилились, їм треба відпочити, але нема де, і вони змушені все йти і йти. Вже почувають, що збилися з дороги. Під ногами в них не твердий шлях, а грузьке болото. Вони насипала в череп'яну миску, подала дож- раптом десь далеко-далеко заблимав вогник. »Село«, — промайнуло в голові кожного з них. Напружуючи останні сили, пішли швидше. В кожного зродилась думка: »А як згасне, що тоді. Знову безнадійність«. І невідома сила тягнула їх до вогника.

Довго ще довелося йти. Нарешті, побачили маленьку самотню хатинку. В єдиному віконці блимав вогник. Загляну-

ли до хати. Там світився каганець, горіло в печі; біля печі поралася старенька бабуся. Постукали. Господиня вийшла і старечим голосом заговорила до них:

— Заходьте, заходьте, діти мої. А я вам і вечеряти приготувала.

Вони увійшли і відчули тепло. Бабуня знову привітно звернулася до них:

— Сідайте, відпочиньте з дороги.

А потім журливо:

— Тяжкий ваш шлях та довгий, але перейдете, додому потрапите і рідну хату знайдете.

Потім дістала з печі гарячої страви, насипала в череп'яну миску, подала ложки і запросила до столу.

— Прошу, з'їжте, що Бог послав.

Вояки повечеряли, перехрестились і, як ведеться, подякували господині.

А спати вам у цій хаті не можна. Мусите піти до клуні і там у сіні перебути до ранку.

Вони погодились. Бабуня повела їх до клуні і показала місце, де їм лягати, а сама повернулась до хати.

Молодший вояк швидко заснув, але старшому не спалось. Він вийшов з клуні, підійшов до вікна, заглянув у хату і побачив уже не хату, а вузьку монастирську келію. Перед образом Божої Матері тремтячим вогником горіла лямпадка, на столі були склянки. А перед іконою стояла навколішках бабуся і голосно молилася.

— Наша Пресвята Мати Божа. Спаси і помилуй нарід свій. Кара Господня, що терплять люди наші, затяжка і нестерпна. Припини кривавії ріки, пошли спокій і тишу на наш знедолений край.

А глухий голос ніби відповідає:

— Люди дуже прогнівили Бога, їм треба спокутувати гріхи свої. Коли будуть ці склянки наповнені кров"ю, тоді припиниться війна, настане спокій та тиша між народами. Згине анатема, і люди відчують даску Божу.

Здивований і переляканий вояк повернувся на своє місце і довго не міг заснути. Але втома взяла своє, і він, нарешті, таки заснув. Увісні він знову побачив бабуню, і вона сказала йому такі слова:

— Кажи, синку, людям, щоб молилися Богу та творили діла добрі. Хай у цей страшний час допомагає брат братові, а сестра сестрі, і чужого чоловіка хай зустрічають, як рідного батька свого. Ганьба і гріх тому, хто не поділиться останнім шматком хліба і не порятує нещасного А воякам скажи, хай ідуть у військо христолюбиве, бо в цій війні переможе той, хто йде за правду, за свій народ і за віру Христову.

Бабуня зникла.

Ранком вояки прокинулись, дивляться стоїть самотня хатинка в степу, в ній ще блимає під образом вогник, а бабуні немає.

Кажуть люди, що та хатинка ще й досі стоїть і вогник під образом не гасне. В темну ніч він усіх перехожих рятує в безкраїм степу від загибелі.

Записав проф. **О. Степовий.**
Художнє оформлення
Ю. Ковальчука.

Андрій Посемський
таб. полонених

МОЛИТВА

О, Преславная Мати, Пречистая Діво.
Зглянься на грішний
Нарід милостиво.

Страждаєм душею,
Страждаєм і тілом
В скитанні далекім
О краю милім.

Мати у муках,
В крови потопає —
Безбожний убивця
Її добиває.

Благаємо, Мати.
Милість скорбящим
У Бога живого
Тобою обрящем.

Подай Ти нам силу
І сильную волю,
Зміцни в нас надію
На крашую долю.

Одигітрія Мати.
Пречистая Діво.
Спаси Україну,
Будь милостива.

Верни нам вітчизну,
Потоптану Правду,
І віру батьківську —
Предвічную славу.

МАТИ

(Сучасна українська легенда. Записано в селі Вороновиці на Вінничні р. 1943).

Було це в нашому селі.

Заходить до одної хати жінка. Молода, гарна, але дуже обідрана, тіло побите, порізане, на руках закипілась кров. Та вона не плаче, не стогне, наче їй і не болить.

Зайшла, стала коло порога, спокійно дивиться на молодого парубка, та й каже:

— Ти тут сидиш, а я тебе чекаю. Ось бачиш, яка я понівечена. Чекала, що ти прийдеш рятувати мене, а ти не йдеш.

Парубок подивився на жінку, схопився з місця, став перед нею, та й каже:

— Ходімо, я йду.

— Ні, — каже жінка, — Тепер уже не треба. Покищо сиди, але не забувай про мене. Як покличу — приходь.

По цих словах вона вийшла з хати і зникла. Уночі приснився парубкові сон. Ніби він оре, аж дивиться — Божа Мати йде просто до нього. Він зупинив воли, скнув шапку і вклонився Пречистій, а Вона підходить, та й питається:

— А де твоя мати.

— Мої мама померли, — відповідає парубок.

— Ні, вона не померла. Вона живе, але дуже їй тяжко. Ти лиши плуга та йди допомагати їй.

А потім взяла його за руку, подивилась пильно увічі та й каже:

— Та не сам іди, а бери всіх людей з собою.

Сказала це, та й не стало Її.

Кажуть, що той парубок тепер по селах ходить і всім людям загадує, щоб готувалися, бо Мати незабаром усіх покличе рятувати Її.

Від редакції:

Таку легенду склав наш народ, щоб кожний українець відчув заклик Матері Божої про захист нашої Матері-України.

Записав проф. **О. Степовий.**

Художнє оформлення

Ю. Ковальчука.

ПРО ВСТУП ДО УКРАЇНСЬКОГО ПРАВОСЛАВНОГО БРАТСТВА СВЯТОГО АРХИСТРАТИГА МИХАЇЛА У ВЕЛИКІЙ БРІТАНІЇ

Всі православні українці і українки, що хочуть діяльно допомагати Українській Автокефальній Православній Церкві в зміцнюванні християнського ґрунту нашого життя на непорушних основах Святої Православної Віри і вимог християнської моралі — **можуть вступати в наше Братство.**

Всі православні українці і українки, що мають добру і непохитину волю допомагати здійсненню і зміцненню таких основних засад та організаційних підвалин УАПЦ:

а) Церква є рівноправним, дисциплінованим членом Всесвітньої Православної Церкви з повним додержанням усіх догматичних і канонічних засад її;

б) Церква є національна, українська своїм духом, формою і устроєм;

в) Церква є автокефальна тобто незалежна, очолювана її Найвищим Духовним Достойником, —

можуть вступати в наше Братство.

Всі православні українці і українки, що хочуть невтомно діяти на користь і славу нашої Святої Церкви, одверто і радісно ісповідуючи Христа, як свого Бога і Спасителя, у Нероздільній Тройці славимого Сина Божого, які виконуючи заповіти Христа-Спасителя, палають любов'ю до обездоленого українського народу, до людини кожної національности, як до свого рідного брата по Христу,—**можуть вступати в наше Братство.**

Всі українці і українки, які хочуть поповнити ряди тих православних християн, які не тільки словом, а кожночасно і ділом, виявляють свою любов, чесність, витриманість, правдивість,щирість, духовну і тілесну чистоту, благодатну силу молитви вдома і в Храмі Божому, — **Можуть вступати в наше Братство.**

Всі православні українці і українки які є сповнені бажання не пожаліти нічого для того, щоб наш Рідний Край і увесь світ був звільнений від безбожницького панування чи впливів, що хочуть допомогти Україні і цілому світові врятуватися від безбожництва, твердо ставши на камені християнської віри, — **можуть вступти в наше Братство.**

Прохання про прийняття в склад Братства надсилати на адресу: Council of Ukrainian Autokephalic Orthodox Church, 31, Holland Park, London, W.11.

СТВОРІМО ПАРАФІЯЛЬНІ РАДИ УАПЦ ПО ВСІХ ТАБОРАХ У ВЕЛИКІЙ БРІТАНІЇ

Українська Автокефальна Православна Церква у Великій Врітанії, як і скрізь, де вона є, повинна являти собою струнке, міцне і діяльне тіло. Система організаційної структури УАПЦ у Великій Брітанії така:

А. Найнижчою клітиною є Парафіяльна Рада, якщо в гостелі є більше, ніж 15 православних українців, або Уповноважений, якщо в гостелі є вірних УАПЦ менше, ніж 15.

Б. Рада Парафіяльної округи, що діє в територіяльних межах, визначених Генеральним Церковним Управлінням УАПЦ на Велику Брітанію.

В. Генеральне Церковне Управління УАПЦ на Велику Брітанію на чолі з Головою його.

Г. Правлячий Єпископ.

Брати і Сестри!

Скликайте збори по гостелях і обирайте Парафіяльні Ради або Уповноважених, де вони ще не обрані. Надсилайте протоколи виборів до Генерального Церковного Управління на затвердження разом із списками вірних.

Увесь час допомагайте словом і ділом розвиткові нашої Церкви. Не відставайте від свідоміших. Кожний віруючий українець повинен бути свідомий і діяльний.

Наша Церква повинна бути міцною і духово і організаційно. Тоді з православними українцями будуть завжди рахуватися, бо бачитимуть в нас силу, з'єднану в нашій Святій Церкві. Тоді ми за допомогою Божою зможемо зробити багато добрих діл у славу Божу.

Жодного гостелю без Парафіяльної Ради, жодного православного українця поза своєю Церквою!

Любімо одне одного і гуртуймося в єдину сім'ю, щоб єдиними устами і єдиним серцем прославляти Господа Бога!

ПОДЯКА

Вважаю своїм приємним обов'язком від усього серця подякувати пп. Менажерам гостелів, які я відвідував на протязі останнього часу, а саме: Мур Кемп, Дунфуд, Майденс, Кінґендов, Бейт, Гіклтон, Кравл Мешн, Галлінґтон, Танкертон, Кімбер Гавз, Кастлмен, Мортімер, Баттс Кльос, Крабтрі, Вайт Гавз, Вествуд, Кверрі, Яттон, Веллінґтон, Ніс Крік Пенме, табір на аеродромі в Вінклей, Ганді Кросс, Бейк, Майльор.

Нехай Милосердний Господь Бог дасть Вам щастя, багато здоров'я, у тяжкій, але глибоко-християнській праці в справі опіки над обездоленими українськими скитальцями, які в пожарищі світової війни зберегли лише свою честь, віру в Бога, тугу за Україною і непохптну волю визволити її від ярма безбожників.

Мітр. прот. **Ігор Губаржевський,**
Голова Рали Української
Автокефальної Православної
Церкви у Великій Британії

Very Rev. Ihor Hubarshewskyj, the Head of the General Council of the Ukrainian Autokephalic Greek Orthodox Church in Great Britain, wishes to take this pleasant opportunity to extend his most sincere thanks to all the Managers and Wardens of the hostels which he had the pleasure to visit recently and which are—Moor Camp Hostel, Doon Foot Hostel, Maidens Hostel, Kingenclench Hostel, Beith Hostel, Hickleton Hostel, Crowle Hostel, Mession Hostel, Haddington Camp, Thankerton Hostel, Kimberhouse Hostel, Castlemans Hostel, Mortimer Hostel, Butts Close Hostel, Crabtree Hostel, Whitehouse Hostel, Westwood Quarry Hostel, Yatton Hostel, Wellington Hostel, Nisse Creek Hostel, Winkleigh Aerodrome Hostel, Handy Cross Hostel, Bake Hostel, Mylor Hostel.

May the Almighty send you His blessing, keep you in good health and give you strength for your hard but deeply Christian work of good care which you are so kindly providing to the homeless Ukrainian refugees, who, in the glare of the second World War, managed to save only their honour, their faith and their strong will to liberate their beloved Fatherland from the Bolshevic yoke.

General Council of the Ukrainian Autokephalic Greek Orthodox Church in Great Britain.

ДЕЯКІ ЛИСТИ, НАДІСЛАНІ ДО НАС В ЗВ'ЯЗКУ З МІСЯЧНИКОМ ДОПОМОГИ

Полонені українці, що перебувають в гірших умовах, ніж кожний з нас, люди, що заробляють за день лише по одному шілінгу, пишуть:

Татершаль, 28-8-48.

До
Церковної Рали УАПЦеркви
у В. Брітанії.

На Ваш заклик допомогти в розбудові УАПЦ у В. Брітанії місцева церковна рада 79. табору укр. полонених в Татершамі провела в таборі добровільну збірку поміж вірними обох церков.

Проведена збірка дала суму—14 ф. 19 ш. 10 пенс., з того за пересилку грошей оплачено 2 шілінги.

В залученні надсилаю поштові грошеві перекази на належну суму.

В майбутньому доложимо всіх старань, щоби в міру наших можливостей завжди якнайкраще виконати свій громадський обов'язок супроти своєї Церкви.

Вище подану суму прошу помістити на сторінках оголошень »Української Думки«.

За місцеву церковну раду
в Татершалі
С. ХРАПЛИВИЙ.

Щирі наші люди, що перебувають в Гостелі Міссон коло Донкастеру пишуть:

Голові Церковної Ради УАПЦ
на Велику Брітанію Мітрофорному
Протоієрею о. Ігорю.

На Ваше звернення допомогти УАПЦ ми, українці мешканці гостелю Міссон в кількості 48 осіб, з яких православних 25 осіб, греко-католиків 23, провели місячник допомоги УАПЦ.

Було зібрано готівкою сімнадцять фунтів ; три шілінги, сума в декларації п'ять фунтів три шілінги.

Ми, вірні УАПЦ, щиро дякуємо братам нашим, українцям греко-католикам, які свідомо, майже всі допомогли нашій Церкві.

Жалуємо за долею тих православних українців, які зійшли з релігійного шляху життя і відмовилися від допомоги.

При цьому висилаємо на Вашу адресу грошовий переказ-ордер на суму 17 ф. 3 ш. і поіменний список місячника допомоги.

Голова Церковної Ради
гостелю А. ДРУС.

А ось зворушливий лист одного з великої кількости наших друзів-греко-католиків:

Слава Ісусу Христу.

Отче Духовний! Оцим повіддомляю Вас що я одержав »Братський Листок«, за котрий Вам щиро дякую, бо направду з великою охотою прочитав.

Я є яреко-католик, але УАПЦ люблю не менш від Греко-Католицької Церкви, бо то наша Церква українська.

Я працюю із своєю дружиною в селі. Вже рік минув, як ми українську Божу Службу чули. Правда, що правиться Божа Служба, але на пару десятків миль. Ще нам багато розваги дає Святе Письмо, що Отець Духовний нам прислали.

Посилаю 10 шілінгів: 2 ш. за »Б.Л.« а 8 ш. на допомогу УАПЦ.

Кінчаю, най Вам Господь дасть сили і здоров'я нашу Святу Віру обороняти.

З великою пошаною
ШИМОНЯК ФЕДІР.

ОГОЛОШЕННЯ

Назви гостелів-жертводавців і окремих осіб, що жертвують особисто поза збірками в гостелях на допомоговий Фонд Українській Автокефальній Православній Церкві, оголошуються в „Українській Думці" і будуть оголошуватися надалі. Повні поіменні списки жертводавців у гостелях будуть оголошуватися в „Братському Листку", починаючи з наступного числа, з уваги на велику перевантаженість цього числа іншим матеріялом. З цієї ж причини і друга частина звіту про діяльність УАПЦ у Великій Брітанії і враження о. Мітрата І. Губаржевського про візитаційну подорож його по гостелях Шотляндії перенесені до наступного числа журналу.

КОЖНИЙ ВІРНИЙ УАПЦ ПОВИНЕН МАТИ СВ. БІБЛІЮ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Біблію мижна замовити в канцелярії УАПЦ, адреса: Council of Ukrainian Autocephalic Orthodox Church, 31, Holland Park, London, W.11.

Купуючи Біблію, робиш два добрих діла: набуваєш найдорогоціннішу з книг і допомагаєш Українській Православній Церкві.

З'ІЗД ДЕЛЕГАТІВ УКР. ПРАВОСЛАВНИХ ГРОМАД

Цим доводимо до відома всіх Вірних Української Автокефальної Православної Церкви у Великій Брітанії, що 9.—10. жовтня ц. р. відбудеться З'їзд Делегатів українських православних громад Великої Брітанії. З'їзд має відбутися в Лондоні. На З'їзді мають бути вирішені важливі питання у зв'язку з потребою об'єднати і організаційно скріпити українські православні сили в лоні Українеької Автокефальної Православної Церкви у В. Брітанії, щоб піднести нашу церковну роботу і боронити Святу нашу Церкву і вірних її від різних ворожих нападів.

Кожна гостельна православна українська громада має заздалегідь підготувати одного кандидата і, надіславши до нас списки вірних, якими кандидат де легується, прізвище і ім'я його, повідомити нас, що такий кандидат прибуде.

Комісія в справі підготови З'їзду.

ПРО »БРАТСЬКИЙ ЛИСТОК«

Завдяки успішному перебігові місячника допомоги УАПЦ, починаючи з цього числа »Братський Листок« друкується вже не на циклостилі, а в друкарні.

Спасибі Братам і Сестрам жертводавцям, що допомогли стати на ноги цій дитині нашої Церкви на англійському терені.

Тепер допоможімо їй вирости!

Допомога має полягати ось у чому:

1. Кожний православний українець має **купувати** кожне число »Братського Листка«, а не читати його, беручи у сусіда.

2. Кожний православний українець має передплатити »Братський Листок« на рік чи на півроку і тим дати можливість Адміністрації часопису оплатити великі друкарські видатки, що сплачуються за друкування і видання часопису.

3. Кожний прарвославний українець має допомогти в справі розширення і поліпшення нашого часопису пожертвами на спеціяльний фонд »Братського Листка«, як це роблять уже і без наших закликів свідоміші вірні.

Допоможімо зміцнитися нашому »Братському Листкові«, бо він наш.

Оточімо його увагою і любов'ю і тоді кинуте в грунт зерно пустить паростки на новому терені!

БОГОСЛУЖЕННЯ В ЛОНДОНІ

Цим повідомляємо всіх православних українців, що в Лондоні щонеділі відбуваються українські православні Служби Божі в Братській Православній Церкві Св. Архистратига Михаїла на Norfolk Square

Початок Божественної Літургії о 10 год. 30 хвилин.

З 20 листопада в тій же церкві відправлятимуться всенічні кожної суботи.

Початок всенічної о 7. год. вечора.

З 20 листопада щонеділі о 5. годині вечора відправлятимуться проповідницькі вечірні з акафистом.

Заходами Братства щонеділі для приїжджих вірних улаштовуватимуться екскурсії в музеї, галерії та історичні місця Лондону та околиці.

Ночівля забезпечується в домовленому готелі.

Подякуймо Господу Богу за те, що благословив нам молитися Йому у своїй Церкві!

З любов'ю у Христі:

Парафіяльна Рада Української Православної Церкви в Лондоні.

ПОВІДОМЛЯЙТЕ ПРО ЦЕ ОДИН ОДНОГО

Довідка: Церква міститься коло залізничної і підземної стацій Паддингтон, вулиця Норфолк Сквер. Доїзд автобусами: ч ч 15, 27-а, 36; підземкою — до стації Паддінгтон — Paddington підземна лінія Inner Circle. При групових приїздах в неділю зручно наняти спільно приватной автобус.

Видає: ім. св. Архистига Михаїла Українське Православне Братство у В. Брітанії.

Редагує: мітр. прот. І. Губаржевський.

Адреса Редакції: Council of Ukrainian Autokephalic Orthodox Church in Great Britain. 31, Holland Park, London, W.11.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:

На 1 місць	- -	1 шіл. 6 п.
„ 3 місяці	- -	4 шіл. 6 п.
„ 6 місяців	- -	9 шіл.
„ 12 місяців	- -	18 шіл.

Printed by Corinthian Press, 3a Frederick Mews, London, S.W.1,

Ціна 2 шіл. 6 п.

БРАТСЬКИЙ ЛИСТОК

ч. 4-5, серпень-вересень 1948

МІСЯЧНИК ім. св. Архистратига Михаїла Українського Православного Братства у В. Брітанії

No. 4–5, August-September, 1948

"BROTHERHOOD'S LETTER", MONTHLY Published by St. Michael's Ukrainian Orthodox Brotherhood in Great Britain

АРХИПАСТИРСЬКЕ БЛАГОСЛОВЕННЯ ЙОГО ВИСОКОПРЕОСВЯЩЕНСТВА, ВИСОКОПРЕОСВЯЩЕННІШОГО ВЛАДИКИ МИТРОПОЛИТА ПОЛІКАРПА УКРАЇНЦЯМ ТАБОРУ В ГІКЛЕТОН, КОЛО ДОНКАСТЕРУ.

Господь дає силу Своїм людям скрізь, де вони з глибини серця призивають у поміч Святе Ім'я Його. Нехай спільна молитва всіх українців табору Гіклетон підноситься у спорудженому Вами храмі до Престолу Всевишнього, і по молитві Вашій буде Вам.

Дякую всім фундаторам новоспорудженого храму і молю Господа Бога, щоб дав Він Вам мир душевний і благословив у дружбі і любові побачити торжество християнства у вільному від безбожників Рідному Краю, привітати рідну сім'ю і ввійти в рідну хату.

Призиваю на всіх Вас вседіюче Господнє благословення.

ПОЛІКАРП, Митрополит УАПЦ.

СТВОРИМО МОГУТНЮ УКРАЇНСЬКУ ЦЕРКОВНУ ПРАВОСЛАВНУ ОРГАНІЗАЦІЮ НА ТЕРЕНІ ВЕЛИКОЇ БРІТАНІЇ

Православні Українці!

Великі жертви поніс наш нарід. Ці жертви записані віддавна в нашій історії як жертви за нашу національно-духову незалежність, як жертви за Святу Православну Віру. Наші сивоусі прадіди, наша прекрасна молодь не вагалися віддати за це своє життя. Вони боролися проти насильства над нашою вірою, яке ніс в боротьбі проти нас польський римо-католицизм. Вони боролися проти насильства над Українською Православною Церквою, яке ніс у боротьбі проти нас російський поневолювач часто руками свого патріярха, а потім — синоду.

З почуттям високої національно-релігійної гідности великий наш гетьман Богдан Хмельницький відповів у Переяславі року 1649. послам польського короля, які благали у гетьмана ласки, так: »Перше я за свою кривду і шкоду воював, тепер буду воювати за нашу православну віру«.

Боротьба триває увесь час. Ворог хотів і хоче знищити саму назву: православний українець, саме ім"я наше, бо це ім"я для нього страшне.

Безбожний большевизм хотів і хоче знищити в душах українців, зокрема, в душах української молоді, любов до Української Православої Церкви, любов до православної віри, віри дідів і прадідів наших. Він хоче замінити віру в істинного Бога вірою в поганського комуністичного ідола. Він діє і ласкою, і погрозами. І той, хто не полакомився на ласку, пішов на Сибір, згнив у підвалах НКВД, був розстріляний за тюремними стінами під заглушливий гуркіт моторів. **Але не заламався. Але не зрадиви прабатьківської козацької віри.**

Підступні - польські римо-католики обіцяли православним українцям золоті гори, аби лише вони прийняли їхню віру

А, коли для купівлі української православної душі не вистачило грошей, бо вона не продається, — тоді стали палити українські православні церкви на Холмщині, тоді стали виселяти з-під польських кордонів православних українців, що не захотіли переходати на пропонований поляками римо-католицизм. І ті знущання були такі жорстокі, що не тільки православні єпископи, а й великий син українського народу блаженної пам''яти греко-католицький митрополит Андрей Шептицький мужньо став на захист православної Української Церкви на Холмщині, протестуючи проти насильного навертання православних українців на римо-католицизм, проти руйнування поляками українських православних храмів. **І православні українці на Холмщині і на Волині витримали. Не заламалися, а загартувалися в боротьбі. Не зрадили батьківської козацької віри.**

Боротьба триває і на еміґрації. Ворог і тут хоче нищити український православний дух. Всі оті проповідники »русского православія«, що витягли з старого мотлоху історії Валуєвську фразу, що »України не било, нет і бить не может«, що хочуть вирвати з нашої душі українську молитву, українську мову, любов до нашої духової незалежности, щоб знищити саму душу православного українця, розклювати її як здобич чиєїсь загарбницької політики.

Боротьба триває і на еміґрації.

Граючи на загрозі насильної репатріяції, ворог залякував наших людей небезпекою визнавати себе православними, спольшуючи їх по польсько-українських надрайнських таборах Німеччини, загрожуючи, що »небезпечно« хрестити і вінчатися у священиків Української Православної Церкви. Але мала була здобич Лише окремі православні українці вийшли з тих таборів спольщеними ренеґатами своєї віри. **Здорова природа українського духа** і тут витримала натиск ворога, **Наші люди не заламалися в боротьбі. Не зрадили батьківської козацької віри.**

І тут, на терені Великої Брітанії, пробує дехто за старою звичкою пантеличити наших православник українців »небезпекою« називатися православними, зневажаючи Українську Православну Церкву.

Досить! Старші люди і молодь виявляють і дедалі рішучіше виявлятимуть словом і ділом відданість своїй Матері-Церкві, одверто і з честю носячи велике ім''я православного християнина.

Це не СССР, не Польща, не Німеччина. Тут немає тиску ані від безбожників, ані від інших релігійних напрямків. Тут є свобода релігійних визнань, тут є повага і прихильність до Православної Церкви. І якщо наші люди мали відвагу на тортурах не відмовитися від святого імени православного християнина, то не відмовимося від нього в умовах цілковитої свободи віри і ми, тим більше сьогодні, коли честь цього святого імени боронять кожну хвилину в стражданнях і муках наші батьки і матері, наші брати і сестри у краю — славні борці за Святу Віру і Батьківщину.

В братній співпраці з братами-українцями інших віровизнань ми, одночасно, муром стоїмо за Святу Православну Віру, за Українську Православну Церкву — **Церкву 40,000,000 українців.** Ми гуртуємося навколо своєї Церкви в єдину могутню духову силу без будьякої уваги на різницю політичних переконань, лише як православні українці.

З сьогоднішнього дня оголошуємо прийом прохань про вступ в склад братчиків і сестричок Українського Православного Братства Святого Архистратига Михаїла — в склад української православної церковної організації, що розгортає свою працю на терені Великої Брітанії.

Перетворимо наше Братство в незламну скелю, об яку розбивалися б хвилі ворожих наступів на Святу Православну Церкву многострадального Українського Народу, як розбивалися вони у свій час об силу Свято-Покровського Братства славного Низового Війська Запорізького.

З нами Бог!

З любов''ю у Христі

ІГОР ГУБАРЖЕВСЬКИЙ,
мітр. прот.

ЛОНДОН,
серпня 26.
Р.Б. 1948.

БУДЬМО ПРАВОСЛАВНИМИ НА ДІЛІ

Поможімо рідній Церкві

Кожний свідомий віруючий українець допомагає своїй Церкві. Хай не буде нікого, хто не відгукнувся б на звернення Голови Церковної Ради Української Автокефальної Православної Церкви на Велику Брітанію в справі допомоги УАПЦ. На прохання багатьох гостелів, що хочуть, не поспішаючи, продовжувати збір вкладок повністю по одному фунту з особи, або частину готівкою, а частину письмовом зобов'язанням пізнішої сплати, — термін збору продовжено.

УКРАЇНСЬКИЙ ЛІТОПИС ПРО ХРЕЩЕННЯ УКРАЇНИ

(За »Великою історією України« Миколи Голубця)

Київ був великим, багатолюдним м.стом, приїздили сюди визнавці різних вір і старалися приєднати князя (Володимира — І.Г.) до своїх вірувань. Літопис подає широке оповідання, як Володимир шукав нової віри.

Наперед прийшли до нього болгари-магометани і захвалювали свою віру. Але князеві не подобалося, це, що не можна їсти свинини і пити вина: »Руси є весело пити, без того не можемо бути« — такою приповідкою відповів князь магометанам.

Прийшли німці від римського папи, і питався Володимир: »Яка заповідь ваша.« А вони сказали: »Постити по силі; як хто п"є або їсть, то все на Божу славу«. Не подобався князеві такий піст, і він відправив послів.

Надійшли хозарські жиди і захвалювали закон Мойсея. Питався їх князь, з якої вони землі. Вони відповіли, що були в Єрусалимі, але Бог загнівався на батьків і розіслав їх по всіх країнах. На це Володимир сказав: »Якже ви можете бути учителями інших, коли Бог вас відкинув?«

Врешті, греки послали до князя філософа, і той виложив йому основи християнської віри.

Володимир скликав старших і бояр і питав їхньої поради, яку віру прийняти. Вони відповіли: »Знаємо, княже, що ніхто свого не ганить, а все хвалить; як хочеш дізнатися правди, то вишли мудрих мужів, нехай придивляться до кожної віри«. Сподобалася ця думка князеві, і вислав послів до різних країн.

Вернулись згодом післанці і оповіли таке: »Ходили ми до болгар, дивилися, як вони покланяються в своїм храмі; стоїть такий без пояса, поклониться, сяде і дивиться сюди і туди, як біснуватий. Нема веселости у них, тільки жалість і сморід великий. Ходили ми до німців, бачили, як відправляють всякі служби, але краси не бачили ніякої. Зайшли ми, на кінець, до греків, і ввели нас до своєї церкви. І не знали ми, чи ми на землі, чи на небі, бо на землі нема такого виду і такої краси, і не вміємо того оповісти, але знаємо, що там Бог перебуває з людьми, — і тої краси не можемо забути«.

На це бояри і старші сказали князеві: »Якби лихий був грецький закон, не прийняла б його твоя бабка Ольга, а вона була наймудріша з усіх людей«. Тоді Володимир рішився: »Підемо і приймемо хрещення«. А бояри сказали: »Як твоя воля, княже« . . . .

. . . . Було це 988. року.

Князь Володимир, охрестившись, мав обов"язок приєднати до християнства свій народ. Володимир взявся енергійно поширювати нову віру. Не пішло це трудно, бо у Києві було вже багато прихильників християнства, особливо між боярами і старшиною; а простолюддя, хоч і прив"язане до своїх богів, не сміло противитися князеві.

»Як Володимир прийшов до Києва, — оповідає літописець, — звелів поскидати ідоли, — одні порубати, другі кинути в огонь. Перуна ж наказав прив"язати коневі до хвоста і тягнути з гори до річки, і призначив чоловіка, що мав його бити залізом: це не задля дерева, що нічого не чує, а на посміховище бісові. Тягнули його з гори до Дніпра і плакали невірні люди, бо ще не прийняли Хрещення. Потім кинули його до ріки. І Володимир наказав, як де пристане, відштовхнути ідола від берега, аж перейде пороги. Так і сталося. Переплив Перун через пороги і аж там вода викинула його на беріг, і це місце називається Перунова Рінь«.

Тоді Володимир наказав щоб другого дня всі люди зібралися над Дніпром на

ВІРУЮЧІ У ВІДСОТКАХ

Інститут Галлуп, згідно з зібраними ним анкетними відомостями, подає такі дані про відповіді на поставлені питання у відсотках:

Питання: »Чи вірите Ви в Бога«.

Відповіли: »Так«.

Канадійці — 95, австалійці — 95, американці — 94, брітанці і норвежці — 84, фіни — 83, данці, шведи і голяндці — 80, чехи — 77 і французи — 68.

Питання: »Чи вірите Ви в безсмертя душі?

Відповіли: »Так».

Канадійці — 78, американці — 73, норвежці — 71, фіни — 69, голляндці — 68, австралійці — 63 французи — 58, данці — 55, чехи — 52, шведи і брітанці — 49.

Питання: »Чи буваєте Ви регулярно на недільних Богослуженнях».

Відповіли: »Так«.

Канадійці — 60, голляндці — 50, французи — 37, австралійці — 35, брітанці — 30, фіни — 25, чехи — 24, норвежці і шведи — 20.

хрещення. »Коли хто не явиться, багатий чи убогий, — ворогом мені буде« — так проголосив князь. Народ зійшовся послушно. »Коли б воно не було добре, князь і бояри не прийняли б цього« — чути було такі голоси. Зійшлося люду без числа. Вийшов над ріку князь і бояри і священики, що приїхали з Корсуня, і почався обряд хрещення.

Всі люди ввійшли в воду, дорослі по шию, молодші близько берега по груди, батьки тримали дітей на руках, священики з берега відправляли молитви.

»І радий був Володимир, що пізнав Бога сам і люди його«.

Мітр. Прот. І. Губаржевський

ДО 960. РІЧНИЦІ ХРЕЩЕННЯ УКРАЇНИ

Минуло дев"ятсот шістдесят років, як Україна прийняла Святу Православну Віру. Дев"ятсот шістдесят поків українське особисте, родинне і громадське життя розвивається під знаком хреста, під прапорами християнства.

І що більше біснуватий наїзник мучить нашу християнську Батьківщину, то палкіше змучений його знущаннями український нарід підносить серця до Христа, черпає з бездонних глибин християнської віри силу для витриманости і витривалости в боротьбі.

Бо цілюща вода християнської віри тече в річищі українського духового життя, невпинно тече в океан Всесвітнього Духа ось уже дев"ятсот шістдесят років, тече, як води Дніпра, то тихо пробиваючись, ніби наш Дніпро серед поліських болотяних низин, то спокійно і впевнено, ніби Дніпро в просторах Київщини і Полтавщини, то напружено і бурхливо проламуючись, ніби затримана водна стихія крізь Дніпровські пороги, то величаво відпочиваючи, ніби наш Славута-Дніпро після перемоги над каменистими перепонами серед херсонських степів Православна віра — це духовий Дніпро українського народу, що об"єднує українську північ з українським півднем, що є хребтом, обабіч якого розпростерлися крила нашої Орлиці-Батьківщини: Правобережжя і Лівобережжя.

Український нарід прийняв православну віру 988. року по народженні нашого Господа на землі, і цю найбільшу подію в минулих і майбутніх віках українського національно - духового життя наша Свята Церква святкує 14 серпня за цивільним календарем.

Багато води утекло в нашому сивому Дніпрі, багато подій минуло в історії нашого народу. Але без будьякого перебільшення можна сказати, що історія України свідчить, що в часи найтяжчих переживань і найблискучіших наших перемог, з народом нашим завжди була наша Церква. Бо Церква була є і буде джерелом духової енергії українського народу, а без неї український нарід став би тілом без душі.

Це є цілком природньо. Тому що нарід без святині не є нарід. Тому що цінність народу вимірюється висотою його святині. Тому що висота народього духа вимірюється запасами живої сили в боротьбі народу за вічність, за безсмертя. Тому, що без вічности немає оцінки тимчасовости, отже немає оцінки руху, прогресу. Тому що практичне відчуття вічности є основою живої віри, вірности, відданости, жертвенности. Тому що народ повинен мати свою Святиню, якої ніхто не смів би осквернити, з якої ніхто не смів би насміятися. І чим недосяжніша народна Святиня, тим вищим є духовокультурний рівень народу. І, навпаки, чим маторіяльніша є святиня народу, тим примітивніший, грубіший є його духовокультурний рівень. Тому жидівський нарід ,коли Мойсей на короткий час залишив свій нарід, щоб зійти на горі Синай, не відкинув релігію взагалі, а лише знизив її до сього, низького на той час, духового рівня, зробивши, замість єдиного Бога-Духа, божком своїм золоте теля. Тому під час французької революції одного разу, замість відкинутої Церкви, створено було »богиню розуму«, штучний витвір убогого інтелектуалізму.

Тому, оголосивши релігію »опіумом народа«, большевики створили свою »релігію« відповідно до свого духового розвитку з вірою у земного бога, непогрішимого, »геніальнаго«, »велікаго«, »отца«, »защітніка«, »спасітеля«. »Святим письмом« цієї »релігії« є »Вопроси ленінізма«, а геєною огненною НКВД, що карає »грішників« тяжкими муками, яким може дорівнювати хіба лише »свята« еспанська інквізиція свого часу. Жодна крихітка вільного розуму не може проникнути в сферу совєтської »релігії, »а її« низький рівень показує, яким жалюгідним є духовий рівень її »правовірних«. Але хоч би без такої релігії, проте, не обійшлися Бо коли не доросли до віри в єдиного істинного Бога, як

незмірно вищої від усього матеріяльного, духової суті всіх істот, то мусіли прийняти віру в поганське теля, чи там в бика, чи в змію тощо.

І тому життя тієї чи іншої формації, спільноти чи державної системи є таке довговічне, як довговічний є ідеал, в який вірить нарід, ідеал, з якого випромінюються найвищі для даної спільноти ідеї. І тому християнська віра, яка спирається на ідеал Єдиного Всесвітнього Духа-Бога, яка відкидає поклоніння живим і неживим земним матеріяльним ідолам і тим встановляє найвищий ступінь свободи людського духа, є єдиною непереможною і вічною основою життя культурних народів світу і, зокрема, нашого українського народу.

І тому український нарід, не зважаючи ні на яку безбожницьку агітацію і пропаганду, не зважаючи на заборони і терор, не зважаючи на модні і немодні фальшивовчені мудрування, твердо стоїть на грунті своєї Святої Віри і в боротьбі за чистоту і недоторканість Святині не вагається класти рясні жертви. Сотні тисяч святих мучеників за Христа, наші українські єпископи, священики і вірні, не вагаючись, пішли на муки і на саму смерть за Святу Православну Віру. А вони могли не мучитися і не вмирати, — їм досить було лише засудити свою віру, осквернити свою Святиню, »признатися« ніби в »релігійному обмані«, піти на компроміс з безбожним большевизмом, — і ці люди не тільки звільнилися б з тілесної неволі і мук, а й дістали б визначні посади серед безбожницьких прислужників, як дістали їх »патріарх« Алексій, митрополит« Григорій і ряд інших совєтських »владик«.

Але сотні тисяч пастирів Церкви і дітей Церковної сім'ї не зреклися віри в істинного Бога, не зрадили. Їм викручували в суглобах руки, вели на фальшиві розстріли, розпинали священиків на дверях їх церков, заганяли на північних каторжних роботах по пояс у мерзлу воду і т.д., і т.п.

Знущання з вірних нашої Церкви не припинилися, — вони тривають.

Це є для України іспит з релігійної практики, який вона складає в захисті своєї віри щедро поповнюючи склад мучеників за Христа сотнями тисяч синів і дочок її народу. Поточні наслідки цього іспиту свідчать про невмирущість українського християнського духа, свідчать, що Українська Православна Церква є однією з найпрекрасніших троянд, що не в'януть, вирісши в тернах сучасности.

Складає Україна цей іспит всім народом, в Україні і не в Україні сущим, складає в тяжкій практиці школи життя, сповідаючи відданість Тому, віру в Кого український нарід прийняв дев'ятсот шістдесят років тому і в чиє Ім"я хрестився в українському Йордані — Дніпрі.

Пам"ятаймо кожний, що складаємо цей іспит і ми, православні українці, що перебуваємо в Англії, іспит на єдність, на відданість Святій Українській Православній Церкві, вірі батьків, дідів і прадідів наших, аж до самого Володимира великого, вірі на згуртованість навколо Української Православної Святині, іспит на організованість навколо свого Церковного Проводу, іспит на силу Української Православної Церкви, Христові Громади у священній боротьої її проти царства тьми. Це має бути найкращим нашим пам'ятником на відзначення 960-річниці хрещення України.

Віримо, що щира неустання молитва, християнська любов серед усього українського народу, мозольна праця і безстрашна боротьба за торжество Христової Правди над безбожницькою кривдою, принесуть звільнення нашого Краю від безбожницького насильства, і вільна Батьківщина наша встане з руїн, крови і сліз і достойно відзначить великим всенароднім релігійним торжеством 1000-річчя хрещення свого народу, надхненно і мудро здійснене Великим Рівноапостольним Князем Українським Володимиром за допомогою грецьких священиків Року Божого дев"ятсот вісімдесят восьмого.

Акад. Д. Яворницький

ЦЕРКВА У ЗАПОРОЗЬКИХ КОЗАКІВ
(Уривок третій)

Тепер, після загального нарису розвитку церкви на Запоріжжі, необхідно сказати кілька слів про самий її устрій, про ставлення вірник до пастирів, про матеріяльний побут духовенства, про увагу запорожців до храмів Божих і особливо про їх любов до урочистих Богослужіні, нарешті, про найбільш шановані ними церковні свята та особи святих.

Запорозькі козаки завжди вважали свою церкву незалежною щодо вищої російської ієрархії, хоч і зверталися до Київських митрополитсв по дозвіл в справі церковних справах, зокрема, в справі надсилання в запорозьк і церкви духовенства. . .

Але така церковна автономія, звичайно, не могла бути довподоби російському урядові, і тому від часу приєднання запорозьких козаків до Росії, після 1734. р., російський уряд, поволі прибираючи запорожців до рук, намагався позбавити їх і церковної автомнотії. Перший випадок для цього нагодився р. 1759., в зв"язку з Анатолія Мелеса. Єпископ Анатолій Мелес, прибувши до Росії з початку в сані архимандрита як збирач пожертв на потреби Афонського Георгіївського монастиря, а потім в сані єпископа як уповноважений від турецьких слов"ян, що бажали переселитися на південь Росії, об"їздячи Слобожанську Україну й Новоросію, з"явився на Січ і тут відправив кілька архиєрейських богослужень. Але, відправляючи літургію, він на ектеніях або зовсім не поминав імени місцевого вищого ієрарха Київського митрополита Арсенія, або виголошував його цілком »неправильно і непристойно«, за виразом російського обвинувального документа. Синод засудив його за це, але сенат взяв єпископа Анатолілія під свою опіку, з огляду на важливість справи його приїзду; запорожці теж виявили своє про нього піклування і вирішили не пускати від себе. Проте, р. 1760. Єпископ Анатолій Мелес був низложений і позбавлений сану. Тоді на Січ був надісланий царський указ, де війську запорозькому »найсуворіше наказувалося, щоб воно жадних духовних осіб, крім указно визначених від єпархіяльного свого архиєрея, з цього часу не приймали, не тримали і не допускали до Богослужень«.

Одначе, запорожці все ж таки свою церкву вважали залежною тільки від власного Коша, а не від царського уряду. На цій підставі р. 1769., під час російсько-турецької війни, запорожці, не зважаючи на накази фельдмаршала графа. П. А. Румянцева, не хотіли поставити перебуваючих у поході запорозьких ієромонахів в залежність від оберсвященика всієї дієвої армії. На цій підставі останній кошовий отаман Петро Кальнишевський, прийняв від Межигірського Спасо-Преображенського монастиря ієромонаха Германа, »людину настільки доброго життя, що він може і проповіді говорити«, а другого, надісланого в той же час і тим же монастирем, ієромонаха Кошмана за те, що він »без порядку«, себто, без дозволу Коша, їздив до Києва, звелів негайно відіслати назад до Межигірського монастиря. Тому, вважаючись парафією Київського митрополита, Запорізька церква навіть московському патріярхові підлягала лише номінально, в дійсності ж була під безумовним володінням запорізького Коша.

Запорізьке військо визнавало залежність запорізкої церкви тільки від Київського Межигірського монастиря. Але, як видно, зв'язок Січової церкви з Межигірським монастирем не був оформлений: принаймні, у другій половині ХУІІ. ст. запорожці клопотали про те, щоб приписати свою церкву до Києво-Межигірського монастиря. З цих часів до нас дійшло два листи: кошового Івана Сірка і кошового Григорія Іваники з приводу наново встановлених взаємин між Межигірським монастирем і Січовою церквою. Кошовий І. Сірко р. 1676. надіслав до Межигірського Спасо - Преображенського монастиря листа, в якому просив ігумена монастиря прислати до Січової церкви, на правий клірос когось з уставщиків, тому що світські »панове-дяки« з одного боку не здібні до церковної справи, а з другого — не вміють цінити »ласки військової« і спокійно проживати в Січі; в той же час кошовий повідомив, що військо запорізьке вирішило надсилати свої прибутки до того монастиря, про який молять Бога і де міститься шпиталь для недужих козаків, с.-т., до Межигірського Спаса. Кошовий Григорій Іваника, суддя Личенко, писар Константієвич, осаул Цесарський, курінний Стягайло-Олексієнко, отамани Яків та Павло з усім товариством низовим в листі р. 1683. висловлювали таку думку, »щоб запорізька церква св. Покрови і вся парафія наша завжди за ними (отцями монастиря — В.Р.) залишалася на часи нащадків, щоб при церкві св.Покрови священнослужителями були неодмінно особи з монастиря Київського Межигірського і війську запорізькому богомольцями й отцями духовними були«. . . (повний текст листа, див. Скальковський »Історія Нової Січі« — В.Р. . .).

Не можна сказати, що намагання запорізьких козаків зробитисвою церкву парафією Межигірського монастиря завжди зустрічало цілковите співчуття: інші монастирі і, навіть, вище духовенство в Києві, не зовсім бажали відступити запорізькі церкви лише Межигірському монастиреві. Так, р. 1686. київський митрополит Гедеон видав був наказ упідлеглити всі церкви війська запорізького низового Київській митрополичій катедрі, заборонивши всякі організаційні стосунки запорізьких козаків з Межигірським монастирем. . . Дізнавшись про розпорядження митрополита Гедеона, запорожці написали листа до ігумена Межигірського монастиря, Феодосія Васьківського, який закінчили висновком, що »не буде церква Божа запорізька відлучена від монастиря Межигірського, доки

буде текти вода в Дніпрі і стояти військо низове запорізьке на землі. . .«

Зв"язок запорізьких козаків з Києво-Межигірський Спасом припинився лише на час від р. 1709. по 1734., коли козаки були під протекторатом Кримського хана і турецького султана-»ходили по турках та по каулках«; в той час запорожці поповняли склад свого духовенства частково з Констянтинополя, частково з Афона, частково з православних міст Польші. Від 1734. р. зв"язок запорожців з Межигірським Спасом не припинявся аж до самого падіння Січі.

Кожен з козаків запорізького війська низового вважав за свій обов"язок в мирний час двічі побувати у Межигірського Спаса. Запорізькі козаки давали великі грошові вкладки в цей монастир, постачали йому чаші, хрести, євангелії, обдаровували багатими ризами, вибудовували на власний кошт церкви і будинки як у самому монастирі, так і в скитах і подвір'ях його, посилали монастиреві цілі вози риби, соли, хутра, вина, дарували братії худобу і прекрасних чистокровних коней, а багато з козаків і самі після бурхливого, повного всяких пригод військових життя, кінчали свої дні в стінах цієї священної для них обителі. Братія монастиря, одержуючи велику матеріяльну підтримку з Запоріжжя, завжди пам'ятала добродійства запорізьких козаків і не назвала їх інакше як »ктиторами« і »фундаторами« Межигірського Спасо-Преображенського монастиря.

У відповідь на ці добродійства запорізьких козаків Києво - Межигірський Спасо-Преображенський монастир постійно надсилав зі складу своєї братії на Запоріжжя начальників для всього запорізького духовенства, настоятелів для Самарсько - Микільського монастиря, ієромонахів, священиків, дияконів, читців і співаків для січової і парафіяльних церков, антимінси і святе миро для нових церков і їх вірних.

Зосібна для січової церкви Межигірський монастир щороку, здебільшого, у вересні, надсилав на Запоріжжя двох ієромонахів, одного диякона, одного або двох уставщиків; крім того, при січовій церкві були й дяки і інший православний причет, як це видно з синодика Нехворощанського Заорельського монастиря р. 1714, на одній з сторінок якого зроблено приписку: »Від паламаря Івана Гаркуші«. Усі духовні особи, яких надсилали з Межигірського монастиря на Січ, крім монахів, відряджуваних до Самарсько - Микільського монастиря, могли залишатися, подібно до світських військових старшин, на своїх місцях лише один рік: з вересня одного року до вересня другого року, — вийнятки з загального правила робилися дуже нечисленним, особливо достойним особам і то »з військової ласки«, а не з бажання київського монастирського начальства. Треба думати, що така часта зміна духовних осіб робилася в Січі з тією метою, щоб гарантувати суспільні вольності зі сторони претензій духовної влади; тому духовні особи не мали ніякої урядової влади в громаді запорізьких козаків і не втручалися в будьякі світські справи, за вийятком заступництва за злочинців і присутності в церкві, коли в Січі відбувалося прилюдне покарання, на випадок, коли б хтось з козаків припустився правопорушення. Що стосується білого духовенства, яке призначалося до парафіяльних церков, розташованих на території вольностей Війська Запорізького, то воно для того, щоб дістати право відправляти Служби Божі, спочатку з'являлося до начальника запорізьких церков, потім приносило присягу на вірність Кошеві, і тільки після того одержувало право на посідання парафії. Духовні особи що надсилалися на Січ, повинні були бути нежонатими, тому Межигірський монастир

ЗРОБІМО БРАТСЬКУ ЦЕРКВУ СВ. АРХИСТРАТИГА МИХАЇЛА В ЛОНДОНІ НАШОЮ РАДІСТЮ І СЛАВОЮ

У Церкві на Паддінґтоні почалися українські православні Служби Божі.

Приміщення церкви дуже гарне і світле, але воно не має вигляду української православної церкви.

Перетворімо нашу церкву в Лондоні в одну з святинь Православної України.

Зробімо іконостас.

Складімось і від імени кожного гостелю зробімо по образу, з написом назви гостелю чи прізвищами жертводавців.

Поробімо корогви і виносні хрести.

Вишиймо рушники на образи.

Вишиймо покривала на престол і аналої.

Зробімо все, щоб наш лондонський храм був православний і український.

Тут будемо молитися у наші найбільші свята.

Цю церкву будуть відвідувати англійці і іноземці. Вони повинні не тільки слухати прекрасні православні Богослуження, а й бачити красу української православної Святині.

Докладіть свого труду, свого уміння до оздоблення Храму Господнього, і Милосердний Господь благословить і обдарує Вас радістю за Ваш труд і щире християнське серце.

завжди призначав до січовиків монахів, в той час, як до парафіяльних церков надсилав і сімейне духовенство. Від духовних осіб вимагали начитаности в Слові Божому, красномовности, голосистости особливо, від дияконів і непитущости; сам начальник запорізьких церков мав щонеділі говорити проповіді, обов"язково напам"ять і українською мовою. »Усне повіствування« Микити Коржа, 1844.; тих, хто не підходив під ці вимоги, запорожці негайно відсилали з терену Січі; придатних залишали у себе і виявляли до них велику повагу.

(Закінчення буде)

Знайшов у матеріялах Лондонського Музею проф. **В. Ревуцький**

А. Снігур

ВІДПОВІДЬ МОСКОВСЬКИМ НАКЛЕПНИКАМ

Подаємо два маленькі, але характерні, уривки з »інформації«, вміщеної в ч. 15-419 органу Російської зарубежної церкви »Православная Русь«, часопису, що видається в Нью-Йорку:

»К сожаленію, шовіністіческая українская пропаганда, с обичнимі запугіваніямі, шантажем і угрозамі, перенесена із германскіх лагерей і в Англію«.

І другий:

»Українскій террор, разжігаемий українскім автокефальним духовенством, во главе з іх »єпіскопом«, замечается і в другіх лагерях ДП в Англії«.

У проповідях, а останнім часом, як бачимо, і в часописах, представники різних дрібних шматочків різномасних російських орієнтацій, тяжко і брудно очернюючи один одного, стали страшенно нервуватися, відчувши ростучу силу Української Автокефальної Православної на цьому терені.

Вони сварилися поміж собою, а ми діло робили — працювали над розбудовою нашої Церкви на новому терені. Бідна — без отих багатіїв старих російських емігрантів, графів, баронів і князів, без совєтської »патріяршої допомоги, яку дістають деякі російські церковні орієнтації, без польських грошей, за які утримується в польських інтересах польська православна церква, — на трудові пенси наших робітників і робітниць скитальців, що врятувалися в Англії від совєтсько-російського терору, наша Церква у Великій Брітанії швидко стає на ноги.

І це непокоїть »достойників« російських церковних уламків, що проти волі українців лізуть до нас в »опікуни«. Жорстоко розправляючись з Українською Православною Церквою, починаючи з часів Петра І і Катеринм ІІ і кінчаючи Йосипом І, непрохані російські »опікуни«, проти втручання яких голосно заперечував український народ і наша вища церковна ієрархія, починаючи від митрополита Сильвестра Косова і кінчаючи Високопреосвященнішим Владикою Митрополитом ПОЛІКАРПОМ, використовували кожну шпаринку в українській душі, щоб влізти в неї. А лізли і лізуть вони в нашу душу не для того, щоб проповідувати Христовий мир і любов серед українського народу і любов до українців з боку інших народів, а для того, щоб сіяти ворожнечу до Української Православної Церкви і зневажати її, щоб отруювати українські душізневагою до нашого національного минулого і до наших героїчних визвольних завдань. Вони лізли і лізуть в українську душу не як православні священики, а як антиукраїнські політичні диверсанти,

Убравшись в чепчик жалісливої бабусі, прикривши своє нате тіло трикольоровим, чи червоним, чи малиново-білим прапорцем, лепечуть вони щось про »єдіную русскую церковь для велікороссов, малороссов і бєлоруссов« і називають нас терористами, шантажистами і, нарешті, шовіністами.

Яка підстава називати »терористами« українців, які рятували під своїм ім"ям людей, незалежно від національности, в тому числі і росіян.

Яка підстава називати »шантажистами« людей, які в своїх національних українських групах свідомо пропускали справжніх росіян за національністю, коли набирали робочу силу сюди, до Англії, бо розуміли біду людську, розуміли, що люди ховаються під ім"ям українців, бо хочуть вирватися з таборів ДП Німеччини і влаштовувати трудове життя.

Яка підстава називати »шовіністами« людей, які визнавали і визнають право росіян, поляків, мадяр на їхню самостійність, на їхнє державно-культурне національне життя, в той час як росіяни, поляки, мадяри не визнавали цього права за нами, не дозвотяли нам назватися українцями, вживати рідної мови в молитві до Господа Бога, в школах, театрах, в

літературі, Східну Україну дозволяли називати лише »Малороссією«, Західну Україну — »Малопольскою«, залили Карпатську Україну морем крови за її законне прагення до самостійности і т.д., і т.п. І ще й, замість того, щоб самим признатися в шовінізмі, називають шовіністами нас, українців.

І не дивно, що тим російським політикам у рясах українці не вірять, не приймають по багатьох гостелях, не дозволять непрохано вдиратися в нашу загально-українську сім''ю, сіяти в ній розбрат і ворожнечу. Не дивно, що в багатьох випадках, коли російські священики напрошуються приїхати до українців, останні відповідають »ні« або вимагають апробати Голови УАПЦ у Великій Врітанії, названого в наклепницькій статті »Православної Русі«, очевидно з переляку, »епископом«.

Немає до них симпатій українського народу. І не може бути симпатій до людей, які не визнають усього святого, за що, не вагаючись клали своє життя найцінніші наші люди, відстоюючи чистоту і незалежність нашої Церкви, нашого релігійно - національного буття і історичних надбань. Не може бути симпатії до тих людей, які, хоч і безсило, але намагаються стерти з ужитку саме наше національне ім''я »українець« і підставити замість нього »русскій«, бо це, мовляв, »всьо равно«.

Від імени »русскіх« царський міністер Валуєв заборонив українське друковане слово, бо мовляв, »русского язика не било, нет і бить не может«, від імени »русскіх« Катерина II сплюндрувала запорізьку Січ, а Петро І вимордував наших козаків в болотах Санкт-Петербургу, від імени »русскіх« Микола І заслав і підірвав здоров''я нашого Шевченка, за намагання вирватися з опіки »велікого братского русского народа« закатовані міліони українців в совєтських застінках і засланнях, склали свої кості в тайзі і тундрі Сибіру, на Соловках, на Далекому Сході, в Караганді і в інших незліченних концтаборах СССР. А від кого в цю страшну війну, як від чуми, тікали ми на захід, покинувши свою землю, свої біленькі хатки, розлучившись з своїм дорогими сем'ями, розгубивши великих і дрібних дітей по шляхах Европи. А хто оточував наші беззбройні валки, душив дітей наших танками, розстрілював з кулеметів. А хто такий був архиепископ Ніколай Автономов, який перейшов у католицизм і був заарештований американською владою за передачу совєтам списків нещасних скитальців.

Проте, ми не шовіністи і не можемо без розбору обвинувачувати всіх росіян, бо це було б несправедливо і не правильно. Ми шануємо і любимо росіян чесних, порядних, які шанують інші національності і хочуть жити з нами в згоді. З пошаною і любов'ю згадуємо ми росіянина Блаженнішого Митрополита Діонісія, який шанував наш нарід, допоміг розвиткові Української Автокефальної Православної Церкви, чесно, по-православному, ставився до нашого народу, ми схиляємо свої голови перед світлою пам'яттю другого православного церковного діяча-росіянина Митрополита Олександра Іноземцева, який разом з Високопреосвященнішим Владикою Митрополитом ПОЛІКАРПОМ рукополагав перших наших Єпископів — Владику Ніканора і Владику Ігоря. Ми не шовіністи, ми захищаємося від шовінізму. І якщо наші українські православні громади не погоджуються на приїзд деяких не в міру гарячих »достойників« зарубежної чи польсько-російської церков, то саме тому, що не хочуть ще раз відчути на своїй шиї »благодатні дари« російського, як і всякого іншого, шовінізму.

Немає до цих »достойників« симпатії нашого народу, бо йому не потрібні ці »отці«, »вожд«, »радітелі«, »оствободітелі«, і »опекуни«, Нам уже досить опіки »отца народов« і »матері-русской церкві«, що простягають свої загарбницькі руки до всіх народів світу, »щоб загарбать і з собою взять у домовину щоб силоміць вволокти їх в совєтскую семью народов, где так вольно дишет человек«.

Ми — не »русскіє«, ми — українці. І не »русскіє українці« і не »польські українці«, а прості собі українці, без додаткових титулів, а як уже без титулів не можливо, то українські українці. Ми любимо свою Українську Православну Церкву. А хто ж не любить свого, рідного? Хіба дегенерат або запроданець. Ми шануємо всі інші нації, великі і маленькі, державні і бездержавні, бо так учить християнська наука і так говорить наша совість. Але ми не шануємо тих, які нас не шанують. Тих ми не шануємо і одверто про це говоримо. А це різним кандидатам в »опікуни«, російським і польським не подобається. Їм усе хочеться, щоб »малорусское наречіє« обмежувалося базарно-побутовими рямцями »мужіцкой мови«, якою говорили б раби білої, червоної, рябої чи будьякої іншої Москви чи Польщі, а щоб »панською« мовою була мова російська чи польська. Трудно. . .

Панове. Даремно ви, граючись в церкві у політику хочете воскресити труп, проповідуючи з церковного амвона »єдіную, неделімую царскую Россію«, даремно ви витрачаєте на це стільки паперу.

Це вже безповоротне минуле.

Проте, ми не втручаємося у Ваші справи, які ви провадите серед справжніх росіян. Майте свої переконання, правте собі панахиди по Миколі II, навіть, мрійте про те, що ви будете їздити на спинах зневажуваних вами »унтерменшів«, яких ви охрестили »інородцамі«. Політикуйте, це ваше діло.

Але яким правом ви обвинувачуєте нас у тому, в чому винні ви самі? Пам'ятаєте слова Спаситаля: »Що ти бачиш сучок в оці брата свого, а поліна в своєму оці не бачиш«. . . .

Ви називаєте нас націоналістичною церквою, навмисне підтасовуючи поняття »націоналістична«, замість »національна«.

А ви?

А ваші постійні твердження про дорогоцінність »русского проісхожденія«, про піднесення »русского знамені среді іностранцев» , про »православную церковь как істочнік русской культури і творческую сілу русской еміграції«?

А ваше порівняння Росії з . . . Ісусом Христом, »націоналістична« українська Церква ніколи б не ризикнула на таке порівняння. А ви пишете: »Не умірай, живі. Твоім страданьям слава. Ти, как Хрістос, восстанеш до нєбєс. Восстанеш Русской Православною Державой. Тогда скажу: »Воістіну Воскрес«. »Русская Православная Держава« по-вашому, як Христос, »восстанет до нєбєс», не нижче. Може, зависоко. А ваше скеровування думки читача в церковному часописі та накидання непрошеної опіки Матушкі-Росії поневоленим народам це не націоналізм. Це ще більше: це шовіністичний імперіялізм. Якийсь Ю. Міролюбов у ч. 12 вашої »Православної Русі«, бажаючи »виховувати« ДП, серед них, розуміється, і »малороссов« пише: »Єслі хотітє, ми недостаточно народни для ніх, так как на нас остался **свет Россійской велікодержавності, а** іх нутро **только русское».** Однако, в будущем, для нас ясно, ми общій язик найдьом». — Розрядка моя — А.С. — Господіна Міролюбова не задовольнає навіть »русское нутро« тих, про кого він пише, тому, що воно »только русское«, а господін Міролюбов хоче, щоб у цьому нутрі сяяв »свет русской **велікодержавності«.**

Та й розпалив вогонь »велікодержавності«, тобто Росії разом з усіма її кольоніями »от Москви, до самих, до окраїн«. Для нас ясно, що »русская велікодержавность« є пригнічення українців, білорусів, литовців, латишів, фінів і інших, що з таким успіхом робить тепер Сталін, що вдячні старі емігранти, що опинилися за межами Матушкі - Россії« цілими пачками вертаються »на родіну«, бо переконалися, що нічого не змінилося, що в Росії як і за часів Шевченка »від молдаванина до фіна все мовчить: бо . . . благоденствує«, а тепер навіть мовчати не сміє, а щоб не попасти в НКВД мусить, конаючи з голоду, кричати, що »благодаря геніальному товаріщу Сталіну і велікому русскому народу жіть стало лучше, жіть стало веселєє«.

Це є справа політики, але чому це стало справою »неполітичної« російської церкви?

А така фраза, яку читаємо в »Православной Русі« ч. 13-417: »Велічайшій язичнік нарождающегося варваского государства Велікій Князь Владімір — становітся равноапостольним, святим і основателєм Русского Православія, ставшаго Вселєнскім«. Що це значить, що »русское православіє стало вселєнскім«. А до того часу яке православіє було вселенським? Чи на було зовсім Вселенського православія? А як було, то значить »русское православіє« зайняло його місце. Чи правдиво це? Чи правдиво, що »русское православіє на вселенському форумі проковтнуло в і з а н т і й с ь к е, південнослов'янське, стародавнє православіє Близького Сходу. Чи це ще не вивітрився з голів російських »церковних« шовіністів давній чад російського імперіялізму про те, що: »Рім — первий Рім, Візантія — вторій Рім, Москва — третій Рім, а четвьортому нє бивать«. Це теж, по-вашому, аполітична церковна діяльність, а не політичний московський вовк.

Чи маєте ж ви право після цього, навіть, шовіністів справжніх, на яких би ви натрапили, обвинувачувати в шовінізмі, а тим більше, чи маєте право нападати на Українську Автокефальну Православну Церкву і на українських скитальців у Великій Брітанії, обвинувачуючи їх у якомусь шовінізмі.

Ми вас не чіпали і не хотіли чіпати. У нашому звіті, опублікованому в ч. 2-3 »Братського Листка« дослівно сказано так: Російська Православна Церква на терені Великої Брітанії поколена на два ворожі один одному табори: підлеглий московсько - совєтському патріярхові і підлеглий Синодові Зарубежної Російської Церкви, очолюваний Митрополитом Анастасієм. Ні з тим, ні з другим ми ані зв'язків, ані безпосередніх сутичок не маємо. У всякому разі зв'язків з будь-якою совєтською церквою ми мати не можемо і не хочемо, а зв'язки з зарубежною російською церквою можуть мати місце лише тоді, коли для цієї Церкви стане ясним, що сорокамільйоновий укра-

їнський народ має право на своє вільне життя і на свою незалежну від Москви Церкву«.

Ми вважали і вважеємо, що дух істинного православія є дух братерства, взаємної любови і поваги. Ми не ображали і не ображаємо достойників російської зарубежної церкви, хоч чуємо немало образ на нашу адресу, бо не хочемо знижуватися до їх рівня.

Але їхня нервозність прорвалася. Вони втратили рівновагу і накинулись на нас, що завжди було і є ознакою неправоти і слабкости, ілюстрацією чого є поведінка »русскіх« в Берліні. Утратили рівновагу і принижують самі себе в очах людських. І нехай не дивуються, коли православні українці, охороняючи чистоту вселенського православія від розгнузданого російського шовінізму, ще міцніше замкнуть перед ними свої двері.

Що посієш, те й збереш.

ДОПОМОГА НАШІЙ ЦЕРКВІ ТРИВАЄ ДАЛІ, МІСЯЧНИК ДОПОМОГИ ПРОДОВЖУЄТЬСЯ

Цілий ряд гостелів і окремих вірних надіслали і надсилають щирі і щедрі вкладки на допомогу нашій Церкві.

Про це оголошується в »Українській Думці« і в »Братському Листку«.

В допомогу, як і треба було сподіватиая, включилися не тільки православні, а й греко-католики, і навіть, не тільки українці, а й наші друзі, приналежні до інших національностей, скажімо, серби тощо.

Почесний список гостелів, Голів від-Ділів СУБч, Мужів Довір'я і окремих жертводавців свідчить про високу релігійну і національну свідомість українців і про солідарність з нами свідоміших синів інших націй в великій і святій справі підтримки нашої Церкви.

Честь Вам і слава, добрі, свідомі і щирі браття і сестри!

Але Деякігостелі і окремі українці відстають. Ми думаємо, що для цього є три причини: 1. та, що підписні листи пізно дійшли на місця, а люди не хочуть абияк виконати це важливе завдання і витрачають на це більше часу; 2. та, що не скрізь надіслані підписні листи, або в окремих випадках є люди несвідомі, а то й ворожі православній Церкві.

Списки гостелів і їхні адреси перевіряються. В цьому числі друкується кілька кращих відповідей і одна-єдина, яку ми одержали, гірша відповідь на наше звернення.

Хто нам допоможе, як не ми самі, навчені Духом Святим.

Прочитай прізвища жертводавців-наших кращих людей, і, внісши належну вкладку, постав і себе рядом з ними, зміцнюй нашу Церкву в єдності сердець і добрих діл.

Ще не пізно.

Допомога УАПЦ триває далі.

Кожний гостель має прийняти на себе честь стати учасником розбудови Української Автокефальної Православної Церкви.

МІЦНІШЕ ОРГАНІЗУЙМОСЯ — ШВИДШЕ ПЕРЕМОЖЕМО

БЕРЕЖІТЬСЯ ПРОВОКАЦІЙ

Подаємо замітку, надруковану в англійському часописі: „Дейлі Мейл", ч. 16.325, від 9. Вересня ц. р. Факти, наведені в статті, виразно говорять про провокації московських агентів, що пролізли в гостелі наших робітників разом з москалями. Вони тут намагаються відірвати менш свідомих українців від Української Православної Церкви, глузуючи з наших священиків і з української богослужбової мови. Вони тут намагаються розсварити українців поміж собою. Це вони подавали списки наших людей совєтським репатріянтам. Саме в зв"язку з цим був заарештований американською владою в американській окупаційній зоні Німеччини „архиєпископ" російської церкви Ніколай Автономов, що гостро боровся проти Української Автокефальної Православної Церкви в Україні під час німецької окупації, а на еміграції перейшов на католицизм. Саме в зв"язку з цим був видалений з парафії в одному з таборів ДП в англійській зоні священик російської церкви. Це все російські провокації, однією з яких є факт, поданий в замітці „Дейлі Мейл".

В часописі „Дейлі Мейл" написано так:

„Не погано трактовані ДП кажуть: „Ми щасливі"."

Від репортера „Дейлі Мейл".

Виявилося, що нарікання на погане ставлення до скитальців в гостелі Ковентрі, про-

голошене київським часописом, безпідставне. Часопис „Сучасне й майбутнє“ опубкікував по-українському лист, про який російське агентвтво ТАСС каже, що той лист дійшов, „незважаючи на заборони і перешкоди, створювані брітанською владою“.

В листі сказано: „Нам живеться погано. Нас тут 200 — латишів, поляків і українців. В бараках холодно. Годують нас рибою і порцією хліба, вагою близько 200 гр., денно.

„Між західніми українцями є організаційні комітети, що пропагують нову війну і агітують проти повернення людея на іхню батьківщину.

„Нам заборонено говорити по-російському і оскільки хтонебудь про це забуде, його б"ють. Маємо надію, що ви нам допоможете повернутися до власної країни. Нехай живе Сталін, Червона Армія і увесь совєтський народ“.

Від брітанців:

Ось факти:

1. „Табору“ скитальців ані в Коветрі, ані поблизу немає;

2. В Ковентрі є 1000 скитальців, серед них 300 українців, росіян, поляків, латишів і естонців, що мешкають переважно разом.

3. Скитальці мешкають разом з брітанськими робітниками в гостелях корпорації Національних Служб в цілковито тих самих умовах;

4. Гостелі збудовані з цегли, одноповерхові, з окремими сепаратками. Є центральне опалення, спільна їдальня, концертова зала і кімнати для відпочинку.

5. Росіяни, — як і брітанці, — можуть виходити і приходити, коли і як хотять, і говорити усе, що їм подобається. Усі платять 30 шіллінгів за приміщення і основні харчі.

ЗАДОВОЛЕНІ

Група українців в гостелі „Брукляндс“ в Керслей на передмісті Ковентрі з піднесенням учора заявила, що вони не бажають виїхати ані з Ковентрі, ані з Брітанії. Вони є цілком задоволені. Вони сказали: „Те, чого ми найбільше не хочемо — це повернутися в будьяку сферу російського впливу“.

Стверджено, що у випадку ледачої праці, найменша погроза відіслати людину „на родіну“ дає негайні наслідки.

Групі людей в гостелі Брукляндс недавно запропоновано перейти до іншого гостелю, де вони одержали б додатковий гірничий приділ, але вони відмовилися“.

У відповідь на російську провокацію в Ковентрі ми, всі українці, заявляємо перед цілим світом таке:

Останнім часом пожвавилася діяльність російсько-совєтських агентів, що намагаються або замасквано безпосередньо, або через несвідомих — чи, може, й „свідомих“ — людей провокувати нас, скитальців, щоб посварити з нами англійців і добитися вивезення наших людей з Англії, а, може, й більшого. Вони знають, що примусової репатріяції вже бути не може і що права українців усіх віровизнань і з усіх земель є однакові. Ніхто не має переваги. Тому залишається лише одна, випробувана совєтами метода — провокація, розлам поміж самими національними групами скитальців, розсварювання, сіяння незадоволення англійською владою і своїми національними громадськими керівними центрами і захитування авторитету національного релігійного проводу.

Але шило вилізло з мішка. Це російсько-совєтська робота, як показує Ковентрі.

Ми заявляємо, що наші люди цілком задоволені тим становищем, в якому вони опинилися в Англії. Вони мають забезпечення нарівні з англійськими робітниками. Вони мають харчування, про яке і не мріє напівголодний совєтський робітник. Вони мають такі можливости читати, писати і говорити всі, що хочуть, про які найменшого поняття не мають совєтські громадяни. Наші люди користають з повної свободи віровизнань у Великій Брітанії, навіть більше, Українська Автокефальна Православна Церква, як і інші церкви, що мають своїх вірних серед скитальців у Великій Брітенії. користується підтримкою Міністерства Праці і Англіканської Церкви.

Звичайно, ми відчуваємо, що ми на чужині, а не вдома. Але для нас чужина — вільна Велика Брітанія — є в міліон раз привітішою і ближчою по духу, ніж та страшна тюрма народів, яка зветься Совєтським Союзом, в якій гинуть ув"язнені в неї вільнолюбні народи, що перебувають під тюремною „опікою“ „великого русского народа“. Ми хочемо вернутись на вільну незалежну від московсбкого окупанта Батьківщину, але ми ні за що не повернемося на совєтську „родіну“, яка стала ешафотом не тільки вільного слова, а й вільної людської думки.

Ми дякуємо англійському народові, що дав нам притулок і можливість працювати і просимо Милосердного Бога, щоб зберіг Він серед усіх українців здоровий розум і чисте серце у виконуванні своїх обов"язків щодо праці, поведінки, єдности поміж собою і пошани та любови до брітанців. Це забезпечить нам майбутнє і це допоможе нам побачити Україну, вільну від кривавої „опіки“ Сталіна і його помічниці російсько-совєтської церкви.

Будьте обережні. Не піддавайтеся на запрохування деяких російських верховод, хто б із них не звертався до Вас з метою затягти під свій вплив.

ЗАБУТА ЛЮДИНА...

В маленькому, глухому, не більше п'ятсот душ, французькому сільці Бесанкур, 22 км. від Парижу, в невеличкому домику ч. 11, живуть дві самітні, старші вже віком жінки. Живуть з праці власних рук, заробляючи шиттям. Шиють на замовлення однієї з паризьких фірм, яка дає їм матеріял, а пізніше приймає від них роботу. З невеличкого заробітку мусять удержатись, а понад те відложити ще частину на сплату довгу п. Созонтову, у якого відкупили свій домик.

Одна з них — невеличкого росту жінка, років 63, в окулярах. Волос у неї цілком білий. Здоров'я її слабеньке; має задуху. Та в руках своїх ще цілком здорова. Глуха. Щоб порозумітися з нею, мусите писати, а вона про все розповість вам нормальним ввічливим і привітним голосом.

Жінка ця — це дружина по сл. п. Головному Отамані Військ УНР, Симоні Петлюрі.

Ольга Петлюра, з дому Більська, уродилася 6. січня 1885. р. в селі Понребах, на Полтавщині. На четвертому році життя помер її батько. В 1919 р., покидаючи Україну, залишила там матір і всю свою рідню. Чи хтось живе ще там — невідомо. Єп. Мстислав, б. хорунжий Гол. Отамана, шукав колись за ними, але даремно.

По трагічній смерті мужа осталась сама з донечкою-одиначкою Ларисию. Леся, як звичайно кликали її, була дуже гарною і амбітною дівчиною. По скінченні ліцею студіювала в університеті в Бордо математику. Та важкі умови емігрантського життя підкосили скоро молоде надійне життя. На 18-ому році захворіла вона на запалення легенів, а в слід за тим почалась важка недуга туберкульози. Не помогло жадне лікування, ані перебування в горах Піренеях. В 1941 р., на 30 ому році свого життя, вона там і померла. Довга скитальщина, важкі воєнні роки, зокрема німецької окупації, доконали свого...

Тепер осталась мати на старі літа цілком самою. Півтора років тому, покинувши Піренеї, знайшла вона гостинний протулок в домі п. Покопович, вдови по б. прем'єрі і міністрові УНР, Прокоповичеві. Помешкання має безплатне, а удержується, як згадали ми вже вище, шиттям. Останніми часами надсилають деяку поміч пачками українські жіночі організації з США і Канади, та зокрема єп. Мстислав.

Др. Яців з Канади, який у своєму інтерв'ю з нами розповів нам про свої відвідини у дружини Гол. Отамана, підкреслив велику мужність цієї немічної жінки, яка з великим героїзмом і рівновагою духа розповідала йому про ввесь трагізм свого важкого життя. Відмітив він також велику скромність і безпретенсійність своєї співбесідниці. На всі його запити про потреби і бажання не дала вона жадної відповіді.

Велика ганьба впала б на наш народ, і ми показали б себе дуже навдячними, коли б не потрапили дати належного забезпечення родинам наших великих і заслужених людей. — Тут і не треба надто великих фондів: 30 долярів місячно забезпечило б повністю всі

ПІДНОСИТИ ЧЕСТЬ ПРАВОСЛАВНОГО ІМЕНИ НЕ СЛОВОМ, А ДІЛОМ

Виконуючи одне із зобов"язань, даних Вірним нашої Церкви у Зверненні Мітрофорного Протоієрея о. Ігоря Губаржевського про допомогу скитальцям з перших пожертв на допомогу УАПЦ у Великій Британії, Церковне Управління надіслало перші „керпакети" таким особам:

1. Рекуненко Ігор, табір Гайденав, Англ. зона Німеччини, родина з 2-х старших і 7 дітей.
2. Радченко Евген і Констянтин — круглі сироти, Гайденав, Англ. зона Німеччини.
3. Кіс Іван, молода людина, гімназист-пластун, хворий на туберкульозу, Бад-Міндер, тубсанаторій.
4. Козак Ніна, з маленькою сестрою, двоє півсиріт при батькові, що лежить хворий в шпиталі після того, як недавно вмерла мати від розриву серця — Кіль, Англ. зона Німеччини.
5. Богданівська Зіна, хвора, Тубсанаторій, Амберг, Америк. зона Німеччини.
6. Стасишин Борис, священик без парафії з родиною, Гайденав, Англ. зона Німеччини.
7. Меделян Юрій, старший братчик Українського Православного Братства в Гайденав, Англ. зона Німеччини.
8. Княжинська А, дружина схопленого большевиками д-ра А. Княжинського, Америк. зона Німеччини.
9. Ковалів П., ректор Богословської Православної Академії в Мюнхені.

Збільшуйте Своїми Пожертвами Допомоговий Фонд УАПЦ, Допомагайте Скитальцям, ви самі ними були кілька місяців тому.

Подавайте списки і адреси людей, що потребують допомоги, не зважайте на віровизнання.

Допоможемо дружині покійного Головного Отамана Симона Петлюри і багатьнм, багатьом іншим.

Будьмо православними на ділі.

потеби забутоі людини...

Обов'язок цей може прийняти на себе Комітет Українців Канади, ЗУАДК, чи котранебудь інша громадська організація чи установа. Поміч потрібна не велика, але негайна.

Окремо треба б котрійсь нашій громадській установі, може вже льокальній у Франції, зайнятися справою забезпечення немічноі старушки слуховим апаратом, котрий бодай частинно заступив би втрачений слух. Можливості такі існують.

Ми віримо, що наші громадські установи підуть за нашим покликом і потрібна поміч у нас прийде.

Вкінці ще докладна адреса: M-me Olha Petlura, 11, Grande Rue, s. et. o., Bessankourt, France.

Наші закордонні часописи, зокрема канадійські, згідно бажання др. Яціва, просимо передрукукувати.

ас. („Час", ч. 36).

З МАТЕРІЯЛІВ ПРО ГОЛОД В УКРАЇНІ РОКУ 1932-33

»Советський рай 1932-33 Р.Б.«

Від редакції: Під такою назвою подає свою замітку селянин С., бажаючи приєднати і свої гіркі спомини і відомі йому факти до статті проф .О. Степового, вміщеної в попередньому числі »Братського Листка«. Цю замітку ми і містимо нижче.

У Гельмязівський район року 1932. прибули так звані тисячники, представники від ЦК партії большевиків в справі »викачки« хліба з України.

Хліб, збіжжя у селян-українців позабирали, дітей босих і голих з печей постягували і на сніг повикидали і двері хатні позабивали гвіздками, викрикуючи: »Куркулі, подохніть«.

І стали люди мерти з холоду і голоду.

1. Село Комарівка мала 150 дворів, вимерло все поголовно, скреслене з списка сіл району, заросло кропивою.

2. Село Плешкані по стану на 1. січня 1921. р. мало населення 1902 душі. Року 1933. вмерло з голоду 664 душі, частину ж вислали на Вологду, Урал, Соловки, — і залишилося 908 душ. Мене поцікавило, в які роки була така кількість мешканців цього села, — заглянув в архів, з якого довідався, що така кількість селян була в цьому селі року 1833., тобто щодо кількости населення »советський рай« відсунув село назад на сто років.

3. В селі Каврай жила вдова з 20-річним сином Марком, прізвище їх Карпенки. Ця мати свого сина убила і з'їла.

4. Село Прохорівка. Там мерців назвозили до ями і поперекидали їх з возів туди, але побачили, що двоє з них у ямі ще ворушать руками, зжалилися над ними, забрали з ями до колгоспу, підживили, і ці люди залишилися живими.

5. Село Підставки. По весні 1933 року голодними пухлими людьми орали, а ввечері цим людям видавали по одному фунтові сім'яної макухи. Комуністи казали: »Нам ета сволочь не нужна, пусть подихают: ето агенти Чемберлена«.

6. Село Гельмязів вимерло майже на сорок відсотків.

ХРИСТИЯНСЬКЕ ПІДПІЛЛЯ В СССР

»Неділя» — Сенсаційну інформацію про »Боже підпілля в СССР« подає стаття, на підставі інформації одного хорватського священика, що як офіцер югославських партизан прибув до СССР з метою нав'язати секретний контакт з тамошніми релігійними осередками.

Священик переконався, що найменш одна третина советських вояків таємно виконує релігійні обряди. В СССР великий голод на християнство. Офіційна церква, сліпий виконавець волі Сталіна, не втишує цього голоду. В СССР багато »мандрівних священиків«, — їх, мабуть, більше, ніж офіційно зареєстрованих священиків сталінської церкви. Існує розгалужена організація православної молоді. Згаданий священик охрестив сімох співробітників НКВД.

Допоміг цьому священикові пробратися в СССР один советський генерал, який охарактеризував свою батьківщину як країну трьох сот міліонів невільників, що тужать за звільненням, будучи придушеними до крайніх меж найбільш цинічним і кривавим в історії деспотизмом.

* * *

Бережи свій найдорожчий скарб — Святу Православну Віру — бо вона безконечно дорожча від усіх скарбів земних. Вона є твоєю Вірою і Вірою твоїх батьків, дідів і прадідів, вона вивела український нарід з темряви ідолопоклонства до світла пізнання Христа Бога нашого, до пізнання істинного Бога.

Бережи свій найдорожчий скарб — Святу Православну Віру — бо вона не раз рятувала український нарід від загибелі і піднесла його на рівень високої освіти і культури, вона рятує нас від безбожницької отрути і піднесе наші душі до високої свідомости в боротьбі за незалежність українського християнського духа, в боротьбі за незалежність усього народу нашого.

На кожному кроці прославляй нашу Віру добрими ділами любови, милосердя, чесности, стриманости, працьовитости, — щоб усі знали і бачили плоди науки Христової у твоєму житті, — і благословення Господнє завжди буде з тобою.

ДО ЧОГО ЙДЕ ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА В КОЛИШНІЙ ПОЛЬЩІ

Під такою назвою подає часопис Української Греко - Православної Церкви Канади відомості про становище Православної Церкви в Польщі. Як видно з цієї статті уряд наказав, щоб Автокефальна Православна Церква Польщі »полагодила свої справи«, тобто щоб вона поєдналася з Російською »матірньою церквою« і підпорядкувалася патріярхові Алексієві в Москві.

Митрополит Діонисій, Голова Автокефальної Православної Церкви в Польщі, у квітні цього року усунений постановою польського президента, а тимчасовим провідником церкви призначено архиепископа Тимофія з Білостоку.

Митрополит Діонисій був під домашнім арештом з березня. Його головна провина не співпраця з німцями, а те що він не хотів 1946 року їхати до Москви, доки не скажуть, чого саме, і не запевнять, що Православна Церква в Польщі залишиться незалежною.

ІНТЕРВЮ ПАТРІЯРХА АЛЕКСІЯ

Кореспондент телеграфного агентства Рейтера мав розмову з советським патріярхом Алексієм.

Як »верноподданному советскому человеку« патріярху доводилося викручуватися і говорити неправду, свідчить зміст його відповідей.

Насамперед, патріярх заявив, що Церква користується доброзичливою підтримкою советського уряду, який дуже уважно стежить за її діяльністю.

Советська церква безумовно до котрогось часу користується підтримкою советського уряду, навіть більше, вона створена цим безбожницьким урядом, щоб обдурювати світ, нібито в СССР є свобода релігії. Крім того большевики створили цю церкву для того, щоб здійснювати і по цій лінії свої імперіялістичні пляни, знищуючи національні Церкви новопоневолених слов"янських народів. Як же совети можуть не підтримувати своє дитя. Але чому патріярх Алексій не згадує про справжню Церкву, з якою криваво розправився і розправляється большевизм. Тоді ми йому допоможемо відповісти на наше питання. »Святейший патріарх всея Русі« не згадує про це тому, що не без його участи ГПУ-НКВД розправилося з Українською Автокефальною Православною Церквою, з Російською Церквою, що не без участи »святєшаго« йде тепер розправа з чесними, непохитними провідниками Православної Церкви в Польщі і інших держав, поставлених тепер перед большевизмом на коліна, йде тепер ліквідація незалежности цих Церков.

Далі подаємо розмову патріярха з кореспондентом у питаннях, які ставив »святейшему« кореспондент і у відповідях останнього.

Питання: ЧИ КОРИСТУЄТЬСЯ ЦЕРКВА В СССР ЦІЛКОВИТОЮ СВОБОДОЮ У ПРОВАДЖЕННІ СВОЇХ СПРАВ.

Відповідь: ТАК, ЦЕ НЕВІД"ЄМНЕ ПРАВО ЦЕРКВИ, ЯКИМ ВОНА ШИРОКО КОРИСТУЄТЬСЯ.

А чому ГПУ отруїло патріярха Тихона і заборонило після цього вибори нового патріярха, доки не стало потрібним виставити перед світом маріонетку у вигляді советського »патріярха«; а чому советський уряд вимагав усунення наших митрополитів, єпископів, священиків, криваво розправившись з ними. А чому і тепер на каторжних роботах в Сибіру і інших місцях перебувають православні і греко-католицькі єпископи, тисячі священиків, чи не тому часом, що Церква в СССР

користується цілковитою свободою у провадженні своїх прав.

Питання: ЧИ МОЖЕТЕ ВИ СКАЗАТИ, ЩО В РОСІЇ ІСНУЄ РЕЛІГІЙНА СВОБОДА.

Відповідь: РЕЛІГІЙНА СВОБОДА ГАРАНТОВАНА СОВЄТСЬКОЮ КОНСТИТУЦІЄЮ.

»Святейшій« не відповів на поставлене питання прямо. Він не боявся збрехати — йому не вперше. Він боявся, що не вибрещеться. А знав, що коли не вибрешеться, то не минути і йому Соловків, куди він допоміг запроторити своїх колишніх собратів-архиєреїв, які не захотіли разом із »святейшим« продатися безбожницькому большевицькому урядові. »Святейшій« знає, що коли не вибрешеться, то не поможуть усі попередні заслуги перед Сталаном і НКВД. Він і так відчуває, що йому таки не минути »мест не столь отдальонних«. Але все ж надіється.

Питання: СКІЛЬКИ ХРИСТИЯН В РОСІЇ. ЧИ ЗБІЛЬШИЛАСЬ ЇХ КІЛЬКІСТЬ З ПОЧАТКУ ВІЙНИ.

Відповідь: ВНАСЛІДОК ВІДДІЛЕННЯ ЦЕРКВИ ВІД ДЕРЖАВИ І НАДАННЯ РЕЛІГІЙНОЇ СВОБОДИ МИ НЕ МАЄМО СПИСКІВ ЧЛЕНІВ ЦЕРКВИ, ЯК ЦЕ БУЛО РАНІШ. В ЧУЖОЗЕМНІЙ ПРЕСІ БАГАТО ПИСАЛИ ПРО КІЛЬКІСТЬ ЛЮДЕЙ, ЩО ВІДВІДУЮТЬ ЦЕРКВИ І ВИКОНУЮТЬ СВОЇ РЕЛІГІЙНІ ОБОВ"ЯЗКИ. Я МОЖУ ДОДАТИ, ЩО КІЛЬКІСТЬ ПАРАФІЙ НЕ ЗМЕНШИЛАСЬ; НАВПАКИ, ВОНА ЗБІЛЬШИЛАСЬ ВІДПОВІДНО ДО КІЛЬКОСТИ ВІДКРИТИХ ЦЕРКОВ.

Бідний »святейшій«. На дуже мудре і влучне запитання кореспондента він мусів відповідати, добре оглядаючись на задні колеса. Сказав, що . . . не знає, бо немає списків, які знищені . . . внаслідок надання совєтською владою церкві свободи. Хіба, коли дають свободу, то нищать облік, щоб не знати було, хто віруючий, а хто ні. А хіба не навпаки? Хіба нищать списки не тоді, коли бояться переслідувань, або виявлення правди? Нам відомо, що однією з причин сказування одного з совєтських переписів була неприємноволика виявлена переписом кількість віруючих, яку треба було опублікувати. Не внаслідок »надання релігійної свободи«, а внаслідок »діректіви соотвєтствующіх органов« заборонено провадити реєстрацію віруючих і оголошувати цифри, або . . . віруючі бояться реєстрації, бо знають продажність совєтської церкви.

Питання: ЯКА ВАША ДУМКА ПРО СТАЛІНА ЯК ПРО ГОЛОВУ СОВЄТСЬКОГО СОЮЗУ.

Відповідь: У ЦІЙ ПОСТАВІ ВАШЕ ПИТАННЯ НЕ МАЄ НІЯКОГО ВІДНОШЕННЯ ДО СТАНОВИЩА ЦЕРКВИ. ТОЙ ФАКТ, ЩО МАРШАЛ СТАЛІН — ВИДАТНИЙ ГОЛОВА СОВЄТСЬКОГО НАРОДУ, ВІДОМО ВСЬОМУ СВІТОВІ, НЕ ТІЛЬКИ ДРУЗЯМ, А Й ВОРОГАМ СССР. ЄДИНЕ, ЩО МОЖНА ДОДАТИ, ЦЕ ЩО ЦЕРКВА МАЄ ДОБРОЗИЧЛИВУ ПІДТРИМКУ ВІД СТАЛІНА.

Тут уже »святейшій« злякався вкрай. І принесла лиха година цього репортера з його запитаннями. Тут уже совєтському патріярху треба якнайзапобігливіше кадити своєму ідолові. Той кореспондент поїде собі, а тут залишайся в руках »геніяльнішого«. Воно, річ певна, »отец народов«, але, знаєте, . . . небезпечно. І таки дуже небезпечно, бо »святейшій« добре знає, скільки цей ніжний папаша своїх »діток« з'їв і може проковтнути і його, »святейшаго«.

Питання: ЧИ ІСНУЄ КОНФЛІКТ МІЖ ТЕОРІЄЮ І ПРАКТИКОЮ КОМУНІЗНУ З ОДНОГО БОКУ І ПРАКТИКОЮ РЕЛІГІЙНИХ ВИЗНАНЬ З ДРУГОГО.

Відповідь: ЦЕ ПИТАННЯ НЕЯСНЕ. ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА НЕ ПЕРЕБУВАЄ В КОНФЛІКТІ НІ З КИМ В МЕЖАХ СОВЄТСЬКОЇ ДЕРЖАВИ.

»Святєшій« відповів зовсім не на поставлене йому питання. І саме не відповів тому, що для нього питання було занадто ясне, як і відповідь на нього. Занадто ясно, що теорія і практика комунізму є непримиримо ворожі теорії і практиці релігійних визнань, і тому існує постійний конфілікт між комунізмом і релігією, між совєтською державою і церквою, якщо ця церква не є підставною організацією для боротби з релігією. І існування »церкви« Алексія говорить не про мир між комунізмом і релігією, а власне про упертість і витонченість боротьби большевизму з справжньою Христовою Церквою, загнаною Сталіном і Алексієм в підпілля.

Це питання і для вас, »святейшій«, і для нас цілком ясне. Ви відповіли не на тему і знаєте про це, але . . . вам нічого більше не залишається робити: »Найнявся — продався«, »Скачи, враже, як пан каже».

Які мізерні відповіді совєтських запроданців і які вони огидні в устах, хоч і маріонеточного, а все ж таки »патріярха«.

Безстрашні ісповідники Христової Церкви винищені або мучаться по засланнях та совєтських тюрмах,

»А на апостольськім престолі
Чернець годований сидить,
Святою правдою торгує,
Людей у найми віддає«.

З ПРИВОДУ ТИТУЛІВ

За »Українським Вісником«

»Що це за диво, — питають деякі читачі, — що скільки наших інтелігентів не приїде з Еропи, то в кожного титул: доктор, магісер, і т.п. Чи серед американців таких титулів немає? »Ще дивуються деякі люди, що й посеред духовних знаходилься особа, яка теж понасилює коло свого ймення цілий шнурок титулів: і елект, і доктор і т.д., а між американськими духовними, кажуть, теж такої звички немає .

Немає цього і поміж українцями зі Східньої України. Можна у них зауважити широкий підхід до кожної справи, все »у більшому маштабі«, але титулів менше.

Ці смішні звичаї запозичили деякі українці у поляків. У поляків, як відомо, кожна особа має якийсь титул. Докторів там тьма-тьменна. А як нема докторського, то додається якийсь інший титул. Пам'ятаємо деякі не тільки дивні, а й смішні титули: »пан возьни«, »пан догльондач«, »пан огльондач бидла«, пан струж«, »пан гицель«, і т.д. Навіть, жінка, як уже не мала якоїсь прищіпки, то все ж була »пані докторова», »пані начельнікова« і т.д.

В Америці докторами звичайно називають лікарів. Є тут сотні тисяч людей, що мають докторати прав, хемії, інженерії, філософії і т.п. Але цими титулами не чваняться. Соромляться чванитись. Взагалі, посеред людей анго-саксонської культури більше скромности, а всяке самотитулування вважається ознакою низького культурного рівня. Ви не бачите, щоб, напр., лікар підписував свого чека: »Доктор Джон Джовнс«, — він підписує просто: »Джон Джовнс«. Ви не бачите, щоб духовний підписував себе, вживаючи високих титулів »мост« і »вері реверенд«, окрім тих випадків, коли виступає урядово. Таких випадків небагато. В суто приватних, особистих відносинах титулів звичайно не вживають, бо це непристойно, це не є ознака доброго тону.

Це відомий факт, що чим нижчий рівень культури даного народу, тим більше у нього нахилу до повсякчасного вживання високих титулів і відзначень. Бувало, що султани турецькі чіпляли собі цілий ланцюг різних вигаданих назв: називали себе »братами сонця«, »побратимами місяця« і як хочете.

Помітно, що крім титулів є захоплення різними орденами, напр., у високих чиновників »советскаго народа«. Смішно було, коли кілька років тому ми дивилися на світлині на американського і советського генералів. Американець мав лише два або три вузеньких паски на своєму мундурі. Советський же генерал обвішався медалями від горла до пояса, — не ставало місця на ці відзначення на грудях, то він понасиляв їх на черево. Тоді мимоволі постало питання: коли йому дадуть більше орденів, де ж він, бідний, їх понавішує.

І в цивільному стані і в духовному не личить культурній людині обвішуватись високопарними титулами.

Познайомтесь з людьми, що мають кілька докторатів, авторами відомих у світі творів, і ви побачите, що їх перша прикмета — глибока скромність. Чим більше людина вчиться, тим більше вона свідома того, що всіх наук не збагне і всіх знань не здобуде. А тому така людина визначається духом християнського смирення. Не дметься, не показує вам пальцем на себе, — ти, мовляв, заєш, хто я і що. Вчена людина розуміє, що і у простого чоловіка можна і треба вчитися. Так, наприклад президент Кулідж мав найближчим приятелем шевця в Бостоні, від якого, як він твердив, президент багато доброго навчився.

У нашого ж земляка чим менше знання, тим більше він дметься. Високо несеться. Без титулу з хати не вийде. І боронь вас, Боже, щоб ви забули причепити йому, навіть у приватній розмові, титул. Будете мати ворога до смерти. І ці люди бувають такі засліплені самозакоханістю, що не помічають, які вони в своїй надутій самолюбній гордості порожні і смішні, та ще коли до належного їм титулу прилатають вищий, ніж їм належить, на якого вони права не мають.

Недаремно склав наш нарід такі приказки: »Найголосніше та корова ричить, що мало молока дає«, »Порожня бочка гуде, а повна мовчить«, »Повний колос до землі хилиться, а порожній догори стирчить«.

Чином підтримайте рідний братський часопис!

Запренумеруйте його самі і з'єднайте йому інших передплатників!

І. Тиверець

ХРЕСТ
(Нотатки з минулого)

1.

Безбожники з тисяча дев''ятсот дев''ятнадцятого року відкрили війну на Україні з Православною Церквою. Навколо церков під час Служб Божих, щоб перешкодити молитві, юрбами бігали комсомольці, гавкали по-собачи, нявчали по-котячи, несамовито били в бубни, танцювали і співали сороміцьких пісень про Христа і Матір Божу. В містах вулицями ходили і їздили автами антирелігійні карнавали з переодягненими за Бога, Діву Марію і святих, найнятими для цього акторами. В клюбах з''явилися плякати, а на них: »Релігія — опіум народа«, »дурман« і т.д. Улаштовували диспути, на яких безпорадно силкувалися довести, »Бога нет«, що »релігія — орудіє класового ньота« . . .

А народ мовчав. По церквах правилися Служби Божі, церкви були повні, в церквах було багато молоді. Народ молився.

Большевики почали карбованцем притискати православних християн, церковні громали. Як тільки церква сплачувала накладений на парафію державний податок, влада накладала наступного кварталу в декілька раз більший. За додержування »релігіозних предрассудков« почали чинити утиски урядовцям по установах. Почалося персональне переслідування за приналежність до церковних громад. Податки за »оренду« церковних приміщень піднеслися до таких розмірів, що церкви, нарешті, не витримували, і влада »за несплату задолженності« закривала їх з конфіскацією церковного майна

Православну віру хотіли вигнати з української душі, але вона, натомість, ще глибше ввійшла в душу, в духове підпілля нації.

Але повноцінна віра не може залишатися в душі довший час без ісповідання. . . . Народ заговорив. Бог, Дух Святий заговорив у народі.

Приснився одному чоловікові сон. Прийшов до нього у сні сам Ісус Христос і сказав йому: »Через три дні на твоєму полі, що під лісом, провалиться земля. Але ти не бійся. Це не кара, а благодать Вожа. Вороги Мої безчестять Мої Святині, і нині тут відкриється Моя Святиня, на цьому полі твоєму, де земля понизиться на три аршини. Назвеш це місце Йосафатовою долиною, поставиш посеред тієї долини великого дубового хреста, наймеш молебень з акафистом Страстям Господнім і скажеш людям, щоб несли в Йосафатову долину великі дубові хрести. Але як би далеко не було, а нести їх мають на плечах, і то хлопці і дівчата, і ніхто інший«.

І народ пішов. Пішов з церковними піснями і з розпаленою в серцях вірою. По містах ще ходили набридлі всім поріділі карнавали комсомольців, а від села до села вже рухалися багатосотенні походи, центром яких була селянська молодь, яка несла на молодих плечах на Йосафатову долину тяжкі дубові хрести. І люди в той час думали, чому Христос звелів, щоб молодь несла, чи не їй припадає винести на своїх плечах важкий хрест України.

Очі у людей були світлі і спокійні. Серця людські були повні чистої дитячої віри, що животворчою силою Хреста Господнього через страждання Україна звільниться від тягару безбожництва.

Народ молився під могутнім знаком хреста, знаком Христової перемоги над пеклом.

Народ виніс на широкі подільські шляхи хрест, як освячений у духових боях прапор своєї прадідівської віри.

Народ увінчував хрестом фортеці свого незламного християнського духа.

. . . Наповнилася Йосафатова долина безліччю хрестів, символами нашого страждання і надії.

А молодь несла і несла свіжі великі дубові хрести. . .

. . . По церквах і хатах почали обновлятися образи. . .

. . . Стали обновлятися золоті бані церков. . .

Народний релігійний екстаз стирав у православних люських душах будьякий страх перед утисками і знущаннями безбожників, що погрозами і насильством з допусту Божого тримають владу в своїх руках.

2.

У Києві, коло площі Сінного базару, один жид прокинувся, бо в жидовій хаті раптом стало серед ночі ясно.

Жид вирішив, що десь недалеко горить і вибіг на майдан, щоб побачити, що сталося.

І побачив велике диво. На церкві, що на площі, ясним сяйвом світився

хрест. Той хрест, який ще вчора був старий і темний, як темна була і вся церковна баня.

Але тепер хрест сяє ясним білим сяйвом, а позолота старої бані на очах відновлюється яскравими золотаво-білими смугами.

За дві години на Сінному майдані було вже повно людей. У саму церкву несила було протовпитися, — там, не припиняючи, правили акафісти живоносному Хресту Господньому. А люди, що увесь час стояли зовні, на майдані, не зводили очей з хреста і бані, — він дивно сяяв увесь, ніби новий-новісінький, і всякий пригадував собі і сусідам, що стояли поруч, який цей хрест іще вчора був старий та темний.

Приїхала експертна комісія. Мусять лізти на баню. Чекають висувної пожежної драбини. Приїхала. Бояться лізти. Високо і страшно. Нарешті, послали по дахівника, щоб вирізав з бані один квадратик. Дождалися. Зробив.

. . . Народ чекає. . .

Мовчки ідуть з квадратом з ніби щойно позолоченим квадратиком даху бані до авта. . .

Насмішкуватий голос з юрби:

— Скажіть же людям, як наука тепер об"яснить.

Злобний погляд одного з експертів:

— Покашто об"ясніть невозможно, конєшно, хіміческоє явленіє, но нєобичайноє, — пошлєм на спеціальную експертізу в Германію.

Інший голос з юрби:

— Далеко. Дохле діло. Посилай, посилай.

Народ торжествував. Народ був певний, що Бог послав чудо у відповідь на неподобства безбожників.

3.

Рознеслася чутка про Калиновське чудо:

Пастух з підпасичем пасли недалеко від Калинівки, коло залізниці, вівці, поблизу того місця, де на перехресті двох шляхів стояв великий хрест, подільська »хвигура«. На тому хресті висіло намальоване на блясі розп"яття.

І от їхали повз той хрест шляхом красноармейці. Один із них глянув на хрест і, вилаяшись в Христа і Богородицю на ходу стрелив у намальоване тіло Розп"ятого.

Спинили підводу, щоб переконатися, чи попав. Так, попав, тільки не в саме тіло, а в бляху, але куля чомусь не пробила бляхи, а лише вгнула її. Це зацікавило не тільки того, що стріляв, а й решту. І вони стали озвіріло стріляти в ненависного їм Христа, розп'ятого на хресті.

Стріляли. Дивилися. Дивувалися, злостилися і гидко лаялися, бо не могли попасти в тіло, а кулі таки не пробивали бляхи.

А пастухи стояли, дивилися і хрестилися від страху.

Нарешті, один стрелив ще раз і попав Христові в ліву руку. . .

. . . І З РУКИ ПОТЕКЛА ТОНЕНЬКОЮ СТРІЧЕЧКОЮ КРОВ. . .

Красноармейці полякалися, кинулися до воза і, б"ючи коней прикладами гвинтівок, погнали їх учвал.

А пастухи упали на коліна перед живим тепер для них Христом, що знову страждає на хресті, поранений христопродавцями двадцятого віку, стаждає, промейської кулі.

І раптом хлопчикові-підпасичеві стало так жалко Христа, якому з руки йшла кров, що він скинув сорочку, роздер її всю поздовж і поліз на хрест перев"язати бляху, в тому місці, де кровоточила прострелена рука Спасителя світу.

І пішли розповісти людям, що бачили.

(закінчення в наступному числі)

ДВА ВОЯКИ

(Сучасна українська народна легенда)

Записано в селі Вороновиці, р. 1943.

Темна осіння ніч. Мряка. . . Навколо безкраїй степ. Ні вогника, ні зірки в небі, сама чорна-пречорна темрява.

Два вояки, стомлені, голодні, і мокрі, ідуть битим шляхом. Вони знесилились, їм треба відпочити, але нема де, і вони змушені все йти і йти. Вже почувають, що збилися з дороги. Під ногами в них не твердий шлях а грузьке болото. Вони насипала в череп"яну миску, подала дож- раптом десь далеко-далеко заблимав вогник. »Село«, — промайнуло в голові кожного з них. Напружуючи останні сили, пішли швидше. В кожного зродилась думка: »А як згасне, що тоді. Знову безнадійність«. І невідома сила тягнула їх до вогника.

Довго ще довелося йти. Нарешті, побачили маленьку самотню хатинку. В єдиному віконці блимав вогник. Загляну-

ли до хати. Там світився каганець, горіло в печі; біля печі поралася старенька бабуся. Постукали. Господиня вийшла і старечим голосом заговорила до них:

— Заходьте, заходьте, діти мої. А я вам і вечеряти приготувала.

Вони увійшли і відчули тепло. Бабуня знову привітно звернулася до них:

— Сідайте, відпочиньте з дороги.

А потім журливо:

— Тяжкий ваш шлях та довгий, але перейдете, додому потрапите і рідну хату знайдете.

Потім дістала з печі гарячої страви, насипала в череп'яну миску, подала ложки і запросила до столу.

— Прошу, з'їжте, що Бог послав.

Вояки повечеряли, перехрестились і, як ведеться, подякували господині.

А спати вам у цій хаті не можна. Мусите піти до клуні і там у сіні перебути до ранку.

Вони погодились. Бабуня повела їх до клуні і показала місце, де їм лягати, а сама повернулась до хати.

Молодший вояк швидко заснув, але старшому не спалось. Він вийшов з клуні, підійшов до вікна, заглянув у хату і побачив уже не хату, а вузьку монастирську келію. Перед образом Божої Матері тремтячим вогником горіла лямпадка, на столі були склянки. А перед іконою стояла навколішках бабуся і голосно молилася.

— Наша Пресвята Мати Божа. Спаси і помилуй нарід свій. Кара Господня, що терплять люди наші, затяжка і нестерпна. Припини кривавії ріки, пошли спокій і тишу на наш знедолений край.

А глухий голос ніби відповідає:

— Люди дуже прогнівили Бога, їм треба спокутувати гріхи свої. Коли будуть ці склянки наповнені кров"ю, тоді припиниться війна, настане спокій та тиша між народами. Згине анатема, і люди відчують даску Божу.

Здивований і переляканий вояк повернувся на своє місце і довго не міг заснути. Але втома взяла своє, і він, нарешті, таки заснув. Увісні він знову побачив бабуню, і вона сказала йому такі слова:

— Кажи, синку, людям, щоб молилися Богу та творили діла добрі. Хай у цей страшний час допомагає брат братові, а сестра сестрі, і чужого чоловіка хай зустрічають, як рідного батька свого. Ганьба і гріх тому, хто не поділиться останнім шматком хліба і не порятує нещасного А воякам скажи, хай ідуть у військо христолюбиве, бо в цій війні переможе той, хто йде за правду, за свій народ і за віру Христову.

Бабуня зникла.

Ранком вояки прокинулись, дивляться стоїть самотня хатинка в степу, в ній ще блимає під образом вогник, а бабуні немає.

Кажуть люди, що та хатинка ще й досі стоїть і вогник під образом не гасне. В темну ніч він усіх перехожих рятує в безкраїм степу від загибелі.

Записав проф. **О. Степовий.**
Художнє оформлення
Ю. Ковальчука.

Андрій Посемський
таб. полонених

МОЛИТВА

О, Преславная Мати, Пречистая Діво.
Зглянься на грішний
Нарід милостиво.

Страждаєм душею,
Страждаєм і тілом
В скитанні далекім
О краю милім.

Мати у муках,
В крови потопає —
Безбожний убивця
Її добиває.

Благаємо, Мати.
Милість скорбящим
У Бога живого
Тобою обрящем.

Подай Ти нам силу
І сильную волю,
Зміцни в нас надію
На крашую долю.

Одигітрія Мати.
Пречистая Діво.
Спаси Україну,
Будь милостива.

Верни нам вітчизну,
Потоптану Правду,
І віру батьківську —
Предвічную славу.

МАТИ

(Сучасна українська легенда. Записано в селі Вороновиці на Вінничні р. 1943).

Було це в нашому селі.

Заходить до одної хати жінка. Молода, гарна, але дуже обідрана, тіло побите, порізане, на руках закипілась кров. Та вона не плаче, не стогне, наче їй і не болить.

Зайшла, стала коло порога, спокійно дивиться на молодого парубка, та й каже:

— Ти тут сидиш, а я тебе чекаю. Ось бачиш, яка я понівечена. Чекала, що ти прийдеш рятувати мене, а ти не йдеш.

Парубок подивився на жінку, схопився з місця, став перед нею, та й каже:

— Ходімо, я йду.

— Ні, — каже жінка, — Тепер уже не треба. Покищо сиди, але не забувай про мене. Як покличу — приходь.

По цих словах вона вийшла з хати і зникла. Уночі приснився парубкові сон. Ніби він оре, аж дивиться — Божа Мати йде просто до нього. Він зупинив воли, скнув шапку і вклонився Пречистій, а Вона підходить, та й питається:

— А де твоя мати.

— Мої мама померли, — відповідає парубок.

— Ні, вона не померла. Вона живе, але дуже їй тяжко. Ти лиши плуга та йди допомагати їй.

А потім взяла його за руку, подивилась пильно увічі та й каже:

— Та не сам іди, а бери всіх людей з собою.

Сказала це, та й не стало Її.

Кажуть, що той парубок тепер по селах ходить і всім людям загадує, щоб готувалися, бо Мати незабаром усіх покличе рятувати Її.

Від редакції:

Таку легенду склав наш народ, щоб кожний українець відчув заклик Матері Божої про захист нашої Матері-України.

Записав проф. **О. Степовий.**

Художнє оформленння

Ю. Ковальчука.

ПРО ВСТУП ДО УКРАЇНСЬКОГО ПРАВОСЛАВНОГО БРАТСТВА СВЯТОГО АРХИСТРАТИГА МИХАЇЛА У ВЕЛИКІЙ БРІТАНІЇ

Всі православні українці і українки, що хочуть діяльно допомагати Українській Автокефальній Православній Церкві в зміцнюванні християнського ґрунту нашого життя на непорушних основах Святої Православної Віри і вимог християнської моралі — **можуть вступати в наше Братство.**

Всі православні українці і українки, що мають добру і непохитину волю допомагати здійсненню і зміцненню таких основних засад та організаційних підвалин УАПЦ:

а) Церква є рівноправним, дисциплінованим членом Всесвітньої Православної Церкви з повним додержанням усіх догматичних і канонічних засад її;

б) Церква є національна, українська своїм духом, формою і устроєм;

в) Церква є автокефальна тобто незалежна, очолювана її Найвищим Духовним Достойником, —

можуть вступати в наше Братство.

Всі православні українці і українки, що хочуть невтомно діяти на користь і славу нашої Святої Церкви, одверто і радісно ісповідуючи Христа, як свого Бога і Спасителя, у Нероздільній Тройці славимого Сина Божого, які виконуючи заповіти Христа-Спасителя, палають любов'ю до обездоленого українського народу, до людини кожної національности, як до свого рідного брата по Христу,—**можуть вступати в наше Братство.**

Всі українці і українки, які хочуть поповнити ряди тих православних християн, які не тільки словом, а кожночасно і ділом, виявляють свою любов, чесність, витриманість, правдивість,щирість, духовну і тілесну чистоту, благодатну силу молитви вдома і в Храмі Божому, — **Можуть вступати в наше Братство.**

Всі православні українці і українки які є сповнені бажання не пожаліти нічого для того, щоб наш Рідний Край і увесь світ був звільнений від безбожницького панування чи впливів, що хочуть допомогти Україні і цілому світові врятуватися від безбожництва, твердо ставши на камені християнської віри, — **можуть вступти в наше Братство.**

Прохання про прийняття в склад Братства надсилати на адресу: Council of Ukrainian Autokephalic Orthodox Church, 31, Holland Park, London, W.11.

СТВОРІМО ПАРАФІЯЛЬНІ РАДИ УАПЦ ПО ВСІХ ТАБОРАХ У ВЕЛИКІЙ БРІТАНІЇ

Українська Автокефальна Православна Церква у Великій Врітанії, як і скрізь, де вона є, повинна являти собою струнке, міцне і діяльне тіло. Система організаційної структури УАПЦ у Великій Брітанії така:

А. Найнижчою клітиною є Парафіяльна Рада, якщо в гостелі є більше, ніж 15 православних українців, або Уповноважений, якщо в гостелі є вірних УАПЦ менше, ніж 15.

Б. Рада Парафіяльної округи, що діє в територіяльних межах, визначених Генеральним Церковним Управлінням УАПЦ на Велику Брітанію.

В. Генеральне Церковне Управління УАПЦ на Велику Брітанію на чолі з Головою його.

Г. Правлячий Єпископ.

Брати і Сестри!

Скликайте збори по гостелях і обирайте Парафіяльні Ради або Уповноважених, де вони ще не обрані. Надсилайте протоколи виборів до Генерального Церковного Управління на затвердження разом із списками вірних.

Увесь час допомагайте словом і ділом розвиткові нашої Церкви. Не відставайте від свідоміших. Кожний віруючий українець повинен бути свідомий і діяльний.

Наша Церква повинна бути міцною і духово і організаційно. Тоді з православними українцями будуть завжди рахуватися, бо бачитимуть в нас силу, з'єднану в нашій Святій Церкві. Тоді ми за допомогою Божою зможемо зробити багато добрих діл у славу Божу.

Жодного гостелю без Парафіяльної Ради, жодного православного українця поза своєю Церквою!

Любімо одне одного і гуртуймося в єдину сім'ю, щоб єдиними устами і єдиним серцем прославляти Господа Бога!

ПОДЯКА

Вважаю своїм приємним обов'язком від усього серця подякувати пп. Менажерам гостелів, які я відвідував на протязі останнього часу, а саме: Мур Кемп, Дунфуд, Майденс, Кінґендов, Бейт, Гіклтон, Кравл Мешн, Галлінґтон, Танкертон, Кімбер Гавз, Кастлмен, Мортімер, Баттс Кльос, Крабтрі, Вайт Гавз, Вествуд, Кверрі, Яттон, Веллінґтон, Ніс Крік Пенме, табір на аеродромі в Вінклей, Ганді Кросс, Бейк, Майльор.

Нехай Милосердний Господь Бог дасть Вам щастя, багато здоров'я, у тяжкій, але глибоко-християнській праці в справі опіки над обездоленими українськими скитальцями, які в пожарищі світової війни зберегли лише свою честь, віру в Бога, тугу за Україною і непохптну волю визволити її від ярма безбожників.

Мітр. прот. **Ігор Губаржевський,**
Голова Рали Української
Автокефальної Православної
Церкви у Великій Британії

Very Rev. Ihor Hubarshewskyj, the Head of the General Council of the Ukrainian Autokephalic Greek Orthodox Church in Great Britain, wishes to take this pleasant opportunity to extend his most sincere thanks to all the Managers and Wardens of the hostels which he had the pleasure to visit recently and which are—Moor Camp Hostel, Doon Foot Hostel, Maidens Hostel, Kingenclench Hostel, Beith Hostel, Hickleton Hostel, Crowle Hostel, Mession Hostel, Haddington Camp, Thankerton Hostel, Kimberhouse Hostel, Castlemans Hostel, Mortimer Hostel, Butts Close Hostel, Crabtree Hostel, Whitehouse Hostel, Westwood Quarry Hostel, Yatton Hostel, Wellington Hostel, Nisse Creek Hostel, Winkleigh Aerodrome Hostel, Handy Cross Hostel, Bake Hostel, Mylor Hostel.

May the Almighty send you His blessing, keep you in good health and give you strength for your hard but deeply Christian work of good care which you are so kindly providing to the homeless Ukrainian refugees, who, in the glare of the second World War, managed to save only their honour, their faith and their strong will to liberate their beloved Fatherland from the Bolshevic yoke.

General Council of the Ukrainian Autokephalic Greek Orthodox Church in Great Britain.

ДЕЯКІ ЛИСТИ, НАДІСЛАНІ ДО НАС В ЗВ'ЯЗКУ З МІСЯЧНИКОМ ДОПОМОГИ

Полонені українці, що перебувають в гірших умовах, ніж кожний з нас, люди, що заробляють за день лише по одному шілінгу, пишуть:

Татершаль, 28-8-48.

До

Церковної Рали УАПЦеркви
у В. Брітанії.

На Ваш заклик допомогти в розбудові УАПЦ у В. Брітанії місцева церковна рада 79. табору укр. полонених в Татершамі провела в таборі добровільну збірку поміж вірними обох церков.

Проведена збірка дала суму—14 ф. 19 ш. 10 пенс., з того за пересилку грошей оплачено 2 шілінги.

В залученні надсилаю поштові грошеві перекази на належну суму.

В майбутньому доложимо всіх старань, щоби в міру наших можливостей завжди якнайкраще виконати свій громадський обов'язок супроти своєї Церкви.

Вище подану суму прошу помістити на сторінках оголошень »Української Думки«.

За місцеву церковну раду
в Татершалі
С. ХРАПЛИВИЙ.

Щирі наші люди, що перебувають в Гостелі Міссон коло Донкастеру пишуть:

Голові Церковної Ради УАПЦ
на Велику Брітанію Мітрофорному
Протоієрею о. Ігорю.

На Ваше звернення допомогти УАПЦ ми, українці мешканці гостелю Міссон в кількості 48 осіб, з яких православних 25 осіб, греко-католиків 23, провели місячник допомоги УАПЦ.

Було зібрано готівкою сімнадцять фунтів ; три шілінги, сума в декларації п'ять фунтів три шілінги.

Ми, вірні УАПЦ, щиро дякуємо братам нашим, українцям греко-католикам, які свідомо, майже всі допомогли нашій Церкві.

Жалуємо за долею тих православних українців, які зійшли з релігійного шляху життя і відмовилися від допомоги.

При цьому висилаємо на Вашу адресу грошовий переказ-ордер на суму 17 ф. 3 ш. і поіменний список місячника допомоги.

Голова Церковної Ради
гостелю А. ДРУС.

А ось зворушливий лист одного з великої кількости наших друзів-греко-католиків:

Слава Ісусу Христу.

Отче Духовний! Оцим повіддомляю Вас, що я одержав »Братський Листок«, за котрий Вам щиро дякую, бо направду з великою охотою прочитав.

Я є яреко-католик, але УАПЦ люблю не менш від Греко-Католицької Церкви, бо то наша Церква українська.

Я працюю із своєю дружиною в селі. Вже рік минув, як ми українську Божу Службу чули. Правда, що правиться Божа Служба, але на пару десятків миль. Ще нам багато розваги дає Святе Письмо, що Отець Духовний нам прислали.

Посилаю 10 шілінгів: 2 ш. за »Б.Л.« а 8 ш. на допомогу УАПЦ.

Кінчаю, най Вам Господь дасть сили і здоров'я нашу Святу Віру обороняти.

З великою пошаною
ШИМОНЯК ФЕДІР.

ОГОЛОШЕННЯ

Назви гостелів-жертводавців і окремих осіб, що жертвують особисто поза збірками в гостелях на допомоговий Фонд Українській Автокефальній Православній Церкві, оголошуються в „Українській Думці" і будуть оголошуватися надалі. Повні поіменні списки жертводавців у гостелях будуть оголошуватися в „Братському Листку", починаючи з наступного числа, з уваги на велику перевантаженість цього числа іншим матеріялом. З цієї ж причини і друга частина звіту про діяльність УАПЦ у Великій Брітанії і враження о. Мітрата І. Губаржевського про візитаційну подорож його по гостелях Шотляндії перенесені до наступного числа журналу.

КОЖНИЙ ВІРНИЙ УАПЦ ПОВИНЕН МАТИ СВ. БІБЛІЮ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Біблію можна замовити в канцелярії УАПЦ, адреса: Council of Ukrainian Autocephalic Orthodox Church, 31, Holland Park, London, W.11.

Купуючи Біблію, робиш два добрих діла: набуваєш найдорогоцінніщу з книг і допомагаєш Українській Православній Церкві.

З'ІЗД ДЕЛЕГАТІВ УКР. ПРАВОСЛАВНИХ ГРОМАД

Цим доводимо до відома всіх Вірних Української Автокефальної Православної Церкви у Великій Брітанії, що 9.—10. жовтня ц. р. відбудеться З'їзд Делегатів українських православних громад Великої Брітанії. З'їзд має відбутися в Лондоні. На З'їзді мають бути вирішені важливі питання у зв'язку з потребою об'єднати і організаційно скріпити українські православні сили в лоні Української Автокефальної Православної Церкви у В. Брітанії, щоб піднести нашу церковну роботу і боронити Святу нашу Церкву і вірних її від різних ворожих нападів.

Кожна гостельна православна українська громада має заздалегідь підготувати одного кандидата і, надіславши до нас списки вірних, якими кандидат де легується, прізвище і ім'я його, повідомити нас, що такий кандидат прибуде.

Комісія в справі підготови З'їзду.

ПРО »БРАТСЬКИЙ ЛИСТОК«

Завдяки успішному перебігові місячника допомоги УАПЦ, починаючи з цього числа »Братський Листок« друкується вже не на циклостилі, а в друкарні.

Спасибі Братам і Сестрам жертводавцям, що допомогли стати на ноги цій дитині нашої Церкви на англійському терені.

Тепер допоможімо їй вирости!

Допомога має полягати ось у чому:

1. Кожний православний українець має **купувати** кожне число »Братського Листка«, а не читати його, беручи у сусіда.

2. Кожний православний українець має передплатити »Братський Листок« на рік чи на півроку і тим дати можливість Адміністрації часопису оплатити великі друкарські видатки, що сплачуються за друкування і видання часопису.

3. Кожний прарвославний українець має допомогти в справі розширення і поліпшення нашого часопису пожертвами на спеціяльний фонд »Братського Листка«, як це роблять уже і без наших закликів свідоміші вірні.

Допоможімо зміцнитися нашому »Братському Листков«, бо він наш.

Оточімо його увагою і любов'ю і тоді кинуте в грунт зерно пустить паростки на новому терені!

БОГОСЛУЖЕННЯ В ЛОНДОНІ

Цим повідомляємо всіх православних українців, що в Лондоні щонеділі відбуваються українські православні Служби Божі в Братській Православній Церкві Св. Архистратига Михаїла на Norfolk Square

Початок Божественної Літургії о 10 год. 30 хвилин.

З 20 листопада в тій же церкві відправлятимуться всенічні кожної суботи.

Початок всенічної о 7. год. вечора.

З 20 листопада щонеділі о 5. годині вечора відправлятимуться проповідницькі вечірні з акафистом.

[illegible] ходами Братства щонеділі для приїжджих вірних улаштовуватимуться екскурсії в музеї, галерії та історичні місця Лондону та околиці.

Ночівля забезпечується в домовленому готелі.

Подякуймо Господу Богу за те, що благословив нам молитися Йому у своїй Церкві!

З любов'ю у Христі:

Парафіяльна Рада Української Православної Церкви в Лондоні.

ПОВІДОМЛЯЙТЕ ПРО ЦЕ ОДИН ОДНОГО

Довідка: Церква міститься коло залізничної і підземної стацій Паддангтон, вулиця Норфолк Сквер. Доїзд автобусами: ч ч 15, 27-а, 36; підземкою — до стації Паддінгтон — Paddington підземна лінія Inner Circle. При групових приїздах в неділю зручно наняти спільно приватной автобус.

Видає: ім. св. Архист[illegible] Українське Православне Бр[illegible] В. Брітанії.

Редагує: мітр. пр[illegible]. Губаржевський.

Адреса Редак[illegible] Council of Ukrainian Autokephalic Or[illegible]dox Church in Great Britain. 31, Holland [illegible]ark, London, W.11.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:

На 1 місць	- -	1 шіл. 6 п.
„ 3 місяці	- -	4 шіл. 6 п.
„ 6 місяців	- -	9 шіл.
„ 12 місяців	- -	18 шіл.

Printed by Corinthian Press, 3a Frederick Mews, London, S.W.1,

БРАТСЬКИЙ ЛИСТОК

Орган Українського Православного Братства у Великій Британії
Святого Архистратига Михаїла.

Червень-липень 1948 р. Видання неперіодичне.

Адреса редакції: Ціна: ~~добровільний~~ 2 шил.
31, Holland Park, даток на Церкву.
London, W. 11. Ч. 2 - 3 Будь свідомий!

СЛОВО

ВИГОЛОШЕНЕ ПІДЧАС ЗАУПОКІЙНОЇ СЛУЖБИ БОЖОЇ НА ЗЕЛЕНІ СВЯТА В ЛОНДОНІ

Українці, українки, діти Христової Церкви!

Сьогодні вся природа святкує розквіт життя, - і ми святкуємо його. Сьогодні все створіння Господнє схиляється перед своїм Творцем - Богом, у Святій Тройці славимим, - і ми, діти Божі, схиляємось перед Отцем своїм.

Сьогодні все людське відчуває любов Ісуса Христа, Сина Божого, - і ми припадаємо до ніг Його.

Сьогодні все живе відчуває на собі благодать Святого Духа, - і ми відчуваємо невмирущу силу благодаті Його.

Сьогодні свіжою зеленню наших густих українських гаїв мають бути заквітчані наші церкви і хати, - і ми заквітчали зеленню наші церкви на чужині, наші приміщення.

Сьогодні Свято Животворчої Тройці, Свято Життя, Зелені Свята.

Життя невмируще, вічне, дане нам істинним Богом, відкрите для нас Господом нашим Ісусом Христом, Який сказав: "Я даю їм життя вічне, і не загинуть повік, і ніхто не вихопить їх з руки Моєї" /Іоан, 10, 28/. І ми живемо, як писав до ученика свого Тита св. Апостол Павел: "в надії вічного життя, яке обітував незмінний в слові Бог попереду вікових часів" /Тит. 1, 2/.

Сила вічного життя в'яже нас з життям наших батьків, дідів і прадідів, що відійшли з цієї грішної землі у вічність.

Так, у вічність, у вічне життя.

Не вмерли, а заснули тілом, а живуть духом.

Вони живі, бо, по слову Господньому, Бог Авраама, Ісаака і Якова не є Бог мертвих, а живих.

І тому український звичай поминати саме в свято розквіту життя, а свято зрілости весни, на Зелені Свята, померлих за Святу Віру й Україну синів і дочок нашого народу не є даниною смерті, а хвалою Вічному Життю. Цей звичай і є виявленням нашої віри в невмируще життя, виявленням нашої християнської спільноти х живими повіки душами поляглих за Віру і волю України мучеників живих душ, їхніх і наших, яка не переривається і не ослаблюється.

Христос відкриває перед нами заслону вічного життя, кажучи Марфі перед тим, як воскресити брата її Лазаря: "Я є воскресіння і життя; той, хто вірує в Мене, якщо і умре, оживе; і всякий, хто живе і вірує в мене, не умре повіки" /Іоан, II, 25, 26/.

Хто живий, а хто мертвий?

Коли перед нашими очима проходили і проходять сотні і, навіть, тисячі тілесних смертей молодих і старих людей, смертей раптових і тихого погасання, смертей серед гір трупів на полі бою, конань з голоду і загибелі в неволі, смертей за ідею і загину в продажному плазуванні, - то мимоволі серце і розум вимагає відповіді на питання: невже вони жили для того лише, щоб померти, а померли, щоб цілком зникнути навіки?

Але тоді проходять в пам'яті й уяві великі люди, що зникли тілом, але і після фізичної смерти чарують нас живою силою свого

духа, - водночас, всірій життьовій буденщині, як настирливі мухи, плутаються серед прекрасних людей нашої сучасности тілесно ще живі, але духом вже трупи. І знову на ввесь зріст стає питання: де ж межа між живими і мертвими?

Де та межа? Невже тільки в збереженні тіла і його розкладі? Хіба тільки тіло визначає повноцінне життя свідомої людини? А дух? Хіба не дух продовжує життя людини далеко за межі існування тіла, цієї тимчасової оболонки тіла на землі?

Хто живий? Чи той, хто, втоптавши в болото матерії свій людський дух, живе тільки для тіла, чи той, хто опромінив усе своє життя тим жертвенним духом, який підпорядкувавши тіло служінню Богові і людям, вийшов за межі тіла і далі насвітлює наступні покоління своїм ясним світлом?

Хто живий, а хто мертвий?

І крилатим птахом зринає з глибин відчуття на вершини свідомости радісна думка, непохитне переконання, що живі для нас і реально діючі в віках є ті, що не вгасили свого духа за земного життя. Такими є, скажемо, Володимир Великий, Богдан Хмельницький, Петро Дорошенко, Іван Мазепа, Митрополит Нелюбович-Тукальський, Митрополит Петро Могила і багато інших. Вони давно заснули тілом, але хто наважиться твердити, що вони умерли духом?

Так, ми, українці поминаємо в день Зелених Свят не мертвих, а живих духом. Живих духом батьків, матерів, братів, сестер і дітей наших.

Поминаємо полеглих в боротьбі за Русь-Україну проти князя майбутньої Московщини Андрія Суздальського, якому ходила про підірвання державної незалежности Києва, від наскоку якого на Київ, як оповідає літописець, - храми горіли, християн убивали, з церков забирали ікони, ризи і дзвони, щоб одвести це на північний схід.

Поминає славних лицарів Війська Запорозького, що клали свої голови за Віру Православну, захищаючи села і міста наші від татар, поляків і інших наїзників. Поминаємо і жертви татар, - поминаємо невільників, продаваних нехристами у всі краї світу, приковуваних до лавок, з випаленими очима, поминаємо і жертви, що гинули від польської руки і не зважаючи на улесливі обіцянки та погрози і хитрощі єзуїтів, не зрікалися своєї віри, а повставали проти ненависних польських магнатів і вибирали смерть у боротьбі, замість життя в неволі.

Поминаємо славних гайдамаків Коліївщини, їх провідника Максима Залізняка і побратима його Гонту, що пішли в нерівну боротьбу з ворогами православної віри й українського народу, тримаючи в руках зброю, освячену вночі, напередодні повстання архимандритом Мотронинського монастиря Мелхиседеком-Значком-Яворським.

Поминаємо українських козаків, що боролися під проводом гетьмана Івана Мазепи по стороні Карла XII проти ката нашої Вітчизни Петра І; поминаємо славних захисників гетьманської столиці цього часу - Батурина, що полягли в бою всі одного, і лише по їхніх трупах московський ворог увійшов у місто.

Поминаємо славетного гетьмана Павла Поллуботка, що його замучив Петро І в Петропавлівському казаматі Петербургу, а разом з тим поминаємо і тисячі українських козаків, яких Петро пригнав на будування Петербургу, щоб згноїти їх там у фінських болотах.

Поминаємо гетьмана запорозького Петра Кальнишевського, що 84-літнім стариком був замкнений московським урядом в одиночну келію Соловецького монастиря і промучився там ще 28 років, умерши в нелюдському засланні у віці 112 років, як жертва ліквідації царицею Катериною Запорізької Січі.

Поминаємо генія українського Тараса Шевченка, що в нерівній боротьбі з московським царатом із одним із найжорстокіших його представників Миколою І, підточив свої сили в тяжкому засланні і вмер, не тільки не заламавшись, а навпаки, посилюючи перед своєю смертю боротьбу з російсько-царським режимом.

Поминаємо великого каменяра українського визвольного руху Івана Франка, що зацькований вузькою загумінковістю своїх земляків, помер в лічниці паралізований і напів голодний.

Поминаємо провідників українського народу в його героїчній визвольній боротьбі за українську державність в першій чверті нашого століття Симона Петлюру, Євгена Коновальця, отаманів українських повстанчих загонів: Ангела, Мордалевича, Струка, Волинця, Хмару, Лиха, Зеленого і багатьох інших, що прославили всю Наддніпрянщину чином незламної волі до здобуття цілковитої і безкомпромісової незалежности України.

Поминаємо борців, об'єднаних в Спілку Визволення України /СВУ/ і в її бойовий загін - Спілку Української Молоді /СУМ/: Єфремова, Чехівського, Ганцова, Голоскевича, Павлушкова і сотні інших, знищених большевиками за те, що ці вірні сини своєї Батьківщини хотіли бачити її не на папері, а насправді самостійною з справді українським незалежним, народним урядом.

Поминаємо бойовиків УВО і ОУН Біласа й Данилишина, Ольгу Басараб і Олену Телігу і інших, імена яких історія нашого Краю вписала в золоту книгу борців і мучеників за честь і волю України.

Поминаємо віддвних Богові й Україні борців за відродження Української Православної Церкви митрополитів Василя Липківського і Миколу Борецького з їх єпископатом, священиками і тисячами вірних, що як безстрашні мученики нового, на цей раз совєтського Діоклетіяна віддали без вагань життя своє за віру православну, за Українську Церкву, щоб спасти християнську душу українського народу.

Поминаємо мучеників за Українську Автокефальну Православну Церкву наших часів, що діє і бореться під проводом ієрархії, очолюваної Його Високопреосвященством Високопреосвященнішим Владикою Митрополитом Полікарпом, поминаємо розстріляних гестапо і потім спалених у вогні протоієреїв Малюжинського і Мисечка, спалених німцями підчас Служби Божої в церквах разом з народом священиків, що за Святу Православну Віру і самостійну Україну життя своє віддали.

Поминаємо славних борців українських дивізій, що загинули підчас останньої світової війни в обороні Рідної Землі перед навалою ворога.

Поминаємо славних українських канадійців, що в лавах бійців Армії Британської Імперії загинули, борючись за демократичну волю народів, а тим самим за волю України - проти гітлеризму.

Поминаємо славних полеглих бійців Української Повстанчої Армії, що героїчно боролася проти німецького і бореться проти інших окупантів.

А зокрема сьогодні поминаємо 7 мільйонів українців, загинулих від голоду, навмисне створеного безбожним большевизмом року 1933. Поминаємо 7 мільйонів мучеників, виморених страшною голодовою смертю.

Чому вони померли?

Вони померли тому, що ворог смертельно їх боявся, тому, що диявол, який сидить у безбожному большевизмі, смертельно боявся і боїться Святого Божого Духа, який живе в душі християнського українського народу. Ворог не міг в чесному бою перемогти їх відданости Святій Православній Церкві, не міг перемогти їх віри у вічне життя в Христі Ісусі. Ворог не міг перемогти їх віри в те, що таки настане кінець знущанню наїзника над нашим народом, та що народ заживе, нарешті, вільним життям, стане господарем у своїй хаті. Ворог не міг перемогти їхньої любови до власної хати, до власного поля, политого потом дідів і прадідів, з любов'ю ораного, за роси вдосвіта кошеного, у спеку жатого. Ворог не міг перемогти їх палючої ненависти до грабіжницької колективізації, що видирала з мозолястих рук селянина його поле, його сад і город, його худоба, всю його власність і робила прошаком, наймитом у безбожників-комуністів, нещасним безправним рабом найбільшого і найжорстокішого рабовласника в історії людства.

І ворог, що прикривався ім'ям "власті рабочіх і крестьян", вирішив видушити цих людей, цих українських селян, які ніколи не жили з чужої праці, а навпаки, працею своїх рук годувала пів світа, видушити цих стариків і бабусь, що виросли і постарілися в надмірній роботі на бодай малесенькому клаптику любої власної землі, видушити цих малих діток, яких тато і мама вчили цілувати хліб, якщо він впаде на землю, бо хліб є святий, тяжкою працею зароблений; ворог вирішив забрати у людей той зароблений ними святий хліб, зне-

силити їх без хліба на новій тяжкій панщині в колгоспах і загатити трупами їхніми ними ж викопані ями - великі братерські могили.

І, розділивши наш народ на Каїнів і Авелів, підступний антихрист, на цей раз не в образі змії, а в образі розхристаного комуніста з цираркою в зубах, з ломом у руці, з наганом у кишені, склав з Каїнів бригади, що пішли грабувати Авелів, повитрушували в їхніх коморах кожну порошинку, повисипали не тільки з засіків і мішків, а, навіть, із склянок, кожне зеренце і залишили цих людей ще з осени на голодну загибель.

А коли ці люди чіплялися за вагони, щоб у Московщині дістати шматок хліба, спеченого там з української, виметеної з комор наших же селян, муки, то їх скидали на ходу з вагонів, звозили в табори смерти, що чекала там на свої чергові жертви.

І вони вмирали.

За що вони вмирали?

Вони вмирали за Святу Віру, за Рідну Землю, за здобуту трудом власність, за вільне трудове життя у своїй хаті, на своєму полі.

Хто були ці люди?

Це були духом, тілом і кров'ю найрідніші нам. Це були люди, брати і сестри, батьки і матері, сини і дочки яких перебувають на терені Великої Британії і моляться за вічний спокій душ їхніх рідних, загиблих від голоду в 1933 році. І коли вони моляться, їхнє серце розривається від болю, а перед їхніми очима щейудосі стоїть чорна яма могили, яку вони власними руками мусіли кинути труп рідного батька, висохлого з голоду, чи труп рідної, безмежно дорогої дитини, що перед самою смертю, як у молитві склавши рученята, ще так просила хоч крихітки хліба. Це були їхні сем'ї, які батько, повернувшись з Вороніжчини чи з Курської области з заміняним за останнілахи хлібом заставав уже мертвими, що лежали на лавах, на полу, на печі, на підлозі... Лежали найрідніші, найдорожчі нам люди.

Чи убив їх ворог Бога й України?

Ні, ворог їх не убив - вони живуть. В кожному з нас живуть вони з подвоєною життьовою силою, вони живуть і моляться серед мучеників за віру і правду Божу перед Престолом Господнім, вони живуть в усьому нашому народі українському, що досі бореться і боротиметься, доки не вибоpе того, за що вмерли ці 7 мільйони неповинних українців і українок, боротиметься за Святу Віру, за Рідну Землю, за здобуту трудом власність, за вільне трудове життя у своїй хаті, на своєму полі. І тому їхні могили не менш страшні для ворога, ніж їхнє життя на цьому світі. Бо ворог забув, а вони як глибоковіруючі православні християни не забули слів Христа: "Не бійтесь тих, що тіло убивають, а душі не можуть убити, - бійтеся тих, що тіло і душу кидають в геєнну огненну".

Не забули і ми цього, і відчуваємо їх серед нас живими борцями за справу "живих, мертвих і ненароджених земляків наших в Україні і не в Україні сущих". Не забули і ми цього, і тому виконуємо як наказ їхній заповіт майбутнім поколінням - постійно і невтомно боротися за Христову правду - проти кривди, заподіяної антихристом Україні і цілому світові.

Ми не забули цього, і тому гуртуємося навколо нашої рідної Української Церкви, як тієї сили, якій немає рівної серед інших творчих складників нашого духово-національного життя, сили, що, як гора над рівниною вивищується над політикою, але міцно стоїть на захисті християнського духа і національної незалежности Великомучениці в історії народів - святої Матері нашої України, в випробуваннях якого Господь являє чудо своє: в муках вона не заломлюється, від розстрілів не падає, від голоду не вмирає, а живе, щоб прославилась на ній сила Господня, живе, щоб розправити крила свої і зібрати в Самостійній Соборній Християнській Державі своїх чаєнят, що мучаться нині на Батьківщині і поневіряються при битих шляхах чужих країн.

Ми не забули цього, і Вам, мученики за Святу Віру православну і волю України, голодом і холодом замучені, у в'язницях і засланнях померлі, в огні спалені, у воді потоплені, катами розстріляні, прирікаємо скрізь, де тільки котрий з нас опиниться, бороти-

ся за те, щоб Церква наша зберіглась у прадавній чистоті віри, в повноті додержання святих православних догматів і канонів, в збереженні старовинних українських церковно-побутових звичаїв, прирікаємо нікому і ні при яких умовах не дати Святої Української Автокефальної Православної Церкви на поталу, прирікаємо вернути їй її Святині на Батьківщині. Прирікаємо Вам скрізь і всюди боротися під прапорами Христа проти антихриста і внести в Святу Софію, цю віками освячену катедру Митрополитів Київських українські прапори перемоги з окуреними бойовим димом образами на них Господа нашого Ісуса Христа і Його Пречистої Матері.

Вічна Вам пам'ять, а життя вічне Ви вже здобули!

А м і н ь .

І. Губаржевському, Мітр. Прот.,
Голова Церковної Ради У А П Ц
на Велику Британію.

Лондон,
Свято Пресвятої
Тройці,
1948.

- - - - - -

Проф. О. Степовий.

1 9 3 3 Р І К

/Історичні нотатки/

За звичаєм нашого народу в день Зелених Свят ми поминаємо своїх померлих родичів, близьких приятелів та друзів.

Найкращими нашими друзями, що їх пам'ять ми найбільше шануємо, є загинулі борці за волю України.

Доля України, доля нашої поневоленої Батьківщини - це доля матері-невільниці, що посилає своїх дітей здобувати вимріяну волю. Вже сотні років ллються кров і сльози на груди нашої родючої землі.

- о -

Сьогодні ми схиляємо чоло перед 7 мільйонами мучеників, замордованих комуністичною Москвою найстрашнішою голодною смертю 1933 р.

З тридцяти п'яти мільйонів українського населення, що населювали в той час територію совєтської України, сім загинуло з голоду. І це сталося в аграрній країні, з глибокими родючими чорноземами, у смузі помірного пісоння, де завжди були врожаї цілком достатні, щоб не тільки забезпечити свою людність, а ще й посідати значне місце між іншими країнами світу в експорті найкращих ґатунків твердих пшениць.

Це сталося у цій країні, яку ще й тепер називають коморою Европи, а большевики назвали її "житницею СССР".

- о -

Голод в Україні 1933 року не був наслідком стихійного лиха. Урожай попереднього, 1932, року був зовсім добрий. Але комуністична Москва організувала цей голод, щоб цим нечуваним своєю жорстокістю способом скорити непокірних українських селян.

Ще з 1929 р. почалася, як казали большевики, "суцільна колективізація на основі ліквідації куркуля як кляси". Тобто почалася остаточне і масове грабування селян, щоб здійснити конечну мету комуністичної доктрини.

Україна, що на 80% складалася з сільського населення, дуже боляче це відчувала. Селяни, правильно розуміючи колективізацію, як новітню форму рабства, одверто протестують. В 1930-31 рр. у тій частині України, що була окупована большевиками, виникають селянські повстання, які жорстоко придушуються комуністичними можновладцями.

Так, у селі Михайлівці Дунаївецького району Кам'янець-Поділь-

ської області в червні 1931 року спалахнуло повстання. Щоб задушити його, виступив з Проскурова шостий кавалерійський полк. Керував цією операцією сам командир корпусу Дьомин. Він оточив з усіх боків село і спалив його артилерійським огнем. А коли село згоріло, то на пожарищі "товариші енкаведісти" виловили все чоловіче населення від 15-ти років починаючи і кінчаючи найстарішими дідами. Тоді було вивезено з села понад 300 чоловіків і 50 жінок. Ніхто, звичайно, більше в село не повернувся. І це все за протест проти колективізації, проголошеної большевиками "добровільною".

З такою самою жорстокістю було здушене повстання в селі Рудківцях Курнівецького району. Хвиля селянських повстань покотилась тоді по всій Україні, Дону і Кубані. Мабуть, чи не найжорстокіше розправились тоді большевики з кубанськими козаками. Великі козачі станиці на Кубані були цілком знищені.

Так, станиця Полтавська біля Краснодару, що нараховувала понад 15 тисяч душ, була вся вивезена на Сибір, а в порожні хати привезли демобілізованих красноармійців-москалів і станицю перехрестили на Красноармійську.

Не зважаючи на всі ті жорстокості, селянство боролося далі. В окремих місцевостях повстанський рух очолили старшини армії УНР, як от Шпак на Білоцерківщині, Врублевський на Київщині /який, між іншим, керував групою, що складалася з колишніх червоних партизан/ і цілий ряд інших повстанських отаманів.

Москва розуміла, що це початок українсько-російської війни і дуже боялась її. Тим більше, що по селах було ще багато національно-свідомого і морально-стійкого елементу, що плекав у своєму серці ідею самостійної, ні від кого незалежної Соборної України.

Щоб остаточно поневолити Україну, червона Москва вирішила вживати скрайніх заходів. Одвертої боротьби комуністи боялися, бо знали, що широкі маси населення проти них. І ось Москва стає на найганебніший шлях - морить тридцяти п'яти мільйонний народ підсовєтської України голодом.

У підготові цього нечуваного злочину, як і при колективізації та ліквідації т.зв. куркуля, а насправді національно-свідомого елементу України, Москва спирається на комуністів, кримінальних злочинців та морально-розкладений елемент - покидьки суспільства.

У 1932 році, зразу ж після збору урожаю, починається масова хлібозаготівля і заготівля всіх сільсько-господарських продуктів. Для цього Кремль посилає на Україну цілу армію спеціяльно вишколених комуністів-москалів, так званих "Уполномочених ЦК ВКП/б/".

Ці "уполномочені", як правило, являли собою малокультурну, малограмотну масу москадів-комуністів або демобілізованих матросів з Кронштадту. Прибувши на місця, ці люди згуртували навколо себе місцевий актив собі подібних некультурних, аморальних людей і формували з них групи грабіжників, що офіційно звалися "бригадами по хлібозаготівлі".

Такі бригади по 8-10 чоловік, озброєні довгими залізними палицями, загостреними на одному кінці, ходили день і ніч від хати до хати і шукали хліба. Вони пробивали залізними щупами підлогу, стіни, скопували подвір'я, город, сад. Навіть, їздили по полях та левадах. У хатах забирали не тільки зерно, а й борошно, крупи, пшоно - все, що належало до катеґорії сільсько-господарських продуктів. Широко культивувалися методи провокації і доносів. Більше того, райкоми комуністичної партії через відділи народньої освіти таємно зобов'язували вчителів, щоб вони під час лекцій розпитували учнів, де і в кого ті знають захований хліб. Старші учні середніх шкіл і, частково, студенти вищих учбових закладів були мобілізовані і силоміць послані грабувати селян. Грабіжницькі бригади діяли по селах під керівництвом "штабів", які через спеціяльних посильних викликали селян, як тоді казали, "на розмову". Це робилось переважно вночі. Стомлених тяжкою працею селян будили і тягли до штабу по 3-4 рази протягом однієї ночі. Розмови у штабі були короткі: "Дайош хлеб!"

Селянин, звичайно, казав, що у нього хліба немає, що вже була бригада і забрала все, що він мав, а тепер він з родиною му-

сить голодувати. Тоді селянинові "радили" відкопати закопаний хліб і "великодушно" відпускати додому "подумати". Але через пів години-годину того селянина знову кликали до штабу. Так мучили і провокували його, щоб він щонебудь сказав проти хлібозаготівлі, або не з'явився до штабу, коли його кликали. Коли селянин не витримував знущання і висловлювався проти або відмовлявся іти на дальші допити, - його виганяли з власної хати і відправляли на Сибір.

А знущання з молодших і старших людей було в штабах звичайним явищем.

Так у селі Федорівці старших селян, вимагаючи хліба, замикали у льох і напускали туди диму. Коли люди починали вже душитися, їх випускали і знову вимагали хліба.

У селі Вереміївці на Полтавщині активіст Костиря Никифор допитував 70-літнього селянина Т.: "Що ти їси і чому ще не вмер?"

Нечуване грабування і знущання з селян тривало всю осінь і зиму.

- о -

До весни ще якось люди пробивались, бо різали худобу і живилися деяким запасом городини. Весною ж, коли все це скінчилось, пригріло сонце і повіяв свіжий вітер, стали люди масово пухнути і вмирати з голоду.

Жах того пекельного масового голоду ніякими словами змалювати не можна. І через те не можна передати його тим, хто цього голоду наших українських селян не бачив. Бо реальність була страшніша від будьяких уявлень. Розум нормальної людини не здатний уявити собі те божевілля страждань від голоду, яке дозволяє матері їсти труп своєї власної дитини.

Я не психолог і аналізувати цих фактів не буду. Залишаю це фахівцям. Але, згадуючи про це, свідчу, що голод 1933 року це таке знущання комуністичної Москви з України, якого не знає історія всіх часів і народів.

Точних статистичних даних про жертви голоду по всій Україні покищо у нас немає. За скромними обрахунками їх налічують понад 7 мільйонів. Але по багатьох окремих селах дані у нас є.

Так, село Дяківка Вінницької области мало 856 дворів і 3540 душ мешканців. Весною 1933 року померло від голоду 1238 душ, що становить майже 35% населення села. П'ятдесят хат залишилося пусткою, бо всі люди з них повимирали. З цього ж села вислано на Сибір та до Мурманського краю 54 родини з загальною кількістю 234 душі.

Село Озаринці Кам'янець-Подільської области вимерло на 80% і майже зникло.

Село Оріхово на Житомирщині мало понад три сотні дворів, а після 1933 року залишилося ледви одна третина хат з людьми, решта стояла сумною пусткою.

Часто-густо родини вимирали цілком, так, родина Тарасюків, що складалася з 7 душ, вимерла вся. Вимерли Швінціцькі - 6 душ, Соколовські - 5 душ, Трілецький Федір - 5 душ, Герасимів Яків - 10 душ, Вдовиченко Ярема - 12 душ, Майданович Пилип - 8 душ і безліч інших.

Особливо трагічною була доля родина Війтовичів. Наймолодший син - хлопець 16 років, знесилений голодом, повертався з Шахвартвенної школи через село Мар'янівку і на дорозі помер. Там його і закопали. Старша сестра Палажка померла на колгоспному полі. Стара Війтовичка - мати померла на вулиці, йдучи у колгосп на роботу. Труп батька знайшли обгризеним у Коростишівському лісі. А найстарший син - Війтович Семен був співробітником НКВД у Владивостоці. Вже після жнив 1933 року він приїхав в Оріхово відвідати своїх родичів і... застав пустку. Знову повернувся на Далекий Схід. Який з нього енкаведист був після того, ми не знаємо, але думаємо, що не зовсім добрий.

У вимерлих селах Лівобережної України і частково на Київщині Москва населяла росіян. Так, велике село Чернин Таращанського району на Київщині весною 1933 р. вимерло майже наполовину і зразу ж було заселене москалями-переселенцями з центральних об-

ластей Росії. Нові "господарі" витягали з хат трупи і тут же, під хатою, закопували, щоб швидше забрати приміщення.

У той час, коли наші селяни, віддавши комуністичним грабіжникам останні крихти муки і крупи, масово мерли з голоду, зайди москалі, що займали їхнє місце, одержували на Україні спеціяльний "переселенський пайок".

На Харківщині село Мурафи Краснокутського району вимерло майже цілком. Залишилося лише кілька дітей, що були взяті на виховання. В спустіле село наїхали росіяни і зайняли порожні хати. Одного разу, вже восени того ж 1933 року українські діти-сироти напали на дітей московських зайд і побили їх, вигукуючи: "Знищили наших батьків голодом, а тепер засіли в наших хатах. Геть з наших хат! Геть з села!"

За це засудили директора школи, педагога Стецюру на 12 років каторжних робіт, бо ж він "не зумів роз'яснити учням значення приїзду нових поселенців та не прищепив дітям любови до братнього руського народу".

Приїжджі переселенці-москалі дуже дивувалися, що в Україні такий голод, бо ж у Росії голоду не було, хоч російські суглинки і лісові підзоли пісні - та ще й найпримітивніше оброблені, завжди були неврожайні.

Сусідні з Україною чисто російські райони Курської области теж голоду не знали. На Білоцерківщині пуд житнього борошна коштував тоді 250 карб., а пуд картоплі - 85 карб. У російських же районах Курської области таке саме борошно коштувало 40 карбованців, одна т.зв. мірка картоплі щось із 20 кгр. коштувала 7 карб.

Розуміється, що з України люди їхали до Росії по хліб. Але їхати легально було заборонено. Залізничні каси не продавали квитків тому, хто не мав "командіровки". Але голод примушував шукати способу, щоб поїхати в ту ненависну Росію і за останній кожух, килим чи полотно заміняти хоч трохи чогось їстивного, привезти додому і, може, Бог дасть, врятувати своїх дітей від голодної смерти. Туди, до Росії, з менших багажем, якось ще щастило людям проїхати, але назад було тяжче. З клумаками в особові поїзди не пускали зовсім. У той час, як і завжди, з Росії день і ніч ішли транспорти з порожніми вагонами в Україну спорожняти елеватори, вщерть набиті хлібом. Люди потайки влазили в порожні вагони, щоб непомітно проїхати з дорогим, в Україні ними ж вирощеним, а в Московщині за останні лахи купленим хлібом. Але енкаведисти і тут не давали нещасним людям спокою. Часто вночі десь несподівано в полі зупиняли порожній транспорт, вишукували селян з тими мішками і безжалісно грабували їх, забираючи не тільки продукти, а й гроші чи якісь інші товари обміну. Зрозуміло, що такого пограбованого голодного селянина часто не минала смерть в дорозі, а вдома, чекаючи батька, вмирали діти і жінка.

Як відомо, навесні 1933 року тяжко голодували тільки села українські, міста ще так-сяк постачалися продуктами споживання. Були, правда, дуже великі черги по хліб, але хліб потрохи довозили. Селяни масово йшли до міста по хліб. Міліція ловила знесилених, опухлих від голоду селян, вантажила ними автомашини і вивозила в спеціяльні табори, що їх правдиво називали "таборами смерти". Це були звичайні дощані бараки з голими нарами всередині. Їсти там або взагалі не давали, або давали лише один раз на день варену воду, в якій пливало кілька зерних ячмінної крупи. Знеможені люди швидко вмирали. Кожної ночі трупи вивозились до т.зв. "морґів" при міських лікарнях, а вже звідтіля їх відправляли на кладовище і там закопували, звичайно, без будьякого похорону, у спільних ямах. Такі табори смерти були біля Києва, Харкова, Дніпропетровська та інших великих міст України.

Один з поважних професорів-медиків, що у той час працював у головній клініці Дніпропетровська, а тепер перебуває на еміграції, свідчить, що на спеціяльних зборах медичного персоналу було категорично заборонено подавати будьяку допомогу голодуючим селянам, бо ж то, мовляв, "враґі совєтской власті". Той же професор мав нещастя оглядати гори трупів, що їх уночі привозили вантажні машини НКВД. "Ті трупи, - каже професор, - були з Дніпропетровського табору смерти".

Один селянин згадує, як він того, 1933, року повертався якось з міста у своє село і, по дорозі, бачив багато людських трупів, що лежали при дорозі. Пригадує він також, як його односельчанка-вдова сиділа коло дороги і в лівій руці тримала шматок чогось, спеченого з сухого конюшинного цвіту. Так вона, сидячи, і померла, а вдома четверо голодних дітей чекали, що мама принесе їм з міста їсти.

В наслідок масової емертности вже в травні місяці по селях і містах тинялися, як тіні, цілі табуни голодних дітей-сиріт.

"Сердобольне" начальство з Кремля наказало творити по селах і містах дитячі притулки. Якщо в містах такі притулки хоч трохи відповідали своєму призначенню, то в селах вони були дитячими таборами смерти.

Про один такий притулок розповідає його вихованець. Батько спух і помер з голоду. Мати, вимучена голодом, одного разу ввечері поверталася з поля додому і подорозі вирвала на колгоспній плянтації два буряки. Бригадир-комуніст догнав її верхи на коні і так побив, що вона ледви дійшла до хати і на третій день померла. Сиріт, 10-річного хлопця і 6-річну дівчинку, забрали до дитячого притулку. Весна того року була холодна і дощова. Вихователька майже щодня давала старшим дітям 10-12 років лопату в руки, водила на кладовище і там примушувала копати яму. Кволі діти, звичайно, викопували невеличку ямку, дещо більшу за півметра глибини. Потім та сама вихователька клала голий труп свіжопомерлої дитини на ряднину, а четверо дітей брали покійника і несли на кладовище. Там вони скидали труп у яму і засипали яму землею. Оповідач так заніс на кладовище і присипав землею останнього члена своєї сім'ї - свою рідну маленьку сестру.

Це все конкретні факти. З цих фактів український народ вже зробив належні висновки, - нехай тепер зробить з них висновки увесь демократичний світ, якщо не хоче відчути на собі подібних експериментів.

Акад. Д. Яворницький.

ЦЕРКВА У ЗАПОРОЗЬКИХ КОЗАКІВ
/Уривок другий/

Інші риси загального і приватного життя запорозьких козаків дають багато прикладів дійсно їх релігійного життя. Нак,нпр., ніде з таким поважанням не ставилися до духовенства, як на Запоріжжі. У звичайні /читай - невійськові - В.Р./ часи увага запорожців до духовних осіб доходила до того, що Кіш не тільки утримував їх на військовий рахунок і не тільки щедро наділяв, але, навіть, особливим ордером на ім'я громадських отаманів наказував роздавати овечу вовну між родинами зимовників, щоб прясти її на десятки, а потім прядиво відсилати на виготовлення сукна для того, щоб одягти в Самарському монастирі послушників на служителів, що в ньому перебувають.

Постійне відвідування Служб Божих запорожцями, особливо людьми старшого віку, багаті подарунки послушникам, часті відписи козаками їхнього майна перед смертю на користь Церкви і духівництва, особливо ж дуже великі і численні пожертви і різні вклади, що їх робили запорожці по монастиріях і парафіяльних церквах грішми, книжками, церковним одягом, образами, хрестами, корогвами, плащаницями і тканинами - все це говорить про велику повагу запорожців до Храмів Божих і увагу до них, рівнож як і до шанованих православною Церквою свят...

Увага запорозьких козаків до храмів Божих і жертвенности на них сягала за межі території їх вольностей. Так, у Київському Межигірському монастирі /зруйнованім 1936 року большевиками - В.Р./ запорозькі козаки утримували на свій рахунок дікарню і шпиталь. Останній кошовий отаман Петро Кальнишевський на власний

кошт побудував кам'яну церкву в ім'я Петра і Павла в Межигірському монастирі і дерев'яну церкву в м. Ромен. Він же, за обітом, посилав вклади церкві Гробу Господнього в Єрусалимі: чаші, дискоси, лжиці, звіздиці, - всі з срібла, з-зовні позолочені. Військовий суддя В. Тимофійович спорудив на власний кошт церкву ім. Св. Великомученика Пантелимона в Києві і на власний кошт утримував її. Інші козаки робили вкладки церковними речами в той же Межигірський монастир; так, кошовий Іван Білецький і якийсь запорожець Василь пожертвували два срібні хрести, а Федір Лантух подарував книжку Мінею в 1763 р.; козаки Софрон та Тимофій Гострі пожертвували в 1769 р. два срібні хрести з відповідними на них написами. Київський митрополит Арсеній Могилянський в 1762 р. спеціяльною грамотою дякував запорозьким козакам за їх увагу до храмів Божих у Києві і просив дозволу збирати пожертви поміж запорожцями на прикрашення храму св. Софії Київської. Ієромонах Григорій св. Афонського монастиря приносив подяку Кошеві за багаті дарунки і повідомив про своє щасливе повернення з подорожі по запорізьких місцях на Святу Гору. Архимандрит грецької обителі Констянтин висловлював запорізьким козакам глибоку подяку за надсилання ними для потреб монастиря церковного майна, риз та грошей /2500 карб./. Року 1774, напередодні надіння Січі, запорожці надіслали архимандритові Межигірського монастиря Ілларіонові багато оздоблену по малиновому оксамиті мітру. Крім наведених прикладів, майже кожен з простих козаків, чи то врятувавшись від смерти на війні, чи вилікувавшись від хворости, жертвував, як міг, на храми Божі срібними хрестиками, чашами, келихами, чарками, а найбільше металевими відбитками сердець, рук, ніг, очей, - одним словом, усього того, чим страждає людина; ці відбитки-зображення вішалися за допомогою ланцюжків або стрічок на різні образи в церквах і монастирях і збереглися до наших часів. Крім того, кожен козак, що помирав, якщо він мав образ, медаль, злиток золота, срібла і інш., - все це він відписував на церкву і заповідав вішати на іконостасі у вибраному ним самим місці.

Крім наведених фактів релігійности запорозьких козаків, на це вказують і інші риси їх характеру, нпр., звичай не страчувати злочинців на протязі Великого Посту, починати всяку важливу справу молитвою, носити на собі натільний хрест з зображенням Покрови Пресвятої Богородиці, Архистратига Михаїла, Миколи-чудотворця, віра у спасенну силу цього хреста під час походів та баталій; звичай записувати імена забитих на полі бою в синодики /напр., в синодику Нехворощанського монастиря року 1714 записано понад 700 імен запорозьких козаків/ або пом'яники, нарешті, особлива повага до людей, що "Письмо Святе читають і інших його навчають". Так, у відомій козацькій думі "Про бурю на Чорному морі" оповідається, що запорожці ніяк не погоджувалися кидати в море, як жертву для заспокоєння бурхливої стихії, Олексія Поповича, не зважаючи на бажання останнього:

"-Ой, ккозаки, пани-молодці, добре ви чиніте, -
Самого мене, Олексія Поповича, візьміте,
До моєї шиї камінь біленький приз'яжіте,
Очі мої козацькі молодецькі червоною китайкою запніте,
У Чорне море самого мене спустіте".
"-Ей, Олексію Поповичу, славний лицарю і писарю!
Ти ж Святе Письмо читаєш
І нас, простих козаків, на все добро навчаєш,
Пощо ж ти від нас гріхів більше маєш?"

Згадаймо, нарешті, і той військовий клич, з яким запорозькі козаки зверталися до своїх братів по вірі і по крові, до жителів українських міст і сел перед початком усяких походів, і буде ще видніше, яке значення мала релігія у всьому житті цих високих поборників прадідівської віри і дійсних лицарів православної Церкви: "Хто хоче за віру християнську бути насаженим на кіл, хто хоче бути четвертований, колесований, хто готовий перетерпіти всякі муки за Святий Хрест, хто не боїться смерти - приставай до нас. Не треба боятися смерти: від неї не сховаєшся, - таке козацьке життя".

Одначе, служачи душею і рукою православній вірі, запорозь-

кі козаки не заглиблювались в тонкощі богословського вчення - вони більше надавали значення безпосередній вірі, побудованій скоріше на почутті, ніж на розумі, і, живучи в безперестанній воєнній тривозі, нерідко в силу необхідности задовольняли свої релігійні потреби не так, як це було потрібно за приписами церкви, а так, як то було можливо. Так, наражаючись багато разів на невблаганну загрозу смерти під час походів на Чорному морі і не маючи при собі священика, перед яким можна б було покаятися в гріхах, вони, за виразом козацької думи,"сповідалися Богові, Чорному морю і своєму отаманові кошовому". Це було причиною несправедливих нарікань на запорожців і обвинувачень їх у безвір'ї тощо. Так, напр., думні дяки московські 1594 р. характеризували запорожців перед послом німецького імператора Рудольфа II Еріхом Лясотою, як людей, "що не мають страху Божого". В наші часи деякі дослідники "южно-русской" історії /мова мовиться про час, в який писав цю розвідку бл.п. акад. Д. Яворницький - В.Р./ тенденційно применшують заслуги запорозьких козаків перед рідною вірою і православною церквою, длрівнюють запорожців майже до ступеня варварів; вони вказують на приклади жижацтва запорожців щодо православних церков і вищих духовних осіб, вишукують приклади недовір'я запорожців до ченців перед тим, як мають відбуватися воєнні походи, згадують про забобони, які мали місце між запорожцями, що присутність священика у війську під час походу є шкідлива для їхнього воєнного успіху, тощо.

Але таке висвітлення є цілком невірне, бо побудоване частково на нерозумінні дійсної суті життя запорозьких козаків, частково на так званих загальних місцях, частково на уявленні про віруючу людину, як на таку, що завжди повинна жити згідно з приписами ідеального чернечого життя і все своє відношення до Бога повинна виявляти зовнішніми ознаками, хоч і без співучасти серця, частково на узагальненні поодиноких і випадкових фактів. Так, якщо 1637 і 1638 рр. запорозькі козаки приховували від духовенства мету своїх походів, то це робилося під враженням свіжого доносу одного православного ченця польському урядові про наміри козаків щодо поляків, але наводити цей випадок, як приклад безбожности запорозьких козаків так само дивно, як обвинувачувати у наш час всяку військову пораду про зберігання воєнної таємниці, скажімо, плянів війни, в передбаченні майбутньої кампанії.

Багато раз нам доводилося проїжджати через колишні володіння запорозьких козаків, багато раз нам доводилося бачити місця столиці цих низових лицарів, а також місця колишніх слобід і зимовників їхніх, і багато раз нам доводилося переконуватися, що січові козаки при виборі місця для свого "кишла" керувалися не тільки стратегічними міркуваннями, а й художнім, особливо, релігійним почуттям. Варто хоч би поверхово глянути на колишні місця запорізьких січей і на різні церковні речі, що збереглися з часу існування запорозьких козаків, щоб упевнитися в цьому. Відшукавши якийсь величний острів посередині Дніпра, або оглянувши якийсь підвищений ріг, т.-т. виступ на березі річки, і влаштувавши на ньому зовнішній, а з зовнішнього виділивши внутрішній Кіш, запорозькі козаки вибирали на ньому найкраще і найбільш відкрите місце, на якому, насамперед, споруджували церкву, а потім уже уже споруджували інші, необхідні для життя будівлі. "Нехай пишається Храм Божий в небесній висоті і нехай молитви наші линуть прямо від землі до Престолу Господа Бога..." В найтяжчих хвилинах і в сумних подіях церква завжди складала найголовнішу турботу січових козаків, - коли 1709 р., напр., запорозькі козаки втікали від москаля, то передусім врятували церковне добро.

Перша церква, як про це можна здогадуватися, була у запорозьких козаків близько 1576 р. в старовинному місті Самар, недалеко берега Дніпра. Саме місто розташоване було на правому березі річки Самари, за шість верств вище від того місця, де Самара впадає в Дніпро, проти теперішніх сел Одинківки або Куликова. Так чи інакше, але запорозькі козаки, маючи головним центром свого поселення місто Стару Самар, вже близько 1576 року звернули свою увагу на правіковий густий ліс, "дубову глибінь", що знаходилася за 26 клм. вище від міста, і тут, на широкому острові, між річкою

Самарою та її рукавом Самарчиком, побудували невелику дерев'яну перешу церкву "зі шпиталем, дзвіницею та школою при ній, а ім'я Святителя і великого Чудотворця Миколая, оздобили її церковним приладдям, богослужбовими книжками, ризницею та виписали для молодої церкви ієромонахів з київського монастиря, а в р. 1608 цю церкву перетворили на Самарсько-Миколаївський монастир і запровадили в ньому Служби Божі за чином грецького Афонського монастиря"x/. Другасічова церква була в Микитиному Розі, вона була побудована в 1648 після перемоги Богдана Хмельницького на жовтих Водах. В самому Микитиному Розі знайшов притулок сам великий гетьман перед своїм виступом на захист народніх прав. Третя церква постала 1655 року в Старому Кодаці в ім'я архистратига Михаїла, четверта - в жовтні 1659 р. в Чортомлицькій Січі в ім'я Покрови Пресвятої Богородиці.

До падіння Запорізької Січі в межах території її вольностей нараховувалися 44 церкви, 13 каплиць, 2 скити та одна молитовна ікона в 53 населених пунктах та балках.

Якби до нас дійшов в цілості весь запорозький січовий архів, тоді виявилося б, що церков на Запоріжжі було багато більше від поданого вище числа, але вже й того досить, щоб не мати смілости сказати, що запорожці являли собою "збіговисько людей без жадної релігії"xx/.

/Далі буде/ Знайшов у матеріялах Лондонського Музею проф. В.Ревуцький.

- -

x/ Перший раз спалений військом кримського хана в кінці 50-х рр.

xx/ Примітка редакції: Ми знаємо, хто це сказав. Ті, що хотіли очернити український народ, діди тих, які сьогодні насмілюються говорити і тут, в Англії, що українці, об'єднані в Українській Автокефальній Православній Церкві, є безбожники і большевики, бо дійсно віруючими православними християнами можуть бути ті "українці", які належать до Російської /і совєтської?/ чи до Польської православних церков у Великій Британії.

- -

З В Е Р Н Е Н Н Я

ГОЛОВИ ЦЕРКОВНОЇ РАДИ УКРАЇНСЬКОЇ АВТОКЕФАЛЬНОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ МІТРОФОРНОГО ПРОТОІЄРЕЯ О. ІГОРЯ ГУБАРЖЕВСЬКОГО ДО ВСІХ ВІРНИХ І ПРИХИЛЬНИКІВ НАШОЇ СВЯТОЇ ЦЕРКВИ НА ТЕРЕНІ З'ЄДНАНОГО КОРОЛІВСТВА.

Б Р А Т Т Я І С Е С Т Р И !

ОГОЛОШУЮ М І С Я Ч Н И К Д О П О М О Г И У К Р А Ї Н С Ь К І Й А В Т О К Е Ф А Л Ь Н І Й П Р А В О С Л А В Н І Й Ц Е Р К В І У В Е Л И К І Й Б Р И Т А Н І Ї І РООШУ ВСІХ БЕЗ ВИЙНЯТКУ ВІРНИХ І ПРИХИЛЬНИКІВ НАШОЇ ЦЕРКВИ ДОПОМОГТИ СЛОВОМ І ІДЛОМ УСПІШНОМУ ПРОВЕДЕННЮ ЦЬОГО МІСЯЧНИКА, ЩО ТРИВАТИМЕ ВІД 25 ЛИПНЯ ДО 25 СЕРПНЯ ЦЬОГО РОКУ.

Я ЩЕ НЕ ЗВЕРТАВСЯ ДО ВАС З ПОДІБНИМ ЗАКЛИКОМ, АЛЕ ТЕПЕР ВИНИКАЄ В ЦЬОМУ КОНЕЧНА ПОТРЕБА.

ЧОМУ САМЕ ТЕПЕР?

Т О М У, ЩО НАША ЦЕРКВА НА ЦІЛКОМ НОВОМУ ДЛЯ НЕЇ ТЕРЕНІ Р О З Ш И Р Ю Є Т Ь С Я, РОЗБУДОВУЄТЬСЯ І ПОТРЕБУЄ БІЛЬШИХ ВИДАТКІВ;

Т О М У, ЩО СПРАВА ЗІ СПРОВАДЖЕННЯМ У ВЕЛИКУ БРИТАНІЮ НОВИХ СВЯЩЕННО- І ЦЕРКОВНОСЛУЖИТЕЛІВ З А Т Р И М У Є Т Ь С Я Ч Е Р Е З Б Р А К К О Ш Т І В;

Т О М У, ЩО ТРЕБА УТРИМУВАТИ ІСНУЮЧИЙ ШТАТ СВЯЩЕНИКІВ, ДИЯКОНІВ І СЕКРЕТАРЯ-ДІЛОВОДА;

Т О М У, ЩО ПОТРІБНІ КОШТИ, ЩОБ ДРУКУВАТИ НЕ НА ЦИКЛЬОСТИЛІ,

А В ДРУКАРНІ, "БРАТСЬКИЙ ЛИСТОК", ЖИТТЯ СВЯТИХ, НОТИ ДЛЯ ЦЕРКОВНОГО СПІВУ, ПОРЯДОК ПРАВОСЛАВНИХ БОГОСЛУЖЕНЬ, ПОМ'ЯНИКИ ТОЩО;

Т О М У, ЩО ТРЕБА ПОМАГАТИ ХВОРИМ І НЕПРАЦЕЗДАТНИМ УКРАЇНЦЯМ І ІНШИМ НЕЩАСНИМ ПОТРЕБУЮЧИМ, ЩО ОПИНИЛИСЯ В СКРУТНОМУ СТАНОВИЩІ НА ТЕРЕНІ НІМЕЧЧИНИ, В ТАБОРАХ ДП І ПОЗА НИМИ, ДОПОМАГАТИ ВІД ІМЕНИ ВАШОГО Б Е З П О С Е Р Е Д Н Ь О;

А В Ц І Л О М У Т О М У, ЩО НАША ЦЕРКВА НЕ Є НА ПОСЛУГАХ АНІ СОВЄТСЬКОЇ ПАРТІЯРХІЇ, АНІ НА ПОСЛУГАХ ІНШИХ ЦЕРКОВНИХ ЦЕНТРІВ, ТОМУ, ЩО ВОНА НЕ МАЄ ТЕПЕР СВОЄЇ ДЕРЖАВИ, ТАКОЇ Ж ВІЛЬНОЇ, ЯК ВІЛЬНИЙ Є ПРАВОСЛАВНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ДУХ СВЯТОЇ НАШОЇ ЦЕРКВИ.

А Л Е Ц Е Р К В А М А Є В І Р Н И Х Ї Й Л Ю Д Е Й У В Е Л И К І Й Б Р И Т А Н І Ї. ВОНА Є БІДНА, ЯК БІДНИМ ТЕПЕР Є НАШ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОД, АЛЕ ВОНА ВІРИТЬ У БАГАТСТВО НАШОГО ДУХА, БРАТИ І СЕСТРИ, ЯКИЙ ПІДТРИМУЄ НАС НА ЧУЖИНІ.

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОД ЗНАЄ, ЩО ЙОГО ЦЕРКВА Є ЙОГО СОВІСТЮ І БУДЕ НАДІЙНОЮ ЙОГО СИЛОЮ, ЯКЩО РОЗГОРНЕ ТУТ ШИРШЕ СВОЮ ДІЯЛЬНІСТЬ.

МИ ЗНАЄМО, ЩО ЯК НАШІ БРАТИ ПО ХРИСТУ СЕРБИ, БОЛГАРИ, РУМУНИ, ФІНИ, ВИБОРОЛИ СОБІ НАЦІОНАЛЬНІ АВТОКЕФАЛЬНІ ПРАВОСЛАВНІ ЦЕРКВИ, ТАК ВИБОРЮЄМО СОБІ УКРАЇНСЬКУ АВТОКЕФАЛЬНУ ПРАВОСЛАВНУ ЦЕРКВУ І МИ, УКРАЇНЦІ. МИ ЗНАЄМО, ЩО ЯК ТЕПЕР МОСКОВСЬКИЙ ЗАГАРБНИК, НА ЦЕЙ РАЗ В ОБРАЗІ "ПАТРІЯРХА", ХОЧЕ ПРОКОВТНУТИ РУМУНСЬКУ, ПОЛЬСЬКУ, ФІНСЬКУ, СЕРБСЬКУ ПРАВОСЛАВНІ ЦЕРКВИ, ЗНИЩУЮЧИ ЇХ АВТОКЕФАЛІЮ, - ЩО НАШИМ СЛОВОМ ОЗНАЧАЄ НЕЗАЛЕЖНІСТЬ, - НЕ ПОГОДЖУЮЧИСЬ НА ЦІМ ІЗ КОНСТЯНТИНОПОЛЬСЬКИМ СВЯТІЙШИМ ПАТРІЯРХОМ, ЩО ДАВ АВТОКЕФАЛІЮ ЦИМ ЦЕРКВАМ, ТАК ПРОСТЯГАЄ ВІН СВОЇ НЕНАСИТНІ РУКИ ДО НАШОЇ ЦЕРКВИ НА ЕМІГРАЦІЇ. АЛЕ МИ - ПО ЦЕЙ БІК ЗАЛІЗНОЇ ЗАСЛОНИ, А ЗОКРЕМА, МИ, УКРАЇНЦІ, ЩО З ЛАСКИ БОЖОЇ ОПИНИЛИСЯ НА ТЕРЕНІ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ, Є ПІД ЗАХИСТОМ ІМПЕРІЇ, ЯКА НЕ ВИЗНАЄ НІЯКОГО НАСИЛЬСТВА НАД СОВІСТЮ ЛЮДИНИ.

ТОМУ НАМ ТУТ НЕ ТІЛЬКИ НІЧОГО НЕ ЗАГРОЖУЄ, А Є СПРАВОЮ НАШОЇ ХРИСТИЯНСЬКОЇ ЧЕСТИ І ПОВАГИ ДО НАС З БОКУ АНГЛІЙЦІВ І ІНШИХ НАЦІОНАЛЬНОСТЕЙ, ЗБЕРЕГТИ ВІРНІСТЬ І ВІДДАНІСТЬ НАШІЙ РІДНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ АВТОКЕФАЛЬНІЙ ПРАВОСЛАВНІЙ ЦЕРКВІ.

ТОМУ ТАК ПО-БРАТНЬОМУ І ПО-ХРИСТИЯНСЬКОМУ СТАВИТЬСЯ ДО НАС АНГЛІКАНСЬКЕ ДУХІВНИЦТВО, ДОПОМАГАЮЧИ НАМ У ВСЬОМУ, ЗАПРОШУЮЧИ НА БОГОСЛУЖЕННЯ, ДАЮЧИ ХРАМИ БОЖІ ДЛЯ КОРИСТАННЯ ТОЩО.

ТОМУТАК ЩИРО, ПО-БРАТНЬОМУ, СТАВЛЯТЬСЯ ДО НАС ВСІ ПРАВОСЛАВНІ НАЦІОНАЛЬНІ ЦЕРКВИ, ЯКІ НЕ ВПЛУТУЮТЬ ПОЛІТИЧНИХ АГРЕСИВНИХ НАМІРІВ В СВОЄ СТАВЛЕННЯ ДО НАШОЇ ЦЕРКВИ І ДО НАШОГО ЗМУЧЕНОГО РОСІЙСЬКО-ПОЛЬСЬКОЮ АГРЕСІЄЮ НАРОДУ.

І ТОМУ МИ ПРОГОЛОШУЄМО ДІЯЛЬНУ УЧАСТЬ ВІРНИХ І ПРИХИЛЬНИКІВ НАШОЇ ЦЕРКВИ У ПОЖЕРТВАХ ПІД ЧАС МІСЯЧНИКА РОЗБУДОВИ УКРАЇНСЬКОЇ АВТОКЕФАЛЬНОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ С П Р А В О Ю Ц Е Р К О В Н О - Н А Ц І О Н А Л Ь Н О Ї Ч Е С Т И К О Ж Н О Г О З Н А С З О К Р Е М А І В С І Х Р А З О М.

МИКОЛА І ВИРАХУВАВ, ЩО НА ВИГОТОВЛЕННЯ, ПЕРЕВЕЗЕННЯ І ВМУРУВАННЯ КОЖНОЇ ЦЕГЛИНИ ТОГО МУРУ, ЯКИМ ВІН ОТОЧИВ З БОКУ ДНІПРА КИЄВО- ПЕЧЕРСЬКУ ЛАВРУ, ЩО ТОДІ ВЖЕ БУЛА ПЕРЕТВОРЕНА ЦАРАТОМ НА ЦИТАДЕЛЮ Б О Р О Т Ь Б И З УКРАЇНСЬКИМИ ПРАВОСЛАВНИМИ ЦЕРКОВНИМИ ТРАДИЦІЯМИ, - ВІН ВИТРАЧАВ ОДИН КАРБОВАНЕЦЬ.

ТАК НЕХАЙ ЖЕ КОЖНИЙ СВІДОМИЙ УКРАЇНЕЦЬ І УКРАЇНКА ПОЖЕРТВУЄ СЬОГОДНІ ЗАРОБЛЕНИЙ СВОЇМ ВЛАСНИМ ТРУДОМ В АНГЛІЇ ОДИН ФУНТ НА БУДІВНИЦТВО ДУХОВНОГО ЦЕРКОВНОГО МУРУ, ЯКИЙ СТАВ БИ Ф О Р Т Е Ц Е Ю З А Х И С Т У Н А Ш И Х Ц Е Р К О В Н О - Н А Ц І О Н А Л Ь Н И Х П Р А В І В І Д Р О Д Ж Е Н И Х У К Р А Ї Н С Ь К И Х Ц Е Р К О В Н И Х Т Р А Д И Ц І Й.

ЦИМ МИ ПОКАЖЕМО, ЩО МИ Є, ХОЧ ТЕПЕР БІДНИЙ І ОБЕЗДОЛЕНИЙ, АЛЕ СВІДОМИЙ НАРОД, ЩО ДОРОДИТЬ СВОЄЮ ЧЕСТЮ, ЯК НАЙБІЛЬШИМ І ОСТАННІМ СВОЇМ БАГАТСТВОМ, ЩО МИ Є НАРОД, ЯКИЙ РОЗУМІЄ, ЩО ЯК ПРИЙШОВ ЧАС, КОЛИ ДЕРЖАВА СВ. ВЕЛИКОГО КНЯЗЯ РУСИ-УКРАЇНИ ВОЛОДИМИРА ПІДТРИМАЛА НАШУ СВЯТУ ПРАВОСЛАВНУ ЦЕРКВУ, ТАК ПРИЙДЕ ЧАС, КОЛИ НАША ЦЕРКВА НЕ ЗАЛИШИТЬСЯ НЕВДЯЧНОЮ І ПІДТРИМАЄ УКРАЇНСЬКУ ДЕРЖАВУ.

НЕХАЙ ПОЖЕРТВУВАНА ВАМИ ВІД УСЬОГО СЕРЦЯ ЩИРА ДОПОМОГА БУДЕ ВИЯВ-

ЛЕННЯМ ВАШОЇ ЛЮБОВИ ДО ГОСПОДА БОГА, ЙОГО СВЯТОЇ ЦЕРКВИ І МНОГОСТРАДАЛЬНОГО УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ.

З любов'ю у Христі

І. Губаржевський, мітр. прот.,
Голова Церковної Ради У А П Ц
на Велику Британію.

Лондон, Р.Б. 1948
липня, 8. дня.

ПРИМІТКА: Повні поіменні списки жертводавців будуть вміщуватися в "Українській Думці" і в "Братському Листку". Квити про одержання пожертв будуть негайно надсилатися жертводавцеві. Підписані листи будуть засвідчені моїм особистим підписом і церковною печаткою нашої Церкви. Прізвища збірщиків і відзначення їх діяльности будуть подаватися в названих вище часописах. Звіти про витрати пожертвуваних сум будуть вміщуватися що три місяці у "Братському Листку".

- - - - - -

З В І Т
Голови Церковної Ради УАПЦ на Велику Британію
про діяльність Української Автокефальної Православної Церкви на терені З'єднаного Кородівства.

Виголошено на засіданні Церковної Ради 3. липня 1948 р. Лондон, 31, Голланд Парк.

Високодостойні Члени Ради!

Маю за честь скласти Вам звіт про діяльність нашої Церкви з часу прийняття мною безпосереднього керівництва Українською Автокефальною Православною Церквою у Великій Британії.

Завдяки старанням Церковної Ради і великій оперативній допомозі п. сотн. Б. Панчука наша Церква у Великій Британії має на сьогодні деякі досягнення, а саме:

В Лондоні стали відправлятися українські православні Служби Божі щонеділі, виключаючи той час, коли мені доводиться бути поза межами Лондону, в робітничих і переходових таборах.

Відвідано 69 таборів, в яких відправлено Богослуження і проведено певну організаційну роботу. Спиняючись на відвідинах наших таборів у терені, з приємністю відзначую, що українських православних священиків вірні зустрічають надзвичайно тепло і сердечно. Англійська адміністрація таборів теж, як правило, дуже мило ставиться до наших священиків, що відвідують табори, і робить усе, щоб виявити у цьому ставленні свою шляхетність і доброзичливість. Вийнятком з цього погляду були лише два табори: один переходовий, а другий великий табір для робітників-текстильників, в яких адміністрація під цим оглядом виявила себе не на висоті становища, очевидно, перебуваючи під впливом вороже наставленої до українців національної групи, що втерлася в довір'я англійського керівництва табором. Проте, огірчення цими двома поодинокими фактами було цілком компенсоване вийнятково сердечним ставленням до нас, особливо в цих таборах, з боку української робітничої людности.

Відвідування таборів переважно відбувалося в провінціях Ланкашир, Йоркшир, Кембрідж, Соффолк і Гертфорд.

Крім звичайних чергових відвідин, були і відвідини спеціяльного характеру, приміром, на великі свята чи для відзначення національних історичних подій. Такими були відвідини Манчестеру на Великдень, де великодня Служба Божа відбувалася в англіканській церкві при чималій кількості людей. Цим Богослуженням була започаткована діяльність нашої Церкви в провінції Ланкашир і в самому Манчестері. Незвичайними треба вважати і відвідини Лейтон-Баццарду, куди я прибув на запрошення вірних, щоб відправити заупокійну

Службу Божу за спокій душ 7.000.000 українців, померлих 1933 року від голоду, штучно створеного большевиками в Україні. Найбільша англіканська церква у Лейтон-Баццарді була вщерть заповнена українцями і сербами, які прибули з сусіднього і з інших таборів, не зважаючи на великий дощ, і склали жалобні вінки на символічну могилу. На Службі Божій було понад 400 душ. До незвичайних Богослужень належить і Богослуження в Льонцонській церкві на Норфолк Сквер, що відбулося, як традиційна українська Служба Божа на Зелені Свята, в пам'ять полеглих борців за Віру й Україну. В церкві на Норфолк Сквер було понад 500 душ.

Звичайні відвідини теж по-суті не були звичайними. Тому, що наших священиків у Великій Британії є надто мало, а кількість таборів є дуже велика, приїзд українського православного священика є для наших людей справжнім святом, святом спільної молитви, любови і єдности. І, власне, дуже цінним є розуміння всіма українцями: православними і католиками, того преважного факту, що Українська Автокефальна Православна Церква не на словах, а на ділі бореться за зміцнення християнського ґрунту і духово-національної єдности цілого українського народу, не накидаючи українцям-католикам православної віри і, одночасно, стоячи на варті непорушности православ'я. Пошана до релігійного почуття українців-католиків і любов до них нарівні з любов'ю до українців-православних, а також традиційно-національний характер нашої Церкви, дуже підносить любов і симпатії до нашої Церкви з боку всіх українців без різниці віровизнання: майже всі українці-католики моляться разом з нами на Службах Божих, діяльно допомагають нам церковним співом і висловлюють глибоке задоволення нашими відвідинами.

З огляду на розкиданість 12.000 наших вірних по 315 таборах у Великій Британії, є неможливим до часу прибуття більшої кількости священиків регулярно відвідувати табори, а тим більше неможливо полагодити безпосередній регулярний контакт з вірними, оселеними у приватних приміщеннях. Тому такою пекучою є потреба видавати спеціяльний український православний часопис, перше число якого вже вийшло у світ під назвою "Братський Листок". Це видання плянується як двотижневик, але перше півріччя воно виходитиме раз на місяць, поки розгорнеться і зміцніє. Читачі дуже добре прийняли "Братський Листок", і вже тепер редакція отримує замовлення від передплатників.

Наші люди не завжди знають історію нашої Церкви, в той час, як ворожий до Української Церкви чужонаціональний елемент, що негативно ставиться до всього українського, намагається викривлювати факти, щоб спантеличити несвідомих людей. З огляду на перше і друге ми виготували і видали брошуру "Українська Автокефальна Православна Церква"- нарис, опертий виключно на факти і документальні джерела. Нарис дуже стислий і популярний, головна мета його - показати читачеві головно ті фактичні дані, які приховують вороги нашої Церкви.

Тепер ми працюємо над виготовленням брошур з життя святих.

Успішні переговори з висококваліфікованим фахівцем-етнографом дозволяють нам сподіватися, що нам пощастить видати книжку п.н. "Українські релігійні звичаї". Таке видання було б дуже корисною справою, особливо тому, що додержування цих дорогих нам звичаїв захитане, поперше, безбожницькою совєтською рукою, подруге, - перебуванням далеко від Рідного Краю, на чужині.

Вже тут, в Англії, ми видали першу серію українських листівок, як пробний шар, для підтримки нашого видавничого фонду і Церкви в цілому.

Крім власної видавничо-творчої праці, наша Церква у Великій Британії успішно поширює українську православну літературу, одержувану з-поза меж Острова.

Завдяки опіці над нами ЙОГО ВИСОКОПРЕОСВЯЩЕНСТВА ВИСОКОПРЕОСВЯЩЕННІШОГО ВЛАДИКИ М С Т И С Л А В А, ми одержуємо регулярно, хоч, часто, на жаль з чималим запізненням, канадійський православний часопис "Вістник", а також одержали чималу кількість українських календарів і молитовників, які розсилаємо в терен.

Розіслано в терен також 70 примірників брошури о.прот.Ю. Татомира - "Христос - моя сила".

Переходимо до взаємин наших з іншими православними Церквами, що мають своїх вірних у Великій Британії.

Сербська Церква виявляє своє братнє ставлення до нашої Церкви і її вірних. Православні українці з почуттям великого задоволення відзначають в листах до мене і особистих розмовах, що сербські священики, відправляючи в таборах Службі Божі в тих таборах, де є українці, згадують в молитвах після сербського Патріярха, нашу Церкву й український народ. Таке ставлення викликає у наших вірних задоволення тим, що сербські священики відвідують табори, де є українці, і наші люди охоче бувають на сербських Богослуженнях.

Латвійська й естонська православні Церкви в особі своїх представників теж довели цілковиту можливість братньої церковної співпраці з ними, і це викликає в нас почуття християнської радости.

Польська православна Церква у своїй заплутаній тактиці є для нас цілком зрозуміла. Вона сидить на двох політичних стільцях і, ведучи гру за придбання собі вірних, взамін польського корпусу, який поволі, але невпинно демобілізується, - один раз ставить польську карту, а другий раз російську, але наслідком буває завжди програш в очах вірних. Людям видно, що провід цієї Церкви заангажований в російських і польських агресивних товариствах. Про це свідчать публікації польської преси, а також самі єпископи цієї Церкви /як, нпр., єпископ Матвій/, польські православні священики і інші. Тому до цієї Церкви ми обережно приглядаємося, не провадячи з нею ніякої боротьби, спостерігаючи лише ту боротьбу, яка провадиться на британському терені в середиці цієї Церкви. Якщо б польська православна Церква зуміла або захотіла очиститися від своєї нецерковної діяльности, ми щиро б це вітали.

Російська православна Церква на терені Великої Британії поколена на дві ворожі одна одній частини: церкву, підлеглу московсько-совєтському патріярхові і церкву, підлеглу Синодові Російської Зарубежної Церкви, очолюваному Митрополитом Анастасієм. Ні з тією, ні з другою ми ані зв'язків, ані безпосередніх сутичок не маємо. У всякім разі зв'язків з будь-якою совєтською церквою ми мати не можемо і не хочемо, а зв'язки з зарубежною російською церквою можуть мати місце лише тоді, коли для цієї Церкви стане нарешті ясним, що сорока мільйонний український народ має право на своє вільне життя і на свою незалежну від Москви Церкву.

З грецькою православною Церквою ми не мали досі ніяких перешкод до нав'язання дружніх стосунків.

З огляду на важливість збереження середнаціональної єдности в українському народі і, зокрема, в сучасній масовій еміграції, недругорядним є питання взаємин Української Автокефальної Православної Церкви з Українською Католицькою Церквою. Любов і повага, якою оточена наша Церква з боку католиків-мирян, є найбільш промовистим доказом характеру цих відносин. Українці-католики бачать, що ніякої агресії щодо їхніх релігійних переконань ми не провадимо, а в той же час пересвідчуються, що не тільки по лінії національній, але також по лінії християнській ми вважаємо їх за своїх рідних братів. На наших Богослуженнях в терені часто співають католицькі церковні хори й українці-католики майже в повному своєму складі моляться разом з нами, в деяких місцях створюються об'єднані Парафіяльні Ради. Незабаром по моєму прибутті до Англії, як відомо, відбулася спільна нарада обох священиків обох українських Церков, на якій ми знайшли спільну мову в обговоренні справи нашої діяльности. І, маю враження, що більшість священиків запроваджують ухвали цієї наради в життя, хоч випадок з однією проповіддю в Манчестері і деякі потягнення відповідальних осіб в Лондоні промовляють про те, що окремим відповідальним особам дещо бракує щирости і розуміння потреби братнього співжиття обох українських Церков в інтересах нашого єдиного народу-страдника, духово-моральну сторону розвитку якого повинна і може забезпечити лише гармонійна співпраця, - розуміється, в межах канонічної дозволенности, - обох українських Церков.

Кілька слів про розвиток нашої Церкви в столиці Великої Британії і в терені. Ми боремося за належну поставу українського православного життя в Лондоні, добре усвідомлюючи собі, що Лондонська парафія далеко ще не є зразком для інших наших православних парафій на периферії. Але наші парафіяни-лондонці мають добру волю працювати

на благо Української Церкви. Це допоможе нам підніматися з щабля на щабель по сходах духового удосконалення на рівень духової свідомости православних християн, наших дідів і прадідів-українців від духа, плоті і крови. Для дальшого зростання нашої Лондонської парафії конче потрібне залучення до її духового життя найближчих гостелів, розташованих довкола Лондону. В цьому напрямку ми вже зробили деякі заходи. Тепер провадиться оформлення переговорів щодо постійного церковного богослужбового приміщення, храму, на що маємо вже дозвіл Його Ексцеленції єпископа Лондону. Думаємо, що контракт на користування храмом буде підписаний найближчим часом. У цій справі немало попрацювали п. сотн. Панчук, п. др. Коростовець і п. сотн. Сальський, за що вважаю своїм приємним обов'язком скласти їм сердечну подяку.

Терен - гостелі, розкидані по цілій Англії, Валлії і Шкоції, - викликають в мене два однаково сильних, але цілком протилежних одне одному почуття: радости і суму.

Почуття радости викликається щирістю і відданістю, що їх я завжди відчуваю при зустрічі з нашими прекрасними українськими людьми. Ніде, ні в одному таборі не зустріли мене холодно або непривітно. Почуття радости викликається тим, що ці люди, насамперед питають від нас Правди Христової, хочуть, щоб ми поповнили їхні запаси віри, надії і любови своїм словом, своїм прикладом і своєю працею. І тому такими нещирими і неправдивими я вважаю слова польського православного єпископа Матвія, що наші вірні є безбожники. Треба або нічого не бачити і бути глухим, або мати злу волю до всього українського, щоб не знати, що українці є один з найрелігійніших народів слов'янського Сходу. Наш народ є глибоко релігійний народ, готовий віддати життя своє за Святу Віру, але тільки тоді, коли його релігійного почуття не будуть використовувати ані в інтересах совєтсько-російської, ані в інтересах польської загарбницької політики, що іноді шукає доступу до їхніх сердець під церковним прикриттям. Почуття радости викликається тим, що наші люди в таборах, знаючи про тимчасовість їхнього там перебування, насамперед, дбають про влаштування не тільки тимчасових каплиць, а й і про інші влаштування спеціяльно оздоблених і збудованих всередині за всіма правилами православних церковних вимог церковець, і то виключно засобами і працею самих вірних. Незабаром, як Господь благословить, я маю виїхати до Гіклетон-Гостелю, освячувати новопобудовану церкву в цьому гостелі. Церква має вівтар, солею, іконостас, оздоблений образами роботи місцевого маляра, паникадило і т.д. Маю відомості, що провадиться готування до побудови такої ж Церкви в гостелі-школі шахтарів у Ботішем і в інших місцях. У зв'язку з цим я визнав за потрібне благословити виробництво переносних іконостасів для церков українських гостелів Великої Британії. Почуття радости викликається також великим інтересом до релігійної православної книжки, як видаваної в Англії, так і з-поза її меж. Успішно поширюється Св. Біблія українською мовою серед вірних, молитовники, образи, листівки, канадійський часопис "Вістник", наш "Братський Листок". Тому ми готуємося до розширення бази нашої видавничої діяльности, для чого шукаємо середників для зміцнення наших фінансових можливостей. В зв'язку з цим я вважаю потрібним оголосити місячник допомоги нашій Церкві, яку мали б подати наші вірні з терену і інші чинники. Вірю, що наші люди, переконані горем, яке вони пережили, в потребі зміцнення Рідної Церкви, зрозуміють вимогу часу і підтримають нас грішми такою мірою, якою це нам буде потрібне. Почуття радости викликається тим, що наші люди співчувають біді інших і сердечно відзиваються на наші заклики допомогти хворим полоненим і іншим потребуючим, лише хочуть бачити цілком реальне здійснення цієї їхньої допомоги. Тому, я ставлю питання про організацію допомоги хворим і інвалідам ДП, що покищо, але не знаємо, чи на довго, залишилися в Німеччині і дуже, як про це свідчать одержувані мною листи, цієї допомоги потребують. Як показала практика Канадійської Православної Церкви і Православних Церков Сполучених Штатів Америки, Церкви взяли допомогу, що збирається по лінії Церкви, в свої руки, і ефект цього швидко відчули вигнанці-українці в Німеччині. Я сам відчув це на собі, бо теж одержував цю допомогу. Дуже добре буде, якщо той, хто одержува-

тиме допомогу, буде знати прізвище того, хто пожертвував її йому, і, крім нас, зможе сам подякувати добрій душі, що склала жертву, і тим зробити жертводавцеві приємність від переокнання, що його жертва підтримала людину в біді. Почуття радости викликається тим, що смертоносне міжнартійне взаємонищення мало цікавить наших вірних. Головним бажанням їх є створення Самостійної Соборної Української Держави, серцем, душею і совістю якої була б вільна, незалежна Свята Церква. Бо народ побачив, що держава без Церкви є будівля на піску. Нарешті, почуття радости викликається тим, що народ наш любить своє рідне, не зневажає пошани до доброго чужого, зберігає себе в доброму моральному стані, добросовісно працює і по гостелях здебільшого має добре організовані громади.

Почуття суму викликається, насамперед, тим, що ми не даємо нашим людям того, що їм потрібно.

Ми не даємо їм у таборах справжньої духовної опіки. Не може вважатися релігійною опікою те, що два священики їздять по цілій Англії на терені якої розташовано 315 відомих СУБ-ові гостелів з українцями, об'їхали на сьогодні до 70 гостелів і об'їдуть решту по одному разу, приблизно, через 10 місяців. Це не є духовна опіка. Наближення до здійснення духовної опіки може бути лише тоді, коли ми будемо мати на кожну округу одного священика, який систематично буде обслуговувати гостелі своєї округи і керувати їх духовним життям. Тому я ставлю перед Вами, шановні Члени Ради, і перед Керівником в справі релігійної опіки о. П. Айнсоном іще раз справу негайного збільшення кількости українського православного духівництва у Великій Британії. О. Айнсон обіцяв довести цю кількість в найближчому часі до 6 священиків. На сьогодні картина така. Наявні є такі священики УАПЦ на нашому терені: мітр. прот. о. І. Губаржевський, що як керівник Церкви повинен об'їздити табори, керувати діяльністю Церкви в Лондоні, мати постійний контакт з представниками влади й англіканської Церкви, провадити прямо листування, бути редактором "Братського Листка", і автром ряду наших видань, а найголовніше, і найтяжче - самому здобувати фонди на розбудову Церкви, яка, крім випадкових пожертв вірних, від установ чи українських організацій ні одного шілінґа не має, в той час, як самі подорожі поглинають великі кошти. Другим священиком є о. Дев Опока, призначений на округи Ланкашир, Чешир і Йоркшир, що має в цих округах, населених великою кількістю українців, багато об'їздів і іншої організаційної роботи. Третім священиком, що має благословенство Владики Митрополита на пастирську діяльність у Великій Британії є о. ієромонах Іов Скакальський, що перебуває на становищі військово-полоненого, обслуговує православних українців дивізії "Галичина" і може бути цілковито в нашому розпорядженні лише по звільненні з полону. Четвертим священиком є о. протоієрей О. Довгаль, що працює як робітник в таборі Літтл Аддінґтон і буде на наше прохання цими днями звільнений з роботи і переведений в наше розпорядження. Є дозвіл на прибуття до Англії як діючих священиків нашої Церкви о. протоієрея Ю. Татомира й о. П. Опаренка. Крім того, як робітник, працює в одному з гостелів в Англії наш священик о. А. Мирошниченко. Таким чином, ми внаслідок постійних старань маємо надію в недалекому майбутньому мати шість-сім священиків. Це все завдяки тому, що англійські чинники, які відають справою чужоземних церков у Великій Британії ставляться до нас дуже добре. Проте, покищо маємо лише двох вільних священиків, і тому належне обслуговування всіх вірних нашої Церкви є фізично неможливе. Незабаром маємо прийняти у своє розпорядження нових священиків. Треба серйозно задуматися про оплату дороги тим, що приїжджають з Німеччини, що становить одинадцять фунтів на кожну особу, а також про утримання їх в Англії. Тому, знову на перші місяці потрібна допомога вірних, потрібна спеціяльна місячна збірка, про яку я вже згадував вище.

Почуття суму викликається також тим, що Церква натрапляє іноді на недостатнє розуміння ваги і складности її діяльности серед українців саме тут, у Великій Британії. Треба всім усвідомити собі, що люди страшенно розкидані по цілій Англії; навіть при наявності шести чи й дванадцяти священиків священикові мати живий постійний контакт з усіма своїми парафіянами буде неможливо. Треба допомогти

Церкві в її складній роботі відвідування таборів, полегшити її працю, що має тепер, переважно, організаційний характер. Треба всім усвідомити, що до Англії приїхали, переважно, одинаки, над якими не може мати морального впливу ані сім'я, - бо її, як правило у наших людей, що опинилися в Англії, немає, ані держава, - бо вони покищо, навіть, мови англійської не розуміють, - ані міцне традиційне виховання, - бо вони його іноді і вдома зрвсім не мали, - на них може мати моральний вплив лише Рідна Церква, але лише при наполегливій, терпеливій і постійній роботі над цими добрими і розумними людьми. Треба всім усвідомити, що Церква не є квітка політики, а вона є корінь духа і існування нації. І тому обов'язком усіх українських громадських організацій є всіма способами допомогти Рідній Церкві розширити діяльність її серед вірних, не повзаючи по поверхні, а входячи в глибину справи, бо повзання поверху не може задовольнити Рідну Національну Церкву, яка відповідає перед Господом Богом за майбутнє нашого народу, бо його майбутнє пов'язане з силою його релігійного почуття і висотою його моральности.

Почуття суму викликається і тим, що наші люди часто почувають себе самотніми сиротами. Родин їхніх з ними немає, і вони часто тяжко сумують, хоч і матеріяльне становище їх є багато краще, ніж було в Німеччині. Вони сумують за родинами, які залишилися вдома, вони сумують і за родинами, які залишилися в Німеччині. Вони сумують часто просто від самітности особистої, бо, опинившись десь в глухій провінції у фармера, буквально не мають до кого слова сказати, не знаючи англійської мови. На цьому ґрунті бувають трагічні випадки, а за це мусить нести моральну відповідальність Церква, що повинна підтримувати духово своїх дітей.

Проте, і радісні, і сумні факти нашої церковної дійсности у Великій Британії говорять про одне: є всі дані до дальшого піднесення діяльности Української Автокефальної Православної Церкви на цьому терені, треба лише сконцентрувати всі сили, духові і матеріяльні, щоб великі завдання, які ставить перед нами дійсність, були, за поміччю Божою, виконані добре і вчасно.

/Закінчення в наступному числі/

- - - - - - - -

ВІДКРИТТЯ ЛАМБЕТСЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ В КЕНТЕРБЕРІ

1. липня в Кентербері відбулося урочисте відкриття традиційної ламбетської конференції Англіканської Церкви під головуванням Його Еміненції Архиєпископа Кентерберійського д-ра Фішера.

Крім єпископату і середнього духівництва Англіканської Церкви, що брали участь в урочистому відкритті конференції, в урочистостях брало участь також і православне духівництво: єпископат і духівництво польської, грецької, сербської, латвійської, української, естонської, російської і інших Церков.

Спеціяльний поїзд відвіз нас з Лондону до Кентербері, що прибув на місце призначення об 11 год. Зразу ж ми пішли оглянути Кентерберійську катедру, найстаршу в Англії. Вона величава, але ще відчувається сліди збомбардування під час останньої війни.

Поснідавши після оглядин, ми пішли знову до катедри, де мала відбутися церковна урочистість.

Урочистість почалася виходом приблизно двох сот англіканських священиків, що зайняли місце в передній частині церкви /наші місця були попереду них, по боках катедри перед дверима вівтарної частини катедри/. Потім рушив у мантіях і з жезлами православний єпископат, що йшов за репрезентантом сербської православної Церкви. За ним ввійшли представники міста в традиційних середньовікових вбраннях і париках з реґаліями міста. Потім рушив англіканський єпископат, що прибув як з самої Англії, Валії і Шкоції, так і з інших держав, країн і частин світу, напр., з Японії, Китаю, Індії, Африки, Нової Зеляндії, Австралії, Бірми, Цейлону, Канади, Сполучених Штатів Америки, Ірляндії, тощо. З тих, які йшли в цьому

компактному поході /бо багато йшло пізніше в групі Кентерберi і разом з самим Архиєпископом Кентерберійським/ ми налічили 329 єпископів.

Після прибуття єпископів, почалося безпосереднє готування до зустрічі Архиєпископа Кентерберійського. На схода, що ведуть до вівтарної частини храму, з'явилися сурмачі-герольди, в синьо-червоних вбраннях, з великими сурмами і прикріпленими до них прапорами, нижче розташувався великий хор у спеціяльних одягах, розташований двома шпалерами від вівтаря в напрямку до входу. Вийшло кілька духовних осіб з архиєпископським великим хрестом назустріч до вхідних дверей катедри, різко й урочисто засурмили сурми, заспівав хор, стів підхопили духовенство і вірні, і ввійшов Архиєпископ. У вівтарній частині відбулася Служба Божа при участі прекрасного хору і церемонія скінчилася.

Десятки фотографіф фотографували нас на кожному кроці, сотні хлопців, дівчат і людей старшого віку спиняли нас на кожному кроці і просили розписатися в їхніх пропам'ятних альбомах, питали, хто ми, якої Церкви, і здебільшого, коли чули про Українську Автокефальну Православну Церкву, спішили похвалитися, що вони знають українців, що це добрий народ,- і приємно було чути цю похвалу нашим браттям-труженикам на чужій землі, а також радісно було ще раз переконуватися, що за короткий порівняно час не стало ні одної країни, де б не знали про Україну, як про окремий великий народ. Приємно було упевнитися, що про це знають всі, навіть далекі від нас народи, крім деяких росіян і поляків, які виявляють щодо цього меншу обізнаність, ніж, скажімо, ново-зеляндці, арґентинці, чи хто інший.

Опісля пішли ми до ведичезного шатра, в саду, де гостинний Господар кадедри приготував для сотень духівництва прекрасну безплатну перекуску з чаєм, морозивом і т.д.

Над вечір спеціяльний поїзд привіз нас назад до Лондону. Під час цієї подорожі ми мали дуже цікаві дружні розмови з представниками православних національних Церков, які, віримо, не залишаться без добрих наслідків.

- - - - - - - - -

ГОЛОВА ГРЕЦЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ АРХИЄПИСКОП ГЕРМАНОС ВИЇХАВ ДО МОСКВИ

За відомостями, які ми одержали з латвійських і польських церковних джерел, Голова Грецької Православної Церкви Архиєпископ Германос виїхав на побачення з совєтським патріярхом. З цієї подорожі Архиєпископ Германос ще не повернувся.

- о -

МОСКОВСЬКИЙ ПАТРІЯРХ ТРАТИТЬ ВПЛИВИ

"Вістник" - Православний Російський Собор Американської Церкви в Сан Франціско, який не погодився прийняти умови Москви щодо місцевої автономії, писав у своїй відозві після собору, що "трудні обставини, а сособливо урядова контроля Патріярха Московського совєтською владою в закордонних відносинах не дозволяє на жодну залежність, чи то адміністративну, правну, або матеріяльну - від Москви".

- о -

СТАН РЕЛІГІЇ В СОВЄТСЬКІЙ РОСІЇ

"Вістник" - Др. Й.Л. Громадка, декан факультету Івана Гуса в Празі, який недавно повернувся з Росії і мав нагоду приглянутися до церковного і релійного життя в цій країні, сказав таке: "Я не думаю, щоб православна офіційна Церква в Росії могла стати джерелом духово-релійного відродження совєтського суспільства в теперішньому часі".

Коли його питали про можливість християнського навчання і виховання, він сказав: "Не зважаючи на запевнення Московського патріярха, ставлення совєтського уряду до релігії і церкви. . не змінилося в принципах і надалі залишається ворожим, бо молодь черпає

своє надхнення з інших джерел, а не з християнської духової культури".

- о -

ДАЛЬША ЦЕРКОВНА ПОЛІТИКА МОСКВИ

"Вісник" - В часописі "Нью Йорк Таймс" з 7. травня є повідомлення з Парижу, що характеризує дальшу церковну політику Москви. Там говориться, що Російська Православна Церква, яка є під цілковитою контролею большевицького уряду, намагається тепер придбати до своїх рук Православну Церкву в Польщі /за складом своїм українську/, в Мадярщині і в Фінляндії, а також хоче підкорити собі православних емігрантів у Франції. В повідомлення говориться, що дипломати розуміють значення таких московських маневрів, - Москва хоче з церковного боку поширити своє панування і придбати до своїх рук усе ще тісніше, ніж дотепер.

Ще в 1946-47 рр. Московський патріярх старався приєднати до себе Фінляндську Православну Церкву і православних емігрантів у Франції, але це не вдалося головно через перешкоди з боку патріярха царгородського, - говориться в повідомленні.

Москва старається довести, що Царгородський Патріярх не має права до Церкви у Фінляндії і Польщі, ані до емігрантів у Франції. Москва каже, що Царгород не мав права рішати про автокефалію /незалежність/ Церкви в Польщі в 1925 р. /про автокефалію Української Православної Церкви під Польщею/, а московські адвокати стараються довести, що коли Церква на якихось просторах належала до Російської Церкви перед революцією /1917 р./, то вона і далі туди має належати, хоч би зайшли політичні зміни. А що Православна Церква, яка після була під Польщею, і Фінляндська, була залежна від Російської Церкви, то так має бути і тепер.

Покищо православні у Фінляндії й у Франції заявили, що піддадуться московському патріярхові лише тоді, коли на це згодиться царгородський патріярх.

В повідомленні є увага, що без сумніву Москва примусить Фінляндську Церкву формально підкоритися Москві. У Франції ж Москва не має сили.

Що ж до православних у Мадярщині, то Москва каже, що "з власної волі" вони просять московського патріярха, щоб той взяв над ними провід. Мадярщина в російських руках. Коли ж посланці Царгородського Патріярха хотіли б прибути до Мадярщини, щоби вглянути в церковну справу, то мадярський уряд до Мадярщини їх не впустив.

Так сказано в повідомленні. Але треба розуміти, що в Москві справа з Церквами - в колишній Польщі /Волинь/, у Фінляндії і Мадярщині давно вирішена, а ті ніби заходи, щоб їх приєднувати є п о л і т и ч н а к о м е д і я. Бо як можуть ті, що опинилися в большевицьких руках, не "піддаватися радо" Москві?

- - - - - - - -

ВІДВІДУВАННЯ ТАБОРІВ

85. табір полонених вояків української дивізії "Галичина"

Приїхали ми з протодияконом о. Ю. Поченюком на стацію Брендон у вівторок 22. червня. За кілька хвилин по нас приїхала військова машина. Шофер, повнолиций, енергійний і привітний українець привіз нас до табору військово-полонених. На воротях нам салютував вартовий, як виявилося потім, диригент українського православного хору п. Кліщ. Хлопці, як хлопці - наші, а не чужі: з радістю зустріли, відпровадили у заздалегідь приготоване приміщення. Коли ми йшли до відведеної нам квартири, нас зустрів о. ієромонах І. Скакальський, щира і віддана нашій справі людина, співстрадалець у всіх терпіннях своїх побратимів. Незабаром у приміщення прийшов, щоб привітати нас і запросити до англійського команданта, п. майор, поляк за національністю, прізвища якого я, на жаль, не запам'ятав. Разом з ним я пішов до англійського команданта табору, який дуже мило прийняв мене і запросив поснідати з ним.

Згодом пішли в каплицю. Відправили вечірню, а потім панахиду

по полеглих за Віру й Україну, бо ми приїхали в тиждень по Зелених Святах. Співав добрий православний хор під керівництвом диригента п. Кліща. Присутні українці - православні й католики, з великою увагою вислухали проповідь. Урочистість Богослужіння з дияконом і добрим хором справила, як говорили нам вояки, велике враження.

Потім почалися рясні відвідини приміщення, в якому я ночував. Хлопці скаржилися, що німців уже звільнили, а їх ще досі тримають в полоні. Кажуть: "німецьких генерадів, і то повипускали, а нас тримають. Чому? Наші хлопці з одчаю збираються кинути працю, деякі пописалися до Німеччини, бадьорий досі вояцький дух занепадає."

Почав з'ясовувати їм ситуацію. Говорив, що не варто останнім часом, коли вже найтяжче залишилося позаду, а до звільнення все ж таки час недалекий, псувати собі майбутнє нерозважними вчинками. Виїзд деяких людей до Німеччини не врятує їхнього становища. Так часто буває, що плавець, довго борючись з водною стихією, зневірюється в своїх силах і втрачає їх аж коло самого берега і може втопитися в той час, коли рятунок так близько. З надією на ласку і силу Божу треба зробити ще одно зусилля, зібравши всі сили духа...

Треба всім нам підтримати цих рідних і дорогих людей, які стільки вистраждали, яким з усіх боків стільки обіцяли і які так зневірились у цих обіцянках.

Але під час розмов з цими людьми я з радістю виявив, що в них ще є внутрішня живуча українська сила, яка допровадить їх до твердого і надійного берега.

На другий день військове авто, яке дало нам англійське командування табору, відвезло нас до табору-школи шахтарів.

- о -

Табір-школа шахтарів у Ботішемі

До машини, якою ми приїхали, підійшов мій давній знайомий, ще з т. Гайденав, п. інж. А. Донченко і визначив мені разом з дуже милим перекладачем місце мого короткочасного осідку. Як і скрізь, почали напливати люди, вільніші - в першій половині дня, зайнятіші у другій. Ось скромний, майже сором'язливий п. Борис, католик, висловлює свою радість з приводу мого приїзду і зараз же просить вибачення, що зараз повинен піти назбирати квітів на оздоблення аналоя, перед яким я буду відправляти Богослуження, а прийде ще раз пізніше. Ось високий сухорлявий п. Огієнко прийшов порадитися і розповісти, як він боровся за Українську Автокефальну Православну Церкву на Великій Україні і як радіє тепер, що наша Церква розгортає свою опіку над українцями у Великій Британії і багато інших...

Іду зголоситися в Управу табору. Там знайомлюся з дуже симпатичною і поважною людиною, п. др. Романівським, який детальніше вводить мене в курс справ таборового життя. Він розповідає про зміцнення українського громадського життя в таборі з часу обрання на голову таборового осередку СУБ-у п. інж. Донченка, який зразу ж і по нинішній день працює дуже енергійно, від п. Доктора я дізнаюся і про ряд інших цікавих для нас речей. З п. Перекладачем ідемо до Керівника групи шахтарських шкіл цієї округи п. дир. Жуна. Це високий стриманий і підтягнутий англієць. Він мені розповідав про тип його школи, дві дві системи викладання англійської мови в цій школі, про те, що українці добре вчаться, що він не має на наших людей ніяких скарг. Ми умовилися з містером Жуном, що зустрінемося на другий день ще раз після того, як я проведу загальні збори, почую побажання і враження людей. Після того я зустрівся з господарчим директором табору мр. Медвей, - той теж висловив задоволення нашими людьми і просив передати їм на загальних зборах деякі свої побажання. О 7. годині вечора ми прийшли відправляти Службу Божу. Відведена для цього велика заля була гарно прибрана. Аналой був увесь у квітах. В рушниках - образ за аналоєм. На середньому аналої посеред залі тількищо зроблений хрест і дошка на свічки. Місце для священика застелене. Зібралися майже всі українці без різниці віровизнання. Співали греко-католики і православні

разом, як уміли, від щирого християнського українського серця. В кінці молебня я почав читати молитву втікачів. Молитва з'єднала в моїй душі Рідну Землю з Богом. І в цьому молитовному зосередженні я почув схлипи, частіші й голосніші. Люди плакали. Теж без різниці віровизнання. Бо природньо-християнська єдність була сильніша від штучного розрізнення. І відчуття того було для мене найбільшою радістю...

Молитва розпалила в мені якусь особливу силу, з якою я став на проповідь. Я говорив про те, що відчув: про силу віри, про силу єдности, про страждання і духову перемогу, про тих, хто умер за Батьківщину, щоб вічно жити для неї, про безсмертя душі, про вселюдську любов, про боротьбу з антихристом і слугами його, про вільність людської душі і волю народу...

Коли ми закінчили Богослуження, в душі була якась особлива насолода і жаль спускатись з неба на землю. Але треба...

Після відправи були загальні збори. Після моєї доповіді про значення Союзу Українців у Великій Британії, почався жвавий обмін думками. Голова місцевого осередку СУБ-у п. інж. Донченко на моє прохання висловлювати своїх побажання висловив думку про потребу висвітлювати в часописі "Українська Думка" правно-економічний матеріял для шахтарів, оскільки таких з-поміж українців в Англії буде дуже багато. Він же висловив думку, що в їхній школі потрібен інструктор-українець, який би давав пояснення українцям їхньою мовою, як це роблять тут інструктори-поляк, німець і серб. Далі п. Донченко зупинився на потребі створення світлиці для українців, розселення робітників по таборах не мішано, а групами за національною ознакою, створення української бібліотеки, збільшення кількости українських і ілюстрованих англійських часописів і спортових журналів.

Далі присутні просили вияснення про можливості в Англії розгортання діяльности СУМ-у і Пласту.

Всі діяльно підтримали виступ про потребу регулярного релігійного обслуговування вірних.

Стояли питання про тривалість і забезпечення річних відпусток по році праці, про вступ до тред-юнйонів, до якого тред-юнйону мають вступати робітники штафу, коли можуть наші люди їхати до Арґентини, чи тільки по році праці, чи й раніше і цілий ряд інших питань, загальних і приватних. На деякі питання я відповів з місця, деякі обіцяв поставити на обговорення з проводом табору, а деякі - піднести в Централі СУБ-у.

По зборах і на другий день знову окремі зустрічі, особисті прохання, враження...

- Чи знають о. Мітрат, що деякі з нас вперше чують Службу Божу в живій українській мові? Це щось прекрасне, чарівне і дкже впливає. Ми й не сподівалися, що так. А чи завважили о. Мітрат, що деякі під час молитви плакали?

На другий день ранком керівник шкільного комбінату прислав п. Перекладача з запрошенням до себе: він дуже цікавився вислідом вчорашніх зборів. Ми почали обговорювати поставлені на зборах питання.

Наслідком обміну думками була згода п. Жуна дати учням школи цикль лекцій про правне становище шахтарів у Англії, зокрема, про становище їхніх, майбутніх молодих шахтарів; досягнено згоди при прикріплення до учнів-українців українця-інструктора, і про поселення учнів в бараках за національною ознакою; обіцяно збільшити кількість англійських часописів і журналів, щодо української і інших національних книгозбірень, що є це справа національних громадських організацій.

По обіді ми виїхали в табір Вест Вратінґ таксівкою, яку винайняли українці школи-табору в Ботішем. Вони зробили все, щоби виявити пошану і любов до нас і залишили в нас по собі світлі, хороші спогади...

- о -

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ ЧЕРЕЗ ЦЕРКОВНУ РАДУ УАПЦ НА ВЕЛИКУ БРИТАНІЮ ЗМІСТОВНИЙ І ЦІКАВИЙ ЧАСОПИС "ВІСТНИК" - ОРГАН УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ В КАНАДІ. ВИХОДИТЬ ЩО ДВА ТИЖНІ.

Переходовий табір Вест-Вратінґ

Я довго сидів в машині, поки о. протодияконові пощастило з'ясувати, де ми маємо зупинитися. Потім для виконання деяких формальностей пішов в Управу табору я. Холодно, сухо, непривітно. Дали нам приміщення коло каплиці.

Але утіхою було те, що поки я чекав в авті, мене оточили наші люди, та ще й давні знайомі з Німеччини і приятелі: Семен Кирячок, Семен Паназдир, Ткачук, Михайло Коробець й інші. Пішли в світлицю. Там, за скромним столиком, побачив я типового ученого, та ще й санскритолога, проф. Володимира Шаяна. Того самого, якого я знав з його творчости як ворога християнства на Україні, а захисника поганства. А вигляд такого скромного, не від світу цього, саме християнина, а ніяк не поганина. Зустрів мене дуже чемно, привітно і зразу завоював до себе симпатію. Виявилося, що він отак собі працює для народу, ніякої посади не обіймає, ніяких грошей не дістає, прислали його як перекладача, добре обізнаного з англійською мовою, але таборовий провід не хоче, щоб був перекладач-українець...

Ніби на потвердження гіркого оповідання професора голосники подавали оголошення поганою, ламаною російською мовою. Я спитав професора, чому саме російською, і він відповів, що вважають цю мову за загальнозрозумілу для всіх добровільних робітників. Одним словом, і тут "общепонятний язик".

На кілька хвилин у світлицю ввійшов п. Лук'яненко. Знайоме обличчя і знайоме прізвище. Пригадав, - ми жили разом у Мохначці коло Криниці, він практикував медиком, говорив, що на Великій Україні керував великим церковним і світським хором, на чомусь грав і є фахівцем ще в якихось інших наук... Тепер він тут, - чекає в переходовому таборі, чекає і чогось шукає. Я попросив його допомогти на сьогоднішню вечірню і на завтрішню літургію організувати церковний спів і одержав відмовлення на тій підставі, що він є... католик. Католик? З якої пори? З Полтавщини? А як католик, то це причина? І в цю хвилину, наче ведений Божою рукою ввійшов справжній католик, не коньюнктурний, а таки вірний Української Католицької Церкви, колишній диригент українського католицького хору в Гайденав п. Яворський. "Отче Мітрате, це Ви, - слава Тобі, Господи, що Ти привів мене ще раз о. Мітрата побачити". Поцілувалися, на очі набігла неслухняна сльоза. "Приїхав помолитися разом з Вами Богу, п. Яворський". - "Помолимося, о. Мітрате, помолимося, тільки я по-своєму, по-слов'янському". - "А хіба слов'янська мова проклята, то російські священики кажуть, що українська мова проклята, а ми ж таки, не качан капусти, а якусь голову маємо". - "Ви завжди веселий, о. Мітрате, завжди жартуєте". - "Добрі мені жарти, та й серед ваших є такі ревні католики, що бояться українською мовою помолитися". - "Хіба, покажіть мені такого". - "А ось професор доктор пан Лук'яненко". Але Лук'яненка вже не було. Він зник, як зникає ніч перед днем, як зникає пустий, вигаданий віруючий перед справжнім щирим сином своєї, чи то православної, чи католицької, віри, простим, без високих титулів, але щирим і надійним. Ми поговорили з п. Яворським, і він з великою радістю взяв на себе церковний спів у ці два дні.

В добре уладженій каплиці постійного типу ми ввечері відправляли вечірню і панахиду по полеглих. Люди в досить велику каплицю не вміщалися. Стояли в коритарі, коло відчинених вікон. Співали під керівництвом п. Яворського всі гуртом. Молилися разом українці, серби, православні, католики. Під час проповіді линули в середину церкви з коритара аж до самого мене. Сповідалося багато людей, і не тільки українці. Виходили з церкви, якісь заспокоєні, світлі...

До мене підійшли дві жінки і чоловік. Ще здалеку я побачив, що це Наторова і Котеленці. Наторова, це ще гайденавська сестричка, для якої церква - це все. За цю відданість Святій Православній Церкві я її дуже любив. "Сестро, це Ви?" Відповідає: "Слава Богу, що я Вас бачу", - сама сміється, а на очах сльози.

Котеленці запросили нас з о. протодияконом на вечерю. Вечеря була добра, українська-англійська: яєшня, бекон, сало, солодощі, чай. Господар ввімкнув радіо, але жінка заперечила: "Так ви-

ключи його, хай не гарчить". - "А я двадцять п'ять фунтів на вітер кинув, хай відробляє, коли найняв". Почали розповідати про своє життя. "Задоволені. Пощастило влаштуватися на добру і нетяжку працю при управі. Не бідуємо. Купили собі, що треба, от, тільки Церкви нашої не було, і навіть, прости Господи, посперечалися між собою через це. Приїхав якийсь православний священик, по-слав'янському править, знав, що тут тоді було три чверті українців, а про Україну навіть не згадав, ні в Службі, ні в проповіді. Так стало чогось жалко. Чоловікскаже, все одно православний, а мені, прости Господи, таки не все одно, - чого ж він таки про Україну не згадав, а лише про "російську страну". А наша, то не страна, - а ти кажеш - все одно". Цікаво було спостерігати той біль простої, доброї, щирої української жінки, що сумує за своєю національною православною Церквою і тішиться, що сьогодні з ласки Божої почула вона тут Слово Боже рідною мовою.

На другий день літургія. Урочисто, непоспішно. Відчуваєш, що ти не є окрема людина, а часточка, що складається з усіх присутніх тут людей, одного могутнього кольоса, що в молитовнім пориві підніс своє серце до неба. Євангелія, молитва втікачів, херувимська, великий вхід, "Тебе хвалимо", "Отче наш", проповідь, причастя. Відчуваю, що настрій не знижується, а ввесь час росте, підноситься. І ось молитва про єднання. Співає вся церква, цьому могутньому співу, співу глибин української християнської душі мало цієї каплички, він виривається з її меж і переможно проголошує силу всеукраїнської єдности над просторами далекої від України Англії. Далекої? А, може, ближчої, ніж Польща чи Росія.

Хотіли подзвонити з управи табору в контору винайму таксівок. Не дозволили і цього. Сказали, що за півтори милі є телефонна будка. Пан Панчак поїхав туди. Паном Панчаком, як найприємнішою людиною в таборі хочу я перекреслити неприємні спогади про Управу перехідного табору Вест-Вратінґ, яка, безперечно, перебуває під ворожим українцям інонаціональним впливом. Хочеться вірити, що цей вплив є явище тимчасове.

Так пан Панчак є душа українців табору Вест-Вратінґ. Простий, скромний, діловий, безпретенсійний громадський діяч в справжньому розумінні цього слова. Все робить для своїх людей, не вимагаючи подяки, а ніби сам дякуючи тим, що зробили йому приємність допомогти їм. Не вигаданий "міністер внутрішніх справ", а слуга народу і його душа. Скільки чудових людей у нас є, тільки слабо ми їх бачимо своїми напіввзрячими очима, а ще слабше цінимо і допомагаємо їм у їхній тяжкій, невидній праці.

Виїхали ми пополудні, після досить несмачного обіду, з'їсти який нам не дозволили там, де їдять службовці й обслуга табору, а скерували /звернувшись до нас "на общепанятном языке"/ в те приміщення, де їдять прибулі на роботу. Нам залишилося тільки пожаліти, що ми не знали, в яку залю спочатку нас вели.

Провожали нас наші люди на чолі з проф. Шаяном і п. Панчаком. Проф. Шаян висловлював своє велике захоплення українською Службою Божою, яку він чув, і нашими поглядами на ролю й об'єднавче значення християнства для українського народу. Я таки вірно згадав, що він у душі християнин, але зневірений завдяки бездушному формалізму деяких псевдоцерковних церковників...

Таксі мчало нас до Ред-Вінтера, і сумне враження від Вест-Вратінґу мимоволі малювало в наших очах чорними фарбами невідомий нам Ред-Вінтер.

- о -

Ред-Вінтер, табір ІМКА

Але тут нас чекала приємна помилка. Ми в'їхали в табір, спокійний і чистий, увесь в квітах. Назустріч нам вийшли два переклaдачі, українець схожий на поляка і поляк, схожий на українця. Обидва дуже ввічливі і заклопотані, чи пощастить таборові належно прийняти і влаштувати мене. Але ми виявилися невибагливими гостями і розмістилися досить швидко і вигідно у вільній кімнаті пустого шпиталю. Розмістившись, пішли оглядати табір разом з перекладачами. Оглянули каплицю і, прямуючи до центру табору, розмовляли

про українську групу робітників табору. Нам розповідали, що група перебуває під керівництвом і міцним впливом професора і сотника української армії п. Шуліки. "А ось і сам п. Шуліка".

Назустріч нам прямував високий, кремезний, літній, але нестарий іще чоловік. Добродушність і, навіть, ніжність променювала з цієї велитенської постаті. Він підійшов під благословення і зразу взяв нас під свою опіку, щоб не залишати нас без неї аж до останньої секунди перед нашим від'їздом. Проф. Шуліку охоче слухають всі українці в таборі, а поважають всі сумлінні жителі табору. З ним дуже рахується менажер табору і довколишні англійці. Він - справжній батько української групи. За короткий час мого перебування в таборі Ред-Вінтер я переконався в надзвичайній енергійності цієї людини, її такті і розумній українській людяності. Це дуже релігійна і глибоко-православна людина. У нього і православні і католики українці повинні вчитися цілковито рівньому братньому ставленню до всіх українців незалежно від їх віровизнання. Завдяки енергії, витриманості п. проф. Шуліки і його любові до людей і до України в цілому, з кожного слова його виростає діло без шуму, без крику, без позиґ майже непомітно в порядку самозрозумілости...

З-поміж вірних нашої Церкви звернув мою увагу п. С. Полив'яний, міцний православний християнин, страдалець у страшному для всіх нас минулому і випробуваний борець за Українську Автокефальну Православну Церкву в сучасному і майбутньому.

На визначену годину, як завжди в будній день увечері, почався молебень і панахида. Тому, що в церкві були серби, я в проповіді звернувся і до них. З боку вірних виявилося велике зацікавлення релігійною літературою, зокрема, біблями.

Завдяки енергійній і бездоганно чесній діяльності п. п. Менажера ІМКА табору Ред-Вінтер Френча, перекладачів, в тому числі українського перекладача п. інж. Росковича і перекладача-поляка, прізвища якого я, на жаль, не знаю, господарчо-адміністративна і, зокрема, харчова справа поставлена бездоганно.

У проповіді і в окремих розмовах я звернув особливу увагу на братнє співжиття національностей, з яких складається робітничий склад табору. П. проф. Шуліка в цій справі займає цілком правильну позицію і завдяки його впливу пощастило ліквідувати ті непорозуміння, які мали місце завдяки нетактовності окремих осіб інших національностей і двох осіб, що формально вважаються українцями, але ведуть антиукраїнську роботу, намагаючись сіяти розбрат поміж українськими робітниками, а також погіршити ідеальні взаємини українців з англійцями. Але авторитет п. проф. Шуліки і ростуча свідомість життєвої потреби єдности українського народу, слава Богу, зводять їх потягнення нанівець.

Зовсім пізно в двері моєї кімнати постукав місцевий англіканський священик. Він був дуже заклопотаний тим, що я ночую в кімнаті бараку і просив мене перейти в приготовану ним кімнату. Я подякував і відмовився, арґументуючи свою відмову тим, що вже дуже пізно. Отець зрозумів, що я хочу більше побути серед своїх людей, і просив мене призначити час, коли я міг би прибути ще раз до Ред-Вінтеру, щоб відправити урочисту Службу Божу у церкві його парафії для наших робітників і запрошених місцевих англійців, з тим, щоб неодмінно ночувати у нього. Про це просили і вірні, бо вони хочуть сповідатися і причащатися. Я обіцяв листовно умовитися про можливість і час другого мого приїзду, маючи на увазі, що мене чекають ще сотні наших таборів.

На другий день п. проф. Шуліка, завдяки своїм добрим стосункам з англійцями здобув авто, господар якого не тільки не захотів ніякої заплати за перевезення нас, а й відмовився від нашої пропозиції оплатити йому вартість бензини. Дуже інтелігентний і доброзичливий власник цієї автомашини відвіз нас аж за сорок миль від Ред-Вінтеру, до табору Нью Ґейт Стріт, провінція Гертфорд.

- о -

ЖЕРТВУЙТЕ НА РОЗБУДОВУ УКРАЇНСЬКОЇ АВТОКЕФАЛЬНОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ У В.БРИТАНІЇ!

Табір Нью Ґейт Стріт

Висівши з машини і подякувавши жертвенному власникові її, що привіз нас безкоштовно аж сюди, ми побачили перед собою табір, що будується. Деякі бараки наполовину розібрані, деякі наполовину збудовані. На моє запитання дуже уважний і турботливий п. Деба розповів, що умови житла в цьому таборі були вкрай незадовільні і вирішено перебудувати бараки, а щоб у них не було переповнення, двадцять осіб переведено в інший табір. Кімнатка, яку могли нам приділити в цьому таборі, була надто маленька і треба було виселяти її господаря, тому хлопці наші вирішили винайняти для нас кімнату у сусіднього з табором англійця, - і ми, завдяки опіці наших людей опинилися в прекрасній окремій кімнаті.

Табір складається переважно з молоді, нашої української молоді. Мене просто зворушила увага цих людей до Служби Божої. Ми приїхали в суботу. В той же день відправляли вечірню і панахиду, якою ми й закінчили тиждень, присвячений пам'яті полеглих. Увійшовши в світлицю, де мало відправлятися Богослуження, я здивувався. Ніби дбайливими жіночими руками був прибраний стіл для Служби Божої, синьо-жовтими стрічками прикрашений великий образ Ісуса-Дитяти. І, дивлячись в чисті Ісусові очі, я бачив в них відбиток чистої дитячої віри нашої української героїчної молоді, що з цією вірою пішла в боротьбу за віру і Україну, грудьми своїми боронячи Рідний Край від безбожного наїзника. "Борітеся - поборете, вам Бог помагає, з вами правда..."

Нас запросив до себе п. Менажер табору, в досить тривалій розмові ми полагодили деякі справи.

Милий пан Деба допровадив нас аж у самий Лондон, у моє приміщення.

- - - - - - - -

НАМ ПИШУТЬ:

Наша рідна Церква

Перше число "Братського Листка" принесло мені невимовну радість, підбадьорило на дусі вісткою про те, що і тут - у далекій Англії в недалекому майбутньому будемо мати щастя слухати Службу Божу своєю рідною мовою, будемо мати своїх священиків, які в деяких випадках життя є нашою єдиною надією і охороною, що не будемо як "блудні вівці" без свого пастиря, за яких немає кому промовити слово.

Через "Братський Листок" Рідна Церква нас об'єднає - розпорошених по цілій Англії - в одну православну родину, - в нашій спільній недолі, в думках і молитвах, в надії на ласку Божу та щасливий поворот до Вільної в майбутньому Батьківщини.

Може статися, що читатимуть "Братський Листок" і українці греко-католицького визнання, отже, буде корисно, коли і вони, мало обізнані, запізнаються з правдою про УАПЦ.

Не бракує, на жаль, і серед православних українців людей мало обізнаних з добрим ім'ям нашої Церкви, з її історією, починаючи від доби Володимира Великого.

Вірю, що Мітрофорному Протоієрею о. Губаржевському пощастить пронести правду нашої Святої Української Православної Церкви і як доброму "Садівнику" цей молодий паросток - Церкву нашу, що потребує теплого догляду та захисту, викохати тут - "на чужому полі" в плодюче дерево.

І коли настане Богом до того призначений час, тоді на урочистий дзвін Святої Софії "на нашій і своїй землі" відгукнеться кожне українське серце...

Бо кожний українець буде знати, що Рідна Церква здобута ціною дорогоцінної крови, що її у свій час пролили кращі сини України на чолі з незабутньої пам'яті Митрополитом Василем Липківським, богословом Чехівським і інш.

Будуть знати, що коли антихрист руйнував святі храми і нищив релігію на Наддніпрянській Україні, то мордував українське духівництво з несамовитою жорстокістю, вбачаючи в ньому подвійну

для себе небезпеку: поперше, проповідників Віри Христової, а подруге, національно-свідомих українців. В той же час кожний священик з колишньої слов'янської церкви - московської - який почуває себе в душі українцем, став на службу УАПЦ, і тільки самі москалі надалі залишились у слов'янській церкві.

І коли загал український буде знати правду, дізнається, чому саме не люблять нашу Церкву вороги наші і чому саме ми її повинні любити цілим серцем, як любить дитина свою рідну Матір. Так, Матір!

Тут, на чужині Церква наша рідна є, властиво, втіленням всього найдорожчого і святого для людей, що втратили все в житті: Батьківщину, рідних, друзів...

Любімо ж ми нашу Церкву, як Матір рідну, служім їй щиро і віддано та просімо у Милосерного Бога за наше поневіряння по світі - нагородити нас щасливим поворотом до Вільної Неньки України.

Ант. М.

8.6.1948 р.
Горсфорд

- - - - - - - - -

ЗМІНА АДРЕСИ ЦЕРКОВНОЇ РАДИ УАПЦ

Церковна Рада Української Автокефальної Православної Церкви у Великій Британії подає до загального відома, що її теперішня адреса звучить, як слідує: 31, Holland Park,
LONDON, W. 11.

- - - - - - - - -

КОЖНИЙ ВІРНИЙ УАПЦ ПОВИНЕН МАТИ СВ. БІБЛІЮ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ.

БІБЛІЮ МОЖНА ЗАМОВИТИ В КАНЦЕЛЯРІЇ УАПЦ, АДРЕСА:
31, Holland Park, LONDON, W. 11.

КУПУЮЧИ БІБЛІЮ, РОБИШ ДВА ДОБРІ ДІЛА: ДОПОМАГАЄШ НАЦІОНАЛЬНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ПРАВОСЛАВНІЙ ЦЕРКВІ І НАБУВАЄШ НАЙДОРОГОЦІННІШУ З КНИГ.

КАНЦЕЛЯРІЯ Ц.Р. УАПЦ на В. Британію.

- - - - - - - - -

П О В І Д О М Л Е Н Н Я

В НЕДІЛЮ, 25. ЛИПНЯ 1948, у гостелі Гіклетон відбудеться урочисте посвячення таборової церкви.

- о -

В НЕДІЛЮ, 25. ЛИПНЯ 1948 в гостелі в БРАДФОРД . мітрофорний протоієрей о. І. Губаржевський відправить урочисту Службу Божу. Під час Богослуження співатиме хор "Бурлака". Початок о год. 11.30 ранку.

- о -

БОГОСЛУЖЕННЯ У ЛОНДОНІ

Цим повідомляємо вірних нашої Церкви, що тимчасово Служби Божі відправляються в залі YWCA Park House,
223, Earls Court.

Доїзд підземною залізницею до станції Earls Court, або автобусом ч. 31.

Початок о год. 10-ій.

22.8.48 відправиться урочиста Служба Божа вже в сталому приміщенні, в церкві на Норфолк Сквер. На Богослуженні будуть приявні представники інших православних Церков.

- - - - - - - - -

О Г О Л О Ш Е Н Н Я

Канцедярія Церковної Ради УАПЦ на Велику Британію цим доводить до відома вірних Української Автокефальної Православної Церкви в Великій Британії про необхідність для кожного вірного чи вірної взятися на облік православних українців.

Усі православні українці й українки мають взятися на облік при Церковній Раді УАПЦ протягом одного місяця з дня надрукування цього оголошення.

Відомості повинні бути подані: з гостелів списками за підписом Голови української громади або Голови Парафіяльної Ради, з приватних мешкань одноосібними повідомленнями за власними підписами.

Форма відомостей і повідомлень така:

Ч.	Прізвище й ім'я	Рік, місяць і день нар.	Родинний стан	Освіта	Точна адреса в Англії - англ. мовою

Списки й індивідуальні повідомлення просимо надсилати на ім'я Церковної Ради УАПЦ на Велику Британію: 31, Holland Park, London, W. 11.

22.7.1948 Церковна Рада УАПЦ на В. Британію

- - - - - - - -

КОЖНИЙ СВІДОМИЙ ВІРУЮЧИЙ УКРАЇНЕЦЬ ДОПОМАГАЄ СВОЇЙ ЦЕРКВІ. ХАЙ НЕ БУДЕ НІКОГО, ХТО НЕ ВІДГУКНУВСЯ Б НА ЗВЕРНЕННЯ ГОЛОВИ ЦЕРКОВНОЇ РАДИ УКРАЇНСЬКОЇ АВТОКЕФАЛЬНОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ НА ВЕЛИКУ БРИТАНІЮ В СПРАВІ М І С Я Ч Н И К А ДОПОМОГИ УАПЦ! МІСЯЧНИК ТРИВАТИМЕ ВІД 25. ЛИПНЯ Ц.Р. ДО 25. СЕРПНЯ.

УКРАЇНСЬКИЙ
Ь. 3156
МУЗЕЙ-АРХІВ

Ціна 1 шіл. 6 п.

Братський Листок

ч. 1, лютий 1949

МІСЯЧНИК ім. св. Архистратига Михаїла
Українського Православного Братства
у В. Британії, Лондон

No. 1, February 1949

"BROTHERHOOD'S LETTER,"
MONTHLY Published by St. Michael's Ukrainian
Orthodox Brotherhood in Great Britain, London

МОЛИТВА

Господи, Отче і Творче наш, Боже ласки та милосердя !

Ми віримо правді Твоїй і визнаємо, що все Ти посилаєш нам по заслугах наших — караєш грішних і милуєш праведних. Але ж Ти не відкидаєш і недостойних дітей Своїх, що в покуті гріхів з надією звертаються до Тебе.

Вислухай же цю молитву нашу, Отче Небесний, що її приносимо Тобі з слізьми на очах. Провинили ми Тобі багато — вільно і невільно, словом і ділом, свідомо і несвідомо, і часто забували Тебе — Бога Єдиного.

Не осуди нас, Боже, за безмірні провини наші, бо Ти — Милосердний і ласці Твоїй немає кінця. Змилосердься над нами, Всемилостивий, і прости нам усі гріхи наші.

Боже Святий, зглянься над нами, припини тяжкі наші страждання !

Там, в Україні далекій, тужать за нами наші батьки й матері, брати і сестри, сини і дочки. Покрий їх, Господи, ласкою Твоєю, оборони від помсти кривавої і заступи від напасти ворожої !

Край наш рідний зруйновано, а народ хрещений помордовано. Зглянься, Боже, над безмежним горем нашим і не допусти Землі Рідної до загибелі !

Не допусти, Господи, померти нам на чужині !

Наповни вірою і відвагою серця наші, заступи нас від усякої біди, напасти та лукавства неприятельського.

Звільни, Боже Сильний, любий наш край від чужинців, зміцнюй в силі і мудрості провідників наших, а всім нам подай щасливе і радісне, вільне братерське життя.

І Велика Україна наша встане з руїн, крови і сліз, оновлена силою і правдою Твоєю, Господи, щоб у єдиній сім'ї, єдиними устами і єдиним серцем славити Тебе, Великого, Всесильного і Милосердного Бога — Отця, і Сина, і Святого Духа. Амінь.

Архиєпископ Михаїл

СЕРЕДИНИ НЕМАЄ

„Збудую Церкву Мою, і пекельні сили не подолають її“ . . .(Мф. 16, 18)

Ще вчора мільйони людей підіймали руки проти Бога і кричали: „Нема Бога !“, а сьогодні здіймають руки до Того ж, Якого прокололи (Ів. 19, 20; Зах. 12, 10).

Скільки раз в історії людства так було і, певно, ще буде? А це тисячі раз потверджує правдивість наведених слів пророка.

Ми ж, християни, не повинні хитатися кожним вітром людських міркувань. Вивчаючи події, ми кожним разом повинні поглиблювати нашу віру в Господа, в

яких би обставинах ми не були і де б ми не знаходилися.

Через безвірство і відступлення від Бога безмірно збільшилися беззаконства, злоба та неправда. Бо де Бог, там і любов, бо Бог є Любов.

Де Бог, там згода, там милосердя, там чесноти і братерство, там спокій і радість. А де немає Бога, там лжа, там насильство, там неправда, там страждання.

Правдиве слово: „Хто не служить Богу, той служить сатані“. Середини немає.

Які ж наслідки безбожного життя? Кров, руїна, смерть, голод, нужда, страждання . . .

Життя лише в Богові, бо Він сам — життя, а смерть у сатані, бо він сам лжа і смерть . . . виновник смерти.

Ось більша частина світу стала руїною, ось мільйони калік та безпритульних, ось мільйони позбавлених батьківщини. Чому так сталося? Де початок цього лиха?

У боговідступництві. В тому, що, забувши Бога, люди стали жорстокі, еґоїстичні, ненаситні. Ще давно пророк про них сказав: „Не змилосердиться людина до людини“ . . . (3. Ездри 15, 19).

Отже, саме життя навчає нас, як небезпечно відступати від Бога, відкидати віру в Нього, зневажати Його святі заповіді.

Тому будемо не тільки самі навчатися істин Св. Православної Віри, а навчати й інших та спасати душі їх від безвірства, як від чуми.

НОВІТНІЙ МУЧЕНИК ЗА ВІРУ

Іоанна гл. 15

СКАЗАВ Господь: „Я — істинна виноградна лоза, а Отець Мій — Виноградар:

Всяку у Мене галузь, що не приносить плоду, Він відсікає; і всяку, що приносить плід, очищає, щоб більше принесла плоду.

Ви вже очищені через слово, яке Я проповідував Вам.

Будьте в Мені, і Я в вас. Як галузка не може приносити плоду сама по собі, якщо не буде на лозі, так і ви, якщо не будете в Мені.

Я—Лоза, а ви—галузки; хто перебуває в Мені, і Я в Ньому, той приносить багато плоду; бо без Мене не можете робити нічого.

Хто не перебуватиме в Мені, викинеться геть, як галузка, і засохне; а такі галузки збирають і кидають у вогонь, і вони згоряють.

Якщо перебуватимете в Мені і слова Мої в вас перебуватимуть, то чого побажаєте, просіть, і буде вам.

Тим прославиться Отець Мій, якщо ви принесете багато плоду, і будете Моїми учениками.

Як полюбив Мене Отець, і Я полюбив вас; будьте в любові Моїй.

Якщо заповіді Мої виконаєте, пробуватимете в любові Моїй, як і Я виконав заповіді Отця Мого і пробуваю в Його любові.

Це Я сказав вам, щоб радість Моя в вас пробувала і радість ваша була досконала.

Це заповідь Моя, щоб ви любили одне одного, як Я полюбив вас.

Немає більше від тієї любови, як хто покладе душу свою за друзів своїх.

Ви — друзі мої, якщо виконуєте те, що Я заповідую Вам.

Я вже не називаю вас рабами, бо раб не знає, що робить пан його; але я назвав вас друзями, бо сказав вам усе, що чув від Отця Мойого.

Не ви мене вибрали, а Я вас вибрав і поставив вас, щоб ви йшли і приносили плід, і щоб плід ваш пробував, щоб, чого попросите у Отця в ім'я Моє, Він дав вам.

Це заповідую вам, щоб ви любили одне одного.—Ст. ст. 1–17.

Так сказав Господь в Своєму прощальному слові до учеників Своїх. Сказав і пішов на муки і смерть. Жертвенною кров'ю Своєю запечатав істину слів Своїх: „Ніхто більшої любови не має, як хто душу свою віддасть за друзів Своїх“.

І по слову Господньому, освячені силою Христової любови, виросли мільйони галузок від Безсмертної Виноградної Лози

— Христа Спасителя і ростуть нові, молоді Христові ученики у винограднику Святої Христової Церкви. Хто відпадає від Христа, той засихає і згоряє, а хто живиться соками Лози, той дає рясний плід. Бо людина з Христом і в Христі могутня, а людина без Христа і поза Христом— немічна. „Без Мене не можете робити нічого“, — каже Христос.

віддав Своє життя за рід людський, за його спасіння.

Христос є Пастир, а ми — його вівці, Христос є Лоза виноградна, а ми — Її галузки; ми повинні виконати заповідь Христову і принести багато плоду, щоб бути Христовими учениками і прославити плодами діл своїх Отця Небесного.

Найбільший доказ єдности є в любові,

Торжественне Богослуження під час І-го З'їзду Духовенства і Вірних УАПЦ 10.10.1948 р. в Лондоні

Сила людини в єдності з Христом у Святій Христовій Церкві, і до цієї єдности закликає вірних кожний добрий пастир, охороняючи овець своїх від лютих і підступних вовків, які, приходячи в овечій шкурі, намагаються красти овець з огради Христової, щоб погубити людські душі.

А кожна добра і розумна овечка пильно слухає голосу пастиря і йде на цей голос, бо знає свого пастиря, а наймит не є пастир і не турбується про овець і не знають вівці голосу його і не слухають того голосу.

Найвищий Пастир Церкви є Сам Ісус Христос. „Я є Пастир добрий“, — говорить Христос, — Пастир добрий душу свою віддає за овець своїх, — і Христос

а найвищий ступінь любови в тому, що людина самого життя свого не жалує ради спасіння друзів своїх. На цьому виросла міць і могутність Церкви Христової, на цьому вона ростиме й надалі. „Заповідь нову даю вам, — каже Христос, — щоб ви любили одне одного; по тому пізнають всі, що ви Мої ученики, якщо будете мати любов між собою“ — Іоан. 13, 34–35.

Ні по чому іншому не переконаються, що ми є ученики Христові: ні по словах, ні по зовнішності нашій, ні по звичаях, — тільки по ділах любові, по виконуванні заповідей Христових і по вірі в Господа, по єдності з Христом в чині любови визнають нас за учеників Христа Спаси-

теля, за істинних православних християн. А найвищим іспитом буде іспит, чи вміємо ми в ім'я любови до ближнього свого віддати життя своє за нього, віддати ради Христа, що пострадав і вмер за нас.

Господь наш Ісус Христос перший освятив жертвою Своєї крови любов до людини.

Після Нього цю жертву принесли Його ученики, а після них, в дальших поколіннях, тисячі і тисячі мучеників. Це не були безглузді, зайві, непотрібні жертви. Вони цілком оправдали себе. Це були жертви в боротьбі за торжество любови воюючої за Христову правду Церкви Святої на землі. Це були квіти паростей Христової виноградної лози, з яких виросли рясні плоди перемоги християнства над ідолопоклонством. Не було б цих жертв, не було б і перемоги, бо перемога стала можливою лише на камені віри християн, що виявили цю віру жертвою свого життя.

І в усі вирішальні, поворотні часи історії нашої Церкви міць її скріплялася мучеництвом. І поряд з боротьбою, це були часи піднесення духа Церкви. Мучеництво й подвиг є ідейними вершинами церковного життя. Бо вони є найвищим виявом найціннішого дару Христа — любови.

І в часи совєтського і гітлерівського періодів гоніння на православних християн наша Церква дала світлих, скромних, могутніх духом мучеників, що любов'ю своєю прославили Отця Небесного, а жертвою своєю довели, що вони є Христовими учениками.

Один такий приклад жертви і мучеництва за друзів своїх в ім'я Христової любови наводжу з життя української православної парафії в с. Обіходах, Чоповицького району, на Коростенщині.

В нашій місцевості були партизани. Діяли загони Української Повстанської Армії і совєтські партизанські загони. С. Обіходи розташоване в одному з найглухіших закутків Полісся. Довкола багато лісу, далеко від більших шляхів, в долині. Важко подумати, що тут десь є село, якби не знати про це наперед.

Навіть, татари, що забрели і в цю місцевість паношились одним із загонів своєї орди в селі і довкола села, названого через це Татарновичі, але, не добачивши того села, про яке мова мовиться, обійшли його, і тому воно назване „Обіходи“.

Тому і за німецької навали навколо Обіходів, як у глухій місцевості, ходили партизани і забігали по харчі і на відпочинок в саме село Обіходи.

Церкву в Обіходах, як і майже по всіх селах за большевиків, знищили. Але Служба Божа відновилася зараз же, як тільки з'явилася змога. Почали правити в маленькій капличці, згодом розширили її, прикрасили, і стало добре. Священиків не було, і ніде було їх узяти. Большевики всіх майже винищили, а насамперед понищили священиків Української Автокефальної Православної Церкви. А парафія відкрилася в Обіходах українська і просила від мене, як від благочинного округи, священика. Я наказав обслуговувати Обіходи священикові сусіднього села Татарнович. Обіхідців це не задовольняло. І коли я на їхні домагання відповідав, що немає священика і в мене немає кандидатів на висвяту, обіхідці, нарешті, прибули до мене з заявою, що вони зібрали Загальні Збори парафії і обрали кандидатом на священика землеміра Івана Копичинського, що живе в Обіходах, і просять сприяти висвяті його на священика.

Я знав Івана Копичинського ще перед цим проханням. Він виявив себе як тихий, чесний чоловік, який цікавився церковними справами, релігійною літературою і церковним співом зокрема. Він був землемір, мав середню освіту, був дуже витриманий, чемний, хоч високою культурністю не відзначався. Але з ним було приємно бачитися й розмовляти, бо відчувалася в ньому якась природня, вроджена культурність і делікатність. Оце й усе, що я міг би на той час сказати про Івана Копичинського, якого обіходівські селяни висували як кандидата на їхнього священика.

Але для висвяти цього було мало. Чоловікові потрібна була спеціяльна підготовка, чоловіка треба було перевірити в вірності православній вірі, українському народові, в здатностях керувати духовною паствою. І я почав з Іваном Копичинським працювати. Виявилося, що природні нахили і дані для того, щоб бути священиком, він має, але йому треба багато попрацювати над собою щодо набуття богословської освіти. Але все, при бажан-

ні послужити Господу, можна зробити. І, звичайно, Іван Копичинський за півроку не набув богословської освіти, але здобув мінімальні знання з того, без чого священик не може розпочати свою діяльність: з церковного уставу, священної історії, православного катехизиса і проповідництва. Іван Копичинський написав за час своєї підготовки 62 проповіді і зробив в цьому напрямку чималі успіхи, хоч ніколи не був добрим проповідником, бо не було для цього у нього природного видатного таланту.

Послав я його на висвяту аж у Рівне, до Владики Платона. Владика, на моє прохання, його висвятив, але просив більше таких слабеньких кандидатів не присилати.

І Іван Копичинський став о. Іваном Копичинським, священиком села Обіходів. Люди були всі, без вийнятку, дуже задоволені своїм обранцем, він прекрасно виконував свої обов'язки, крім того, він мав просто чудовий тенор.

Німці дедалі жорстокіше тиснули на українців, посилюючи тиск зокрема на українську Церкву. До російсько-малоросійської „автономної“ Церкви вони ставилися якось краще, але українців-священиків ненавиділи.

Народ обурювався і шукав виходу. Чимало йшли в УПА. Але обіходівці були найвідсталіші, і ні один з них у повстанці не пішов. Але повстанці, ті і другі, заходили в Обіходи.

І прийшло в Обіходи нещастя — мадярський каральний загін, надісланий з Народич німецьким гестапом. Наскочили мадяри, як шакали, на безневинне село й оточили його. Почали ловити, як крілів, чоловіків і заганяти в велику, колись колгоспну, короварню. Піднявся лемент жінок і дітей, жінки кидалися до своїх чоловіків, але їх немилосердно відганяли нагаями і стрілами. Забили одну жінку й одну дитину. Зігнавши в короварню мужчин, мадярські вояки запалили південну половину села по церкву. Німецькі вояки не визнають Бога, а у мадярському війську католицька віра є офіційна й обов'язкова, при кожному полку є церква й католицький священик. І селяни спостерігали дивну річ: кожний мадяр, що запалював селянську хату, перед тим, як всунути запалений сірник під стріху хати, обов'язково хрестився, — от уявлення про віру і Бога.

Короварня коло густого малинника, за малинником — сад спускається в долину, в долині — річка, а за річкою на скелі каплиця, тепер перероблена в церкву.

Там був о. Іван. Йому з вікна видно короварню і все, що довкола неї робиться, як на долоні. Він бачив, як заганяли туди людей, і його уста шепотіли до Миколая Угодника гарячу молитву серця. Більше він, здається, нічого не може зробити; як Бог не поможе, то вже не поможе ніхто. Тоді ще не починали палити хати, і він не припускав цього в думці. І від того, що він побачив, волосся стало сторч. Мадяри стягали хмиз, щоб раптом з усіх кінців запалити короварню, дах якої був не солом'яний, а залізний.

Вони готуються спалити в короварні людей.

— Господи, навчи і укріпи . . .

І о. Іван вибіг з церкви і побіг вниз, до короварні.

Він перебрався по камінцях через річку, пробіг садком, проліз малинником і, не зважаючи на мадяр, крикнув в задні двері короварні: „Люди, вас спалять, вибивайте двері, рятуйтесь“.

Мадяри кинулись за ним, але він зник у малиннику. Підрясник заважав йому, мадяри оточили малинник, а тим часом люди вибили двері короварні і вирвалися надвір. На одному розі мадяр уже встиг запалити хмиз, і він горів великим полум'ям, злісно потріскуючи.

Почалася стрілянина. Два було забито, три поранено, десять чоловік піймали, а решта, багато людей порозбігалися.

Мадяри запалили хати південного боку села, а на північній половині запалили лише хату, де жив о. Іван. Його шукали і знайшли, коли він добирався до хати, щоб дізнатися, чи можна допомогти сім'ї.

Піймали і вели до мурованого льоху, в якім пильно стерегли тих чоловіків, що половили.

Вели і били прикладами і рукоїв'ями револьверів. Підрясник подерли, і шматки його безладно спадали з плеч.

Жінка о. Івана разом з дітьми і іншими жінками з криком кидались ка-

там під ноги, благаючи відпустити священика, але їх відкидали геть, як собак, ногами.

— Не просіть, нехай буде воля Божа, — говорив їм о. Іван і ледве йшов далі, побитий, виснажений. Кров залила праве око й щоку, а також сорочку на грудях.

Його впхнули в льох, грубі двері зачинилися за ним.

Над вечір хати горіли вже слабше. Але над селом висів, як тяжка хмара, крик. Кричали діти, жінки, кричав товар. Кричали над трупами забитих і попечених, кричали з одчаю, кричали з страху перед тим, що буде.

Бо ще не все скінчено. Мадяри зганяли на щось збожеволілих від пережитого жаху людей на вигін. Люди рвалися тікати, але тісне кільце мадяр міцно стискало їх.

Нарешті, стало відомо, на що.

З льоху вивели десятьох селян і одинадцятого о. Івана. Всі вони були чорні, як земля, побиті, скривавлені.

Їх вистроїли в один ряд на три кроки один від одного.

Лементіли їхні жінки і діти, а за ними інші.

Але мадярський офіцер пострілом вгору обірвав крики. Від його імени звернулася до юрби росіянка-перекладачка.

— Еті сабакі за то, что сєло паддєржівает бандітоф, за то, что каждий із вас — бандіт, будут расстрєляни.

Крик подесятерився, але знову вщух, бо отець Іван підняв руку з лахміттями рукава, і тримав її, доки стало можливо говорити. Все на ньому було подерте і брудне, лише ясним блиском очей сяяла чиста душа і ясно горів на побитих грудях священицький хрест.

— Пане офіцере, — звернувся він до начальника мадярського загону.— Я, як священик Української Православної Церкви, духовний батько цих нещасних людей, цих жінок і сиріт, присягаюся вам істинним Богом, що вони невинні. Винен лише я, і то винен у тому, що повідомив людей про те, що ви хочете їх спалити, винен перед вами, але не винен перед Богом, якому я служу, бо я виконував його заповіт: „Ніхто більшої любови не має, як хто душу свою віддасть за друзів своїх“. І я готовий, але вони невинні — не карайте їх, село і так покаране“.

Перекладачка швидко, сердито зиркаючи очима на о. Івана, перекладала офіцерові його слова.

Офіцер, рвучко підбігши до о. Івана, ударом рукою в лице припинив його мову.

Одинадцятьом пов'язали руки і відсунули ближче до колгоспної клуні. Поряд з о. Іваном стояв Панько Війтенко, молодий, добрий парафіянин, що в житті своєму нікого не зневажив. Залишає добру прекрасну жінку і . . . четверо діток, одне одного менше. Он ту, що, ламаючи руки, впала в порох коло мадяра.

І о. Іван в одну мить вирішив зробити останній крок в своєму житті. Він благословив тих, що мали бути з ним розстріляні, потім благословив народ і став на своє місце . . .

Пролунали постріли. Тіла розстріляних важкими лантухами зсунулись на землю. Дехто корчився в передсмертних корчах.

Офіцер вислав вояка перевірити, чи всі справді забиті. Вояк помітив, що Степан Марищук ще дише і дострелив його. Всі трупи лежали окремо. Вкупі лежало лише тіло Панька Війтенка і о. Івана. Тіло о. Івана, безумовно, неживе, бездиханне, розтерзане лежало на тілі Панька . . .

Вояк відійшов і доповів офіцерові, що всі мертві, одного живого він дострелив.

Мадяри поїхали, погрозивши, що, коли ще раз у селі будуть партизани, спалять усе село і вистріляють усіх мужчин.

До трупів підбігли люди. Усі були мертві; поранений, але живий, залишився Панько Війтенко, якого в останню секунду о. Іван заступив своїм тілом.

Так живе і діє Дух Святий в нашій Православній Церкві. Благодать Духа Святого, що оселяється у відданій Христу душі пастиря, дає стократний плід. Неправдою є те, що кажуть про нашу Церкву сектанти й розкольники, ніби в ній вичерпалася благодать Духа Святого. Не вичерпалася благодать і не може вичерпатися, бо ми є жива, невідсічена галузь Виноградної Лози, якою є Христос, галузь, що дає такі плоди торжества православного духа Української Православної Церкви, як плід мученицької жертви о. Івана Копичинського, що вже тепер бла-

женствує в єдності з Христом, святим Юрієм Побідоносцем, святою Великомученицею Варварою і з сонмами мучеників, блаженствує блаженством найвищої любови, бо „Немає більшої від тієї любови, як хто покладає душу свою за друзів своїх“.

Це є величезна сила, сила єднання людської душі з Христом, з Христовою Церквою. Без Христа нічого не можете робити. Будьмо в Ньому, як і Він в нас. Хто перебуває в Христі, в тому й Христос перебуває, той перебуває в любові Христовій і виконує заповіді Його, як жива галузка Виноградної Лози, приносить багато плодів, які є плодами Духа Святого.

А хто відірваний від Христа і Його Церкви, не має Христової любови в серці і не в силі робити добра, не в силі дати добрі полоди, бо не дає полодів відірвана від Виноградної Лози суха галузка, варта хіба того, щоб її кинути в огонь.

Хто має вуха, щоб слухати, нехай слухає.

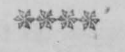

ЦЕРКОВНЕ ЖИТТЯ

РЕЗОЛЮЦІЇ

Прийняті на Надзвичайному Соборі Української Православної Церкви в Америці, що відбувся в Аллєнтавн, Па., в днях 8-9 грудня 1948 року

1. Надзвичайний Собор Української Православної Церкви в Америці з великою радістю і з почуттям глибокої вдячности Господеві, вітає обрання на Вселенський Патріяршій Престол Його Святість Архиєпископа Атенаґораса, щирого Покровителя нашої Церкви і Приятеля Українського Народу, і просить Господа і Спаса-нашого Ісуса Христа про благословіння і поміч Його Святости Вселенському Патріярхові на Його високому і відповідальному становищі.

2. Надзвичайний Собор Української Православної Церкви в Америці приносить глибоку подяку Його Святості, Святійшому Вселенському Патріярху Атанаґорасу за його піклування нашою Церквою впродовж сімнадцяти років, а зосібна за те, що Його Святість зволив, перед своїм виїздом з Америки, зарядити скликання цього Собору, при участі Ієрархії, Духовенства і представників Мирян, та просить дальшої опіки Його Святости над нашою Церквою.

3. Надзвичайний Собор Української Православної Церкви в Америці просить Його Святість Святішого Вселенського Патріярха Атенаґораса, оточити опікою і обдарувати любов'ю усі частини Української Православної Церкви на еміґрації, в складі яких находяться Ієрархи, Духовенство і Вірні, що опинились поза межами України, поневоленої безбожним займанцем.

4. Надзвичайний Собор Української Православної Церкви в Америці, маючи на увазі добро і дальший розвиток Святого Православія і ті великі потенціональні можливості, які існують серед побожного українського православного народу, однодушно просить Його Святість, Святішого Вселенського Патріярха Атенаґораса, піднести Українську Православну Церкву в Америці до стану Архидієцезії, а керування нею доручити одноголосно Собором обраному на становище правлячого архиєпископа — Високопреосвященнішому Мстиславу, Архиєпископу Української Греко-Православної Церкви в Канаді.

5. Надзвичайний Собор Української Православної Церкви в Америці, призвавши благословіння Святого Духа, одноголосно обрав Високопреосвященнішого Мстислава, Архиєпископа Української Греко-Православної Церкви в Канаді, на становище Правлячого Архиєпископа Української Православної Церкви в Америці і однодушно просить Його це обрання прийняти так щиро і довірливо, як воно Йому піднесене.

6. Надзвичайний Собор Української Православної Церкви в Америці просить Його Святість, Святішого Вселенського Патріярха Атенаґораса благословити однодушне обрання Високопреосвященнішого Мстислава на становище Правлячого Архиєпископа Української Православної Церкви в Америці та благословити Його на велику і відповідальну працю посеред православних українців в Північній і Південній Америці.

Знаючи про широку і вельмикорисну діяльність Високопреосвященнішого Архиєпископа Мстислава на церковно-народній ниві в Україні та про світлий розвиток під його керуванням Української Греко-Православної Церкви в Канаді, Собор непохитно вірить, що ним обраний Правлячий Архиєпископ поведе Св. Православіє посеред українського народу в Північній і Південній Америці до буйного розквіту і тріюмфальних перемог—Богові на славу, Св. Православній Церкві на користь, а побожному українському народові нарадість.

7. Надзвичайний Собор Української Православної Церкви в Америці просить Його Святість, Святійшого Вселенського Патріярха Атенаґораса, потвердити Преосвященнішого Єпископа Богдана на становищі Єпископа-Помічника Високопреосвященішому Архиєпископу Мстиславу.

8. Надзвичайний Собор Української Православної Церкви в Америці приносить щиру подяку за участь у ньому Патріяршою Делеґата — Преосвященнішого Атенаґораса, Єпископа Бостонського, Преосвященнішого Ґерманоса, Єпископа Нісси, і Високопреподобного о. Протоієрея Михайла Андреаліса, видатного духовного діяча Грецької Архидієцезії і доброзичливого приятеля і порадника православних українців.

9. Надзвичайний Собор Української Православної Церкви в Америці вітає Українську Греко-Православну Церкву в Канаді і висловлює її Високопреосвященнішому Архипастирю, Світлій Консисторії, Духовенству і Вірним найщиріше признання за заснування й ведення Колеґії Св. Андрія, Теологічного Семінара та Дівочого Інституту і інших виховних установ, та взагалі за ту святу, енергійну і жертвенну працю, яка заполонила серця тисячів наших Братів і Сестер у Канаді і яка приводить під прапор Св. Православної Церкви тих нащадків українського народу, які донедавна пропадали в чужих нам Церквах.

10. Надзвичайний Собор Української Православної Церкви в Америці просить Правлячого Архиєпископа, Високопреосвященнішого Мстислава і Консисторію Української Православної Церкви в Америці подбати про заснування при кожній парафії Церковних Братств, Сестриств і організацій молоді, централізуючи їх під одним проводом для кожної, щоб цим чином піднести

рівень релігійного, морального і культурного життя посеред нашого народу.

11. Надзвичайний Собор Української Православної Церкви в Америці доручає всім Пастирям і їх пастирському проводові повіреним парафіям організувати в кожній громаді правильні та постійні школи для навчання дітвори, молоді і старших Божого Закону і української мови.

Собор доручає Консисторії виробити інструкції для цих шкіл.

Собор кличе все ДУХОВЕНСТВО і ВІРНИХ пам'ятати, що дальше існування нашої Церкви в Америці буде залежати від того, як буде виховане наше молоде покоління.

14. Надзвичайний Собор Української Православної Церкви в Америці кличе всіх православних українців підтримати допомогову акцію Українського Православного Комітету для Скитальців і взагалі всіх українських допомогових установ, які рятують українських скитальців, та старатись помогти їм знайти місце праці і побуту на американській землі.

15. Надзвичайний Собор Української Православної Церкви в Америці висловлює признання всім пастирям і парафіям, які своїми пожертвами підтримують Українську Православну Церкву в Америці, Її урядову газету „Український Вістник“, Її місійну діяльність і кожну іншу акцію та кличе всіх Пастирів і парафії розвинути ще живішу працю та більш щедру жертвенність для підтримки Церкви і всіх Її установ.

Учасники I-го З'їзду Духовенства і Вірних УАПЦ у В. Британії, Лондон.

12. Надзвичайний Собор Української Православної Церкви в Америці звертається до Президента Злучених Держав Пана Геррі Трумана з запевненням, що Українська Православна Церква в Америці приносить горячі моління, щоб Всевишній Господь благословляв його на високому уряді та допомагав йому в усіх трудах над ділом скріплення оборонних сил і засобів Злучених Держав та в його стремлінні до заведення Божого миру в світі.

13. Надзвичайний Собор Української Православної Церкви в Америці склоняється перед терпіннями й мучеництвом нашого українського народу, поневоленого жорстоким ворогом, приносить свої моління за всіх мучеників за Святу Віру Христові і всіх поляглих на полі визвольної боротьби Героїв, як і за всіх тих, хто страждає в тюрмах, катівнях, на вигнанні і каторжних роботах — за всіх по широкому світі розсіяних ізгоїв з Рідної Землі, — і з глибини серця молить Господа Вседержителя: — Дай, Великий і Всемогучий Боже, українському народові сили нести його тяжкий хрест і кріпи його у святій боротьбі за його визволення.

16. Надзвичайний Собор Української Православної Церкви в Америці кличе всіх повнолітніх членів у парафіях Української Православної Церкви в Америці складати щороку не менш одного доляра пожертви на підтримання Її керівничого правління та на поширення всебічної церковної діяльности, а на проведення збірки цих пожертв призначує три перші місяці кожного року.

17. Надзвичайний Собор Української Православної Церкви в Америці дякує Українській Православній церкві Пресвятої Богородиці в Аллентавн, Па., її достойному Пароху — Високопреподобному о. Протоієрею Григорію Хомицькому, чесним членам Парафіяльного Комітету членкиням Церковного Сестрицтва і всім Вірним за гостинне прийняття членів Собору.

18. Наздвичайний Собор Української Православної Церкви в Америці висловлює признання і подяку Високопреподобним Отцям членам Консисторії Української Православної Церкви в Америці за їх самовіддану працю й дбайливість про добро Церкви, а Передсоборній і Статутовій Комісіям за виконання доручених їм завдань.

ЗНАЙ СВОЮ ВІРУ

В ЦЬОМУ відділі вміщуємо матеріял про Св. Православну Віру, як її має визнавати і проповідувати свідомий православний християнин, який має чисте серце, світлий розум і тверду волю іти каменистим, але твердим і прямим православним шляхом до спасіння свого і тих, хто на цей шлях стане. Спасати себе — велика заслуга, а спасати разом з собою і інших, що не знають шляху і блудять по нетрях цього — часто блискучого, але сліпого — світу — ще більша заслуга. Відділ цей особливо призначений для молоді, від якої безбожники ховали Христа, а примушували її поклонятися ідолові.

Не їжте ідоложертвенного м'яса, не оскверняйте себе — будьте чисті і досконалі, як чистий і досконалий є наш Господь Бог.

Науку Св. Православної Віри скорочено подаємо за трудом Високопреосвященнішого Владики Архиєпископа Михаїла, що зветься „Поширений катехизис Православної Церкви Христової для середніх шкіл“.

Матеріял розбиваємо на лекції. В наступному числі подаємо питання до матеріялу, поданого в попередньому числі для контролю і самоконтролю. — РЕДАКЦІЯ.

ЛЕКЦІЯ ПЕРША

1. Найвище знання в світі

Найвище знання в світі є знання Бога. „В тому життя вічне, щоб знали Тебе — Єдиного і Істинного Бога і Того, що Ти послав Ісуса Христа“ (Іоан. 17, 3), так каже Господь Ісус Христос у молитві до Отця Свого Небесного.

Чому богопізнання таке потрібне?

Богопізнання потрібне тому, що від цього залежить уся наша поведінка. Коли Бог є і Він створив нас, як доводить нам Святе Письмо, то людина має дуже високе покликання і призначення: людина мало чим нижча від ангелів, вона — цар землі, призначена і настановлена від Бога (Пс. 8). Вона душею безсмертна, призначена для вічного щастя, для вічної радости. Тоді життя людини — щастя.

А коли Бога нема, коли справді людина виплодилася лише як удосконалена тварина, тоді вона — ніщо. Тоді вона нічим і не відрізняється від тварин — хіба тим, що підліша від них. Тоді й життя її суцільне нещастя, бо в її житті страждань більше, ніж утіх. Тоді нема на що надіятися в майбутньому, бо там, мовляв, нічого немає. Тоді й існування світу є якесь непорозуміння. Життя втрачає сенс, бо не було б цілі і оправдання існування. Все було б — смерть.

2. Що ми розуміємо під іменем Бог?

Під іменем Бог ми розуміємо живу — розумну, свідому себе, розумнодіючу духовну істоту, яка створила всесвіт і управляє ним. Тому, приступаючи до вивчення основ Богопізнання, нагадаємо собі слова Премудрого: „Сину мій, здобувай мудрість здобувай розуміння. Не забувай цього і не віддаляйся від слів уст моїх. Не цурайся мудрости, вона буде охороняти тебе. Полюби її, вона буде берегти тебе“ (Прем. 4, 5–6).

Бо:

„Господь премудрістю збудував землю і небеса утвердив Розумом“ (3, 19).

„Початок (же) Премудрости — Страх Господній “(1, 7), бо „Господь дає Премудрість, із уст Його знання і розуміння“ (2,).

3. Джерела Богопізнання.

Звідкіль довідуємося про існування Бога й про властивості Його?

До пізнання Бога маємо дві дороги:

а) Об'явлення Боже (одкровення).

б) Пізнавання Бога через вивчення явищ всесвіту і явищ видимої природи.

4. Об'явлення Боже

Що ми розуміємо під цією назвою?

В поняття „Об'явлення Боже“ вкладається те, що Бог Сам Себе явив першим людям — Адамові і Єві, їх дітям і внукам і далі багатьом святим людям.

Хоч, розсіявшись по світі, люди віддалялися від правдивого уявлення про Бога, часто поклонялися і служили тваринам і явищам природи, вважаючи їх за богів, проте, ідея Бога ніколи не зникала серед людей. Нема на світі, і не було, такого народу, який би так чи інакше не вірив в Бога.

Бог часто свідчив Сам про Себе

Так, даючи на горі Синаї через Мойсея Закон, Бог сказав: „Я є Господь Бог Твій . . .“ (Ісх. 20, 2). Те ж саме Він багато разів повторив через пророків.

Усі ті об'явлення Божі записані в книгах Св. Письма, що з грецької мови звичайно зветься у нас Біблією.

Об'явлення Божі і ми приймаємо як безсумнівну істину, засвідчену самим Богом.

5. Пізнання Бога через вивчення явищ всесвіту й видимої природи.

Про це пізнавання св. Апостол Павло пише: „Що можна знати про Бога, те відкрите для людей. Бо Його невидима вічна сила й Божество від початку світу через розглядання творінь стають видимі“ (Рим. 1, 19–20). „Від величности краси природи пізнається Виновник її“ (Прем. 13, 5).

Це шлях правдивої науки. Ним багато навіть із поган прийшли до Богопізнання. Бо видима природа є живою книгою, з якої кожний може довідатися про її Творця: „Небеса проповідують про славу Божу і про діло рук Його сповіщає твердь. День дневі передає слово і ніч ночі відкриває розуміння“ (Пс. 18, 2–3). Так каже пророк Давид.

І дійсно, глянувши на небо, вкрите зорями, і спостерігаючи мудру механіку руху зір і планет, тільки немудра людина не відчує сили Найвищого Розуму, який міг цю механіку створити.

А скільки чудес виявляє видима природа. Ось приклади:

Вода

Усі фізичні тіла від холоду стискаються, а вода розширюється. А яке б було нещастя, якби і вода від холоду стискалася! Тоді б лід тонув і води вимерзали, а все, що в водах, гинуло б.

Вода, замерзаючи, розширюється і, попадаючи в каміння і породи землі, рихлить їх і робить здатними вирощувати рослини.

Вода має властивість переходити в пару. Це дає необхідні для існування всього живого на землі дощі, сніг і інші вигляди опадів.

Виразно видно призначення води.

Рослини

Кожна з них є доказом мудрости Творця: чудова симетрія, гармонія кольорів, дивний рух соків, дихання листа . . . Погляньте на кожну квіточку і придивіться, чи не прославите Ви Творця її, ту Премудру Руку, що її створила.

На грядці ростуть кавуни, дині, гарбузи. Поглянтье на їх бадилля: воно, виростаючи, випускає з себе вусики-батіжки. А для чого: щоб прив'язатися до всього, що трапиться на дорозі, щоб вітер не зірвав і не знищив. А хіба бадилля знає, що буде вітер? Кажуть: „То природа“. А хіба природа свідомо діє? Ні, розум не в природі. Його треба шукати вище.

Тварини

Кожна з них має своєрідну красу і доцільність. Тіло кожної побудоване відповідно до її потреб. В організмі її буваються тисячі різноманітних дій: дія серця, біг крови, травлення їжі, ріст, інстинкти, чуття тощо. Вони мають свої закони життя, любов до дітей і інше.

Хто все те їм дав?

Людина

Але найбільше чудо в природі є сама людина.

Колись грецького мудреця Сократа попросили його ученики, щоб він визначив їм суть мудрости. У відповідь на це він сказав: „Пізнай самого себе“. І дійсно, в цьому велика мудрість: хто пізнає себе, той пізнає світ, бо сама людина є малий світ в порівнянні до всесвіту.

Розум наш у мізках. Мізки родять думку . . .але як? Не знаємо. Розум — матерія, а думка — не матерія, вона — не світло і не електрика. Як же матеріяльний мізок породжує духовну думку? Розум має волю. Подумає, побажає . . . і ноги йдуть, руки роблять, уста промовляють . . . Знову ж, як дух примушує рухатись тіло? . . .

Розум має пам'ять. То дивна комора, в яку ми складаємо, що бачимо, чуємо і до чого дотикаємося. І, коли ми захочемо, то можемо взяти звідтіль усе, що потрібно (згадати) і коли завгідно. Пам'ять — це скарбниця нашого знання.

Ми можемо з пам'яти викликати образи давно померлих людей, уявити їх голос, ходу, рухи . . . Ми пригадуємо пісні і інші музичні речі. Ми думкою говоримо, дум-

кою співаємо, думкою будуємо, малюємо і т.д., а в той час у думці немає ні рухів, ні звуків, ні фарб . . .

Наше тіло

Серце . . . це дивний апарат ! Ще Ноєві Бог сказав: „Життя людини в крові її“ (Бут. 6, 5).

Серце — вічно-рухлива машина-помпа, яка на протязі всього нашого життя гонить по тілу кров. Без нас воно діє, і ми не маємо сили йому наказувати.

Кров нас гріє, годує і оберігає. Червоні кульки крови розносять кисень по тілі, гріють, годують кожну клітину, забирають з тіла азот і виносять його геть у легені, щоб видихнути. Білі кульки — це армія тіла, що оберігає його від усього чужого. Як тільки щось стороннє попаде в тіло, вони його обліплять з усіх боків, самі згинуть і його викинуть. Без них ми, крім усього іншого, померли б від зарази. Отже, ми бачимо, що наш організм діє пляново і розумно в той час, коли наш розум у тому участи не бере.

Очі

І очі — дивний апарат. Вони фіксують тисячі вражень: кольорів, форм, величин, і дають нам правдиве уявлення про все, що нас оточує. Цей орган — один з найпотрібніших. Але гляньмо, скільки приділено уваги, щоб охоронити його від ушкодження. Очі містяться в міцних кістяних коробках. Прикриті віками, на віках вії, а над віями — брови, щоб захистити від запорошення. До очей проведені сльозові рурочки, щоб завжди ополіскувати їх. Вії мигають, щоб їх змочувати й очищати. Хто ж потурбувався про все, як не Великий Мудрий Творець?

Доказів мудрости Творця і доцільности створеного Ним можна б навести не тисячі, а мільйони.

Але на цьому сьогодні спинимося.

Читайте в наступному числі другу лекцію, а покищо прийміть в розум і серце своє ту, що прочитали.

Господь нехай умудряє Вас, щоб Ви дякували Йому і прославляли словом, ділом і думкою Отця Свого Небесного.

ХУДОЖНІЙ ВІДДІЛ

ХРЕСТ *(Нотатки з минулого)*

І. Тиверець

7.

Ідемо з від села до села далі. Поволі, спокійно і безтурботно. Ніхто не спиняє. Ніби немає совєтської влади на Україні. Зустрічаємо багато процесій, що йдуть від хреста. Наздоганяємо або нас наздоганяє багато процесій, що йдуть до хреста.

Ось одна з них. Ідуть мовчки якісь маленькі люди. Непропорційно маленькі і йдуть дуже, дуже поволі. Аж ближче ми побачили, чому вони такі маленькі. Бо вони йшли . . . на колінах. Натрудивши до крови коліна, йшли вони до Хреста Того, Хто своєї крови не пожалів для спасіння їх. Йшли втомлені дівчата, хлопці, старші люди, але в контраст з їхніми втомленими обличчями особливо пристрасно горіли їхні, розпалені піднесеною вірою, обличчя, і коли вони, за встановленим звичаєм, вклонилися нам до землі і знову підняли голови, здавалося, що на схудлих обличчях горять розжарені вуглики, від доторку до яких розгорілося б і кам'яне серце.

Вони пішли з цим вогнем від хреста, а ми ішли до хреста, і відчували, що від кожної зустрічі і від самої нашої дороги розігріваються наші серця і, очищаючись, готуються до прийняття чогось надзвичайного.

8.

На четвертий день нашої мандрівки, на самого Чесного Хреста, ми вийшли на пригорок, з якого перед нами розстелилася картина з Калинівським хрестом у центрі. До того пригорка ми вже йшли у з'єднаному поході тисяч людей, які йшли до Хреста, а проти нас від хреста йшли теж тисячі людей.

З пригорка ми побачили дуже широку округлу долину, перерізану навхрест двома широкими шляхами. Уся ця долина була повна людей. Здавалося, їх були мільйони, цих людей. Обидва перехрещені шляхи були повні людей, що рухалися суцільними походами туди і назад. Кінця цим походам ми не бачили. І ці чотири

краї шляхів вливали і виливали людей у велике море людське в долині. Люди несли хрести, образи, співали, голосно молилися.

Ми наближалися дуже повільно до середини. Ось і він, хрест. Висока подільська „хвиґура“ на перехресті шляхів. Та ще й підвищена, може навмисне висипаним у свій час, пагорбком, на якому вкопано хреста. А, може, то природній пагорбок. Не знаю. Відчуваю лише, що ми з кожним кроком входимо в тісніше оточення людей. Нарешті, втратили можливість самостійного вибору напрямку і регулювання швидкости нашого руху. Йдемо туди, куди люди йдуть. Але немає не тільки якогось огірчення, незадоволення своїми сусідами, що стисли мене довкола, а навпаки, мир, насолода, радість і нестримне бажання молитися.

Раптом чую щось по мені йде. Дитяче колінце стало на моє плече, а ручка сперлася на голову чоловіка переді мною. Одна з матерів пустила дівчинку до хреста, і та полізла по плечах і головах людей. Розглянувшись, я побачив, що це не був вийняток: матері пускали дітей вперед, діти рухались вперед і назад по людях. Але ніхто не заперечував.

Я почав вдивлятись в хрест. Розп'ятий Христос, а з лівої руки тоненька червона смужечка закипілої крови. Якщо це не була б кров, то такою іржа не буває. До хреста підходили люди і цілували його, кидаючи побіч хреста хто що мав. Росла гора рушників, скатерок, хусток. Я кинув велику тернову хустку, поцілувавши підніжжя хреста. На хвилиночку став, міцний і бадьорий, ніби підтримуваний невидимою силою. Озирнувся і побачив . . . красноармійців. Вони поза хрестом розіп'яли шатро і, лежачи, грали в карти. І мені пригадалася сторожа, що була приставлена до хреста. Ніби повторилася історія вдруге. Тільки тоді жиди прийшли, щоб розп'яти Христа, а тепер прийшли тисячі українців, щоб поклонитися Йому. Чи тільки українці? Відійшовши трохи далі, я почув польську мову. Спитавши, довідався, що до хреста прийшли поляки-католики.

Іду помаленьку в юрбі. Ось підводою привезли хвору на ноги. Вона приїхала, щоб сцілитися силою Хреста Господнього. Далі читають акафист. Далі прикритий від червоноармійського ока священик тихенько править молебень. Далі нестарий іще чоловік проповідує з піднесенням, а народ набирає у відкрите серце по вінця доброго зерна слова Божого. Далі люди прикладаються до обновленого образа, якого принесли богомольці аж з Чернігівщини. Далі продають образки і свічки. Багато свічок купують і багато принесли з собою, посуканих вдома. Далі люди сидять кружками і їдять. Їдять тихо, стримано, ніби моляться. Повечорявши, встають і читають молитву, лицем до хреста.

Смеркає. Я вийшов на насип залізниці і побачив невидану, чарівну картину. Від хреста загорілося море людське. Люди засвітили, здається, мільйони свічок. Засвітилися чотири кінці шляхів, що вели до хреста. В долині переливалося огненне море, било об краї залізничного насипу, палало при берегах пригорків. Найсильніша ілюмінація столичного міста убого зблідла б перед цим морем світла. Вона виглядала б, як мрець перед повною життя людиною. Бо це не був лише вогонь свічок, — це був огонь людських душ, розпалених вірою в вічну силу Христа Спасителя, Сина Божого. Вогонь, що освітлює стежку праведних і скеровує невірних на цю стежку . . .

Я і собі засвітив свічку і поринув у цьому непереможному морі . . .

ДІВЧАТА З ГАЛІФАКСУ ДОПОМАГАЮТЬ ХВОРИМ

Дівчата з Галіфаксу зібрали для хворих в подарунок на Різдво Христове чоколяду і гроші на фрукти, на які Допомоговий Відділ Генерального Церковного Управління купив помаранчів і надіслав те і друге до Діссу.

Щирий подарунок, хоч і невеличкий, але є великим християнським ділом.

Допомоговий Відділ сподівається, що це є добрий почин в допомозі хворим і страждучим подарунками в натурі. Докладімо всіх зусиль, щоб усмішка радости частіше опромінювала їхні, змучені долею і хворістю, обличчя.

Сердечне спасибі дівчатам з Галіфаксу !

Затверджую. Митрополит ПОЛІКАРП.

ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ЖИТТЯ

СТАТУТ

Братства Святого Архистратига Михаїла Української Автокефальної Православної Церкви у В. Брітанії

Мета Братства

1. В Братстві об'єднуються православні українці і українки з метою діяльно допомагати Українській Автокефальній Православній Церкві в здійснюванні її завдання на землі — *християнізації життя на непорушних основах істин Святої Християнської Православної віри і приписів християнської моралі.*

Завдання Братства

2. Братство діяльно допомагає будівництву Української Автокефальної Православної Церкви (в лоні якої воно діє), налагоджуванню і розвиткові її життя і діяльности.

При цьому воно допомагає здійсненню, додержанню і зміцненню таких основних засад та організаційних підвалин УАПЦ:

а) Церква є національна, українська своїм духом і устроєм.

б) Церква є автокефальна, очолювана її Найвищим Духовним Достойником як Керівником Церкви.

в) Церква є рівноправним, дисциплінованим членом Всесвітньої Православної Церкви з повним додержанням усіх обов'язкових і непорушних догматичних і канонічних її засад.

3. До здійснення поставленої мети Братство йде через виконання таких функцій:

а) Підтримка і проведення в життя заряджень Вищого Церковного Проводу.

б) Боротьба з безбожництвом і релігійно-моральне виховання членів Братства та всіх вірних УАПЦ.

в) Богословська та загально-релігійна освіта своїх членів та всіх вірних.

г) Розвиток української богословської освіти у всіх її галузях.

ґ) Ширення ідей Братства через літературу та іншими засобами.

д) Відроджування та плекання українських церковно-релігійних обрядів та звичаїв.

е) Розвиток українського релігійного мистецтва у всіх його галузях (від художньої творчости до прикладного мистецтва включно).

є) Будування, спорядження та прикрашення храмів, каплиць, цвинтарів тощо в українському стилі.

ж) Виробництво і постачання церковних речей.

з) Благодійна діяльність Братства.

4. Для здійснення цих завдань Братство може:

а) Засновувати і утримувати відповідні заклади, школи всіх ступенів, бурси, притулки, шпиталі, допомогові каси, майстерні, видавництва, друкарні, обслуговуючі потреби Церкви, промислові заклади.

б) Засновувати відповідні до тих чи інших релігійних завдань гуртки, комісії, відділи, бюра та інші стаціонарні і тимчасові організації чи установи.

в) Засновувати об'єднання окремих груп членів Братства: жінок, молоді, дітей тощо.

г) Скликати наради, засідання, збори, з'їзди Братства та брати участь у нарадах і з'їздах інших організацій, якщо вони близькі до мети і діяльности Братства.

ґ) Видавати книжки, періодичну літерату, листівки, відозви, картини, образи та інше.

д) Улаштовувати курси, лекції, доповіді, читання, концерти тощо.

Примітка: На еміґрації Братство діє в межах реальних можливостей, обумовлених обставинами і законами даної країни.

Склад, права, обов'язки членів Братства

5. До Братства входять православні, духовні і миряни, чоловіки і жінки, не молодші 18 років, що поділяють завдання Братства, приймають його статут і коряться постановам керівних його органів.

6. Молодь, молодша 18 років, не може бути членами Братства, але може брати участь у діяльності різних його об'єднань та закладів.

7. Усі члени Братства користуються в ньому однаковими правами.

8. Усі члени Братства є зв'язані твердою дисципліною, беруть активну участь в його роботі і зобов'язані виконувати завдання, окреслені статутом.

9. Кожний член Братства може бути виключений з його складу, якщо стисло не додержується статуту Братства.

10. Члени Братства можуть бути незаприсяжені і заприсяжені. Новоприйнятий член Братства протягом перших трьох місяців при всіх обставинах не може складати приречення (присягу). Це є період його ближчого ознайомлення з суттю діяльности Братства і ознайомлення Братства з релігійно-моральною постаттю і іншими духовими даними новоприйнятого члена. Протягом цього часу новоприйнятий член Братства може у всякий час вийти зі складу Братства, подавши про це письмову заяву без будьякої арґументації. Термін перебування члена Братства в стані незаприсяженого може бути продовжений, на бажання самого члена Братства або Управи Братства, ще на три місяці. На Братських Зборах незаприсяжений член Братства користується правом дорадчого голосу.

По скінченні трьох (шістьох) місяців з часу прийняття члена Братства, два члени Братства, що рекомендували новоприйнятого Братчика чи Сестричку, а також уповноважений для цього Член Управи Братства, на засіданні Управи Братства дають характеристику участи новоприйнятого члена Братства в діяльності Братства і його релігійно-моральною поведінкою, церковно-громадською діяльністю і іншими позитивними даними узасаднюють підготованість новоприйнятого члена Братства до складення приречення у вірності засадам Братства як церковно-громадської української православної організації.

11. Приречення дається на молебні.

12. Заприсяжений член Братства має на Зборах право рішаючого голосу, може обирати і бути обраним до всіх керівних органів Братства.

13. Нові члени Братства приймаються Управою Братства за рекомендацією двох заприсяжених членів Братства.

14. Члени Братства вчащають на Богослуження, дбають про оздоблення храмів і про урочистість Богослужень, особливо, у великі свята; по можливості, частіше говіють.

15. Члени Братства носять ознаки Братства одного з трьох ступенів: перший ступінь для свіх заприсяжених братчиків — блакитний хрест на білому тлі; другий — блакитний хрест на білому тлі з срібним обводом; третій ступінь — блакитний хрест на золотому тлі з обводом у вигляді тернового вінця.

16. До другого (вищого) ступеня за відповідні заслуги підносить члена Братства Управа Братства; відзнаку третього (найвищого) ступеня, на внесок Управи Братства, дозволяє носити членові Братства Правлячий Архиєрей або Духовна Особа, спеціяльно на це Архиєреєм уповноважнена, з видачою грамоти після молебня за здоров'я Братчика.

17. Кожний член Братства, заприсяжений і незаприсяжений, сплачує членську вкладку, встановлену Загальними Зборами, а також встановлений тими ж Зборами вступний внесок. При виході зі складу Братства ані вступний внесок, ані місячні членські вкладки не повертаються.

18. За особливі заслуги в ділянці братської праці Загальні Збори Братства можуть обирати окремих його членів на Почесних Членів Братства. Почесні Члени Братства від обов'язку сплати загальновстановленої членської вкладки звільняються. Почесні Члени Братства можуть обирати і бути обраними в керівні органи Братства.

Керівні органи Братства

19. Справами Братства керують Загальні Збори Братства (законодавчий орган) та Управа Братства (виконавчий орган). Контрольні функції виконує Контрольна Комісія Братства.

Загальні Збори Братства

20. Загальні Збори Братства скликаються в міру потреби, але не менше одного разу на рік. Час зборів встановлює Управа Братства. Надзвичайні Збори можуть бути скликані за ухвалою Управи чи Контрольної Комісії, на писану вимогу не менше як однієї чверти загальної кількости Членів Братства, або на бажання Правлячого Єпископа.

21. Загальні Збори складаються з рівномірного представництва від об'єднання Братства того міста, де перебуває Управа Братства, та від філій і об'єднань Братства в інших місцях. Модус представництва визначає Управа Братства, а затверджу-

ють Загальні Збори Братства.

22. Ухвали на Зборах приймаються звичайною більшістю голосів і відкритим голосуванням, крім питань: про зміни в статуті, про закриття Братства та окремих питань, для вирішення яких Збори ухвалять потребу абсолютної більшости голосів (не менше двох третин), або й таємного голосування.

23. При рівному поділі голосів провадиться повторне голосування, якщо ж голоси знову поділяться нарівно, приймається ухвала, за яку подає голос Голова Зборів. При таємному голосуванні в такому випадку питання переноситься на нові Збори.

24. Загальні Збори як законодавчий орган Братства вирішують основні питання його діяльности, вислухують звіти керівних органів Братства про попередню діяльність та вислухують висновки Контрольної Комісії і затверджують їх, обирають Управу Братства та Контрольну Комісію тощо.

(*Закінчення в наступному числі*).

ДО ПРАВОСЛАВНИХ УКРАЇНЦІВ У ВЕЛИКІЙ БРІТАНІЇ

Практичні роз'яснення про вступ у члени Православного Братства Св. Архистратига Михаїла у Великій Брітанії

Друкуючи в цьому числі першу частину Статуту Братства, вважаємо потрібним підкреслити, що:

1. В ідеї організації Братства хочемо дотриматись шляхетних історичних традицій українського народу — безкомпромісово боротися за свою Національну Православну Церкву — УАПЦ.

2. В членство Братства входить увесь хребетний, безкомпромісовий православний український елемент, готовий боротися за свою Церкву, продовжуючи традиції славних наших предків-запорожців.

3. Братство є православно-українська організація суворо-орденського тристепенного типу.

4. Відданість цій великій справі скріплюється приреченням Господу Богу перед Святим Хрестом і Євангелією.

Хто має цей дух, цю Божу іскру, віру, правдивість, сміливість, любов до Бога і до людей, до свого Народу, предків і нащадків — тому місце в Братстві.

На урочистому Братському З'їзді в Брадфорді організація Братства уконституйована прийняттям Статуту і діяльність його розпочата під керівництвом основоположників — Організаційного Комітету, Головою якого є Мітр. протоієрей о. І. Губаржевський. На Зелені Свята, якщо Бог благословить, відбудеться Загальний Братський З'їзд, на якому буде обране стале керівництво.

На підставі постанови З'їзду в Брадфорді, кожний мужчина, що вступає в Братство, вплачує 1 фунт вступного та 2 шіл. місячно. Для сестричок вступне — 10 шіл., місячна вкладка — 1 шіл.

Після Вашого зголошення про бажання вступити в склад членів Братства, Вам будуть надіслані блянки-заяви, а також потрібні вказівки.

Секретар Орг. Комітету Братства,
М. Сахно.

Листи до Редакці „Б.Л.“

Прикладне виконання обов'язку

Всеч. Отче Протоієрею!

Я одержав останні числа „Братського Листка“ (ч. 6–7 і 8) разом з примірником надрукованої Літургії.

Рівно ж стверджую одержання обіжного листа від Орг. Комітету Братства разом з членською виказкою ч. 6.

За все це щиро і сердечно дякую. Моє серце радіє, бачучи таку конкретну працю і такий широкий розвій УАПЦ на цьому терені на добро нашим українським робітникам і на честь, славу і користь цілого народу.

В залученні пересилаю від себе і від дружини чека на десять (10) фунтів і прошу розподілити так:

а) Членська вкладка за нас двох від часу останньої заплати до кінця цього року.
б) Вписове до Братства.
в) Членська вкладка від мене до Братства до кінця року.
г) Решту прошу призначити як жертву від Ярославки на розбудову УАПЦ у Великій Брітанії.

Ваш відданий,
Б. Панчук в.р.

Високопреподобний Отче Духовний!

Відчуваючи брак духовно-церковного святого слова, бо через далеку віддаль не можемо почути святої Служби Божої, ми всіма силами горнемося до нашої Святині — Української Православної Церкви, ми розуміємо свій обов'язок православних християн. Я і мій син посилаємо скромну пожертву на розбудову нашої найдорожчої Святині — 15 і пів шілінга і 4 і пів шілінга за пренумерату „Братського Листка“.

Прошу прийняти нашу скромну поміч, яку ми від щирого серця і душі з радістю даємо на таку національно-державно-церковну ціль.

В зв'язку з цим закликаю своїх односельчан і інших вірних не відставати від попередніх жертводавців.

З поважанням і пошаною до Вас,
Г. Куцай.

ПРАВОСЛАВНІ ЦЕРКОВНІ ГРОМАДИ

Організація Громад

Повертаючись до попереднього заклику в цій справі, вміщеного в „Братському Листку“ ч. 4-5 (стор. 22), ще раз нагадуємо про конечну потребу творення на місцях чітко оформлених православних громад.

Цього вимагають Ваші інтереси, цього вимагає життя. Це стверджено і на І. Українському Православному З'їзді, що відбувся в Лондоні в жовтні м-ці минулого року.

Чинники, які намагаються „опікуватися“ нами, і які ставлять своєю метою вирвати з-під ніг свідомого українця православно-релігійний ґрунт (бо це і є для них найстрашніше), — хочуть довести, що українці не мають своєї національної Церкви, що вони належать до російської Церкви, або, що українці зі сходу не є релігійними людьми, що УАПЦ це ніяка сила в боротьбі з большевицьким безбожництвом за національно-духове визволення українського народу, що, мовляв, тільки єдина католицька Церква на це спроможна.

На сумлінні православних українців є довести, що це не так.

А щоб довести, що основним чинником в релігійному житті України була, є і буде своя Національна Православна Церква,—треба організуватися, і то якнайміцніше. Не гаючи часу, військовими темпами.

Кожний свідомий православний українець, кожна новоорганізована громада повинна негайно зголоситися.

Зголошення подавати в такій формі:

І. — ВИКАЗ ВІРНИХ В ГОСТЕЛІ
(Точна англійська адреса гостелю)

ч.ч.	Прізвище	та ім'я	Дата народж.	Родинний стан	Фах	Освіта	Підпис

Примітка: За членів родини може підписати голова родини

II. — ОБЛІКОВИЙ ВИКАЗ СТАНУ ПРАВОСЛАВНИХ ПАРАФІЙ ТА ОСЕРЕДКІВ

1. Повна адреса гостелю.
2. Кількість мешканців гостелю:
   а) загалом українців:
   мужчин.....жінок.....
   б) православних укр.:
   мужчин.....жінок.....
   в) правосл. інших націй:
   мужчин.....жінок.....
3. Організаційний стан: парафія чи осередок.
4. Прізвища й імена членів Парафіяльної Ради або Уповноваженого осередку.
5. Чи є приміщення для відправи Служби Божої.
6. Додаткові відомості чи зауваження.

Листування з Головою та Генеральним Управлінням на цьому терені

Генеральне Церковне Управління УАПЦ на Велику Брітанію має листовний зв'язок зі своїми вірними по всій мережі гостелів і приваток у Великій Брітанії, при тоду ж у найрізноманітніших ділянках духово-релігійної опіки та в організаційних справах.

Ця робота своїм обсягом майже дорівнює СУБівській.

Апарат для технічного полагодження справ майже в десять з лишнім раз менший, ніж у СУБ'і: практично три особи. Кожна хвилина дорога.

Тому в інтересах швидшого полагодження справ, просимо не забувати таких правил:

1. На кожному листі, вгорі, виразно писати прізвище й ім'я своє, точну адресу та дату листа.
2. Під вище зазначеним пишете:
   Справа: (наприклад, — Передплата на „Братський Листок“).
3. Короткий діловий зміст і підпис.
4. Ділові організаційні справи пишіть на окремих листках, ні в якому разі не змішуючи їх з питаннями духово-релігійного змісту, які може залагоджувати лише Голова Генерального Церковного Управління о. Мітрат І. Губаржевський. Ці питання, дуже важливі і побажані, слід уміщати на окремих аркушах, не змішуючи їх з сухо-діловими справами.

Дотримуючись цих простих правил, Ви прискорюєте час полагодження справи, яка Вас цікавить, і даєте Управлінню можливість заощадити час для полагодження інших справ, що вимагають від нас так напруженої праці саме тепер, в час швидкого розвитку нашої Церкви на цьому терені.

Передплата та кольпортаж „Б.Л.“

По деяких осередках, де живуть українці, що працюють на терені Великої Брітанії, нам не відомі не тільки прізвища діяльних православних людей, а й взагалі прізвища і, навіть, кількість православних українців.

Але, знаючи потребу вірних читати свій друкований орган — „Братський Листок“, — ми вимушені адресувати наш журнал на ім'я керівників осередків, з яких більшість дуже допомагає нам в поширенні „Братського Листка“, незалежно від того, належать вони до Церкви православної чи католицької, але деякі з них через обтяженість працею чи саме в зв'язку з тим, що належать до католицького віровизнання, не виявляють до цього ніякої зацікавлености. Повертаючи нам „Братський Листок“, вони повідомляють або що „в нашому гостелі немає православних“, або що „ми не належимо до православної Церкви, а православні, які є в гостелі, воліють йти пиво пити, ніж читати вашу газету“ (?).

Можливо, що в деяких випадках так є, хоч нам відомо, що це є вийнятки, бо одержуємо увесь час листи з дуже високою оцінкою, яку наші читачі дають „Братському Листкові“, подяками, зголошеннями на передплату, тощо. Але справа чести і свідомости кожного православного українця негайно повідомити нам про кількість православних в його гостелі, прізвище уповноваженого від них в справах УАПЦ, і кількість потребуючих одержувати „Братський Листок“.

Підтримуйте свій друкований орган „Братський Листок“, який говорить правду для Вас і Вашими устами!

Ставайте всі передплатниками цього органу!

Допоможіть створити фонд, який дозволив би нам мати власну друкарню і тим в кілька раз здешевити ціну примірника.

За Орг. Відділ Ген. Церк. Упр. УАПЦ на В. Брітанію, *М. Сахно.*

„БРАТСЬКИЙ ЛИСТОК“

Видає: ім. св. Архистратига Михаїла Українське Православне Братство у В. Брітанії

Редагує: мітр. прот. І. Губаржевський.

Адреса Редакції: Council of Ukrainian Autocephalic Orthodox Church in Great Britain. 31, Holland Park, London, W.11.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:

На 1 місяць	1 шіл. 6 п.
„ 3 місяці	4 шіл. 6 п.
„ 6 місяців	9 шіл.
„ 12 місяців	18 шіл.

Printed by Williams, Lea & Co., Ltd., Clifton House, Worship Street, London, E.C.2

3238

Ціна 1 шіл. 6 п.

ч. 2, березень 1949

МІСЯЧНИК ім. св. Архистратига Михаїла
Українського Православного Братства
у В. Брітанії, Лондон

No. 2, March, 1949

"BROTHERHOOD'S LETTER,"
MONTHLY Published by St. Michael's Ukrainian
Orthodox Brotherhood in Great Britain, London

ТАРАС ШЕВЧЕНКО

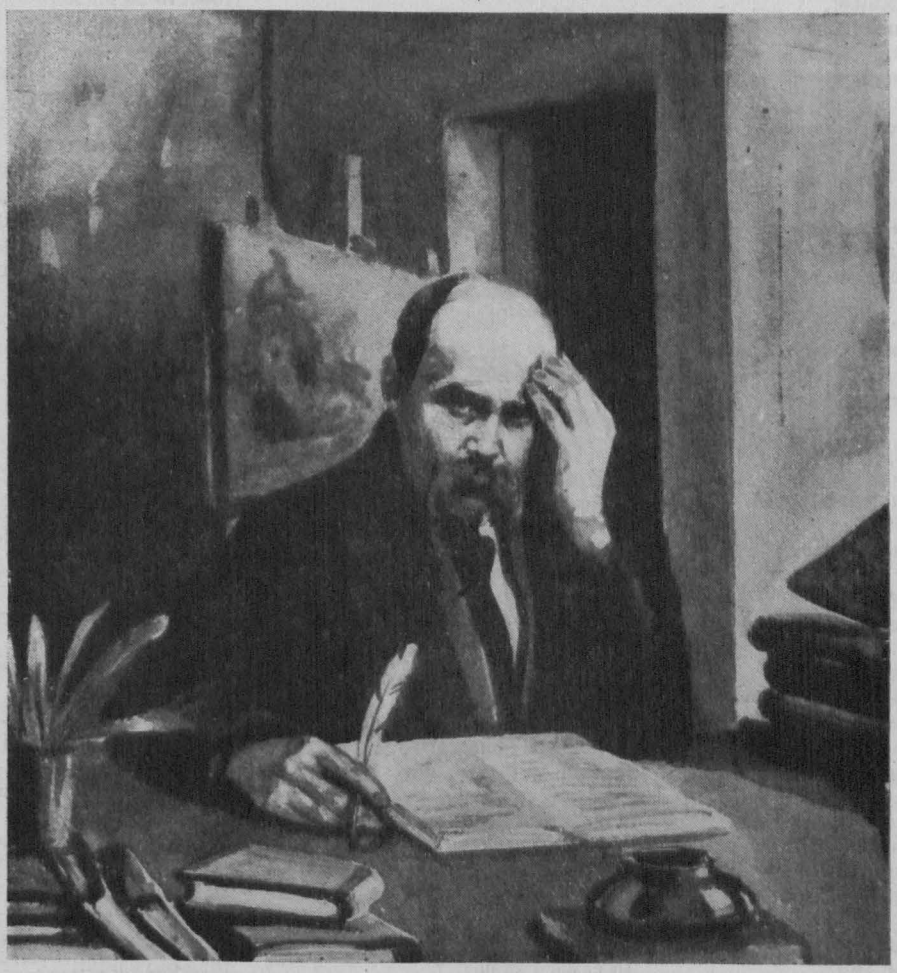

Мал. худ. Б. Доброліж

Смирітеся, молітесь Богу
І згадуйте один другого;
Свою Україну любіть,
Любіть її . . . Во врем'я люте,
В останню тяжкую мінуту
За неї Господа моліть.

1847.

9 березня 1814 року народився найбільший поет України Тарас Шевченко,

10 березня 1861 року Шевченко помер.

Усі українці, в Україні і не в Україні сущі, згадують Великого Сина нашої Батьківщини.

Писалися, пишуться і будуть писатися величезні томи про Шевченка, але ніхто не скаже про його невмирущі ідеї так, як скаже Він сам.

Шевченко пише нам листа, — він пише посланіє мертвим, живим і ненарожденним — всім поколінням, що були перед Шевченком, за Шевченка, що були, є і будуть після Шевченка. Отже, Він пише і до нас.

Прочитаймо уривки з цього листа і виконаймо волю Тараса.

І МЕРТВИМ І ЖИВИМ І НЕНАРОЖДЕННИМ

ЗЕМЛЯКАМ МОЇМ В УКРАЇНІ І НЕ В УКРАЇНІ СУЩИМ МОЄ ДРУЖНЄЄ ПОСЛАНІЄ

(уривки)

„Аще кто речет, яко люблю Бога, а брата своего ненавидит, ложь есь . . .“

Соборне посл. 1 апостола Іоанна, гл. IV, ст. 20.

І смеркає, і світає,
День Божий минає,
І знову люд потомлений,
І все спочиває.
Тільки я, мов окаянний,
І день і ніч плачу
На розпуттях велелюдних, —
І ніхто не бачить,
І не бачить, і не знає;
Оглухли, не чують,
Кайданами міняються,
Правдою торгують,
І Господа зневажають, —
Людей запрягають
В тяжкі ярма; орють лихо,
Лихом засівають . . .
А що вродить ? Побачтите
Які будуть жнива !

Схаменіться, недолюдки,
Діти юродиві !
Подивіться на край тихий,
На свою країну;
Полюбіте щирим серцем
Велику руїну !
Розкуйтеся, братайтеся !
У чужому краю
Не шукайте, не питайте
Того, що немає
І на небі, а не тільки
На чужому полі . . .
В своїй хаті — своя правда,
І сила, і воля !
. . . . . .
Схаменіться ! Будьте люди,
Бо лихо вам буде;
Розкуються незабаром
Заковані люди;
Настане суд, заговорять
І Дніпро, і гори !
І потече сторіками
Кров у синє море
Дітей ваших . . . І не буде
Кому помагати:
Одцурається брат брата
І дитини мати;
І дим хмарою заступить
Сонце перед вами,
І навіки прокленетесь
Своїми синами !
Умийтеся ! Образ Божий
Багном не скверніте !
Не дуріте дітей ваших,
Що вони на світі
На те тільки, щоб панувать . . .
Бо невчене око
Загляне їм в саму душу
Глибоко, глибоко !
Дізнаються небожата,
Чия на вас шкура,
Та й засудять — і премудрих
Немудрі одурять.
. . . . . .
Доборолась Україна
До самого краю:
Гірше ляха свої діти
Її розпинають;
Замість пива — праведную
Кров із ребер точать, —
Просвітити, кажуть, хочуть
Материні очі
Современними огнями,
Повести за віком,
За німцями недоріку
Сліпую каліку.
Добре ! Ведіть, показуйте !
Нехай стара мати
Навчається, як дітей тих
Нових доглядати !
Показуйте ! . . . За науку —
Не турбуйтесь ! — Буде
Материна добра плата:
Розпадеться луда
На очах ваших неситих;
Побачите славу,
Живу славу дідів своїх
І батьків лукавих !
Не дуріте самі себе !

Учітеся, брати мої !
Думайте, читайте,
І чужому научайтесь, —
Свого не цурайтесь,
Бо хто матір забуває,
Того Бог карає,
Того діти цураються,
В хату не пускають,
Чужі люди проганяють,
І немає злому
По всій землі безконечній
Веселого дому.
. . . . . .
Обніміте ж, брати мої,
Найменшого брата, —
Нехай мати усміхнеться,
Заплакана мати !
Благословить дітей своїх
Твердими руками,
І діточок поцілує
Вольними устами !
І забудеться срамотня
Давняя година,
І оживе добра слава,
Слава України,
І світ ясний, невечірній
Новий засіяє . . .
Обніміться ж, брати мої,
Молю вас, благаю !

Мітр. прот. Губаржевський

НА ІСТОРИЧНИХ ШЛЯХАХ ЄДНОСТИ І НЕЗАЛЕЖНОСТИ

ДУХОВА єдність і незалежність — засада Української Православної Церкви. Це розуміли і розуміють кращі, далекозоріші провідні наші люди. Добре розуміють це і вороги, борючись проти нашої Церкви як носія ідеї духової єдности і незалежности українського народу.

Князь Ярослав Мудрий, як відомо, дбав про те, щоб Українська Православна Церква була Церквою національною і незалежною. Наслідком його заходів у цьому напрямку року 1051 у Києві був скликаний собор єпископів, на якому обрано на пост Митрополита Київського вперше не чужоземця, а українця Іларіона, визначного проповідника і письменника. З того часу Українська Православна Церква, що за св. князя Володимира стала Церквою цілого українського народу від Карпат по його східні межі, довший час користала з фактичної своєї незалежности і захищала її, відбиваючи напади її ворогів.

Відоме, напр., намагання князя Андрія Суздальського, з іронії долі названого москалями „Боголюбським“, позбавити Українську Православну Церкву її незалежного духовного керівництва перенесенням митрополії на північний схід, поза межі України.

Але наша Церква не допустила до втрати своєї незалежности, зберегла її на довгі віки. В незалежній Українській Державі наша Церква закріпила за собою місце національно-творчого духового чинника, і коли пізніше довелося стати їй до боротьби з силоміць насаджуваним поляками на Україні католицизмом, — вона гідно і хоробро прийняла цю боротьбу як боротьбу за українську духову незалежність і національну честь. І підступом, і жорстокими утисками намагалися поляки прищепити католицизм на всіх загарбаних ними українських землях, але натрапили на однодушний спротив українського народу. Вони обіцяли українській шляхті привілеї, якщо та зрадить свою віру, і загрожували різноманітними карами, якщо наша шляхта залишиться вірна православній Церкві. „Справді щирого поважання варті були ці шляхотні недобитки, — пише проф. М. Грушевський, — що, махнувши рукою на ласку королівську й усіх можних світу, боронили завзято своєї справи церковної, що в їх поняттях була національною справою, бо православна Церква вважалася підставою цілого національного життя — здавалося, що з упадком православної Церкви впаде до решти все національне життя“.

І дійсно, український народ плекав православні традиції, сповнені усіх прикмет української національно-політичної відмінности від польсько-католицького забарвлення. Ставши проти воюючого католицизму, міцно організованого, свідомого своєї розкладницької місії в Україні, Батьківщина наша, як відомо кожному, піднесла гасло захисту Віри Православної і Нації Української як одну, нерозривну в українській національній свідомості, ідею. Тому, що постава народу з приводу цього була дуже ясна і рішуча, довелося католикам і унію з Римом у Бересті оформляти потайки від народу, остерігаючись народнього гніву. І дійсно, почувши про таємний договір (унію з Римом), народ, духовенство і запорізьке військо виступили з енергійним протестом проти незгідного з волею народу унійного акту, тим більше, що польська влада і католицькі натхненники її широко розгорнули акцію переслідування не згідних з унією українських священиків і мирян. Переслідували надзвичайно гостро, не розбираючись у засобах. Тоді опір православного населення України, підтриманий військом запорізьким, перейшов у масовий і рішучий наступ, міцно і яскраво зафіксований в історії релігійно-національної боротьби українського народу.

Незалежність Української Православної Церкви була сіллю в оці не тільки полякам і їхнім прислужникам, а, як ми згадували вище, і москалям. Вже від часу підписання Переяславського договору почали вони робити нові спроби накласти свою тяжку руку на Українську Церкву.

Але Українська Православна Церква не визнавала над собою ані влади патріярха московського, ані влади московського царя, бо митрополит наш Сильвестер Косів відмовився підписати Переяславський договір, навіть, після того, як його підписав гетьман Богдан Хмельницький. Імена митрополитів Української Православної Церкви Йосифа Нелюбовича-Тукальського, Діонисія Балабана, архимандрита Значка-Яворського і багатьох, багатьох інших документально свідчать, як боролася наша Церква і проти польської, і проти московської церковно-політичної аґресії захищаючи свою єдність і незалежність.

Минали роки і століття. Українське церковне життя оформилося на якийсь час у великому — православному — і в малому — католицькому — секторах. Слабохребетні елементи того і другого секторів пішли під впливи чужородних церковних центрів, а саме, Петербургу і Риму, що тиснули на наше церковне життя. Але сильніші, витриваліші елементи залишилися вірні незалежності українського церковно-національного духа, безстрашно і послідовно виявляли цю вірність у своїх поступованнях. Ідея української церковної незалежности передавалася з покоління в покоління нашого народу і духовенства і не була поборена ворогами у найтяжчі для нашої Церкви часи. Тому зразу ж по падінні російського царату широкою хвилею розлилася по Україні акція за відродження української церковної самобутности, наслідком чого постала Українська Автокефальна Православна Церква.

* * *

За нами минуле, перед нами майбутнє, а на межі першого і другого грають короткі хвилі сучасности. Ці хвилі випліскують шумовиння проклять на адресу нашої Церкви з боку совєтського патріярхату.

Це не дивно. Було б дивно, щоб було інакше. Але ці хвилі випліскують і випади проти Української Православної Церкви з іншого боку, і це, власне, примушує нас прилюдно з'ясувати справу, а цього ми з власної ініціятиви ніяк не хотіли робити, щоб не завогнювати її. Навпаки, наша лінія була і є лінією добросусідських відносин з Церквою, в склад якої, як-не-як, входить 1/10 з усієї кількости українського національного загалу, — наша лінія була і є лінією поваги до віровизнання наших братів по духу і по крови, дітей нашої спільної Матері — України. Але у відповідь на нашу пошану до святині українців-католиків ми сподівалися і щодо себе того самого, а одержали протилежне. Хтось кинув запалений сірник незгоди під українську хату і верх хати горить. Треба зберегти стіни і фундамент, треба спасти ті коштовні скарби, які народ надбав протягом усього того часу, як збудував собі хату. І саме це примушує нас подати до загального відома таке:

1) Ми категорично відкидаємо твердження, що православна віра в Україні є „віра з Москви“. Навпаки, цілому світові відомо, що Москва взяла у свій час православну віру з Києва, а не навпаки. Ми ні в якому разі не визнаємо московського совєтського патріярха і не підпорядкуємось ніякому московському патріярхові, в той час в одному документі, скерованому проти нас, зроблене зауваження, що українські католицькі владики „готові б узнати московського патріярха під умовою, що він склонить голову перед Папою Римським“. А більше від цього „патріярха“ нічого не вимагається? А якщо він залишиться і далі діючим аґентом НКВД? А якщо він і далі сприятиме поневоленню українського народу? А якщо він і далі буде збирати по церквах пожертви на створення танкових дивізій, щоб тими танками душити наше визвольне військо, нашу УПА? І тоді визнають, аби лиш совєтсько-московський „патріярх“ схилив свою голову перед Папою римським? Ми глибоко певні, що якби і Папа римський такого „патріярха“ визнав, то його ніколи не визнають ані православні українці, ані українці-католики.

2) Ми категорично твердимо, що св. Володимир приніс в Україну не ту віру, яку тепер проповідує Рим, а ту віру, яку тепер визнає Констянтинопольський Патріярх, Українська Автокефальна Православна Церква і всі православні Церкви світу; бо:

а) У найголовнішому всецерковному сконденсованому викладі християнського віроісповідання, укладеному і затвердженому вселенськими соборами — в Символі

Віри, який прийняв святий Володимир, а з ним і цілий український народ, не було додатку „і Сина“, не було, отже, католицького „філіокве“, бо св. Володимир по-православному вірив, що Дух Святий не „від Отця і Сина“, а лише від Отця ісходить. А в католицькому Символі Віри є відома вставка „філіокве“, не визнана Вселенськими Соборами, тобто у католиків є твердження, що Дух Святий ісходить не тільки від Отця, а й від Сина. *Яку ж віру приніс в Україну св. Володимир?*

б) Та віра, яку приніс на Україну св. Володимир, не знала догмата про непорочне зачаття св. Анною Пресвятої Богородиці, бо цей догмат ввів один з римських пап, і то значно пізніше, і це твердження теж не було санкціоноване вселенським собором. Не визнаємо цього догмата і ми, оскільки він ні в чому не має потвердження. *Яку ж віру приніс на Україну св. Володимир?*

в) Тоді, коли Володимир, а за ним і український народ, приймали християнську віру, були, як свідчить літопис і німці-посли, що представляли римо-католицьке віровизнання, до яких св. Князь поставився неприхильно, а до послів від грецької православної Церкви, навпаки, поставився дуже прихильно. Відомо було Володимирові, що Церква грецька, православна, має вже розходження з Римом з огляду на догматичні збочення останнього, і що ці збочення йдуть в парі з ненормальними і неоправданими претенсіями Риму на всесвітню владу не тільки в Церкві, а й над володарями держав. І справді, це був час, коли суперечки між Східньою (Грецькою) і Західньою (Римською) Церквами досягли найбільшої гостроти,— і як можна говорити про єдність у той час Східньої і Західньої Церков, коли ще за сто років до хрещення киян царгородський патріярх Фотій і римський папа Миколай І предали один одного анатемі Царгородська Православна Церква гостро докоряла Римові за те, що останній самовільно і незаконно змінив Символ Віри у 8-мому члені додатком „і Сина“, за те, що заборонено шлюб духовенству, позбавлено мирян причастя св. Крови, що Службу Божу правлять на опрісниках і т.д. І тому немає, та й не може бути ніяких ознак підпорядкування нашої Церкви від часів Володимира папі римському як своєму церковному зверхникові, навпаки, вибір поміж Римом і Візантією на користь останньої був зроблений Великим Князем цілком свідомо і без вагань.

Один з високих церковних достойників до цього додає, що: не тільки гострі догматичні і обрядові відміни, ще більше, мабуть, саме життя, самі природні властивості українців відхиляли їх від католицизму і нахиляли до грецької православної Церкви ще задовго до св. Володимира. . . . Ще св. Княгиня Ольга, ця „наймудріша від людей“, як її вважали сучасники, коли замислила прийняти Христову віру, теж хрестилася у віру грецьку і сама подорожувала для цього до Царгороду. Княгина Ольга була незадоволена прийняттям у Царгороді і, повернувшись із нього, послала послів до німецького короля Оттона. Оттон був захоплений надією навернення слов'ян на римо-католицьку віру і, скориставшись зверненням Ольги, післав з її послами до Києва римо-католицького єпископа з місіонерською метою, але він ані в Києві, ані в народі, ані у самої Ольги ніякої симпатії до себе не знайшов і ні з чим повернувся назад.

Отже, св. Володимир мав певну підставу, коли до нього прибули посланці від римського папи і нахиляли до своєї віри, відповісти їм: „Батьки наші не прийняли віри від папи“. Ця відповідь стала типовою і для всіх князів Київських, і Волинських, і Галицьких, коли папи намовляли їх через своїх представників на римське католицтво: „Батьки наші не прийняли віри від папи“. За цих батьків згадані князі першзавсе вважали напевне св. Володимира. Ця відповідь є найпевніше свідоцтво й того, що ніколи ні до св. Володимира, ні після нього римо-католицька віра не була і не стала вірою наших батьків. Батьки наші прийняли віру від греків, хрестилися в єдину, святу, соборну і апостольську Церкву, а не приймали віри від папи, не хрестилися в римо-католицьку віру.

І це тим більше цікаво, бо папи ні перед чим не зупинялися, щоб прилучити до себе українців-русинів. Папи вважали їх за двері, що через них і ввесь Схід до себе навернуть. „Ой, мої русини! Через вас

я надіюсь повернути до себе Схід!“ — вигукнув папа Климент 8-ий, що, нарешті, хоч під маркою унії, підбив під себе українців 1595–96 рр., висловивши, напевно, думку всіх пап. Ще до св. Володимира папи мали в складі свого єпископату „єпископа руського“, яким був спочатку єпископ Любушський, а потім єпископ Опатівський в Польщі, але вони ні разу не показувалися в Україні.

Папи сильно домагалися від королів польських і угорських, щоб ті, навіть, збройною силою навернули український народ, принаймні з Західної України, на католицтво. Папи разом з оголошенням хрестового походу на татар, оголошували хрестовий похід на цих „схизматиків“, але все це жодного впливу на українців не мало. Татарська небезпека примусила князя Данила шукати допомоги від папи, який вимагав за це „навернення“ українців, підлеглих князеві, але це була не церковна, а суто-політична справа, та й до того з зазіхань папи нічого не вийшло: народ наш свідомо і непохитно завжди тримався віри батьків своїх і на всі заходи папи римського відповідав одно: „Батьки наші не прийняли віри від папи“.

„Отже, бачимо, яке неправдиве твердження, ніби св. Володимир охрестив український народ у римо-католицькій вірі. Та віра, в якій охрестив св. Володимир українців, не тільки не була римо-католицькою, а, як ми бачимо, енергійно і вперто відбивала від себе всі підступи і навалу римського католицтва, поки, нарешті, після шестивікової боротьби примусом польських королів і зміною віри єпископів в рр. 1595–96. не примушена була, хоч у формі половинчастої унії, попасти під зверхність римського папи і мусіла стати вірою батьків для тих українців, що мучились у польській неволі. Але римська унія це вже була віра не тих давніх батьків наших, що радо йшли хреститися на Дніпро за св. Володимира і що з приводу їх хрещення земля і небо веселилися, а була вірою тих недавніх батьків своїх, що їх приневолили і примусом і підступом зрадити віру батьків своїх і піти до унії з Римом, — і з приводу цього ніхто не веселився, крім римського папи“.

Так говорить про унію один з наших великих церковних достойників, що увінчав своє чисте і прекрасне життя мученицьким вінцем страдальця і борця за єдність і незалежність Української Автокефальної Православної Церкви. Його словами ми і кінчаємо відповідь на твердження про те, що ніби св. Володимир приніс в Україну ту віру, яку тепер визнає Рим.

* * *

Ми йдемо своєю старою, але не старіючою, дорогою. Спираючись на досвід минулого, ми в сучасності боремось за збереження чистоти душі нашого народу, за майбутнє цілого людства, що так тяжко потерпіло внаслідок свого релігійно-морального падіння, боремось за врятування людства, що розгублено сидить сьогодні на згарищах своїх осель, на руїнах своїх культурних здобутків, на руїнах своєї душі. Але правда не вмерла під цими руїнами, — вона живе і з непоборною силою виявляє себе не по боці безбожників, а по стороні Господа Бога, що скрізь є і все наповняє.

Витвережуючись від сп'яніння отрутою релігійної байдужости, здоровіша частина людства, на чолі з світлішими умами його, бачить єдиний порятунок у Христі, у введенні в практику життя Його святої науки, у торжестві Божої правди в людській душі. Люди у військових одностроях і люди в цивільному одязі, що стоять у проводі найпередовіших держав світу, проголошують, що „лад та спокій може бути встановлений лише на умовах християнської моралі“. Так говорять ті, що творчою душею дивляться в майбутнє. А ті, що перед лицем смерти дивляться в руїни минулого, причиною яких вони самі стали, кажуть: „Ми переслідували і гнали геть Бога, і Бог відступився від нас“ (з заяви підсудного на Нюренберзькому процесі).

Однією з найбільших жертв кривавої гризні між світовими тоталістами стала наша Батьківщина — Україна, став наш український народ. Найбільше лиха зазнав український народ від насильства чужих народів, від накидання проти його волі тюремної „опіки“ сусідів. Протягом всієї своєї історії бореться він проти ярма залежности, яке одягають йому на шию. А передумовою його незалежности є і повинна бути незалежність єдиного укра-

їнського духа, що виріс, з'єднався в одно ціле, осяг вершин своєї свободи і могутности в промінні Сонця Правди Ісуса Христа. А Христос не сам — Він Голова Церкви, торжествуючої на небі і воюючої за Христову правду на землі. Він — Цар, але Царство Його не від світу цього, воно не в Римі і не в Єрусалимі, а насамперед в душі людській, в дусі і істині, як сказав самарянці Христос. В цьому є звершений закон найвищої людської свободи духа, що є законом свободи у Христі.

Сповненням цього закону має бути і незалежність українського народу, а душею цієї незалежности — Українська Церква, яка стоїть на сторожі осягнення, насамперед, внутрішньої єдности, а не внутрішнього розламу.

ЦЕРКОВНЕ ЖИТТЯ

СВЯТІЙШИЙ ПАРТІЯХ АТЕНАҐОРАС У ПАРИЖІ

„Українські Вісті“, число 12

24 СІЧНЯ ц.р., в понеділок, по дорозі з Нью Йорку до Царгороду, літаком президента Трумена до Парижу завітав Свят. Патріярх Атенаґорас, якого на літовищі „Орле“ зустріли митрополит Фіятирський Германос з Лондону й митрополит-Екзарх Володимир з Парижу. Українська Парафія в Парижі завчасу довідалась про це й подбала, щоб прийняти участь у привітанні Свят. Патріярха й одержанні авдієнції для делегації.

У вівторок, 25.1 рано, делегація в складі настоятеля парафії УАПЦеркви в Парижі, мітроф. прот. Волод. Вишневського, Голови Укр. Комітету інж. С. Созонтова й проф. д-ра Павла Шумовського прибула до грецької посольської церкви 7-рю Ж. Бізет, де зібрались делегації й вірні від православних інших національностей: греки, росіяни, українці.

Рівно о годині 11-й до церкви прибув Свят. Атенаґорас і став на катедрі. По відправленні молебна 3-ма грецькими священиками при чудовому співі грецького хору та проголошенні многоліття, вітали Свят. Атенаґораса митрополит Германос і грецький священик. Патріярх виголосив довшу промову.

Після того почали підходити до Його Святости присутні єпископи й духівництво та вірні під благословення.

Присутнє в церкві духівництво, в тому числі й прот. Вол. Вишневський, стояло на почесному місці на амвоні праворуч, а представники дипломатичного корпусу — зліва.

Кожний, хто підходив, називав свою національність. Мітроф. прот. В. Вишневський представився по-англійськи, як настоятель православної парафії УАПЦеркви, і одержав тепле патріярше благословення.

З допомогою секретаря грецького посольства укр. православна делегація довідалась, що їй визначено авдієнцію на год. 15.30 того ж дня. На визначену годину делегація була вже в готелі „Жоржу“ і в супроводі секретаря грецького посольства увійшла до апартаментів Патріярха, який зустрів її привітливо, з ясним усміхом на величньому обличчі, подібному до Мойсеєвого, й запитав: „Како з Вами говорить, по-сербськи чи по-українськи?“, чим делегати були мило здивовані.

Побожно взяли патріярше благословення, п. інж. Созонтів по французьки привітав Вселенського Патріярха Атенаґораса від усіх українців та підніс у подарунок чудової роботи наших скитальників у Німеччині альбом із світлинами з життя парафії УАПЦеркви в Парижі і 2 числа „Громади“ з світлинами Собору Єпископів УАПЦеркви й архиєп. Мстислава. Свят. Атенаґорас із щирим задоволенням приймає подарунки й розглядає їх та пізнає на світлинах бл. митрополита Діонисія, високопр. митропол. Полікарпа й архиєп. Мстислава, вимовляючи їх імена по-грецьки. На привітання інж. С. Созонтова Патріярх відповів по-французьки.

Мітроф. прот. В. Вишневський і проф. Павло Шумський передають по-англійськи привітання Свят. Патріярхові від ви-

сокопр. митрополита Полікарпа, голови св. Собору Єпископів, від Собору Єпископів, духівництва й вірних УАПЦеркви, в Україні й на чужині сущих, просять благословення для всіх і запевняють Його Святість, що разом з благодатною ієрархією були, є й будуть вірні догмам і канонам св. Православної Церкви.

Почалась тепла розмова про укр. православну церкву й про життя на чужині. Під час авдієнції делегати відчували, як тепла батьківська любов спливала на них. Беруть прощальне благословення після півгодинної авдієнції і з милим хвилюванням і піднесенням виходять з апартаментів з радістю, що перший раз після 1686 р. Українська Православна Церква з'явилась перед очима Пресвятителя Православної Вселенської Церкви й засвідчила, що вона є й хоче жити вільним життям.

Характеристично, що Свят. Патріярха не вітали від зарубіжної рос. православної Церкви й московської.

26.1 Свят. Патріярх рано відлетів з того ж летовища до Царгороду.

Православний.

УКРАЇНСЬКИЙ ПРАВОСЛАВНИЙ ПРЕДСТАВНИК — ЄДИНИМ ВІД ЦІЛОГО СЛОВ'ЯНСЬКОГО СВІТУ НА ІНТРОНІЗАЦІЇ НОВОГО ВСЕЛЕНСЬКОГО ПАТРІЯРХА ЙОГО СВЯТІШЕСТВА АТЕНАҐОРАСА 1-го в м. ЦАРГОРОДІ

26-ГО СІЧНЯ 1949 р. з Америки до м. Царгороду на персональному літакові президента Трюмена в 2 годині пополудні прибув на аеропорт Єшількею (б. Сан-Стефано) Його Святішество Атенаґорас І.

Для зустрічі Його з'їхался туди тисячі люду. Серед прибулих для зустрічі нового Вселенського Патріярха був і представник Української Автокефальної Православної Церкви на Бл. Сході — п. сотник Микола Забелло, голова У.Г. в Туреччині.

Після привітань представниками влади та делегацією Митрополитів Царгороду Його Святішество, поклонами вітаючи зібраних, від'їхав до резиденції Вселенського Патріярха в Фанару, та там, після поклону святиням старого Патріяршого Собору часів блискучої Візантії, пройшов у свої апартаменти, з яких Він, згідно традиції, не виходив до церемонії інтронізації, яка мала відбутися на другий день.

З офіційними візитами до Його Святішества прибули представники вищої влади та дехто з вищих представників Греції та грецької колонії. За ними прибули представники дипломатичного корпусу.

Радянські представники, а також і болгарські, югославські, румунські й інші, що є підлеглими Союзу Рад, не лише не прибули до Його Святішества Атенаґораса І-го, але й не повернули карток з запрошенням від Патріярхії . . . Лише один пан генеральний консул червоної Польщі більш, ніж не в коректній формі відповів, що він на церемонії не думає бути . . . Тепер декілька слів про Нового Вселенського Патріярха.

Народився Він 25-го березня 1886-го року в Цараплані (Янині). Закінчив свої духовні студії в вищій школі грецької теології на острові Хейбелі-ада (б. Халкі) — на одному з т.зв. Принцевих островів біля Царгороду та був іменований архидияконом Митрополита в м. Монастирі (Пелагонія). В 1919 році Він був переведений на функції архидиякона в Атени (столицю Греції) та одночасно був приділений до Св. Синоду Греції. Далі Він бере участь у багатьох з'їздах Православної Церкви, перебуває на Св. Афоні, де багато працює й пише для Православної Церкви. В 1922 році Й. С. Атенаґорас І-ий іменується Вищою Церковною Владою Митрополитом Корфу (Керкірас), а в 1939-у році — Митрополитом Північної й Південної Америки. Тепер звідтам прибув до Царгороду та відбув церемонію подяки перед Св. Синодом в Фанарі.

Завдяки своєму характерові та рідкій вдачі адміністратора, будучий Вселенський Патріярх знайшов велику популярність не лише там — на місцях, де Він перебував: в Греції, Царгороді та в Америці, але й в цілому Православному Світі.

Він керував справами Митрополита Ню-Йорку 18 років, так би мовити до кінця, цебто до 1-го листопаду 1949 р., коли був вибраний на трон Вселенського Патріярха.

Його Святішество знає грецьку, турецьку, англійську, французьку та слов'янські мови. Він є великим приятелем турків. Згадують, що турецькі студенти, а також і всі урядові турецькі місії в Америці, завжди знаходили в Його резиденції не лише велику гостинність, але й потрібну підтримку перед американською владою. Кажуть, що Він зробив більше для Туреччини й скорше, ніж дипломатія. Зараз в широких грецьких колах кажуть, що обрання Митрополита Ню-Йорку на трон Вселенського Патріярха буде мати колосальне значіння не лише в питаннях релігійного характеру.

27-го січня до Патріярхії в Фанарі (на Золотому Розі) перед 11-ою годиною ранку почали з'їжджатися з усіх околиць старого Царгороду (автами, пароплавами, каюками, а дехто й пішки) тисячі не лише православних.

До середини двору Патріярхії та й до Собору впускали лише по запрошеннях. Від Української Автокефальної православної Церкви був запрошений представник її на Бл. Сході — п. сотник Микола Забелло. Коли він, прибувши разом з декількома групами чужинців, подав свою картку, то розпорядчики голосно сповістили у французькій мові: „Представник Української Церкви“, та почали передавати це повідомлення один другому до самого Собору. А при вході в церкву українського представника провадив на призначене йому місце один з протодияконів Вселенського Патріярха. Наш представник, проходячи через коритар з духовенства на своє місце, бачив декілька своїх знайомих серед Митрополитів, священиків та урядовців Патріярхії, з якими привітався здоровлячи їх з прибуттям нового Вселенського Патріярха. Місце для представника УАПЦеркви було в двох кроках від трону Вселенського Патріярха.

Весь час прибували представники дипломатичного корпусу, представники усіх християнських Церков у Царгороді та видні чинники. Кинулося в очі мальовниче вбрання вищих представників Католицької Церкви. Представники преси та радіо — кінової продукції прибули з фото-апаратми. Військові аташе були в парадних одягах при орденах. Словом, в Соборі Вселенського Патріярха зібралося все вельможне панство сивого Царгороду.

Різко кидалася в очі відсутність дипломатичних, духовних та інших представників держав з православним населенням: СССР, Болгарії, Югославії, Румунії, а також інших сателітів совітських.

Один з розпорядчиків при церемонії інтронізації нового Патріярха, священик-академік, проходячи біля п. сотника Миколи Забелло сказав йому: — „Дорогий Миколо Миколаєвичу, й не знаєте, що ви тут є зараз єдиним представником від цілого слов'янського світу.

— „На жаль . . .“ — відповів наш представник.

Серед присутніх поблизу українського представника було чути в розмовах велике здивування греків цією совітською нетактовністю . . . та зрозуміння справжнього „лиця“ червоних . . .

В 11-ій годині дзвони Патріяршого Собору почали дзвонити . . . Духовенство з вівтаря рушило довгою процесією до апартаментів Й. С. Атенаґораса І-го супроводити Його до церкви. Незабаром процесія почала входити до церкви та наприкінці її йшов у звичайному чорному вбранні Й. С. Атенаґорас І, відповідаючи на поклони зібраних. Зайшли всі у вівтар. Почалася відповідна Служба Божа. Чудесно співав Патріярший хор. А ось виходить в патріяршому одязі через райські двері і Його Святішество новий Вселенський Патріярх та благословляє вірних . . . Сильне, незабутнє враження . . . По скінченні Служби Божої нового Вселенського Патріярха ведуть до Його трону в соборі. Входячи на трон, Патріярх цілує на ньому старий образ Божої Матері й повертається до народу. Вмент освітлюють Його прожектори, тріщать фото й кіно-апарати. Хор співає. Новий Патріярх благословляє всіх присутніх. Старший по хіротонії з Митрополитів згори балкону, з якого завше читається у греків Євангелія, вичитує біля години про нового Патріярха. Й. С. Атенаґорас слухає, а потім і відповідає своїм голосним словом з висоти свого трону. Він дякує промовцеві та Св. Синодові. Багато говорить про Америку, про її увагу до Нього,

про свої бажання реконструювати Церкву патріяршу. Й. С. Атенаґорас І далі говорив за вищих представників Туреччини, яких він знав раніш та й в Америці теж на чолі з п. генералом Саліхом Омуртаком, з яким там був у самих найкращих відносинах. Торкнувшися світової ситуації, закликав підсилити релігійні позиції в політичному, економічному та й соціяльному розумінні, закликав підсилити релігійні позиції, які лише зможуть впливати на рятування від світової кризи. Звертаючись до всіх представників християнських Церков та до музулман Й. С. Атенаґорас І закликав їх усіх співрацювати проти світової небезпеки. Й. С. Атенаґорас І підкреслював з ентузіязмом діло Великого Ататюрка та його найближчих, які оновили Туреччину.

На закінчення клір проголосив: „Аксіос . . .“, підхоплене тисячами присутніх.

Далі Й. С. Атенаґораса І-го вітала на троні делегація православного світу з Америки, що супроводила Його до Царгороду. За нею йшов фліґель-адютант президента Трюмана, полк. Шарль О-Мара та старшини літака Трюмена, що привезли нового Патріярха. Й. С. Атенаґорас І обійняв полковника та, представляючи його присутнім, пояснив хто то є і просив переказати його подяку за все любому президентові Трюменові. Старшина по англійські дякував за все.

Слідом за американськими старшинами піднявся до трону Патріярха представник УАПЦеркви пан сотник Микола Забелло, який голосно промовив у французькій мові слідуючі слова: „Ваше Святішество ! Українська Автокефальна Православна Церква найкращими побажаннями вітає Вас в цей великий для Вас та для всього Православного Світу день — з прибуттям до Констянтинополю, по-українськи Царгороду, для інтронізації, просить Ваше Святішество в своїх молитвах не забувати за Многострадальний Український Нарід, що знаходиться під окупацією *чужинців* та на еміграції“. Після цього п. сотник М. Забелло передав Й. С. Атенаґорасу І-му листа від Високопреосвященнішого Владики Митрополита Полікарпа, очолюючого УАПЦеркву, та підійшов під благословення.

Його Святішество Патріярх Атенаґорас І обняв нашого представника, поцілував його та тричі по-болгарськи голосно сказав: „Много благодарен, много благодарен, много благодарен“. (Цебто — „Дуже вдячний“).

Виходячи з Собору Патріярхії, представник УАПЦеркви був фотографований кінорепортерами.

Прощаючись на Патрярішім дворі зі знайомими Митрополитами, священиками Патріярхії, сотник Забелло чув від декого з них здивовані запити, чому нікого не було на інтронизації з Церков афонських подвір. А що міг відповісти він на це?!

Від учасника урочистости.

Г. К.

СПРОСТОВАННЯ

З уваги на неточність, що мала місце у „Українському Віснику“ число І, січень 1949 року, вважаємо потрібним довести до загального відома, що УАПЦ у Великій Брітанії є в юрисдикції Його Високопреосвященства Високопреосвященнішого Владики Митрополита Полікарпа.

о. І. Губаржевський,
Мітр. Прот., Голова Ген. Церк. Управл.
УАПЦ на Велику Брітанію.

Організація православного студенства

Як відомо, на терені Великобрітанії постала українська організація католицького студентства під назвою „Обнова“. Відновлення „Обнови“ на еміґрації при невеликій кількості українських студентів у Великій Брітанії підкреслює необхідність створити організацію православного студентства, тим більше, що є дані допомогти дечим православному студентству в справі продовження освіти.

Українська Православна Церква підтримує ініціятиву православних студентів щодо створення української православної студентської організації *„Єдність“* і просить читачів „Братського Листка“ стежити за повідомленням про час і місце організаційних зборів українських православних студентів.

Православні студенти і студентки, подавайте свої прізвища, імена, факультет і скільки курсів закінчили до канцелярії Ген. Церк. Управління УАПЦ на Велику Брітанію.

Разом з цим просимо окремо подати відомості про себе всіх православних українців і українок, які мають закінчену середню освіту і хотіли б продовжувати вчитися.

Ті, які хочуть закінчити середню освіту, мають також подати нам дані про себе відомості.

Ісі повинні подати свої точні адреси англійською мовою.

ХУДОЖНІЙ ВІДДІЛ

С. Підгайний

„ХРИСТОСИКИ“

С. Підгайний пережив те, про що розповідає в своєму творі „Недострілянї“. „Недострілянї“, це ті, що сиділи і сидять в застінках НКВД, ті, які залишилися гинути по совєтських тюрмах і засланнях у великому концентраційному таборі, огороженому від цілого світу залізною заслоною, який зветься СССР. Серед них сотні тисяч, якщо не мільйони мучеників за визволення від совєтського ярма їхніх народів і країн, серед них сила-силенна мучеників за волю України, за Святу Православну Віру. Історія потрохи виявлятиме імена тих, які з радістю прийняли мученицький вінець во ім'я Христа, які перетерпіли муки, не легші, ніж мученики-християни часів Діоклетіяна і Нерона. Вони є могутніми свідками перед Богом і перед людьми, що християнський дух палає в Православній Церкві повним огнем і, спалюючи в свідомості і почутті вірних нашої Святої Церкви найменший страх перед смертю їхнього тіла, одночасно спалює і наклепи розкольників і взагалі тих іновірців, які відважуються заперечувати діяння Духа Святого в Православній Церкві.

Безбожні вороги-большевики презирливо називали наших сучасних мучеників „христосиками“ але нехристи скапітулювали перед „христосиками“, перед силою їхнього духа, хоч нехристи і були озброєні всіма засобами нелюдського терору, а „христосики“ були беззбройною загнаною жертвою в руках озвірілого НКВД.

Книжку С. Підгайного „Нідострілянї“ треба прочитати всім, а особливо тим, які, не маючи найменшого поняття про ті муки, яких зазнав наш народ під Совєтами, осмілюються зневажати цих людей.

В уривку, який подаємо, епізод з життя „заключонних“ — жертв совєтського терору на Соловках. — Редакція.

(Уривок з твору „Недострілянї“)

ВЖЕ почало сутеніти, коли я, йдучи від лазарету, раптом почув в напрямку північної брами якийсь гамір, лемент та, врешті, гістеричні вигуки: „Дияволи! Антихристи! Христопродавці!“

Я зупинився. Став під стіною, закриваючи обличчя від хуґи, що била мені прямо в лице. Коло брами велика юрба, — може їх там яка сотня була, — більше жінки у білих хустках і мужчини.

Навколо них сторожа зі зброєю напоготові, може, з двадцять яких, що намагаються то одного, то другого поставити на ноги. Ті вперто не встають, лягають, сторожа лається, кидає, ті знову підіймаються і продовжують стояти на колінах.

І раптом чую громоподібний голос соборного баса, що аж стінами кремлівськими двигає:

— „Да разточаться вразі Його,
Да біжать од лиця Його
Ненавидящії Його“.

— . . . в Бога, в Христа, гробокопателя, дошку, вєру . . . і аж на сьомому поверсі кінчивши, командир ВОХР'у, захлинаючись звірячим голосом:

— Поднять ету банду!

А „банда“:

„Христу Твоєму поклоняємось, Владико,
І святеє Воскресіння Твоє славимо!“

І душі в тій божественній пісні стільки і лунає вона так звучно, серед цього снігу і хуґи, що зачерствілі серця стражників не витримують, а в'язні, що обліпили все попід стінами, тихо схлипують.

— Що це значить? Хто вони, ті люди? Чого вони хочуть? — питаю першого, хто ближчий.

— Не знаєш, новенький, це, брат, „христосики“ — великі герої, брате!

Христосики співали, снігова хуґа била їм просто в лице, а вони прославляли Христа, вони, розіп'яті, прославляли вже Розп'ятого.

І раптом — Finita la comedia — і над юрбою христосиків піднеслась статна, зраджуюча переворідність благородної кости, постать коменданта Кремля — Трубецкого, останнього нащадка боярсько-дворянської родини, колись непреложного каменя династії Романових і найбільших ревнителів московського православія.

Цей останній з могікан — красивий і статний, вже прийняв нового московського і соловецького бога і без жалю розстрілює інаковіруючих, як це робили і його предки.

— Finita la comedia — кидає вдруге Трубецкой, і цю фразу зрозуміли всі, бо була вона найулюбленішою в устах Трубецкого і означала — негайно і якими завгодно способами виконати наказ.

І враз з'явилася щонайменше сотня „чебурдейців“ і почали в'язати і кидати до саней непокірних „христосиків“. Вони не опиралися, тільки хрестилися і визивали

їх дияволами і антихристами. За півгодини всі „христосики“ були на санях, і повезли їх з Кремля на „Малі Зайчики“ — невеличкий острів з одним бараком і капличкою в центрі.

Хто ж такі ті „христосики“? Звідки вони і чого хочуть? . . .

. . . Початок ця група фанатиків-християн бере з одного жіночого монастиря, з якого група черниць, фанатична і нездоланна, не побажала на вимогу большевиків розійтися, куди хто хоче, одружитися і стати цивільними людьми. Ця група категорично зреклася покинути монастир і була, за допомогою війська, вивезена на північ до тодішнього Усєвлагу. Суть їхньої концепції полягала в тому, що вони відкидали в засаді збройну боротьбу з ворогом, відкидали і його (ворога — Ред.) абсолютно і тотально.

Большевицька, совєтська влада — влада антихриста, ті, що її репрезентують — антихристи і дияволи, ті, що виконують накази — жалюгідні грішники, нечисті, яким уготовані великі муки на тім світі.

Земне життя — ніщо, тільки тлінь, міраж — справжнє життя на тому, посмертному світі.

Життя ще має значення, коли на землі, чи в країні Христові закони і уклад громадський. Коли ж цілий уклад і закони в країні антихристиянські — жити і співпрацювати з такою владою — смертельний, непрощенний гріх. Виконувати хоч би найменші накази влади — значить, поповнювати тяжкий непростимий гріх.

І ні один „христосик“ ні одного наказу не виконає. Як тільки, хоч би в найменшій справі, той, що приєднався до групи „христосиків“, виконає найдрібніший наказ влади — з того самого моменту він перестає бути „христосиком“. Жадний з них не виконав першого наказу ГПУ — не відповів на питання: „Як ім'я, прізвище, де, коли народився,“ тощо.

І ніхто, ані в'язні, ані ГПУ не знало їх імен і прізвищ, бо з конспіративних мотивів вони між собою не зовуть себе по імені, а називають сестра чи брат.

Лишався останній засіб для влади — розстріл. Але коли та сама влада побачила, з якою радістю й задоволенням ці непокірні стають під кулеметні цівки, славлячи Христа — сама влада, уникаючи створення культу героїв-переможців-„христосиків“, мусіла замислитися.

Бо з ходом історичних подій, започаткований черницями лиш одного Лебяжого монастиря на Північному Кавказі, рух під страшними ударами колективізаційних заходів не тільки не зник, а, навпаки, набрав поширення. Категорія так званих „христосиків“ не зникала в концтаборах, а збільшувалася як за рахунок тих, що вже перебували на каторзі, так і особливо тих, що ще так недавно реготали над тою фанатичною, без жадних перспектив на перемогу, групою. Це був рух, і є ще він сьогодні по тих несходимих болотах і нетрях, був рух одчайдушного спротиву, це був рух, що міг виникнути в найдикішій ситуації, і тому він і набрав такої ж тотально-негуючої концепції.

„Христосики“ не несли ніякої програми майбутнього — вони тільки рішуче і безоглядно заперечували те, що було.

Жінки і мужчини „христосики“ іменували себе сестрами і братами, і життя їх відповідало тим назвиськам. Там, де жили „христосики“, було завсіди чисто прибрано, накурено ладаном, чи чимсь, що його заступало, всі сестри на головах мали чисті, білі завсіди, як сніг, хустки, а одяг їх, хоч був благенький, але завжди чистий і вилатаний.

Вони ходили поміж в'язнями і питали, що кому зробити. Може, полатати, попрати чи пошити, чи підлогу помити, чи взагалі будьяку прислугу зробити. І в'язні давали їм, як хтось не вмів, чи не міг щось зробити, а вони все добросовісно і акуратно робили, ніколи не вимагаючи заплати. Коли їм щось давали за ту роботу — дякували, коли не давали нічого, на їх обличчях ніхто і ніколи не помітив відруху незадоволення. В ближчі стосунки і розмови з в'язнями не входили, більше мовчали, дискусій і запитань уникали.

Були чистосердні, і хоч були між ними і молоді і гарні жінки, — не було випадку, щоб хтось наважився з в'язнів, навіть, з найбільших рецидивістів — бандитів і відщибайголов, якусь з „христосиць“ образити — чи словом чи поглядом. Ні, вони для всіх залишилися неприступними, занадто високими, занадто чистими, і та їх чистота і те, що вони мали силу з пос-

міхом на устах стати під цівку скоростріла — оте саме приголомшувало розперезаних і розбещених і викликало безмірну повагу до героїнь у тих, що серця спопелили свої в боротьбі і неволі.

І я домагаюся про тих людей знати яко-мога більше і дізнаюся про страшні жертви, що ці непокірні склали на вівтар їхньої ідеї заперечення сьогочасної дійсноти. Я тільки не годен описати, розповісти про той жах, який ці люди зі сміхом на устах і з християнським супокоєм пройшли на своєму шляху.

А хто ж той, отой, що там під північною брамою потрясав кремлівськими стінами ієромонаха Трифона? Хто він, що всі його слову підкоряються?

Це був уславлений Филимон Подоляка, що, ступивши на твердь соловецьку, приєднався до групи „христосиків“ і від початку став їх незаперечним авторитетом. І хоч ім'я й прізвище і місце походження його не були новиною, хоч до „христосиків“ Филимон приєднався пізніше, його аскетичний, подвижницький і прямолінійний чин імпонував „христосикам“, та й Филимон сам щиросердно сприйняв погляди „христосиків“.

Филимон — здоровий, ведмедеподібний, з величезною сивуватою бородою, з широченними грудьми, геть зарослими чорною шорстиною, з дебелими плечима, низькуватим лобом, дебелим з горбом носом і майже сивою, довгою аж по плечі гривою на голові. Те, що було на голові у Филимона, тяжко назвати зачіскою чи волоссям, — то була грива, дебела і колюча, хоч і завсіди чиста, але грива, бо від часу, як Филимон зрікся одурілого з його точки погляду світу, на голові його ніколи не бачили шапки чи будьякого вбрання. Филимон завсіди і скрізь, в спеку і сніг, в хугу і зливу, в тріскучий мороз і по невилазному багні, завсіди ходив з непокритою головою і босий.

Филимон, як зрікся світу, не визнавав ані чобота, ані постола, ані якого іншого взуття для власних ніг.

Розповідають, що був він заможним господарем, мав велику родину, а коли року 1921-го від цілої родини залишились тільки невістки і дочки, а сини і зяті наложили головами, чи безвість ділися, він взяв костур у руки, на воротях скинув з ніг чоботи і шапку, і, якстій, пішов у світ.

Филимон покинув дружину і родину і пішов, ніким не помічений.

Розшуки по цілому СССР не дали жадних наслідків, і родина Филимонова ретельно правила по ньому панахиди, ревно його оплакувала.

Що робив Филимон, де був, як він жив, ніхто про його минуле не знав, а сам він про себе нічого ніколи не розповідав. На Соловках Филимона знали лиш від дня арешту в січні 1926 року.

Тільки знали на Соловках одне, що Филимон від деякого часу прославився на Житомирщині, як святий подвижник, що зціляє людей, не йде до хворих, тільки молиться, і від найстрашніших хвороб, де вже лікарі ради не можуть дати, — люди одужують . . .

. . . . Филимон дістав десять років Соловецьких островів і від 1927 року перебував на Соловках.

Прибувши на острів, він все лишався одиноким полум'яним прихильником Христової віри і великої ненависти до сучасного. А зустрівшись з „христосиками“, знайшов своє середовище. Проте, глибокий маґнетичний вплив на людей, громовий голос і слова-камінь зробили його на острові дуже небезпечною постаттю.

І тільки те, що він ніколи нікого не кликав до саботажу, втечі чи повстання, не давало приводу зліквідувати його. Проте, майже всі ці роки Филимон провів по казематах, не було жодного з соловецьких, яких би він не знав.

Бували потрясаючі картини. Ось Филимона веде сторожа з каземату під Білим Домом у Кремль до іншого каземату. Чутка, що ведуть Филимона, блискавкою облітає Кремль, і тільки переступив Филимон поріг Північної брами, як звідусіль виростала велетенська кремлівська юрба і, впавши на коліна, гістерично ревла: „Филимоне, рятуй нас !“

Тоді вперше на Соловках стріляли по юрбі з кулеметів.

Після того довгі роки провів Филимон в казематах, і хоч траплялось, що виводили Филимона, — навчені з гіркого досвіду в'язні не бігли назустріч йому, тільки, озираючись, ставали в затишних місцях і дивилися, як він, могутній дуб, поволі йшов, оточений сторожею . . .

ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ЖИТТЯ

Затверджую. Митрополит ПОЛІКАРП.

СТАТУТ

Братства Святого Архистратига Михаїла Української Автокефальної Православної Церкви у В. Брітанії

(*закінчення — початок див. „Братський Листок“ за лютий* 1949)

Управа Братства

25. Управа Братства складається з Голови, його Заступника, Секретаря, Скарбника та інших Членів Управи в кількості, визначеній Загальними Зборами.

26. Увесь склад Управи Братства обирається на Загальних Зборах Братства відкритим голосуванням відносною більшістю голосів.

27. Голова Управи Братства затверджується Правлячим Єпископом.

28. Управа Братства, як виконавчий орган його, додержується в своїй діяльності усіх вимог статуту та ухвал Загальних Зборів Братства, керує всім життям та діяльністю Братства в період часу між Загальними Зборами, репрезентує Братство назовні, кредитується в банках тощо.

29. Ухвали Управи Братства приймаються звичайною більшістю голосів при відкритому голосуванні. Вирішення окремих питань закритим голосуванням може бути запроваджене за згодою двох третин членів Управи.

30. Усі члени Управи користуються правом рішаючого голосу. Голос Голови Управи має перевагу лише при рівномірному розподілі голосів „за“ і „проти“.

31. Про свою діяльність Управа Братства звітується перед Загальними Зборами Братства і надсилає звіт своєї діяльности Єпархіяльному Єпископу щороку.

32. Управа Братства скликає чергові і надзвичайні Загальні Збори Братства, визначаючи час їх скликання.

Контрольна комісія

33. Контрольну Комісію в складі трьох членів і двох заступників обирають Загальні Збори тим самим порядком, що й Управу Братства. Контрольна Комісія обирає зі свого складу Голову і Секретаря і здійснює постійну контролю над фінансово-господарчою діяльністю Управи, усіх філій та закладів Братства.

34. Ухвали Контрольної Комісії приймаються звичайною більшістю голосів відкритим голосуванням, хоча в окремих випадках Комісія одноголосною ухвалою може провести таємне голосування і застосувати принцип абсолютної більшости голосів (дві третини).

35. Контрольна Комісія може за одноголосною своєю ухвалою скликати через Управу Загальні Збори Братства.

36. Всі члени Контрольної Комісії мають право бути присутніми на засіданнях Управи з правом дорадчого голосу.

Філії Братства

37. Філії Братства утворюються на периферії, в місцях більшого скупчення членів Братства, в кожному окремому випадку з дозволу Управи Братства.

38. Філії діють за вказівками і під керівництвом Управи Братства, керуючись загальним Братським Статутом і ухвалами Загальних Зборів Братства.

39. Органи керівництва Філій конструюються за загальним типом керівних органів Братства на підставі спеціяльного правильника.

40. У своїй діяльності Філії звітуються перед Управою Братства, яка має право зверхньої контролі над ними.

Засоби Братства

41. Засоби Братства складаються з членських внесків, субсидій інших установ і організацій, пожертв, грошових і матеріяльних збірок, прибутків від різних концертів, лекцій, прибутків від власних закладів тощо.

42. Порядок надходження коштів до головної каси Братства і залишення певного відсотка на місцях встановлюється спеціяльною інструкцією, затвердженою Управою Братства.

43. Кошти витрачаються за ухвалою Управи Братства на основі кошторисів, розроблених на підставі директив, даних щодо цього Загальними Зборами Братства.

Загальні положення

44. Засоби заохоти: піднесення Братчика чи Сестрички до вищого братського сту-

пеню, відзначення Управою чи Загальними Зборами, відзначення з нагородженням Братчика чи Сестрички похвальною грамотою, спеціяльне поминання на Службі Божій, виголошення многоліття з молебном за відзначеного, відзначення Архиєрейською благословенною грамотою, посвята в стихар для мирян, чи церковна нагорода для духовенства, подання кандидатури на одну з керівних посад у Братстві і інше. За особливі заслуги — обрання на почесного члена Братства.

45. Засоби покарання: зауваження від Управи чи Загальних Зборів, усного чи письмового, позбавлення права *почесної* участи у Богослужбах, виключення з членів Братства і інше.

46. Статут Братства затверджується Правлячим Архиєреєм области і реєструється відповідними державними органами.

47. Статут підписують фундатори Братства, яким належить право скликання Установчих Загальних Зборів Братства на перший організаційний період його діяльности.

48. Братство має всі права юридичної особи, може набувати і відчужувати рухомі і нерухомі цінності та майно, землю тощо.

49. Братство має штамп-печатку, а також відповідний братський прапор.

50. Братство бере участь у матеріяльній підтримці церков.

51. Парафіяльні братські об'єднання мають свої навчальні зібрання, які відбуваються раз на тиждень у визначений зборами усіх членів місцевого братського об'єднання день і годину.

52. Предметом зібрань є вивчення догматів Св. Православної Віри, основ християнської моралі і чеснот євангельських.

53. Члени Братства повинні мати у себе Святу Євангелію з посланнями, найкраще повну Біблію, українською мовою, систематично, за певними вказівками читати її і приносити її на навчальні зібрання для відзначення відповідних до бесід місць, а також молитовник, і носити на грудях св. Хрест.

54. Темою для бесід на зібраннях можуть бути, крім зазначеного в §52, історія і значення Православних Свят, життя святих, зміст та порядок Служб Божих і т.д.

55. Теми бесід і доповідей визначаються в порозумінні з Місіонерським Відділом Братства.

56. Місцеве об'єднання Братства може існувати при наявності шести членів Братства.

57. Кожний Братчик і Сестричка, як і ціле Братство, чуло прислухається до духових і матеріяльних потреб віруючих і завжди спішать їм на допомогу.

58. Братство може бути закрите постановою Загальних Зборів або розпорядженням Правлячого Архиєрея. Проведення самої ліквідації доручається Ліквідаційній Комісії, обраній для цього Загальними Зборами.

59. Для правосильності постанови Загальних Зборів про закриття Братства потрібна присутність не менше як 3/4 правомочних на той час членів Братства у відповідному модусі представництва від них. Постанова про ліквідацію Братства правосильна лише в тому разі, коли вона ухвалена 2/3 голосів усіх присутніх на зборах.

60. В разі ліквідації, всі кошти і архів Братства поступають в розпорядження Священного Синоду Української Автокефальної Православної Церкви.

Організаційний Комітет Св. Михайлівського Українського Православного Братства у Великій Брітанії:

І. Губаржевський, Мітр. Прот., Голова в.р.; Б. Панчук, сотн., в.р.; Д. Скоропадський, інж., в.р.; М. Опаренко, сотн., в.р.; В. Ревуцький, проф., в.р.; Ю. Сальський, сотн., в.р.; М. Сахно, інж., в.р.

Лондон, 21 липня
Р.Б. 1948

ПІДНОСИТИ ЧЕСТЬ ПРАВОСЛАВНОГО ІМЕНИ НЕ СЛОВОМ, А ДІЛОМ

Надіслано знову шість кер-пакетів скитальцям у Німеччині. З уваги на те, що деякі жертводавці просили не оголошувати їх імен, відзначаємо лише, що з цих кер-пакетів три надіслано таким людям: сироті Степаненко (Гайденав), старим людям, що не мають працездатних у своїй родині: Шептикинута його дружині, і Євсюковій (Боденштейх).

Надіслано також 23 малих продуктових пакетів, а також 6 одягових пакунків.

Усе надіслане адресати одержали, щиро дякують нам і жертводавцям.

ПЕРЕД ВИБОРАМИ ДО СУБ-у

(за часописом „Промінь“ від 25.2.1949)

На початку весни цього року на теренах Великобрітанії відбудуться вибори до СУБ-у. Гляньмо в недавнє минуле. Коли в Німеччині та Австрії точився двобій між нашою еміґрацією „чия візьме гору“, двобій вільної думки з насильством.—у Великобританії горстка діячів під керівництвом сотника Панчука цементувала щоденні здобутки праці єдиного тут позапартійного центру—СУБ-у. Праця була досить тяжка, бо англійці тоді ще мало знали про українців.

Тепер можна сміливо твердити, що *найтяжче вже минуло*. Треба лише спільними силами і далі продовжувати розпочату працю. Не перебільшуючи можна сказати, що немає між українцями в Англії людини, що більше б переборола труднощів для української справи, ніж сотник Панчук. Але й помилки в нього були. Та їх не робить тільки той, хто, взагалі, нічого не робить.

Треба зазначити, що СУБ не є політичною організацією, а об'єднання всіх українців на терені Англії. Опанування СУБ-у певною політичного групою, яка до цього прагне, не приведе до його скріплення, а, навпаки, — до упадку. Кружляють чутки, що в такому випадку — дійде до розколу.

Ставимо питання: що станеться з нашими здобутками в опінії чужинців, коли чужа преса вмістить на своїх шпальтах повідомлення про те, що, мовляв, українці не можуть жити без партійних авантур? А є така преса, що дуже ласа до саме таких сенсацій. Що буде з нашими непрацездатними, яким наша громадськість обіцяла матеріяльну допомогу, якщо число членів СУБ зменшиться?

Грошова справа не є в нас впорядкованою. Кожного разу, як дістаємо зароблені нами гроші, доводиться сплачувати на різні датки (членські внески до СУБ, на допомогу непрацездатним, на Народний дім, на допомогу церквам, на допомогу хворим УПА, до фонду АБН, внески до УНРади, гроші до пресових фондів часописів тощо, тощо). Чи не урветься терпець у того робітника, що так сумлінно виконує свої громадські обов'язки, якщо він побачить розкол у Централі? Чи ж не відійде він геть від громадського життя?

Хто візьме на себе відповідальність за ці диверсійні вчинки? Чи ті, що демагогічними гаслами ширили й ширять недовір'я, щоб за рахунок розвалу в громадській роботі забезпечити для себе особисті вигоди — позбутися праці в цегельні, або або на фармі, та сісти в СУБ-і?

Українська еміґрація Англії цього разу буде більше обережною і дасть гідний відпор всім тим, що не мають чистої совісти й хочуть спекулювати на виборах.

Робітник з Англії.

Вважаємо потрібним підкреслити, що методи звироднілої партійної „боротьби“, перенесені на терен Англії, становлять величезну загрозу для українців, винних і невинних у цьому. Церква мусить про це попередити якщо не всіх українців, то, принаймні, своїх вірних. Це загрожує і успішній роботі Церкви.

Зі змістом статті, вміщеної в „Промені“, цілком погоджуємось.

Редакція.

Вказуйте зміну своєї адреси !

Постійне листування з тереном вимагає знання адрес наших вірних. Відсутність адреси або неповність її створює чималі труднощі, що полягають в розшукуванні і уточнюванні її. Особливо ж прикро буває, коли одержуємо листа чи доручення, а він змінив свою адресу і не повідомив про це нас. Так було недавно, коли повернулося кілька „Братських Листків“, надісланих людям, які передплатили їх на дев'ять місяців. Ті люди, очевидна незадоволені, що сплатили гроші і не одержуть „Братського Листка“, і ми незадоволені, що позбавлені змоги виконати свої зобов'язання.

Негайно повідомляйте нас про зміну своєї адреси !

„БРАТСЬКИЙ ЛИСТОК“

Видає: ім. св. Архистратига Михаїла Українське Православне Братство у В. Брітанії

Редагує: мітр. прот. І. Губаржевський.

Адреса Редакції: Council of Ukrainian Autocephalic Orthodox Church in Great Britain. 31, Holland Park, London, W.11.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:

На 1 місяць	1 шіл. 6 п.
„ 3 місяці	4 шіл. 6 п.
„ 6 місяців	9 шіл.
„ 12 місяців	18 шіл.

Printed by Williams, Lea & Co., Ltd., Clifton House. Worship Street. London. E.C.2

Ціна 1 шіл. 6 п.

ч. 2, березень 1949

МІСЯЧНИК ім. св. Архистратига Михаїла
Українського Православного Братства
у В. Брітанії, Лондон

No. 2, March, 1949

"BROTHERHOOD'S LETTER,"
MONTHLY Published by St. Michael's Ukrainian
Orthodox Brotherhood in Great Britain, London

ТАРАС ШЕВЧЕНКО

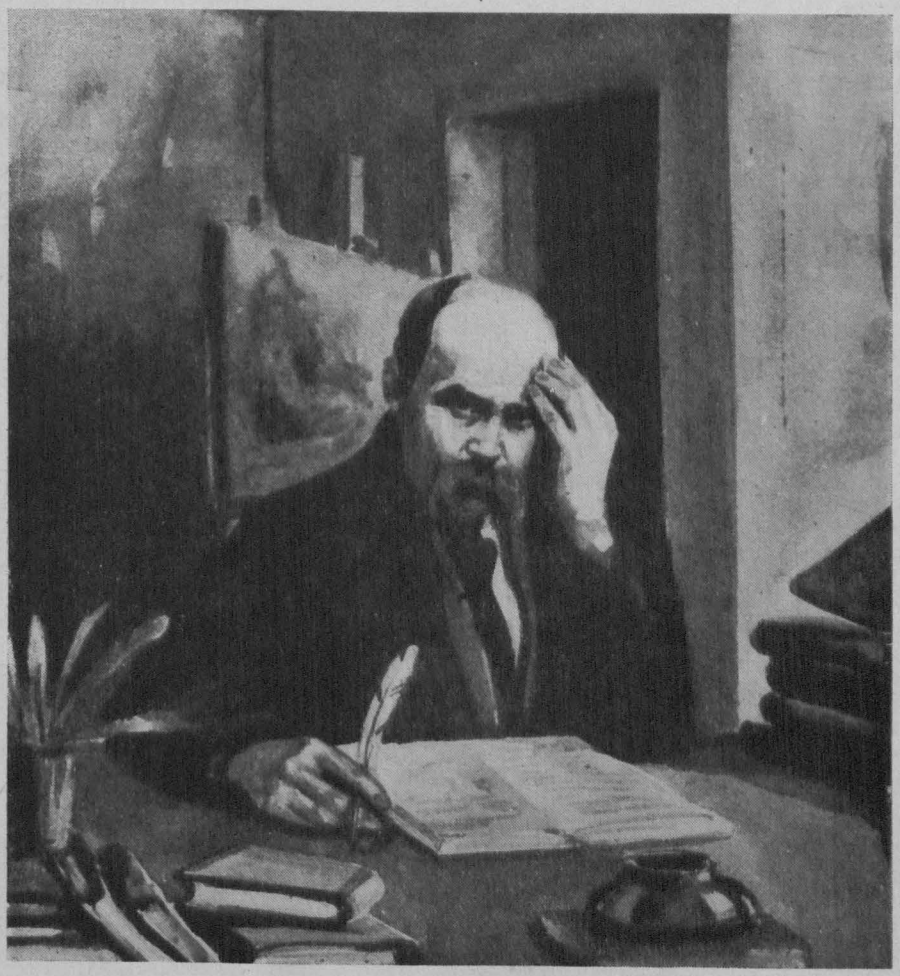

Мал. худ. Б. Доброліж

Смирітеся, молітесь Богу
І згадуйте один другого;
Свою Україну любіть,
Любіть її . . . Во врем'я люте,
В останню тяжкую мінуту
За неї Господа моліть.

1847.

9 березня 1814 року народився найбільший поет України Тарас Шевченко,

10 березня 1861 року Шевченко помер.

Усі українці, в Україні і не в Україні сущі, згадують Великого Сина нашої Батьківщини.

Писалися, пишуться і будуть писатися величезні томи про Шевченка, але ніхто не скаже про його невмирущі ідеї так, як скаже Він сам.

Шевченко пише нам листа, — він пише посланіє мертвим, живим і ненарожденним — всім поколінням, що були перед Шевченком, за Шевченка, що були, є і будуть після Шевченка. Отже, Він пише і до нас.

Прочитаймо уривки з цього листа і виконаймо волю Тараса.

І МЕРТВИМ І ЖИВИМ І НЕНАРОЖДЕННИМ

ЗЕМЛЯКАМ МОЇМ В УКРАЇНІ І НЕ В УКРАЇНІ СУЩИМ МОЄ ДРУЖНЄЄ ПОСЛАНІЄ

(уривки)

„Аще кто речет, яко люблю Бога, а брата своего ненавидит, ложь есь . . .“

Соборне посл. 1 апостола Іоанна, гл. IV, ст. 20.

І смеркає, і світає,
День Божий минає,
І знову люд потомлений,
І все спочиває.
Тільки я, мов окаянний,
І день і ніч плачу
На розпуттях велелюдних, —
І ніхто не бачить,
І не бачить, і не знає;
Оглухли, не чують,
Кайданами міняються,
Правдою торгують,
І Господа зневажають, —
Людей запрягають
В тяжкі ярма; орють лихо,
Лихом засівають . . .
А що вродить ? Побачтите
Які будуть жнива !

Схаменіться, недолюдки,
Діти юродиві !
Подивіться на край тихий,
На свою країну;
Полюбіте щирим серцем
Велику руїну !
Розкуйтеся, братайтеся !
У чужому краю
Не шукайте, не питайте
Того, що немає
І на небі, а не тільки
На чужому полі . . .
В своїй хаті — своя правда,
І сила, і воля !
. . . . . .
Схаменіться ! Будьте люди,
Бо лихо вам буде;
Розкуються незабаром
Заковані люди;
Настане суд, заговорять
І Дніпро, і гори !
І потече сторіками
Кров у синє море
Дітей ваших . . . І не буде
Кому помагати:
Одцурається брат брата
І дитини мати;
І дим хмарою заступить
Сонце перед вами,
І навіки прокленетесь
Своїми синами !
Умийтеся ! Образ Божий
Багном не скверніте !
Не дуріте дітей ваших,
Що вони на світі
На те тільки, щоб панувать . . .
Бо невчене око
Загляне їм в саму душу
Глибоко, глибоко !
Дізнаються небожата,
Чия на вас шкура,
Та й засудять — і премудрих
Немудрі одурять.
. . . . . .
Доборолась Україна
До самого краю:
Гірше ляха свої діти
Її розпинають;
Замість пива — праведную
Кров із ребер точать, —
Просвітити, кажуть, хочуть
Материні очі
Современними огнями,
Повести за віком,
За німцями недоріку
Сліпую каліку.
Добре ! Ведіть, показуйте !
Нехай стара мати
Навчається, як дітей тих
Нових доглядати !
Показуйте ! . . . За науку —
Не турбуйтесь ! — Буде
Материна добра плата:
Розпадеться луда
На очах ваших неситих;
Побачите славу,
Живу славу дідів своїх
І батьків лукавих !
Не дуріте самі себе !

Учітеся, брати мої !
Думайте, читайте,
І чужому научайтесь, —
Свого не цурайтесь,
Бо хто матір забуває,
Того Бог карає,
Того діти цураються,
В хату не пускають,
Чужі люди проганяють,
І немає злому
По всій землі безконечній
Веселого дому.
. . . . . .
Обніміте ж, брати мої,
Найменшого брата, —
Нехай мати усміхнеться,
Заплакана мати !
Благословить дітей своїх
Твердими руками,
І діточок поцілує
Вольними устами !
І забудеться срамотня
Давняя година,
І оживе добра слава,
Слава України,
І світ ясний, невечірній
Новий засіяє . . .
Обніміться ж, брати мої,
Молю вас, благаю !

Мітр. прот. Губаржевський

O. MAIDANJUK
STOCKHOLM, SWÉDEN

НА ІСТОРИЧНИХ ШЛЯХАХ ЄДНОСТИ І НЕЗАЛЕЖНОСТИ

ДУХОВА єдність і незалежність — засада Української Православної Церкви. Це розуміли і розуміють кращі, далекозорші провідні наші люди. Добре розуміють це і вороги, борючись проти нашої Церкви як носія ідеї духової єдности і незалежности українського народу.

Князь Ярослав Мудрий, як відомо, дбав про те, щоб Українська Православна Церква була Церквою національною і незалежною. Наслідком його заходів у цьому напрямку року 1051 у Києві був скликаний собор єпископів, на якому обрано на пост Митрополита Київського вперше не чужоземця, а українця Іларіона, визначного проповідника і письменника. З того часу Українська Православна Церква, що за св. князя Володимира стала Церквою цілого українського народу від Карпат по його східні межі, довший час користала з фактичної своєї незалежности і захищала її, відбиваючи напади її ворогів.

Відоме, напр., намагання князя Андрія Суздальського, з іронії долі названого москалями „Боголюбським“, позбавити Українську Православну Церкву її незалежного духовного керівництва перенесенням митрополії на північний схід, поза межі України.

Але наша Церква не допустила до втрати своєї незалежности, зберегла її на довгі віки. В незалежній Українській Державі наша Церква закріпила за собою місце національно-творчого духового чинника, і коли пізніше довелося стати їй до боротьби з силоміць насаджуваним поляками на Україні католицизмом, — вона гідно і хоробро прийняла цю боротьбу як боротьбу за українську духову незалежність і національну честь. І підступом, і жорстокими утисками намагалися поляки прищепити католицизм на всіх загарбаних ними українських землях, але натрапили на однодушний спротив українського народу. Вони обіцяли українській шляхті привілеї, якщо та зрадить свою віру, і загрожували різноманітними карами, якщо наша шляхта залишиться вірна православній Церкві. „Справді щирого поважання варті були ці шляхотні недобитки, — пише проф. М. Грушевський, — що, махнувши рукою на ласку королівську й усіх можних світу, боронили завзято своєї справи церковної, що в їх поняттях була національною справою, бо православна Церква вважалася підставою цілого національного життя — здавалося, що з упадком православної Церкви впаде до решти все національне життя“.

І дійсно, український народ плекав православні традиції, сповнені усіх прикмет української національно-політичної відмінности від польсько-католицького забарвлення. Ставши проти воюючого католицизму, міцно організованого, свідомого своєї розкладницької місії в Україні, Батьківщина наша, як відомо кожному, піднесла гасло захисту Віри Православної і Нації Української як одну, нерозривну в українській національній свідомості, ідею. Тому, що постава народу з приводу цього була дуже ясна і рішуча, довелося католикам і унію з Римом у Бересті оформляти потайки від народу, остерігаючись народнього гніву. І дійсно, почувши про таємний договір (унію з Римом), народ, духовенство і запорізьке військо виступили з енергійним протестом проти незгідного з волею народу унійного акту, тим більше, що польська влада і католицькі натхненники її широко розгорнули акцію переслідування не згідних з унією українських священиків і мирян. Переслідували надзвичайно гостро, не розбираючись у засобах. Тоді опір православного населення України, підтриманий військом запорізьким, перейшов у масовий і рішучий наступ, міцно і яскраво зафіксований в історії релігійно-національної боротьби українського народу.

Незалежність Української Православної Церкви була сіллю в оці не тільки полякам і їхнім прислужникам, а, як ми згадували вище, і москалям. Вже від часу підписання Переяславського договору почали вони робити нові спроби накласти свою тяжку руку на Українську Церкву.

Але Українська Православна Церква не визнавала над собою ані влади патріярха московського, ані влади московського царя, бо митрополит наш Сильвестер Косів відмовився підписати Переяславський договір, навіть, після того, як його підписав гетьман Богдан Хмельницький. Імена митрополитів Української Православної Церкви Йосифа Нелюбовича-Тукальського, Діонисія Балабана, архимандрита Значка-Яворського і багатьох, багатьох інших документально свідчать, як боролася наша Церква і проти польської, і проти московської церковно-політичної аґресії захищаючи свою єдність і незалежність.

Минали роки і століття. Українське церковне життя оформилося на якийсь час у великому — православному — і в малому — католицькому — секторах. Слабохребетні елементи того і другого секторів пішли під впливи чужородних церковних центрів, а саме, Петербургу і Риму, що тиснули на наше церковне життя. Але сильніші, витриваліші елементи залишилися вірні незалежності українського церковно-національного духа, безстрашно і послідовно виявляли цю вірність у своїх поступованнях. Ідея української церковної незалежности передавалася з покоління в покоління нашого народу і духовенства і не була поборена ворогами у найтяжчі для нашої Церкви часи. Тому зразу ж по падінні російського царату широкою хвилею розлилася по Україні акція за відродження української церковної самобутности, наслідком чого постала Українська Автокефальна Православна Церква.

* * *

За нами минуле, перед нами майбутнє, а на межі першого і другого грають короткі хвилі сучасности. Ці хвилі випліскують шумовиння проклять на адресу нашої Церкви з боку совєтського патріярхату.

Це не дивно. Було б дивно, щоб було інакше. Але ці хвилі випліскують і випади проти Української Православної Церкви з іншого боку, і це, власне, примушує нас прилюдно з'ясувати справу, а цього ми з власної ініціятиви ніяк не хотіли робити, щоб не завогнювати її. Навпаки, наша лінія була і є лінією добросусідських відносин з Церквою, в склад якої, як-не-як, входить 1/10 з усієї кількости українського національного загалу, — наша лінія була і є лінією поваги до віровизнання наших братів по духу і по крови, дітей нашої спільної Матері — України. Але у відповідь на нашу пошану до святині українців-католиків ми сподівалися і щодо себе того самого, а одержали протилежне. Хтось кинув запалений сірник незгоди під українську хату і верх хати горить. Треба зберегти стіни і фундамент, треба спасти ті коштовні скарби, які народ надбав протягом усього того часу, як збудував собі хату. І саме це примушує нас подати до загального відома таке:

1) Ми категорично відкидаємо твердження, що православна віра в Україні є „віра з Москви“. Навпаки, цілому світові відомо, що Москва взяла у свій час православну віру з Києва, а не навпаки. Ми ні в якому разі не визнаємо московського совєтського патріярха і не підпорядкуємось ніякому московському патріярхові, в той час в одному документі, скерованому проти нас, зроблене зауваження, що українські католицькі владики „готові б узнати московського патріярха під умовою, що він склонить голову перед Папою Римським“. А більше від цього „патріярха“ нічого не вимагається? А якщо він залишиться і далі діючим аґентом НКВД? А якщо він і далі сприятиме поневоленню українського народу? А якщо він і далі буде збирати по церквах пожертви на створення танкових дивізій, щоб тими танками душити наше визвольне військо, нашу УПА? І тоді визнають, аби лиш совєтсько-московський „патріярх“ схилив свою голову перед Папою римським? Ми глибоко певні, що якби і Папа римський такого „патріярха“ визнав, то його ніколи не визнають ані православні українці, ані українці-католики.

2) Ми категорично твердимо, що св. Володимир приніс в Україну не ту віру, яку тепер проповідує Рим, а ту віру, яку тепер визнає Констянтинопольський Патріярх, Українська Автокефальна Православна Церква і всі православні Церкви світу; бо:

а) У найголовнішому всецерковному сконденсованому викладі християнського віроісповідання, укладеному і затвердженому вселенськими соборами — в Символі

Віри, який прийняв святий Володимир, а з ним і цілий український народ, не було додатку „і Сина“, не було, отже, католицького „філіокве“, бо св. Володимир по-православному вірив, що Дух Святий не „від Отця і Сина“, а лише від Отця ісходить. А в католицькому Символі Віри є відома вставка „філіокве“, не визнана Вселенськими Соборами, тобто у католиків є твердження, що Дух Святий ісходить не тільки від Отця, а й від Сина. *Яку ж віру приніс в Україну св. Володимир?*

б) Та віра, яку приніс на Україну св. Володимир, не знала догмата про непорочне зачаття св. Анною Пресвятої Богородиці, бо цей догмат ввів один з римських пап, і то значно пізніше, і це твердження теж не було санкціоноване вселенським собором. Не визнаємо цього догмата і ми, оскільки він ні в чому не має потвердження. *Яку ж віру приніс на Україну св. Володимир?*

в) Тоді, коли Володимир, а за ним і український народ, приймали християнську віру, були, як свідчить літопис і німці-посли, що представляли римо-католицьке віровизнання, до яких св. Князь поставився неприхильно, а до послів від грецької православної Церкви, навпаки, поставився дуже прихильно. Відомо було Володимирові, що Церква грецька, православна, має вже розходження з Римом з огляду на догматичні збочення останнього, і що ці збочення йдуть в парі з ненормальними і неоправданими претенсіями Риму на всесвітню владу не тільки в Церкві, а й над володарями держав. І справді, це був час, коли суперечки між Східньою (Грецькою) і Західньою (Римською) Церквами досягли найбільшої гостроти,—і як можна говорити про єдність у той час Східньої і Західньої Церков, коли ще за сто років до хрещення киян царгородський патріярх Фотій і римський папа Миколай І предали один одного анатемі Царгородська Православна Церква гостро докоряла Римові за те, що останній самовільно і незаконно змінив Символ Віри у 8-мому члені додатком „і Сина“, за те, що заборонено шлюб духовенству, позбавлено мирян причастя св. Крови, що Службу Божу правлять на опрісниках і т.д. І тому немає, та й не може бути ніяких ознак підпорядковування нашої Церкви від часів Володимира папі римському як своєму церковному зверхникові, навпаки, вибір поміж Римом і Візантією на користь останньої був зроблений Великим Князем цілком свідомо і без вагань.

Один з високих церковних достойників до цього додає, що: не тільки гострі догматичні і обрядові відміни, ще більше, мабуть, саме життя, самі природні властивості українців відхиляли їх від католицизму і нахиляли до грецької православної Церкви ще задовго до св. Володимира. . . . Ще св. Княгиня Ольга, ця „наймудріша від людей“, як її вважали сучасники, коли замислила прийняти Христову віру, теж хрестилася у віру грецьку і сама подорожувала для цього до Царгороду. Княгина Ольга була незадоволена прийняттям у Царгороді і, повернувшись із нього, послала послів до німецького короля Оттона. Оттон був захоплений надією навернення слов'ян на римо-католицьку віру і, скориставшись зверненням Ольги, післав з її послами до Києва римо-католицького єпископа з місіонерською метою, але він ані в Києві, ані в народі, ані у самої Ольги ніякої симпатії до себе не знайшов і ні з чим повернувся назад.

Отже, св. Володимир мав певну підставу, коли до нього прибули посланці від римського папи і нахиляли до своєї віри, відповісти їм: „Батьки наші не прийняли віри від папи“. Ця відповідь стала типовою і для всіх князів Київських, і Волинських, і Галицьких, коли папи намовляли їх через своїх представників на римське католицтво: „Батьки наші не прийняли віри від папи“. За цих батьків згадані князі першзавсе вважали напевне св. Володимира. Ця відповідь є найпевніше свідоцтво й того, що ніколи ні до св. Володимира, ні після нього римо-католицька віра не була і не стала вірою наших батьків. Батьки наші прийняли віру від греків, хрестилися в єдину, святу, соборну і апостольську Церкву, а не приймали віри від папи, не хрестилися в римо-католицьку віру.

І це тим більше цікаво, бо папи ні перед чим не зупинялися, щоб прилучити до себе українців-русинів. Папи вважали їх за двері, що через них і ввесь Схід до себе навернуть. „Ой, мої русини! Через вас

я надіюсь повернути до себе Схід!“ — вигукнув папа Климент 8-ий, що, нарешті, хоч під маркою унії, підбив під себе українців 1595–96 рр., висловивши, напевно, думку всіх пап. Ще до св. Володимира папи мали в складі свого єпископату „єпископа руського“, яким був спочатку єпископ Любушський, а потім єпископ Опатівський в Польщі, але вони ні разу не показувалися в Україні.

Папи сильно домагалися від королів польських і угорських, щоб ті, навіть, збройною силою навернули український народ, принаймні з Західної України, на католицтво. Папи разом з оголошенням хрестового походу на татар, оголошували хрестовий похід на цих „схизматиків“, але все це жодного впливу на українців не мало. Татарська небезпека примусила князя Данила шукати допомоги від папи, який вимагав за це „навернення“ українців, підлеглих князеві, але це була не церковна, а суто-політична справа, та й до того з зазіхань папи нічого не вийшло: народ наш свідомо і непохитно завжди тримався віри батьків своїх і на всі заходи папи римського відповідав одно: „Батьки наші не прийняли віри від папи“.

„Отже, бачимо, яке неправдиве твердження, ніби св. Володимир охрестив український народ у римо-католицькій вірі. Та віра, в якій охрестив св. Володимир українців, не тільки не була римо-католицькою, а, як ми бачимо, енергійно і вперто відбивала від себе всі підступи і навалу римського католицтва, поки, нарешті, після шестивікової боротьби примусом польських королів і зміною віри єпископів в рр. 1595–96. не примушена була, хоч у формі половинчастої унії, попасти під зверхність римського папи і мусіла стати вірою батьків для тих українців, що мучились у польській неволі. Але римська унія це вже була віра не тих давніх батьків наших, що радо йшли хреститися на Дніпро за св. Володимира і що з приводу їх хрещення земля і небо веселилися, а була вірою тих недавніх батьків своїх, що їх приневолили і примусом і підступом зрадити віру батьків своїх і піти до унії з Римом, — і з приводу цього ніхто не веселився, крім римського папи“.

Так говорить про унію один з наших великих церковних достойників, що увінчав своє чисте і прекрасне життя мученицьким вінцем страдальця і борця за єдність і незалежність Української Автокефальної Православної Церкви. Його словами ми і кінчаємо відповідь на твердження про те, що ніби св. Володимир приніс в Україну ту віру, яку тепер визнає Рим.

* * *

Ми йдемо своєю старою, але не старіючою, дорогою. Спираючись на досвід минулого, ми в сучасності боремось за збереження чистоти душі нашого народу, за майбутнє цілого людства, що так тяжко потерпіло внаслідок свого релігійно-морального падіння, боремось за врятування людства, що розгублено сидить сьогодні на згарищах своїх осель, на руїнах своїх культурних здобутків, на руїнах своєї душі. Але правда не вмерла під цими руїнами, — вона живе і з непоборною силою виявляє себе не по боці безбожників, а по стороні Господа Бога, що скрізь є і все наповняє.

Витвережуючись від сп'яніння отрутою релігійної байдужости, здоровіша частина людства, на чолі з світлішими умами його, бачить єдиний порятунок у Христі, у введенні в практику життя Його святої науки, у торжестві Божої правди в людській душі. Люди у військових одностроях і люди в цивільному одязі, що стоять у проводі найпередовіших держав світу, проголошують, що „лад та спокій може бути встановлений лише на умовах християнської моралі“. Так говорять ті, що творчою душею дивляться в майбутнє. А ті, що перед лицем смерти дивляться в руїни минулого, причиною яких вони самі стали, кажуть: „Ми переслідували і гнали геть Бога, і Бог відступився від нас“ (з заяви підсудного на Нюренберзькому процесі).

Однією з найбільших жертв кривавої гризні між світовими тоталістами стала наша Батьківщина — Україна, став наш український народ. Найбільше лиха зазнав український народ від насильства чужих народів, від накидання проти його волі тюремної „опіки“ сусідів. Протягом всієї своєї історії бореться він проти ярма залежности, яке одягають йому на шию. А передумовою його незалежности є і повинна бути незалежність єдиного укра-

інського духа, що виріс, з'єднався в одно ціле, осяг вершин своєї свободи і могутности в промінні Сонця Правди Ісуса Христа. А Христос не сам — Він Голова Церкви, торжествуючої на небі і воюючої за Христову правду на землі. Він — Цар, але Царство Його не від світу цього, воно не в Римі і не в Єрусалимі, а насамперед в душі людській, в дусі і істині, як сказав самарянці Христос. В цьому є звершений закон найвищої людської свободи духа, що є законом свободи у Христі.

Сповненням цього закону має бути і незалежність українського народу, а душею цієї незалежности — Українська Церква, яка стоїть на сторожі осягнення, насамперед, внутрішньої єдности, а не внутрішнього розламу.

ЦЕРКОВНЕ ЖИТТЯ

СВЯТІЙШИЙ ПАРТІЯХ АТЕНАҐОРАС У ПАРИЖІ

„Українські Вісті“, число 12

24 СІЧНЯ ц.р., в понеділок, по дорозі з Нью Йорку до Царгороду, літаком президента Трумена до Парижу завітав Свят. Патріярх Атенаґорас, якого на літовищі „Орле“ зустріли митрополит Фіятирський Германос з Лондону й митрополит-Екзарх Володимир з Парижу. Українська Парафія в Парижі завчасу довідалась про це й подбала, щоб прийняти участь у привітанні Свят. Патріярха й одержанні авдієнції для делегації.

У вівторок, 25.1 рано, делегація в складі настоятеля парафії УАПЦеркви в Парижі, мітроф. прот. Волод. Вишневського, Голови Укр. Комітету інж. С. Созонтова й проф. д-ра Павла Шумовського прибула до грецької посольської церкви 7-рю Ж. Бізет, де зібрались делегації й вірні від православних інших національностей: греки, росіяни, українці.

Рівно о годині 11-й до церкви прибув Свят. Атенаґорас і став на катедрі. По відправленні молебна 3-ма грецькими священиками при чудовому співі грецького хору та проголошенні многоліття, вітали Свят. Атенаґораса митрополит Германос і грецький священик. Патріярх виголосив довшу промову.

Після того почали підходити до Його Святости присутні єпископи й духівництво та вірні під благословення.

Присутнє в церкві духівництво, в тому числі й прот. Вол. Вишневський, стояло на почесному місці на амвоні праворуч, а представники дипломатичного корпусу — зліва.

Кожний, хто підходив, називав свою національність. Мітроф. прот. В. Вишневський представився по-англійськи, як настоятель православної парафії УАПЦеркви, і одержав тепле патріярше благословення.

З допомогою секретаря грецького посольства укр. православна делегація довідалась, що їй визначено авдієнцію на год. 15.30 того ж дня. На визначену годину делегація була вже в готелі „Жоржу“ і в супроводі секретаря грецького посольства увійшла до апартаментів Патріярха, який зустрів її привітливо, з ясним усміхом на величньому обличчі, подібному до Мойсеєвого, й запитав: „Како з Вами говорить, по-сербськи чи по-українськи?“, чим делегати були мило здивовані.

Побожно взяли патріярше благословення, п. інж. Созонтів по французьки привітав Вселенського Патріярха Атенаґораса від усіх українців та підніс у подарунок чудової роботи наших скитальників у Німеччині альбом із світлинами з життя парафії УАПЦеркви в Парижі і 2 числа „Громади“ з світлинами Собору Єпископів УАПЦеркви й архиєп. Мстислава. Свят. Атенаґорас із щирим задоволенням приймає подарунки й розглядає їх та пізнає на світлинах бл. митрополита Діонисія, високопр. митропол. Полікарпа й архиєп. Мстислава, вимовляючи їх імена по-грецьки. На привітання інж. С. Созонтова Патріярх відповів по-французьки.

Мітроф. прот. В. Вишневський і проф. Павло Шумський передають по-англійськи привітання Свят. Патріярхові від ви-

сокопр. митрополита Полікарпа, голови св. Собору Єпископів, від Собору Єпископів, духівництва й вірних УАПЦеркви, в Україні й на чужині сущих, просять благословення для всіх і запевняють Його Святість, що разом з благодатною ієрархією були, є й будуть вірні догмам і канонам св. Православної Церкви.

Почалась тепла розмова про укр. православну церкву й про життя на чужині. Під час авдієнції делегати відчували, як тепла батьківська любов спливала на них. Беруть прощальне благословення після півгодинної авдієнції і з милим хвилюванням і піднесенням виходять з апартаментів з радістю, що перший раз після 1686 р. Українська Православна Церква з'явилась перед очима Пресвятителя Православної Вселенської Церкви й засвідчила, що вона є й хоче жити вільним життям.

Характеристично, що Свят. Патріярха не вітали від зарубіжної рос. православної Церкви й московської.

26.1 Свят. Патріярх рано відлетів з того ж летовища до Царгороду.

Православний.

УКРАЇНСЬКИЙ ПРАВОСЛАВНИЙ ПРЕДСТАВНИК — ЄДИНИМ ВІД ЦІЛОГО СЛОВ'ЯНСЬКОГО СВІТУ НА ІНТРОНІЗАЦІЇ НОВОГО ВСЕЛЕНСЬКОГО ПАТРІЯРХА ЙОГО СВЯТІШЕСТВА АТЕНАҐОРАСА 1-го в м. ЦАРГОРОДІ

26-ГО СІЧНЯ 1949 р. з Америки до м. Царгороду на персональному літакові президента Трюмена в 2 годині пополудні прибув на аеропорт Єшількею (б. Сан-Стефано) Його Святішество Атенаґорас І.

Для зустрічі Його з'їхался туди тисячі люду. Серед прибулих для зустрічі нового Вселенського Патріярха був і представник Української Автокефальної Православної Церкви на Бл. Сході — п. сотник Микола Забелло, голова У.Г. в Туреччині.

Після привітань представниками влади та делегацією Митрополитів Царгороду Його Святішество, поклонами вітаючи зібраних, від'їхав до резиденції Вселенського Патріярха в Фанару, та там, після поклону святиням старого Патріяршого Собору часів блискучої Візантії, пройшов у свої апартаменти, з яких Він, згідно традиції, не виходив до церемонії інтронізації, яка мала відбутися на другий день.

З офіційними візитами до Його Святішества прибули представники вищої влади та дехто з вищих представників Греції та грецької колонії. За ними прибули представники дипломатичного корпусу.

Радянські представники, а також і болгарські, югославські, румунські й інші, що є підлеглими Союзу Рад, не лише не прибули до Його Святішества Атенаґораса І-го, але й не повернули карток з запрошенням від Патріярхії . . . Лише один пан генеральний консул червоної Польщі більш, ніж не в коректній формі відповів, що він на церемонії не думає бути . . . Тепер декілька слів про Нового Вселенського Патріярха.

Народився Він 25-го березня 1886-го року в Цараплані (Янині). Закінчив свої духовні студії в вищій школі грецької теології на острові Хейбелі-ада (б. Халкі) — на одному з т.зв. Принцевих островів біля Царгороду та був іменований архидияконом Митрополита в м. Монастирі (Пелагонія). В 1919 році Він був переведений на функції архидиякона в Атени (столицю Греції) та одночасно був приділений до Св. Синоду Греції. Далі Він бере участь у багатьох з'їздах Православної Церкви, перебуває на Св. Афоні, де багато працює й пише для Православної Церкви. В 1922 році Й. С. Атенаґорас І-ий іменується Вищою Церковною Владою Митрополитом Корфу (Керкірас), а в 1939-у році — Митрополитом Північної й Південної Америки. Тепер звідтам прибув до Царгороду та відбув церемонію подяки перед Св. Синодом в Фанарі.

Завдяки своєму характерові та рідкій вдачі адміністратора, будучий Вселенський Патріярх знайшов велику популярність не лише там — на місцях, де Він перебував: в Греції, Царгороді та в Америці, але й в цілому Православному Світі.

Він керував справами Митрополита Ню-Йорку 18 років, так би мовити до кінця, цебто до 1-го листопаду 1949 р., коли був вибраний на трон Вселенського Патріярха.

Його Святішество знає грецьку, турецьку, англійську, французьку та слов'янські мови. Він є великим приятелем турків. Згадують, що турецькі студенти, а також і всі урядові турецькі місії в Америці, завжди знаходили в Його резиденції не лише велику гостинність, але й потрібну підтримку перед американською владою. Кажуть, що Він зробив більше для Туреччини й скорше, ніж дипломатія. Зараз в широких грецьких колах кажуть, що обрання Митрополита Ню-Йорку на трон Вселенського Патріярха буде мати колосальне значіння не лише в питаннях релігійного характеру.

27-го січня до Патріярхії в Фанарі (на Золотому Розі) перед 11-ою годиною ранку почали з'їжджатися з усіх околиць старого Царгороду (автами, пароплавами, каюками, а дехто й пішки) тисячі не лише православних.

До середини двору Патріярхії та й до Собору впускали лише по запрошеннях. Від Української Автокефальної православної Церкви був запрошений представник її на Бл. Сході — п. сотник Микола Забелло. Коли він, прибувши разом з декількома групами чужинців, подав свою картку, то розпорядчики голосно сповістили у французькій мові: „Представник Української Церкви“, та почали передавати це повідомлення один другому до самого Собору. А при вході в церкву українського представника провадив на призначене йому місце один з протодияконів Вселенського Патріярха. Наш представник, проходячи через коритар з духовенства на своє місце, бачив декілька своїх знайомих серед Митрополитів, священиків та урядовців Патріярхії, з якими привітався здоровлячи їх з прибуттям нового Вселенського Патріярха. Місце для представника УАПЦеркви було в двох кроках від трону Вселенського Патріярха.

Весь час прибували представники дипломатичного корпусу, представники усіх християнських Церков у Царгороді та видні чинники. Кинулося в очі мальовниче вбрання вищих представників Католицької Церкви. Представники преси та радіо — кінової продукції прибули з фото-апаратми. Військові аташе були в парадних одягах при орденах. Словом, в Соборі Вселенського Патріярха зібралося все вельможне панство сивого Царгороду.

Різко кидалася в очі відсутність дипломатичних, духовних та інших представників держав з православним населенням: СССР, Болгарії, Югославії, Румунії, а також інших сателітів совітських.

Один з розпорядчиків при церемонії інтронізації нового Патріярха, священик-академік, проходячи біля п. сотника Миколи Забелло сказав йому: — „Дорогий Миколо Миколаєвичу, й не знаєте, що ви тут є зараз єдиним представником від цілого слов'янського світу.

— „На жаль . . .“ — відповів наш представник.

Серед присутніх поблизу українського представника було чути в розмовах велике здивування греків цією совітською нетактовністю . . . та зрозуміння справжнього „лиця“ червоних . . .

В 11-ій годині дзвони Патріяршого Собору почали дзвонити . . . Духовенство з вівтаря рушило довгою процесією до апартаментів Й. С. Атенаґораса І-го супроводити Його до церкви. Незабаром процесія почала входити до церкви та наприкінці її йшов у звичайному чорному вбранні Й. С. Атенаґорас І, відповідаючи на поклони зібраних. Зайшли всі у вівтар. Почалася відповідна Служба Божа. Чудесно співав Патріярший хор. А ось виходить в патріяршому одязі через райські двері і Його Святішество новий Вселенський Патріярх та благословляє вірних . . . Сильне, незабутнє враження . . . По скінченні Служби Божої нового Вселенського Патріярха ведуть до Його трону в соборі. Входячи на трон, Патріярх цілує на ньому старий образ Божої Матері й повертається до народу. Вмент освітлюють Його прожектори, тріщать фото й кіно-апарати. Хор співає. Новий Патріярх благословляє всіх присутніх. Старший по хіротонії з Митрополитів згори балкону, з якого завше читається у греків Євангелія, вичитує біля години про нового Патріярха. Й. С. Атенаґорас слухає, а потім і відповідає своїм голосним словом з висоти свого трону. Він дякує промовцеві та Св. Синодові. Багато говорить про Америку, про її увагу до Нього,

про свої бажання реконструювати Церкву патріяршу. Й. С. Атенаґорас І далі говорив за вищих представників Туреччини, яких він знав раніш та й в Америці теж на чолі з п. генералом Саліхом Омуртаком, з яким там був у самих найкращих відносинах. Торкнувшися світової ситуації, закликав підсилити релігійні позиції в політичному, економічному та й соціяльному розумінні, закликав підсилити релігійні позиції, які лише зможуть впливати на рятування від світової кризи. Звертаючись до всіх представників християнських Церков та до музулман Й. С. Атенаґорас І закликав їх усіх співрацювати проти світової небезпеки. Й. С. Атенаґорас І підкреслював з ентузіязмом діло Великого Ататюрка та його найближчих, які оновили Туреччину.

На закінчення клір проголосив: „Аксіос . . .“, підхоплене тисячами присутніх.

Далі Й. С. Атенаґораса І-го вітала на троні делегація православного світу з Америки, що супроводила Його до Царгороду. За нею йшов фліґель-адютант президента Трюмана, полк. Шарль О-Мара та старшини літака Трюмена, що привезли нового Патріярха. Й. С. Атенаґорас І обійняв полковника та, представляючи його присутнім, пояснив хто то є і просив переказати його подяку за все любому президентові Трюменові. Старшина по англійські дякував за все.

Слідом за американськими старшинами піднявся до трону Патріярха представник УАПЦеркви пан сотник Микола Забелло, який голосно промовив у французькій мові слідуючі слова: „Ваше Святішество ! Українська Автокефальна Православна Церква найкращими побажаннями вітає Вас в цей великий для Вас та для всього Православного Світу день — з прибуттям до Констянтинополю, по-українськи Царгороду, для інтронізації, просить Ваше Святішество в своїх молитвах не забувати за Многострадальний Український Нарід, що знаходиться під окупацією *чужинців* та на еміграції“. Після цього п. сотник М. Забелло передав Й. С. Атенаґорасу І-му листа від Високопреосвященнішого Владики Митрополита Полікарпа, очолюючого УАПЦеркву, та підійшов під благословення.

Його Святішество Патріярх Атенаґорас І обняв нашого представника, поцілував його та тричі по-болгарськи голосно сказав: „Много благодарен, много благодарен, много благодарен“. (Цебто — „Дуже вдячний“).

Виходячи з Собору Патріярхії, представник УАПЦеркви був фотографований кінорепортерами.

Прощаючись на Патрярішім дворі зі знайомими Митрополитами, священиками Патріярхії, сотник Забелло чув від декого з них здивовані запити, чому нікого не було на інтронизації з Церков афонських подвір. А що міг відповісти він на це?!

Від учасника урочистости.

Г. К.

СПРОСТОВАННЯ

З уваги на неточність, що мала місце у „Українському Віснику“ число І, січень 1949 року, вважаємо потрібним довести до загального відома, що УАПЦ у Великій Брітанії є в юрисдикції Його Високопреосвященства Високопреосвященнішого Владики Митрополита Полікарпа.

о. І. Губаржевський,
Мітр. Прот., Голова Ген. Церк. Управл.
УАПЦ на Велику Брітанію.

Організація православного студенства

Як відомо, на терені Великобрітанії постала українська організація католицького студентства під назвою „Обнова“. Відновлення „Обнови“ на еміґрації при невеликій кількості українських студентів у Великій Брітанії підкреслює необхідність створити організацію православного студентства, тим більше, що є дані допомогти дечим православному студентству в справі продовження освіти.

Українська Православна Церква підтримує ініціятиву православних студентів щодо створення української православної студентської організації *„Єдність“* і просить читачів „Братського Листка“ стежити за повідомленням про час і місце організаційних зборів українських православних студентів.

Православні студенти і студентки, подавайте свої прізвища, імена, факультет і скільки курсів закінчили до канцелярії Ген. Церк. Управління УАПЦ на Велику Брітанію.

Разом з цим просимо окремо подати відомості про себе всіх православних українців і українок, які мають закінчену середню освіту і хотіли б продовжувати вчитися.

Ті, які хочуть закінчити середню освіту, мають також подати нам дані про себе відомості.

Ісі повинні подати свої точні адреси англійською мовою.

ХУДОЖНІЙ ВІДДІЛ

С. Підгайний

„ХРИСТОСИКИ“

С. Підгайний пережив те, про що розповідає в своєму творі „Недостріляні“. „Недостріляні“, це ті, що сиділи і сидять в застінках НКВД, ті, які залишилися гинути по совєтських тюрмах і засланнях у великому концентраційному таборі, огороженому від цілого світу залізною заслоною, який зветься СССР. Серед них сотні тисяч, якщо не мільйони мучеників за визволення від совєтського ярма їхніх народів і країн, серед них сила-силенна мучеників за волю України, за Святу Православну Віру. Історія потрохи виявлятиме імена тих, які з радістю прийняли мученицький вінець во ім'я Христа, які перетерпіли муки, не легші, ніж мученики-християни часів Діоклетіяна і Нерона. Вони є могутніми свідками перед Богом і перед людьми, що християнський дух палає в Православній Церкві повним огнем і, спалюючи в свідомості і почутті вірних нашої Святої Церкви найменший страх перед смертю їхнього тіла, одночасно спалює і наклепи розкольників і взагалі тих іновірців, які відважуються заперечувати діяння Духа Святого в Православній Церкві.

Безбожні вороги-большевики презирливо називали наших сучасних мучеників „христосиками“, але нехристи скапітулювали перед „христосиками“, перед силою їхнього духа, хоч нехристи і були озброєні всіма засобами нелюдського терору, а „христосики“ були беззбройною загнаною жертвою в руках озвірілого НКВД.

Книжку С. Підгайного „Недостріляні“ треба прочитати всім, а особливо тим, які, не маючи найменшого поняття про ті муки, яких зазнав наш народ під Совєтами, осмілюються зневажати цих людей.

В уривку, який подаємо, епізод з життя „заключонних“ — жертв совєтського терору на Соловках. — Редакція.

(Уривок з твору „Недостріляні“)

ВЖЕ почало сутеніти, коли я, йдучи від лазарету, раптом почув в напрямку північної брами якийсь гамір, лемент та, врешті, гістеричні вигуки: „Дияволи! Антихристи! Христопродавці!“

Я зупинився. Став під стіною, закриваючи обличчя від хуґи, що била мені прямо в лице. Коло брами велика юрба, — може їх там яка сотня була, — більше жінки у білих хустках і мужчини.

Навколо них сторожа зі зброєю напоготові, може, з двадцять яких, що намагаються то одного, то другого поставити на ноги. Ті вперто не встають, лягають, сторожа лається, кидає, ті знову підіймаються і продовжують стояти на колінах.

І раптом чую громоподібний голос соборного баса, що аж стінами кремлівськими двигає:

— „Да разточаться вразі Його,
Да біжать од лиця Його
Ненавидящії Його“.

— . . . в Бога, в Христа, гробокопателя, дошку, вєру . . . і аж на сьомому поверсі кінчивши, командир ВОХР'у, захлинаючись звірячим голосом:

— Поднять ету банду!

А „банда“:

„Христу Твоєму поклоняємось, Владико,
І святеє Воскресіння Твоє славимо!“

І душі в тій божественній пісні стільки і лунає вона так звучно, серед цього снігу і хуґи, що зачерствілі серця стражників не витримують, а в'язні, що обліпили все попід стінами, тихо схлипують.

— Що це значить? Хто вони, ті люди? Чого вони хочуть? — питаю першого, хто ближчий.

— Не знаєш, новенький, це, брат, „христосики“ — великі герої, брате!

Христосики співали, снігова хуґа била їм просто в лице, а вони прославляли Христа, вони, розіп'яті, прославляли вже Розп'ятого.

І раптом — Finita la comedia — і над юрбою христосиків піднеслась статна, зраджуюча переворідність благородної кости, постать коменданта Кремля — Трубецкого, останнього нащадка боярсько-дворянської родини, колись непреложного каменя династії Романових і найбільших ревнителів московського православія.

Цей останній з могікан — красивий і статний, вже прийняв нового московського і соловецького бога і без жалю розстрілює інаковіруючих, як це робили і його предки.

— Finita la comedia — кидає вдруге Трубецкой, і цю фразу зрозуміли всі, бо була вона найулюбленішою в устах Трубецкого і означала — негайно і якими завгодно способами виконати наказ.

І враз з'явилася щонайменше сотня „чебурдейців“ і почали в'язати і кидати до саней непокірних „христосиків“. Вони не опиралися, тільки хрестилися і визивали

їх дияволами і антихристами. За півгодини всі „христосики“ були на санях, і повезли їх з Кремля на „Малі Зайчики“ — невеличкий острів з одним бараком і капличкою в центрі.

Хто ж такі ті „христосики“? Звідки вони і чого хочуть? . . .

. . . Початок ця група фанатиків-християн бере з одного жіночого монастиря, з якого група черниць, фанатична і нездоланна, не побажала на вимогу большевиків розійтися, куди хто хоче, одружитися і стати цивільними людьми. Ця група категорично зреклася покинути монастир і була, за допомогою війська, вивезена на північ до тодішнього Усєвлагу. Суть їхньої концепції полягала в тому, що вони відкидали в засаді збройну боротьбу з ворогом, відкидали і його (ворога — Ред.) абсолютно і тотально.

Большевицька, совєтська влада — влада антихриста, ті, що її репрезентують — антихристи і дияволи, ті, що виконують накази — жалюгідні грішники, нечисті, яким уготовані великі муки на тім світі.

Земне життя — ніщо, тільки тлінь, міраж — справжнє життя на тому, посмертному світі.

Життя ще має значення, коли на землі, чи в країні Христові закони і уклад громадський. Коли ж цілий уклад і закони в країні антихристиянські — жити і співпрацювати з такою владою — смертельний, непрощенний гріх. Виконувати хоч би найменші накази влади — значить, поповнювати тяжкий непростимий гріх.

І ні один „христосик“ ні одного наказу не виконає. Як тільки, хоч би в найменшій справі, той, що приєднався до групи „христосиків“, виконає найдрібніший наказ влади — з того самого моменту він перестає бути „христосиком“. Жадний з них не виконав першого наказу ГПУ — не відповів на питання: „Як ім'я, прізвище, де, коли народився,“ тощо.

І ніхто, ані в'язні, ані ГПУ не знало їх імен і прізвищ, бо з конспіративних мотивів вони між собою не зовуть себе по імені, а називають сестра чи брат.

Лишався останній засіб для влади — розстріл. Але коли та сама влада побачила, з якою радістю й задоволенням ці непокірні стають під кулеметні цівки, славлячи Христа — сама влада, уникаючи створення культу героїв-переможців-„христосиків“, мусіла замислитися.

Бо з ходом історичних подій, започаткований черницями лиш одного Лебяжого монастиря на Північному Кавказі, рух під страшними ударами колективізаційних заходів не тільки не зник, а, навпаки, набрав поширення. Категорія так званих „христосиків“ не зникала в концтаборах, а збільшувалася як за рахунок тих, що вже перебували на каторзі, так і особливо тих, що ще так недавно реготали над тою фанатичною, без жадних перспектив на перемогу, групою. Це був рух, і є ще він сьогодні по тих несходимих болотах і нетрях, був рух одчайдушного спротиву, це був рух, що міг виникнути в найдикішій ситуації, і тому він і набрав такої ж тотально-негуючої концепції.

„Христосики“ не несли ніякої програми майбутнього — вони тільки рішуче і безоглядно заперечували те, що було.

Жінки і мужчини „христосики“ іменували себе сестрами і братами, і життя їх відповідало тим назвиськам. Там, де жили „христосики“, було завсіди чисто прибрано, накурено ладаном, чи чимсь, що його заступало, всі сестри на головах мали чисті, білі завсіди, як сніг, хустки, а одяг їх, хоч був благенький, але завжди чистий і вилатаний.

Вони ходили поміж в'язнями і питали, що кому зробити. Може, полатати, попрати чи пошити, чи підлогу помити, чи взагалі будьяку прислугу зробити. І в'язні давали їм, як хтось не вмів, чи не міг щось зробити, а вони все добросовісно і акуратно робили, ніколи не вимагаючи заплати. Коли їм щось давали за ту роботу — дякували, коли не давали нічого, на їх обличчях ніхто і ніколи не помітив відруху незадоволення. В ближчі стосунки і розмови з в'язнями не входили, більше мовчали, дискусій і запитань уникали.

Були чистосердні, і хоч були між ними і молоді і гарні жінки, — не було випадку, щоб хтось наважився з в'язнів, навіть, з найбільших рецидивістів — бандитів і відщибайголов, якусь з „христосиць“ образити — чи словом чи поглядом. Ні, вони для всіх залишилися неприступними, занадто високими, занадто чистими, і та їх чистота і те, що вони мали силу з пос-

міхом на устах стати під цівку скоростріла — оте саме приголомшувало розперезаних і розбещених і викликало безмірну повагу до героїнь у тих, що серця спопелили свої в боротьбі і неволі.

І я домагаюся про тих людей знати яко-мога більше і дізнаюся про страшні жертви, що ці непокірні склали на вівтар їхньої ідеї заперечення сьогочасної дійсноти. Я тільки не годен описати, розповісти про той жах, який ці люди зі сміхом на устах і з християнським супокоєм пройшли на своєму шляху.

А хто ж той, отой, що там під північною брамою потрясав кремлівськими стінами ієромонаха Трифона? Хто він, що всі його слову підкоряються?

Це був уславлений Филимон Подоляка, що, ступивши на твердь соловецьку, приєднався до групи „христосиків“ і від початку став їх незаперечним авторитетом. І хоч ім'я й прізвище і місце походження його не були новиною, хоч до „христосиків“ Филимон приєднався пізніше, його аскетичний, подвижницький і прямолінійний чин імпонував „христосикам“, та й Филимон сам щиросердно сприйняв погляди „христосиків“.

Филимон — здоровий, ведмедеподібний, з величезною сивуватою бородою, з широченними грудьми, геть зарослими чорною шорстиною, з дебелими плечима, низькуватим лобом, дебелим з горбом носом і майже сивою, довгою аж по плечі гривою на голові. Те, що було на голові у Филимона, тяжко назвати зачіскою чи волоссям, — то була грива, дебела і колюча, хоч і завсіди чиста, але грива, бо від часу, як Филимон зрікся одурілого з його точки погляду світу, на голові його ніколи не бачили шапки чи будьякого вбрання. Филимон завсіди і скрізь, в спеку і сніг, в хугу і зливу, в тріскучий мороз і по невилазному багні, завсіди ходив з непокритою головою і босий.

Филимон, як зрікся світу, не визнавав ані чобота, ані постола, ані якого іншого взуття для власних ніг.

Розповідають, що був він заможним господарем, мав велику родину, а коли року 1921-го від цілої родини залишились тільки невістки і дочки, а сини і зяті наложили головами, чи безвість ділися, він взяв костур у руки, на воротях скинув з ніг чоботи і шапку, і, якстій, пішов у світ.

Филимон покинув дружину і родину і пішов, ніким не помічений.

Розшуки по цілому СССР не дали жадних наслідків, і родина Филимонова ретельно правила по ньому панахиди, ревно його оплакувала.

Що робив Филимон, де був, як він жив, ніхто про його минуле не знав, а сам він про себе нічого ніколи не розповідав. На Соловках Филимона знали лиш від дня арешту в січні 1926 року.

Тільки знали на Соловках одне, що Филимон від деякого часу прославився на Житомирщині, як святий подвижник, що зціляє людей, не йде до хворих, тільки молиться, і від найстрашніших хвороб, де вже лікарі ради не можуть дати, — люди одужують . . .

. . . . Филимон дістав десять років Соловецьких островів і від 1927 року перебував на Соловках.

Прибувши на острів, він все лишався одиноким полум'яним прихильником Христової віри і великої ненависти до сучасного. А зустрівшись з „христосиками“, знайшов своє середовище. Проте, глибокий маґнетичний вплив на людей, громовий голос і слова-камінь зробили його на острові дуже небезпечною постаттю.

І тільки те, що він ніколи нікого не кликав до саботажу, втечі чи повстання, не давало приводу зліквідувати його. Проте, майже всі ці роки Филимон провів по казематах, не було жодного з соловецьких, яких би він не знав.

Бували потрясаючі картини. Ось Филимона веде сторожа з каземату під Білим Домом у Кремль до іншого каземату. Чутка, що ведуть Филимона, блискавкою облітає Кремль, і тільки переступив Филимон поріг Північної брами, як звідусіль виростала велетенська кремлівська юрба і, впавши на коліна, гістерично ревла: „Филимоне, рятуй нас !“

Тоді вперше на Соловках стріляли по юрбі з кулеметів.

Після того довгі роки провів Филимон в казематах, і хоч траплялось, що виводили Филимона, — навчені з гіркого досвіду в'язні не бігли назустріч йому, тільки, озираючись, ставали в затишних місцях і дивилися, як він, могутній дуб, поволі йшов, оточений сторожею . . .

ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ЖИТТЯ

Затверджую. Митрополит ПОЛІКАРП.

СТАТУТ

Братства Святого Архистратига Михаїла Української Автокефальної Православної Церкви у В. Брітанії

(*закінчення — початок див. „Братський Листок“ за лютий* 1949)

Управа Братства

25. Управа Братства складається з Голови, його Заступника, Секретаря, Скарбника та інших Членів Управи в кількості, визначеній Загальними Зборами.

26. Увесь склад Управи Братства обирається на Загальних Зборах Братства відкритим голосуванням відносною більшістю голосів.

27. Голова Управи Братства затверджується Правлячим Єпископом.

28. Управа Братства, як виконавчий орган його, додержується в своїй діяльності усіх вимог статуту та ухвал Загальних Зборів Братства, керує всім життям та діяльністю Братства в період часу між Загальними Зборами, репрезентує Братство назовні, кредитується в банках тощо.

29. Ухвали Управи Братства приймаються звичайною більшістю голосів при відкритому голосуванні. Вирішення окремих питань закритим голосуванням може бути запроваджене за згодою двох третин членів Управи.

30. Усі члени Управи користуються правом рішаючого голосу. Голос Голови Управи має перевагу лише при рівномірному розподілі голосів „за“ і „проти“.

31. Про свою діяльність Управа Братства звітується перед Загальними Зборами Братства і надсилає звіт своєї діяльности Єпархіяльному Єпископу щороку.

32. Управа Братства скликає чергові і надзвичайні Загальні Збори Братства, визначаючи час їх скликання.

Контрольна комісія

33. Контрольну Комісію в складі трьох членів і двох заступників обирають Загальні Збори тим самим порядком, що й Управу Братства. Контрольна Комісія обирає зі свого складу Голову і Секретаря і здійснює постійну контролю над фінансово-господарчою діяльністю Управи, усіх філій та закладів Братства.

34. Ухвали Контрольної Комісії приймаються звичайною більшістю голосів відкритим голосуванням, хоча в окремих випадках Комісія одноголосною ухвалою може провести таємне голосування і застосувати принцип абсолютної більшости голосів (дві третини).

35. Контрольна Комісія може за одноголосною своєю ухвалою скликати через Управу Загальні Збори Братства.

36. Всі члени Контрольної Комісії мають право бути присутніми на засіданнях Управи з правом дорадчого голосу.

Філії Братства

37. Філії Братства утворюються на периферії, в місцях більшого скупчення членів Братства, в кожному окремому випадку з дозволу Управи Братства.

38. Філії діють за вказівками і під керівництвом Управи Братства, керуючись загальним Братським Статутом і ухвалами Загальних Зборів Братства.

39. Органи керівництва Філій конструюються за загальним типом керівних органів Братства на підставі спеціяльного правильника.

40. У своїй діяльності Філії звітуються перед Управою Братства, яка має право зверхньої контролі над ними.

Засоби Братства

41. Засоби Братства складаються з членських внесків, субсидій інших установ і організацій, пожертв, грошових і матеріяльних збірок, прибутків від різних концертів, лекцій, прибутків від власних закладів тощо.

42. Порядок надходження коштів до головної каси Братства і залишення певного відсотка на місцях встановлюється спеціяльною інструкцією, затвердженою Управою Братства.

43. Кошти витрачаються за ухвалою Управи Братства на основі кошторисів, розроблених на підставі директив, даних щодо цього Загальними Зборами Братства.

Загальні положення

44. Засоби заохоти: піднесення Братчика чи Сестрички до вищого братського сту-

пеню, відзначення Управою чи Загальними Зборами, відзначення з нагородженням Братчика чи Сестрички похвальною грамотою, спеціяльне поминання на Службі Божій, виголошення многоліття з молебном за відзначеного, відзначення Архиєрейською благословенною грамотою, посвята в стихар для мирян, чи церковна нагорода для духовенства, подання кандидатури на одну з керівних посад у Братстві і інше. За особливі заслуги — обрання на почесного члена Братства.

45. Засоби покарання: зауваження від Управи чи Загальних Зборів, усного чи письмового, позбавлення права *почесної* участи у Богослужбах, виключення з членів Братства і інше.

46. Статут Братства затверджується Правлячим Архиєреєм области і реєструється відповідними державними органами.

47. Статут підписують фундатори Братства, яким належить право скликання Установчих Загальних Зборів Братства на перший організаційний період його діяльности.

48. Братство має всі права юридичної особи, може набувати і відчужувати рухомі і нерухомі цінності та майно, землю тощо.

49. Братство має штамп-печатку, а також відповідний братський прапор.

50. Братство бере участь у матеріяльній підтримці церков.

51. Парафіяльні братські об'єднання мають свої навчальні зібрання, які відбуваються раз на тиждень у визначений зборами усіх членів місцевого братського об'єднання день і годину.

52. Предметом зібрань є вивчення догматів Св. Православної Віри, основ християнської моралі і чеснот євангельських.

53. Члени Братства повинні мати у себе Святу Євангелію з посланнями, найкраще повну Біблію, українською мовою, систематично, за певними вказівками читати її і приносити її на навчальні зібрання для відзначення відповідних до бесід місць, а також молитовник, і носити на грудях св. Хрест.

54. Темою для бесід на зібраннях можуть бути, крім зазначеного в §52, історія і значення Православних Свят, життя святих, зміст та порядок Служб Божих і т.д.

55. Теми бесід і доповідей визначаються в порозумінні з Місіонерським Відділом Братства.

56. Місцеве об'єднання Братства може існувати при наявності шести членів Братства.

57. Кожний Братчик і Сестричка, як і ціле Братство, чуло прислухається до духових і матеріяльних потреб віруючих і завжди спішать їм на допомогу.

58. Братство може бути закрите постановою Загальних Зборів або розпорядженням Правлячого Архиєрея. Проведення самої ліквідації доручається Ліквідаційній Комісії, обраній для цього Загальними Зборами.

59. Для правосильності постанови Загальних Зборів про закриття Братства потрібна присутність не менше як 3/4 правомочних на той час членів Братства у відповідному модусі представництва від них. Постанова про ліквідацію Братства правосильна лише в тому разі, коли вона ухвалена 2/3 голосів усіх присутніх на зборах.

60. В разі ліквідації, всі кошти і архів Братства поступають в розпорядження Священного Синоду Української Автокефальної Православної Церкви.

Організаційний Комітет Св. Михайлівського Українського Православного Братства у Великій Брітанії:

І. Губаржевський, Мітр. Прот., Голова в.р.; Б. Панчук, сотн., в.р.; Д. Скоропадський, інж., в.р.; М. Опаренко, сотн., в.р.; В. Ревуцький, проф., в.р.; Ю. Сальський, сотн., в.р.; М. Сахно, інж., в.р.

Лондон, 21 липня
Р.Б. 1948

ПІДНОСИТИ ЧЕСТЬ ПРАВОСЛАВНОГО ІМЕНИ НЕ СЛОВОМ, А ДІЛОМ

Надіслано знову шість кер-пакетів скитальцям у Німеччині. З уваги на те, що деякі жертводавці просили не оголошувати їх імен, відзначаємо лише, що з цих кер-пакетів три надіслано таким людям: сироті Степаненко (Гайденав), старим людям, що не мають працездатних у своїй родині: Шептикинута його дружині, і Євсюковій (Боденштейх).

Надіслано також 23 малих продуктових пакетів, а також 6 одягових пакунків.

Усе надіслане адресати одержали, щиро дякують нам і жертводавцям.

ПЕРЕД ВИБОРАМИ ДО СУБ-у

(за часописом „Промінь“ від 25.2.1949)

На початку весни цього року на теренах Великобрітанії відбудуться вибори до СУБ-у. Гляньмо в недавнє минуле. Коли в Німеччині та Австрії точився двобій між нашою еміґрацією „чия візьме гору“, двобій вільної думки з насильством.—у Великобританії горстка діячів під керівництвом сотника Панчука цементувала щоденні здобутки праці єдиного тут позапартійного центру—СУБ-у. Праця була досить тяжка, бо англійці тоді ще мало знали про українців.

Тепер можна сміливо твердити, що *найтяжче вже минуло*. Треба лише спільними силами і далі продовжувати розпочату працю. Не перебільшуючи можна сказати, що немає між українцями в Англії людини, що більше б переборола труднощів для української справи, ніж сотник Панчук. Але й помилки в нього були. Та їх не робить тільки той, хто, взагалі, нічого не робить.

Треба зазначити, що СУБ не є політичною організацією, а об'єднання всіх українців на терені Англії. Опанування СУБ-у певною політичного групою, яка до цього прагне, не приведе до його скріплення, а, навпаки, — до упадку. Кружляють чутки, що в такому випадку — дійде до розколу.

Ставимо питання: що станеться з нашими здобутками в опінії чужинців, коли чужа преса вмістить на своїх шпальтах повідомлення про те, що, мовляв, українці не можуть жити без партійних авантур? А є така преса, що дуже ласа до саме таких сенсацій. Що буде з нашими непрацездатними, яким наша громадськість обіцяла матеріяльну допомогу, якщо число членів СУБ зменшиться?

Грошова справа не є в нас впорядкованою. Кожного разу, як дістаємо зароблені нами гроші, доводиться сплачувати на різні датки (членські внески до СУБ, на допомогу непрацездатним, на Народний дім, на допомогу церквам, на допомогу хворим УПА, до фонду АБН, внески до УНРади, гроші до пресових фондів часописів тощо, тощо). Чи не урветься терпець у того робітника, що так сумлінно виконує свої громадські обов'язки, якщо він побачить розкол у Централі? Чи ж не відійде він геть від громадського життя?

Хто візьме на себе відповідальність за ці диверсійні вчинки? Чи ті, що демагогічними гаслами ширили й ширять недовір'я, щоб за рахунок розвалу в громадській роботі забезпечити для себе особисті вигоди — позбутися праці в цегельні, або або на фармі, та сісти в СУБ-і?

Українська еміґрація Англії цього разу буде більше обережною і дасть гідний відпор всім тим, що не мають чистої совісти й хочуть спекулювати на виборах.

Робітник з Англії.

Вважаємо потрібним підкреслити, що методи звироднілої партійної „боротьби“, перенесені на терен Англії, становлять величезну загрозу для українців, винних і невинних у цьому. Церква мусить про це попередити якщо не всіх українців, то, принаймні, своїх вірних. Це загр. і успішній роботі Церкви.

Зі змістом статті, вміщеної в „Промені“, цілком погоджуємось.

Редакція.

Вказуйте зміну своєї адреси !

Постійне листування з тереном вимагає знання адрес наших вірних. Відсутність адреси або неповність її створює чималі труднощі, що полягають в розшукуванні і уточнюванні її. Особливо ж прикро буває, коли одержуємо листа чи доручення, а він змінив свою адресу і не повідомив про це нас. Так було недавно, коли повернулося кілька „Братських Листків“, надісланих людям, які передплатили їх на дев'ять місяців. Ті люди, очевидна незадоволені, що сплатили гроші і не одержуть „Братського Листка“, і ми незадоволені, що позбавлені змоги виконати свої зобов'язання.

Негайно повідомляйте нас про зміну своєї адреси !

„БРАТСЬКИЙ ЛИСТОК“

Видає: ім. св. Архистратига Михаїла Українське Православне Братство у В. Брітанії

Редагує: мітр. прот. І. Губаржевський.

Адреса Редакції: Council of Ukrainian Autocephalic Orthodox Church in Great Britain. 31, Holland Park, London, W.11.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:

На 1 місяць	1 шіл. 6 п.
„ 3 місяці	4 шіл. 6 п.
„ 6 місяців	9 шіл.
„ 12 місяців	18 шіл.

Printed by Williams, Lea & Co., Ltd., Clifton House. Worship Street. London. E.C.2

Ціна 1 шіл. 6 п.

БРАТСЬКИЙ ЛИСТОК

ч. 3, квітень, 1949

МІСЯЧНИК ім. св. Архистратига Михаїла Українського Православного Братства у В. Брітанії, Лондон

No. 3, April, 1949

"BROTHERHOOD'S LETTER," MONTHLY Published by St. Michael's Ukrainian Orthodox Brotherhood in Great Britain, London

Арх. Іоанн

ПРО СІМ ГАРЯЧНОСТЕЙ ДУХА

УСЕ лихо людини тепер у тому, що вона увесь час, завжди поспішає, але поспішає суєтно, безплідно. Людина перевертає гори своєю енерґією. Вона будує і руйнує цілі міста за дуже короткий час. Але, якщо ми глибше вглянемо в її енерґію і подивимося на її наслідки, то побачимо, що вона не збільшує добра в світі. . . . А те, що не збільшує добра— те безплідне. Навіть знищення зла саме по собі є безплідне, якщо це знищення не є вияв дії добра і не несе плодів добра.

Життя людей стало в світі дуже поквапливим. І стає дедалі більше поквапливим; всі біжать, усі бояться кудись спізнитися, когось не застати, щось пропустити, чогось не зробити. Мчать машини в повітрі, на воді і по землі, *але не несуть щастя людям;* навпаки, вони руйнують добробут, що залишився на землі . . .

Увійшла у світ диявольська поквапливість, поспішність. Таємницю цієї поспішности і поквапливости відкриває нам Слово Боже. Вчитайтеся в 12 главу Апокаліпсиса: *„І почув я гучний голос на небі, який говорив: „Тепер настало спасіння, і сила, і царство Бога нашого, і влада Христа Його, бо скинений наклепник проти братів наших, що наклепи зводив на них перед Богом нашим день і ніч. Вони перемогли його Кров'ю Агнця і словом свідчення свого, і не полюбили душі своєї навіть до смерти. Отже, веселіться, небеса і ті, що перебуваєте на них. Горе тим, що живуть на землі і на морі, бо до вас зійшов диявол, маючи лютість велику, знаючи, що короткий час має".* (СТ. 10-12)

Ви чуєте: „На земло і на море диявол зійшов у великій лютості, знаючи, що небагато йому залишається часу". — Ось у цьому і є причина нестримного, кругообігу всіх речей і навіть понять, що дедалі прискорюється, ось у цьому і є причина загальної поквапливости, яка все збільшується і в техніці, і в житті, ось у цьому і є причина дедалі нестримнішого бігу людей і народів. . . .

Царству сатани настане у світобудові край. Ось у цьому і є причина радости всього неба і тих людей на землі, які живуть небесним. Приречений, відчуваючи свою загибіль, дух зла кидається по світі, підбурює людство, роздмухує зло до останніх меж і примушує людей, які не поклали на своє чоло хресної печатки Агнця Божого, нестримно гнатися все вперед і вперед, і все прискорювати і прискорювати біг свого життя. Диявол знає, що тільки в цьому безглуздому коловороті людей і народів може він розраховувати приєднати до своєї гибелі ще частину людства. Диявол думає, що заклопотані люди, що кудись біжать, найменше здатні думати і міркувати про істини великі і вічні, для досягнення яких потрібна хоча б хвилина мовчанки в серці, хоча б мить святої тиші.

Техніка вже давно збільшує швидкість

пересування людей і їх праці — здобування земних цінностей. Здавалося б: більше часу повинно залишитися у людей на життя духа. Проте, — ні! Душі трудніше і важче стало жити. Матеріяльність світу, швидко крутячись, втягає в себе і душу людини. І душа гине, їй немає часу вже ні для чого піднесеного, — в світі все вертиться, все крутиться і прискорює свій біг. Яка жахлива примарність діл! А, проте, вона міцно тримає людину і народи в своїй владі. Замість духової спрямованости, світом уже володіє психоз плотської швидкости, тільки плотських успіхів. Замість посилення святої горячности духа, відбувається дедалі більше розпалювання плоті світу. Створюється марево діл життя, бо до діл покликана людина і не може бути спокійна без діла. Але діла плоті не заспокоюють людину, бо не людина ними володіє, а вони нею. Людина — раб діл плотських. Будує на піску. Побудоване на піску руйнується. Від земного будинку людського залишаються купи пороху. Тепер це скрізь видно. Замість багатьох гордих будинків залишилася купа піску. І з цього піску знову будує людина собі світ. Пісок обсипається то тут, то там, — людина трудиться, підбираючи його . . . Бідна людина! Всі заковані в ланцюги малих діл, які нічого душі не дають, які треба виконати якнайшвидше для того, щоб можна було якнайшвидше розпочати ряд інших, таких самих нікчемних діл.

А де ж узяти часу на *добро*? Навіть подумати про це немає часу. Все заповнене в житті. Добро стоїть, як жебрак, якому немає місця ані в службовій кімнаті, ані на заводі, ані на вулиці, ані в хаті людини, ані — тим менше — в місцях розваг людських. Добру нема де прихилити голову. Як же поспішати його робити, коли його не можна навіть на п'ять хвилин запросити до себе, — не тільки в кімнату, *але навіть у думку, в почуття, в бажання*. Нема коли! І як добро цього не розуміє і намагається стукати в совість і трохи мучити її!? Справи, справи, турботи, необхідність, невідкладність, усвідомлення важливости всього довколишнього . . . Бідна людина! А де ж твоє добро, де ж твоє обличчя? Де ти сама? Де ти ховаєшся за обертанням коліс і ґвинтів життя? Все ж скажу тобі: *поспішайся робити добро*, поки ти живеш у тілі! — „Ходи в світі, поки є світло“ — Прийде ніч, коли вже не зможеш робити добра, якщоб і захотіла.

Але, річ певна, якщо ти на землі, — в цьому передпокої як раю, так і пекла, не захотіла робити добра, і навіть думати про добро, навряд чи захочеш його тоді, коли опинишся серед ночі, за дверима цього існування, викинута з суєти земного життя, що розсіяла і розвіяла твою душу в холодну і темну ніч небуття. А тому поспішайся робити добро.

Почни спочатку думати, щоб робити добро,
А потім подумай як робити добро,
А потім почни робити добро.
Поспішайся думати про добро.
Поспішайся робити добро.
Час короткий!

Сій вічне в тимчасовому. Введи це діло, як найважливіше діло, в твоє життя. Зроби це, поки не пізно. Як жахливо буде спізнитися в творенні добра. З пустими руками і з хододним серцем відійти в інший світ і стати на суд Творця.

Хто не поспішається робити добро, той його не зробить. *Добро вимагає гарячности. Тепло-холодним диявол не дасть зробити добра.* Він зв'яже їх на руки і на ноги, перше ніж вони подумають про добро. *Добро можуть робити тільки полум'яні, гарячі.* Бути доброю може в нашому світі блискавично-добра людина. І що далі йде життя, то більше блискавичности треба людині для добра. Блискавичність — це вияв духової сили. Це — мужність, це — свята віра, це — діяння добра, це — справжня людяність.

Поспішності суєти і зла протиставмо швидкість, гарячість руху у здійсненні добра. — Господи, благослови і укріпи!

Швидкість каяття після будь-якого гріха — ось перша гарячність, яку принесемо Богу.

Швидкість прощення братові, що согрішив перед нами, — ось друга гарячість, яку принесемо Богу.

Швидкість відгуку — на прохання, виконання якого можливе для нас і корисне для того, хто просить — третя гарячність.

Швидко віддати ближньо-

му все, що може вивести його з біди, — четверта гарячність духа, Богу вірного.

Уміння швидко помітити, що кому потрібно і матеріяльно і духово, й уміння послужити хоч малим кожній людині, уміння молитися за кожну людину, — п'ята гарячність духа.

Уміння і швидка рішучість протиставити всякому виявові зла — добро, всякій темряві — світло Христове, всякій неправді-правду, — шоста гарячність духа.

Уміння в одну мить піднести серце і всю істоту свою до Бога, віддаючись в його волю, дякуючи і славословлячи його за все, — це сьома гарячність віри, любови і надії нашої.

Лос-Анджелос
1946.

ПАСТИРСЬКИЙ ЛИСТ

до всіх вірних Української Автокефальної Православної Церкви у Великій Брітанії

ДОРОГІ БРАТТЯ І СЕСТРИ!

Події, що відбуваються в українському громадському житті тепер у Великій Брітанії, ясно доводять, що самою надійною нашою опорою є Церква.

І на цей раз, як і завжди в трудну хвилину, Українська Православна Церква стала на захист Ваш і своєю силою, своїм авторитетом захищає Вас.

Тому тепер приналежність до Української Автокефальної Православної Церкви, з якою так рахуються англійські міродайні установи і організації, має особливе значення.

Тому тепер підтримка Української Автокефальної Православної Церкви всіма можливими способами, щоб і вона могла підтримати Вас, має особливе значення.

Тому тепер членська виказка вірного чи вірної УАПЦ має особливе значення як офіційний документ.

Тому тепер придбання власного, ні від кого незалежного, Українського Православного Дому в Лондоні має особливе значення.

Минув той час, коли кожного з нас могли зневажати як круглих сиріт: ми не сироти, у нас є мати — Українська Православна Церква. Вона за Вас заступається і заступиться, але Ви повинні дбати і про Неї.

Я не можу сказати, що Ви не дбаєте про свою Церкву, але треба ще більше згуртувати свої сили.

Нехай не буде ні одного православного українця чи українки, в грудях яких б'ється щире серце, які не мали би виказки вірного чи вірної УАПЦ!

Нехай не буде ні одного православного українця чи українки, які не внесли би посильної пожертви, а як не можна пожертви, то позички на придбання Українського Православного Дому!

Цим ще більше піднесемо себе в очах своїх і чужинців.

Цим об'єднаємося в ще більшу силу.

Цим покажемо не словом, а ділом, свою відданість Святій Православній Церкві.

І наші вкладки та пожертви повернуться кожному з нас з прибутком. Цим прибутком буде те, що кожний буде рахуватися з нами як з могутньою громадою вірних, що згуртувала свої і матеріяльні сили навколо своєї Церкви.

У Вас є Провід — Ви не самі. У Вас є Представництво перед англійськими урядовими чинниками і перед урядовими чинниками інших держав світу.

Будемо самі здобувати собі право на життя, але спільними силами!

Досить гнути спину, міцніше крок, вище чоло!

Нехай Український Православний Дім буде нашою рідною хатою, нехай виказка вірного УАПЦ буде посвідкою нашої релігійно-громадської зрілости, нехай виказка братчика чи сестрички Українського Православного Братства св. Архистратига Михаїла буде нашою славою, славою борців за прадідівську Віру, що єднає нас з славними православними братствами нашого історичного минулого, з традиціями славних запорожців!

Підтягайте відсталих, зрушуйте байдужих!

Слухайте Ваших священиків і керівників церковних громад!

Зміцнюйте себе через свою Церкву!

Будьте свідомі і не дайте можливости різним підшептувачам підірвати довір'я до Вашого Проводу і тим розколоти Вас на частки саме в цей відповідальний час для кожного з нас!

З нами правда! З нами Бог!

І. ГУБАРЖЕВСЬКИЙ, мітр. прот., Голова Генерального Управління УАПЦ на Велику Брітанію і Голова Українського Православного Братства св. Архистратига Михаїла.

НА ЧОМУ БУДУЕШ ТИ ДІМ ЖИТТЯ

СТОЯВ у ліску, над річкою Іршею, недалеко від містечка N, маленький манастир. Дерев'яна церковця його, в якій правилася Служба Божа, була пуста. Хто знає, чому вона в цей день пуста, може, тому, що будній день, а може тому, що від містечка до манастиря шість кілометрів, та ще й через річку — і щодня ходити далеко, а може й тому, що совєтська влада стежить, хто ходить до церкви, і поволі притискає за це, — хто знає, чому пусто було в маленькій манастирській церковці, але було пусто.

Був вечір, гарний літній вечір. Сонце зайшло, і швидко насувалася темрява. Почало сутеніти. Три свічечки ясніше

засвітилися в темряві, кутки церковці стали темними. З глибокою вірою виголошував єктенії ієромонах Феодосій, з піднесенням відповідали йому співом монах Назарій і послушник Петро.

Але що це? Дим? Звідки? Петро вискочив з крилоса і побіг до дверей, але там його зупинив кремезний червонолиций чоловік з налитими від люті кров'ю очима і вдарив сокирою по голові.

ЗМІЦНЮЙТЕ ТВЕРДИНЮ УКРАЇНСЬКОЇ АВТОКЕФАЛЬНОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ У ВЕЛИКІЙ БРІТАНІЇ — БРАТСТВО СВ. АРХИСТРАТИГА МИХАЇЛА !

Церква горіла. Ієромонах Феодосій шукав виходу, але виходу не було: коло дверей і вікон стояли і не давали вискочити з церкви. Нарешті, навмисне заклали вікна (що були й без того з ґратами), і двері сухим лісом і хмизос і запалили, бо не могли встояти коло палаючої церкви.

Церква горіла і згоріла. А в церкві згоріло тіло послушника Петра, і живими згоріли ієромонах Феодосій і монах Назарій.

У містечку на другий день було засідання Райпарткому. На тому засіданні обговорювався випадок зі спаленням церкви і в ній трьох „попів“ і вирішено було оголосити в районовій газеті, що від нещасливого випадку, спричиненого необережністю самих монахів, згоріла манастирська церква і в ній три монахи, що відправляли Службу Божу.

А в іншому місці була вузька нарада сектантів, на якій тесть секретаря Райвиконкому „брат“ Онисимчук говорив, що у славу Божу все зроблено, і той ієромонах не буде більше в своїх проповідях говорити про неправдивість їхнього вчення. „У славу Божу !“

*

„Прийде година, коли кожен, хто вам смерть заподіє, думатиме, що службу приносить Богові.

А це вам учинять, бо вони не пізнали Отця, ні Мене.

Але Я це сказав вам, щоб згадали про те ви, про що говорив був Я вам, як настане година“.

(ІОАН. 16, 2–4)

*

Той, хто не пізнав істинного Бога і істинної науки Господа Ісуса Христа, не пізнав на ділі, а не на словах, не пізнав в самій практиці життя своєї душі, не сприйняв усім серцем своїм, не зрозумів і не відчув, що Господь Бог є центр, оправдання, причина всього життя в світі і мета його, — той стоїть на фальшивому шляху, той будує дім на піску.

„Що звете ви Мене: „Господи Господи“, та не робите того, що Я говорю.

Розкажу вам, до кого подібний усякий, що до Мене приходить та слів Моїх слухає і виконує їх.

Той подібний тому чоловікові, що, будуючи дім, він глибоко викопав, і основу на камінь поклав. Коли ж злива настала, ріка кинулася на той дім, — та однак не змогла захитати його, бо збудований добре він був.

А хто слухає та й не виконує, той подібний тому чоловікові, що свій дім збудував на землі без основи. І натиснула на нього ріка, — і впав він зараз, і велика була того дому руїна“.

(ЛУКИ 6, 46–49)

*

І Христос підніс Свій голос проти тих, які хваляться своєю праведністю, а не пізнали істинного Бога, які знають тисячі приписів талмуду, а не знають самої суті правдивої віри, що полягає у виконанні волі Божої, в любові до Бога і до людей. Христос підніс голос Свій проти тих, які на всіх роздоріжжях кричать, що люблять Бога, але це є обман, бо вони брата свого ненавидять. Проти тих, які чіпляються до дрібниць, а занедбують головне в законі Господньому. *„Тепер ви, Фарисеї,* — каже Господь, — *чистите зовнішність кухля та миски, а ваше нутро повне здирства та кривди“.* (ЛУКИ 11, 39)

Христос гостро обличав тих, які говорять одне, роблять друге, а думають третє. Треба, щоб думка, слово і діло сходилися. Христос обличав фарисеїв, кажучи: *„Горе вам, Фарисеям, — бо ви десятину даєте із м'яти та рути й усякого зілля, але оминаєте суд та Божу любов: це*

треба робити, й того не лишати! Горе вам, Фарисеям, що любите перші лавки в синагогах та привіти на ринках,“

(ЛУКИ 11, 42-33)

Не могли витримати цих прямих і гострих слів Спасителя і ті, які вважали себе вченими законниками, — книжники юдейські. І один із них відказав Ісусові: „Учителю, кажучи це, Ти й нас ображаєш“.

Але Правда Божа на півдорозі не спиняється. На те вона й одверта правда, що не має нічого спільного з дволичністю кривди. І Ісус відповів і книжникам:

„Горе й вам, законникам, бо ви на людей тягарі накладаєте, які важко носити, а самі й одним пальцем своїм не доторкуєтесь тягарів“.

(ЛУКИ 11, 46)

„Горе вам, законникам, бо взяли ви ключа розуміння: самі не ввійшли, і тим, що хотіли ввійти, боронили“.

(ЛУКИ 11, 52)

Усією Своєю силою обрушився Ісус Христос на тих, що устами шанують Бога, а серце їх далеке від Нього, бо люди ці виконують усі дрібні, формальні релігійні приписи, але, — як каже Христос, — обминають праведний суд і Божу любов. Вони будують дім на піску, бо знають Слово Боже, але не виконують Його приписів. Кажуть, що не треба бути жорстоким, а самі жорстокіші від звірів, бо готові, ради власного честолюбства, пожертвувати не лише честю, а й самим життям брата свого. Кажуть, що не треба обманювати, — а самі обманюють брата свого на кожному кроці, кажуть, що не треба нагромаджувати багатств, а самі головною метою життя свого поклали неправдиве і ненаситне збагачення коштом брата свого, кажуть, що треба бути щедрими, а самі сковані скупістю, як ланцюгами. Вони дбають лише про славу й багатства земні, а не про славу й багатства небесні. Тому й будинок їх, по слову Христа, є збудований на піску, а не камінних підвалинах. А всякий будинок, збудований на піску, боїться зливи і бурі.

У храмі УАПЦ в Гановері

*

Один чоловік славився своєю побожністю. Щонеділі він ходив до церкви, а ввесь тиждень тяжко трудився. Прийняв він від батька чималеньку спадщину, але не припиняв напруженої праці. Не був він сварливий, не лаявся, не курив, не пив, не розпутничав, лише тоді сердився, коли

у нього щось попросять: — усі знали, що був він скупий і, навіть, прошаків виганяв з подвір'я. Люди до цього звикли, — що ж, хто не має гріха, — але видно, що чоловік твердої віри в Бога, — і, навіть, обрали його на церковного старосту. Можна обрати людину, яка побудувала своє життя на мурованому фундаменті Христової віри . . .

Але одного ранку все село захвилювалося від страшної новини. Остапа, — так звали церковного старосту, — знайшли повішеного в коморі. Усі прикмети свідчили, що він повісився сам.

Не тільки баби, а й чоловіки збиралися в гурти, кричали, махали руками, бігли до Остапового подвір'я, де померлого впоряджали, хоч пан-отець сказав, — та й люди знають, — що самовбивцю, хоч це й побожний церковний староста, ховати священикові не можна.

В клуні на другий день знайшли прикидану снопами, розриту яму і відчинену залізну скриньку зі скрученим замком. в землі знайшли одну золоту десятку. Виявилося, що злодії вкрали складене Остапом, і Остап, побачивши це, повісився.

Повісився, зруйнувавши цим будинок свого життя.

Від бурі, яка налетіла на життя Остапове, це життя рухнуло раптово і жахливо.

Отже, будинок був побудований на піску.

Отже, Остап не був справжнім християнином.

Отже, не врятувало Остапа те, що назовні він був в порядку. Не в порядку була його душа, що жила тільки багатством земним, накопиченнями золота. В золоті було життя Остапове, а не в Христі, бо не стало золота, не стало інтересу до життя Остапові, а Христос залишився, та Остап покинув Христа ради золота. Умер разом із золотом, не схотів воскреснути разом з Христом. Бо Христос сказав: *„Де буде скарб ваш, там буде і серце ваше“*. Серце Остапове було там, де було золото, а не там, де Христос. І не витримало серце втрати свого бога, яким для нього було золото. А золото — пісок. Будинок життя Остапового був побудований на цьому піску і завалився. А Христос — камінь. Хто на цьому Камені побудує свій життьовий будинок, не завалиться він, бо то є багатство вічне. *„Приготовляйте собі сховища, які не старіються*, — каже Христос, — *скарб невичерпний на небесах, куди злодій не закрадається і де міль не точить, бо де скарб ваш, там і серце ваше“*. (ЛУКИ 12, 33-44)

Остап слухав у церкві слово Боже, але не виконував самого основного, що Христос говорив про багатства небесні і земні, і тому, що слухав, та не виконував науки Христової, *„Збудував свій дім на землі без основи, і насунула на нього ріка, — і впав він зараз, і велика була того дому руїна“*. (ЛУКИ 6, 49)

*

Багато познущалися з наших людей безбожники, обманюючи їх спокусами земними, щоб відвернути їхні серця від скарбів небесних. Багато скалічили нашої молоді, що вже на сьогодні стала старшими людьми, багато загубили душ людських,

ОРГАНІЗОВУЙТЕ ПАРАФІЯЛЬНІ РАДИ І ОСЕРЕДКИ, ЄДНАЙТЕСЯ НАВКОЛО СВОЄЇ ЦЕРКВИ !

потопившм їх в безодні гріха, пустивши їх на той світ без каяття і надії на спасіння. Мутною хвилею облуди, ворожнечі, наклепів і заздрощів підмивали безбожники будинки життя молодих людей. І скільки тих будинків завалилося ! Скільки молодих людей в одчаї і розпачі покінчило життя самогубством, скільки, ще за життя на землі, поховало свої душі в могилі безвірства і невірства !

Але Христос прийшов покликати не праведників, а грішників до каяття. І Він покликав через мене, грішного, комсомольця Степана до Себе, до Свого світла, як і багатьох інших.

Приїхав я в містечко В. на парафію, і ніхто не хотів зі мною з молоді вітатися. „А, там приїхав якийсь піп, думали молоді хлопці й дівчата, — щоб знову обманювати, дурити людей — нехай з ним вітаються дурні баби й діди, що покликали його, нехай він трохи почистить їхні кишені !“

Але з цієї молоді ніхто не був в церкві на Службі Божій, і гурток хлопців і дівчат прийшли в неділю в колишній клюб, в якому була улаштована церква, бо справжню церкву комсомольці спалили на самий Великдень. Прийшли перед Херу-

вимською. Стояли, дивилися — хлопці з закладеними назад рукам, або під ручку з дівчатами. Старий чоловік підійшов, сказав, щоб стали, як належить, — дехто послухав, дехто ні. Але з церкви ніхто не вийшов — цікаво ж!

Запричастившись, я вийшов на проповідь. Бачив, як високий кучерявий хлопець, показавши оком і рухом голови на мене підморгнув до другого і усміхнувся.

Я говорив, маючи за основу текст: *„Я, світло, прийшов у світ, щоб усякий, хто вірує в Мене, не залишався в темряві. Коли ж хто почує слова Мої й не повірить, я не суджу його; бо Я прийшов не судити світ, але спасти світ“.* (ІОАНН, 12, 46—47)

Я говорив людям, що є світло і що є тьма. Говорив, що світло є Христова істина, яка просвіщає всі закутки людського життя: людську душу, сім'ю, громаду, науку, мистецтво. Говорив, що Христова істина, виявлена в християнській релігії, піднесла на небувалу висоту всю людську культуру, говорив, що найгеніяльніші відкриття в науці пов'язані з іменами світової слави вчених, які були глибоко-віруючими християнами, як от: Ньютон, Фламмаріон, Коперник, Павлов і багато багато інших. Говорив, що безвірництво тягне людство назад, до дикунства, нищить здобутки людського духа, убиває свободу людського духа і самий людський дух, робить людину безглуздим рабом безглуздої матерії, намагається переконати людину, що вона є тварина бездушна і безвідповідальна, що живе тільки для свого тіла і т.д. Нарешті, я говорив, що милосердя і мудрість Христа, як небесна мудрість, покриває злобу і обмеженість людини, яку Христос прийшов не судити, а спасти, і що тепер, коли ми, а особливо молодь, зазнали страшної руїни духа, засліплені фальшиво-науковими безвірницькими теоріями, Христос знову кличе нас з терпінням і любов'ю до Свого тепла і світла, особливо кличе молодь, щоб вона, пізнавши досі невідому їй істину, стала в лави християн — борців за справжню, не відсталу світову культуру, радість, щастя й чистоту.

ЖОДЕН ПРАВОСЛАВНИЙ УКРАЇНЕЦЬ ЧИ УКРАЇНКА У ВЕЛИКІЙ БРІТАНІЇ НЕ МОЖЕ ЗУСТРІТИ СВЯТЕ ХРИСТОВЕ ВОСКРЕСІННЯ БЕЗ СПОВІДІ І ПРИЧАСТЯ!

Я помітив, що молодь зацікавилася моєю проповіддю. На другий день до мене прийшли два юнаки. Вони спочатку несміливо, а потім майже настирливо, як це властиво вихованню совєтської молоді, почали розпитувати мене про Христа, коли Він народився, чому Він — Бог, де Він жив, де Він тепер, чому говорили, що вірують лише темні люди, нащо потрібно молитися і т.д.

Нарешті, попросили дозволу прийти ще.

Мої парафіяни, помітивши, що Степан і Олекса почали вчащати до мене, порадили мені, що треба бути обережним, тому що це совєтського виховання хлопці. Але мені здавалося, що Степан і Олекса щиро шукають правди і я виявив до них повне довір'я. І я не помилився. Згодом вони стали відданими проповідниками Христової науки, найкращими моїми духовними дітьми, що твердо і переконано стали готувати себе під моїм керівництвом до священицького служіння.

І, нарешті, зважаючи на мою рекомендацію і на брак священиків в нашій поліській смузі, після півторарічної наполегливої праці над Степаном і Олексою, Владика Ніканор, Архиєпископ Київський, рукоположив спочатку Степана, а потім Олексу в сан диякона і далі — священика.

Вони не знали раніше Церкви, вчилися в совєтській школі, а потім — полюбили Христа і Святу Православну Церкву своїми очищеними Христовою благодаттю серцями, і віддали Христу все своє молоде, палаюче силою віри, життя.

Вони стали прекрасними священиками. Невідшліфовані богословськими школами, але з глибоким розумінням євангельської правди, проповідували вони, і народ щиро любив і поважав їх. Були й такі, що ходячи до церкви, судили їх і мене, що прийняв і сприяв до висвячення в священичий стан совєтських хлопців. Але голоси фарисейських „суддів“ тонули в могутній чистій течії піднесення християнського життя в парафіях, якими я і кілька священиків, серед яких були о. Степан й о. Олексій, керував.

Такі люди заповнюють опустілі місця, що залишаються від „братів“, які з заздр-

рости і злоби безсилля підмовляють безбожних убивців спалювати в церквах наших юноків, такі люди заповнюють місця, що залишаються від Остапів, які ретельно устами шанували Бога, але серця їхні були чи коло золота, чи коло розпутних жінок, чи коло вина.

Христос сказав: *„Багато званих, та мало вибраних“*, і вибраними у Христа є не книжники закону і фарисеї, а митарі і грішники, що з глибоким каяттям у серці очищають свої душі вірою у Христа і любов'ю до Нього і знаходять у Христа блаженство й заспокоєння.

Христос кличе до себе всіх вас, чим би ви не були в минулому, аби ви чистосердечно прийшли до Нього зараз і від щирого серця сказали Йому: „Боже, будь милостивий до мене, грішного!“ І Христос не послухає гордого книжника і фарисея, що, спираючись на піщатий грунт свого фальшивого знання, каже: „Я — святий, слава Тобі, Господи, що я не такий, як цей митар“, Христос не послухає такого фальшивого „праведника“, який готовий підпалити Церкву Христову разом з присутніми в ній людьми, аби лише заспокоїти свою заздрість і задовольнити честолюбство, — Христос вислухає каяття митаря і розбійника, що на хресті з останньою надією скрикнув до Ісуса Христа: „Пом'яни мене, Господи, коли прийдеш у Царство Твоє!“ і відповість йому, а через нього й нам: „Сьогодні будеш зі мною в раю“.

Великі спокуси приходять до нас. Різними способами намагаються відхилити нас від істини Святої Православної Церкви. І обіцянками, і подарунками, і неправдою, і улесливою похвалою намагаються послабити той фундамент Христової Церкви, який поклав Сам Ісус Христос. Але будьте спокійні! Христос не ложно сказав: *„Не бійся, мале стадо, бо Господь благосволив дати вам царство“*, *„Збудую церкву мою, і ворота пекельні не подолають її“*, *„Блаженні ті, що слухають слово Боже і виконують його“*.

Архиєпископ Михаїл

ЗНАЙ СВОЮ ВІРУ

(Уривки з катехизиса)

Лекція друга

Контрольні питання до першої лекції:

1. Чому людині потрібне богопізнання?
2. Чому існування Бога дає зміст людському життя?
3. Що ми розуміємо під ім'ям Бог?
4. Які є дві дороги до пізнання Бога?
5. Що таке об'явлення Боже?
6. Як можна пізнавати Бога через природу?

Питання самому собі на роздумування:

а) Чому немає згоди і любови між людьми?
б) Яка є основна причина самогубств людських?
в) Якого щастя у людини ніхто і ніколи не може відібрати?
г) Де живе Бог?

Від редакції. — *Якщо хтось із наших Читачів мав би бажання відповісти на будьяке з цих питань письмово і надіслати нам для обміну думками, просимо розраховувати на нашу відповідь.*

Троїчність Єдиного Пресвятого Бога

Бог — істотою один, але троїчний Особами (Лицями, Постатями) Отець, Син (Слово) і Святий Дух. Бог є Пресвята Тройця, Одноістотна (Єдиносушна), Нероздільна і Незлитна.

Про троїчність Єдиного Бога свідчить сам Ісус Христос. Він свідчить і про рівність усіх трьох Осіб Пресвятої Тройці такими словами: „Я і Отець — одно“ (Іоан. 14, 9). „Хто бачив Мене, той бачив Отця“ (Іоан. 14, 9). Після воскресіння Свого, посилаючи учеників на проповідь, Ісус Христос заповідав їм: „Ідіть, навчайте всі народи додержуватися всього, що я заповідав вам, і хрестіть їх в ім'я Отця і Сина і Святого Духа“ (Мф. 58, 19–20). „Три свідчать на небі: Отець, Слово і Святий Дух і ці Три — Одно“ (1. Іоан. 5, 7). Усі три Особи (Іпостасі) Св. Тройці рівні між собою: Рівноспіввічні, Рівноспівпрестольні. Ніхто не більший, ніхто не старший, ніхто не менший — Єдине Божество, Єдине Царство, Єдина Сила. Бо Єдиний завжди Сам Собі рівний. Початок же Божеських Осіб — Отець.

У творінні світу брали участь усі три Особи Пресвятої Тройці: Отець помислив (побажав) і сказав (Слово-Син): „Нехай буде“, Дух Божий носився над матерією (хаосом). (Бут. 1, 2.)

Пред тим, як творити людину (чоловіка), Бог сказав (у Св. Тройці): „Сотворімо чоло-

віка (а не: „сотворю чоловіка) за образом нашим і за подобою (Бут. 1, 13).

Перед розселенням народів після потопу у Вавилоні Господь сказав у Св. Тройці: „Зійдімо, змішаємо мову їх . . . а не: „зійду, змішаю“ . . . (Бут. 11, 7).

Тому й пророк Давид у псалмі виголошує: „Словом Господнім небеса утворені і Духом уст Його вся сила їх“ (Пс. 32, 6). „Той (Отець) рече (Слово-Син) і сталося, Той повелів і впорядкувалося“. Повелів означає: виявив волю, послав Духа Свого.

Властивості Осіб Пресвятої Тройці

Отець не народжується і не сходить від іншої Особи Пресвятої Тройці. Син превічно народжується від Отця. Дух Святий превічно сходить від Отця.

Однак, внутрішнього Божого життя ніхто не знає, ні ангели, ні люди, як і каже Апостол: „Божого життя ніхто не знає, тільки Дух Божий (1. Кор. 2, 11). І Господь Спаситель зазначає: „Ніхто не знає Сина, тільки Отець, і Отця ніхто не знає, тільки Син . . .“ (Мф. 10, 27).

Образ Божий на людині

Але деяке розуміння цієї великої тайни Св. Тройці дано в нас самих. Людина створена за образом Божим і за подобою. Чим же людина схожа на Бога? Розуміється, що не тілом, бо Бог — безтілесний. На Бога ми схожі душею нашою. Душа наша є розумна, вільна і безсмертна. Вона — дух. Одним з виявів думі є розум.

Бог є розум усього світу, Він і Владика його. Розум людини є розум її тіла (організму) і владика всієї її істоти. Коли б розум людини не виявляв себе назовні, то це все одно, що його не було б. Але розум може виявити себе лише двома способами: словом і волею (вольове діяння). Третього способу немає.

Слово безліч раз народжується на протязі всього його (розуму) життя, і ніколи не буває так (в нормальному стані), щоб слово, народившись раз із розуму, уже не могло більше народитися, тобто, ми не могли б його вдруге сказати. Бо, хоч ми й сказали його, але воно від розуму не відділяється. Назовні воно втілилося в звук, а в розумі залишилося те саме. В той же час слово, бувши сказаним (народившись), не може повернутися в розум, наче б воно й не було сказане. Отже, слово наше від розуму невідділиме і з ним незлитне.

Подібно і наше вольове діяння. Розум помислить і воля виявить у діянні. Але те діяння можна повторювати безліч раз, бо воля від розуму ніколи не відділяється. Одначе, раз виявившись у діянні, воля (як діяння) не може знову повернутися в розум, мов би ніколи й не виходила, і злитися з ним. Таким чином і діяння (вольове) невідділиме від розуму і незлитне з ним.

Звідси бачимо, що й розум наш (а, значить, і душа наша) є тройця одноістотна, нероздільна і незлитна, слово є втілений розум, а діяння (воля) є розум, що виявляється у волі. Якби розум наш був позбавлений слова або діяння, то він не був би довершений, досконалий. Тому то троїстість розуму є необхідність. Троїстість це повнота життя (буття) перше в Богові, а потім і в нас, як в образові Божому. Одначе, троїстість наша дуже далека від Троїчности Божої, оскільки Бог є безмежно досконаліший від нас.

На таке розуміння наводить нас Св. Письмо, коли каже: „Словом Господнім небеса утворено і Духом уст Його вся сила їх“, „Той сказав, і сталося, повелів, і впорядкувалося“. (Пс. 6, 9). Про Сина Божого сказано: „Споконвіку було Слово і Слово було у Бога і Слово було Бог. Все Ним сталося і без Нього ніщо не сталося, що сталося“. Ясніше: все Ним почало бути, і без Нього нічого не почало бути, що стало бути (Іоан. 1, 1,3).

Дух же Святий у Св. Письмі завжди зветься: Животворчий, Вседіючий, Оживляючий (Іоан. 6, 63).

Подібність людини до Бога

Подібність людини до Бога полягає в тому, що дух наш прагне до добра, до правди, до краси, до любови, до досконалости, до правосуддя, до тих доброт, які ми мислимо собі лише в Богові. Коли б ми були тільки від землі, то ми б не мали потягнення до тих чеснот, як не мають такого потягнення животини. Нас же до доброго, до високого, до прекрасного тягне тому, що дух наш від Бога, як і каже Апостол: „Ми від Нього, Ним (живемо) і до Нього повернемося“ (Рим. 11, 36). Від Бога ми маємо оті прекрасні

якості, ми їх зазнали ще тоді, коли Він вдихнув нам нашу душу від себе (але не частку Себе Самого). Про це каже прор. Давид: „Відзначилося на нас світло Лиця Твого, Господи !“ (Пс. 4, 4). Отже, душа наша „томиться на землі“, шукаючи тих небесних красот, і насолоджується, коли знаходить щось подібне в духовому житті людини на землі, скажімо, в мистецтві тощо.

Так сам Бог вклав у наші душі стимул (потягнення) до кращого. Цей стимул і є рушій доброї культури. Це стверджується ще й тим, що в міру нашого наближення вірою серця, любов'ю і добрим життям до Бога, зростає змагання наше до Божих красот і чеснот, напр., до добра, істини, лагідности . . . Найвищий же образ і подобу Бога явив нам Собою Син Божий, Господь наш Ісус Христос, щоб ми мали взірець для себе.

Що таке релігія ?

Під цим іменем ми розуміємо ставлення наше до Бога і служіння Йому.

Дізнавшись про Бога, що Він є Творець усього світу видимого і невидимого, в тому числі і наш, дізнавшись про Його прекрасні і безмежно високі якості, ми не можемо залишатися байдужими до Нього. А пізнавши Його безмежну благодать і любов до нас, ми не можемо не благоговіти перед Ним, не любити і не прославляти Його . . .

Ми знаємо, що Бог є наш Творець і Отець, що Він не байдужий до нас, бо дає нам усе: життя і все потрібне для нього (Діян. 17, 25). І не тільки це: „Бог так полюбив нас, що й Сина Свого Єдинородного за нас віддав, щоб усякий, хто вірує в Нього, не загинув, а мав би життя вічне “(Іоан. 3, 16). А коли так, то ми не можемо не дякувати Йому, не прославляти Його і не просити в Нього всього, нам необхідного.

Отже, змагання наше до Бога, наша пошана до Нього, наша віра в Нього і виявлення її назовні відповідними ділами, служіння Богу духом і істиною, тобто всією істотою, це — наша релігія.

ВЧІТЬСЯ ІСТИН СВ. ПРАВОСЛАВНОЇ ВІРИ !
ДУХА НЕ ВГАШАЙТЕ !

Чому на світі існувало і ще й досі існує не одна, а багато релігій ?

На початку людського життя на землі була лише одна релігія. Люди не мали сумніву, що Бог є, знали, що Він є їхній Творець, що вони прогнівили Його і за те позбавлені райського блаженства. Тому старалися умилостивити Його праведним життям, молитвами та принесенням жертв, як навчилися вони від праотця Адама. Таке служіння було угодне Богові, і Він багато разів являвся тим праведним людям, як от Єноху, Ною, Авраамові та іншим патріярхам.

Одначе ті, що далеко відходили від патріярших осель, поступово втрачали правдиве розуміння Бога. Ідею про Бога вони скрізь понесли з собою, але поступово, замість Бога, почали шанувати ті творіння, які так або інакше вражали їх, напр., сонце, місяць, зорі, море, ліси, вогонь, грім, блискавку, звірів, і т. інш., почали їм служити і приносити жертви.

Ап. Павло каже про поган: „Вони знали Бога, але не прославили Його як Бога, а осуєтилися в мудруваннях своїх . . . і славу нетлінного Бога змінили на образ тлінної людини, птахів, четвероногих та гадів“ (Рим. 1, 21, 23).

Крім того, різні народи по-різному розуміли Бога, по-іншому стали служити тому, кого вважали за Бога. Навіть у християнстві багато різноманітностей у служінні Богу, тому, що кожний народ вніс дещо своє в розуміння тих чи інших істин, а то й просто свої людські мудрування, хоч для всіх народів Євангеліє тільки одно.

Яке ж християнське віровизнання найправдивіше?

Очевидно, те, яке в непорушній чистоті оберігає передані св. Апостолами Богом відкриті Істини, без додавання будьяких людських мудрувань, і не відхилилося від Апостольського вчення.

(На цьому закінчуємо другу лекцію. Просимо уважно перечитати її, щоб бути готовими відповісти на питання, що разом з третьою лекцією будуть подані Вам в наступному числі. Якщо не прочитали Ви першої лекції, то дістаньте „Братський Листок“ за попередній місяць і прочитайте.)

Прот. С. В. Савчук ЖИТТЯ ЦЕРКВИ

Перші кроки до заснування Української Греко-Православної Церкви в Канаді (уривки)

Календар „Рідна Нива“ на 1949 р. Вид. Спілка „Еклезія“, Вінніпеґ, Ман., стор. стор. 44-46.

В ЛИПНІ минулого року (1948), Українська Греко-Православна Церква в Канаді святкувала тридцятилітній ювілей свого існування.

В перших роках української еміґрації до Канади українських священиків тут, очевидно, не було. На українському церковному полі кинулося два роди бур'янів: між греко-католиками французькі і бельгійські місіонарі, а між православними московські або змосковщені православні батюшки.

Римо-католицькі єпископи почали відразу використовувати брак греко-католицьких священиків для своїх цілей. Вони висилали бельгійських та французьких ксьондзів-монахів до Галичини, де вони, вивчивши трохи українську мову, переходили на греко-католицький обряд і верталися до Канади як місіонарі для українців греко-католиків. Вони говорили ламаною, часто до невпізнання викривленою, українською мовою і представляли себе як „руска піпа“ (піп). Слово „піпа“ затрималося між людьми до сьогодні, а разом з тим багато анекдот про самих піпів.

Греко-католики піпів приймали, бо мусіли, але ввесь час вірили, що таки дочекаються своїх рідних священиків — таких, як мали в Старім Краю. В цій надії скріпляли їх також самі піпи, які запевняли, що вони прийняли греко-католицький обряд з великої любови до українців та за дозволом папи лише тимчасово, звичайно, на п'ять років, щоб обслуговувати „бідна руска наріт“ (нарід), поки він не дістане „своя руска піпа“. Наділі ж піпи зникли в Канаді аж тоді, коли постала Українська Греко-Православна Церква і греко-католики почали масово переходити на православіє.

Хоч як піпи калічили українську мову, то це ще не було їх найтяжчим гріхом супроти українського народу. Багато тяжчим гріхом було те, що вони поступово й пляново калічили душі своїх вірних. Вони не тільки робили менші й більші зміни в грецькім обряді та заводили натомість обряди латинські, — але також добирались до національних почувань своїх вірних. Вони проголошували на проповідях, що „Україна спасіння не дасть“ та що хто є добрим католиком, йому більше нічого не треба; забороняли читати українські книжки й ґазети, що не мали католицької марки, а що тоді зі свічкою не годен був знайти поважнішої книжки чи ґазети католицького видання, — така заборона фактично зводилася до того, що люди взагалі не повинні були нічого читати; вони зокрема забороняли читати Історію України та „Кобзаря“ Тараса Шевченка і не допускали до засновування читалень та інших просвітніх організацій. Відомий є факт, де один греко-католицький хлопець, повернувшись додому зі школи, яку провадили „піпи“, та побачивши портрет Т. Шевченка, виколов йому очі як „схизматикові“.

Свідоміщі з греко-католиків не погоджувалися з такою роботою піпів, але припинити її не мали сили: піпи таки на добре були розгосподарилися у чужій, не своїй хаті. (*далі буде*)

ВЕЛИКИЙ БРАК СВЯЩЕНИКІВ

Большевицька безбожницька система, куди тільки досягла, в першу чергу нищила Церкву і священно-церковнослужителів. Намагаючись знищити до кореня цей, як большевики кажуть, „опіум народу“ на широких просторах СССР, ця влада, захопивши по війні нові землі, те саме робить і на новазахопленій території. Прикладом, у Польщі та Югославії відчувається великий брак священиків, бо большевики не допускають висвячуватися новим людям і тим самим не дають змоги заступити замордованих.

Та й не тільки під совєтами. Помічається брак духовенства і в інших країнах, куди ще не досягла руйнуюча рука большевизму. Є відомості, що в Портуґалії немає кандидатів на заміщення

священиків, які умирають. У Франції пустує дві тисячі незаміщених парафій. В Англії римо-католицька Церква дістає священиків з Ірляндії, бо своя молодь з якихось причин не йде вчитися до римо-католицьких колеґій. Ці заходи не є вистачальні, і багато парафій теж пустує. Напр., про одного 70-літнього єпископа було в пресі, що він сам обслуговує особисто аж 30 парафій. Англіканський єпископ Сараваку твердить, що в його дієцізії в Борнео, що є в три рази більший, як ціла Англія, є тільки . . . шість священиків.

Не краще є за океаном. Не дуже давно римо-католицький єпископ Монтани, д-р Кондон, на сторінках преси твердив, що в Америці понад тисяча районів не мають ні одного священика для обслуги релігійних потреб людности. В римо-католицькій Церкві Америки не вистачає до 40.000 священиків.

Вважають, що голод на священиків триватиме не менше як п'ять років.

ЗНАЙТЕ ІСТОРІЮ СВОГО НАРОДУ

Починаючи з цього числа „Братського Листка“, друкуємо уривки з історії України, складеної Миколою Аркасом. Кожний українець повинен знати історію українського народу.

В наступних числах перед новим уривком вміщуватимемо питання за змістом попереднього уривка, щоб Читачі могли, відповідаючи на поставлені питання, закріпити прочитаний перед тим матеріял.

Для чого треба знати історію свого рідного краю

КОЖНА людина повинна знати історію свого рідного краю, свого рідного народу. Багато віків наші діди-прадіди поливали потом і кров'ю ту землю, де ми живемо, наставляли груди та голови клали, та своїм внукам-правнукам кращої долі добували. А чи знають ті внуки свою бувальщину, чи відають усі про славні діла предків своїх? Чи знають вони доладу навіть те, хто вони такі:

Чиї сини, яких батьків?

Чи кожен напам'ять скаже:

Защо ж боролись ми з ляхами,
Защо ми різались з ордами?
Защо скородили списами
Татарські ребра?

Навряд!

А тим часом не повинно цього бути. Діди-прадіди наші зберегли та нам передали незлічимий скарб: не тільки землю й те, що в ній та на ній, а й мову, пісні, звичаї — все те, що ми звемо нашим рідним українським та що нас одрізняє від інших людей: від москалів („руських“), білорусів („литвинів“), поляків, німців та інших, — кажучи по-письменному — передали нам своєрідну, українську культуру.

І от, читаючи цю історію, побачимо, що ми не вчорашні, що більш 1.000 літ наш народ був не останній між сусідами; що мав він свою державу та своїх князів, а пізніше — за Козаччини та гетьманів — мав силу не меншу, як Польща, Москва та татари; побачимо, що українська культура давніше стояла на високому рівні і з неї повними жменями черпала для себе Московщина; почуємо про кращих діячів наших та про те, як вони для рідного народу працювали, — навчимося більше шанувати свою минувшину, любити свій край, свій народ, та, може, деяку науку й для себе з того матимемо, як нам у світі жити та до чого прямувати.

Перші князі в Україні-Русі

Літописець оповідає, нібито у 862 році один з варязьких ватажків, на ім'я Рюрик, з братами своїми Синеусом і Трувором і з своєю чималою дружиною (військом) осіли в Новгороді і наклали на місцевих жителів данину за те, мовляв, що вони будуть обороняти їх від ворогів-сусідів. Ці варязькі вихідці, на думку літописця, почали собою довгу низку українських князів.

„У дружині Рюрика, — оповідає літописець, — окрім його братів, були ще менші ватажки — Аскольд і Дир. Вони не схотіли остатися в Новгороді і пішли Дніпром униз, аж у Візантію, щоб або там стати до грецького війська, або пошукати собі іншої, кращої долі. Пливучи Дніпром, побачили вони на крутім березі його велике місто. Вони спитали людей, що це за будівлі. Їм одказали, що це місто Київ, збудував його колись Кий, і належить воно до слов'янського народу — полян, що тепер платять данину хозарам. Аскольд і Дир прирадили їм не платити

тієї данини хозарам і, щоб оборонити місто від них, зосталися там із своєю дружиною, збираючи данину з полян за ту оборону. Таким побитом вони зробилися першими князями в нашій Україні“.

Так каже літопис, але, як ми вже знаємо, Київ в кінці IX століття був столицею великої Руської держави, мав, може, з двісті літ перед тим своїх князів і не був, безперечно, таким мізерним городком, щоб якась бродяча невелика скандинавська ватага прийшла й осілася там, а поляни ще й раді з того були. Крім того, з інших джерел відомо, що Аскольд і Дир справді князювали в Києві, але не разом: Аскольд десь між 860–867 роками, а Дир — аж при кінці 880 років. Можна навіть думати, що Аскольд був уже християнин, бо на його могилі, над Дніпром, пізніш поставлено було церкву.

Дуже може бути, що відомий похід Руси на Царгород 860 року підняв князь Аскольд. Русь вирушила в похід на 200 кораблях. „На човнах були варвари, що тримали в руках мечі, грозилися на місто і кричали. Ці варвари-руси були хорошого зросту, русяві і з сірими очима. Значніші між ними голили бороди й носили довгі вуса; на головах з довгими оселедцями (чубами) і підголеною чуприною, носили гостроверхі шапки; поверх кольчуги були одягнені білі киреї, що защіпалися прищіпкою на правому плечі. Озброєні вони були сокирами, сагайдаками, списами та мечами гострими з обох боків, а щити в них були довгі та внизу вузькі“.

Так описують греки те військо, що прийшло до них. Облягла Русь Царгород, і спершу таки добре їй щастило, але знялася буря, багато човнів потопила й порозкидала, і чимало тоді з того походу не вернулося додому.

Князь Олег

Після Аскольда бачимо у Києві князя Олега. Літописець називає його „віщим“, тобто характерником, тому, що він нібито мав щастя у всьому. Це був князь, славний війнами і походами. Літопис оповідає про незвичайно щасливий похід його на грецьку столицю Царгород. Скрізь по слов'янських землях, підлеглих Олегові, набрав він велике військо, посадив його на 2.000 човнів і Дніпром та Чорним морем поплив до Царгороду; розбив греків і навкруги, по селах і містах, спустошив усе та спалив, побив багато народу й обступив місто з усіх боків. Тоді царі грецькі Лев та Олександер, бачучи таке лихо, послали до нього своїх послів і замирилися з ним. Олег узяв великий викуп, забрав чимало добра і на знак того, що поборов Візантію, на головних воротях Царгороду прибив свій щит.

Року 913. Олег підняв великий похід на Каспійське море та в теперішню Персію. Оповідають, що прибуло з Дону у Волгу, звідти в Каспійське море 500 кораблів руських і на кожному по 100 душ. Кілька місяців Русь господарювала понад морем і далі, в Перському краю, але як верталася вона додому, то на неї напали хозари і більше половини побили.

Про смерть „віщого“ Олега літопис оповідає таку леґенду. Бажаючи знати, коли прийде по нього смерть, покликав Олег до себе кудесників (знахарів) та волхвів, і один з них сказав Олегові так: „Великий ти, князю, вояка; завжди ти під стрілами ворожими, та не в чесному бою спіткає тебе смерть твоя, — не від ворога лютого, не від болісти лихої й не від старости скінчиш ти дні свої, а від любого коня твого“. Замислився Олег, віддав свого коня слугам, звелів поставити його у стайню і до смерти поїти, кохати його та годувати найкращим зерном.

Минуло кілька літ, і Олег, вертаючись з походу додому, згадав про коня свого і заїхав до стайні, де той кінь стояв; спитав він про нього слуг своїх, що приставлені були до коня того, а слуги відказали йому, що кінь його давно вже пропав і голий кістяк його давно миють дощі і сушать вітри в степу на могилі.

Пішов Олег подивитися на те місце, наступив на череп ногою і промовив: „Збрехав єси мені, старий кудесниче ! Ото й од тебе, мій любий коню, тільки голий череп зостався, а я й досі живу“. Тільки він проказав це, як з мізковні тієї вилізла невеличка гадюка, обвилася круг ноги княжої і вкусила його. Від того, — каже леґенда, — й помер Олег.

Яка б там не була смерть його, ми знаємо, що він помер десь у 912–915 роках і похований у Києві.

ХУДОЖНІЙ ВІДДІЛ

МОГИЛА ОСТАННЬОГО КОШОВОГО

(Уривок зі споминів С. Підгайного „Недостріляні“)

ЩЕ в дорозі на Соловки, як тільки українець зупиняється за Петрозаводськом, звідки вже є перспектива, порівнюючи легко, опинитись на Соловках, як тільки заходить мова про Соловки, неминуче виринає згадка про те, що на Соловках помер — і поховано там його в Кремлі — останній кошовий Січі Запорізької.

І незалежно від того, чи той українець інтеліґент чи селянин, робітник чи службовець, — він, коли судила йому доля опинитися на цьому острові, передусім намагався вклонитися прахові того, що колись був на сторожі вольностей запорізьких, на сторожі української незалежности.

Я, як і ті всі, що були переді мною, і ті, що прийшли після мене, передусім, як переступив північну браму Соловецького Кремля, запитав, де могила кошового. Могилу Кальнишевського знали не тільки українці, а й чужинці, і мені місце упокоєння кошового показав якийсь росіянин, колишній місіонер Святійшого Синоду на Кавказі.

Там, де могутнє перекриття єднає Успенський собор з північною стіною Кремля, що виглядає на могутню тунель, через яку можуть проїздити і розминутися пара великих авт, попід стіною цієї тунелі поховано найвидатніших жертводавців, царських слуг, таємних коханок спроваджених на Соловки царями, наймиліших ігуменам сестер „во Христе“ і різних цивільних осіб, що прислужилися Соловецькому манастиреві.

Саме там під стіною, північною стіною Успенського собору, поховано кошового.

Останні два роки життя, як відомо, він вже був з каземату звільнений, але, не почуваючись на силах, зрікся стодесятилітній запорожець повертатись на Україну. Тут же він подарував манастиреві велике, в золотій оправі, євангеліє і великий срібний напрестольний хрест, прикрашений діямантами, які після революції опинились в Ленінградському ермітажі, а в 1927 році хрест і євангеліє, в наслідок договору між УСРР і РСФРС про передачу українських цінностей з російських до українських музеїв, потрапили до історичного музею у Харкові, де 1932 року хрест Кальнишевського було вкрадено.

Кальнишевський просидів в казематі під Успенським собором 26 літ. Я був у тому казематі.

Це камінний мішок — два метри шириною і три довжиною, з дуже вузенькими дверима, в середині яких невеличкі ковані дверцята. Висота його понад два метри, вентиляції жадної крім віконця, чи власне дірки в метровій стіні Успенського собору, через яку нічого не видно, але чути Службу Божу, як вона колись відправлялася в соборі.

Недарма, просидівши 26 літ в тому мішку, на питання імператора Олександра 1-го — чого бажає Кальнишевський, останній сказав, що він просить його імператорську величність наказати побудувати на Соловках нову тюрму і заживо не ховати бідних невільників в тих страшних казематах, в одному з яких йому самому довелось на старості літ просидіти понад чверть віку.

Олександер Благословенний, що в той час був захоплений ідеями французької революції, знайшов прохання кошового за занадто революційну вимогу. Каземати правили за основні тюремні приміщення ще сто літ, і використовувати їх як в'язничні заклади було заборонено тільки після революції 1905 року.

Не домігшись не то що ліквідації, а навіть побудови нової тюрми на Соловках, де б за шию не приковували в'язнів, де б можна було бодай по-в'язничному невільникові жити, Петро Кальнишевський на 113 році життя помер.

Я підійшов з місіонером до могили, став на коліна, вклонився до землі. Місіонер теж. Брила чорного мармуру покривала прах кошового, а на брилі велика чавунна плита і напис:

„Здесь покоится прах раба Божія Петра Кальнишевского, кошевого атамана некогда Сечи Запорожской, сосланного в сію обитель по указу Ея Императорского

Величества Императрици Екатерини II-ой на смиреніе. Смирился и почил іюля 26 дня 1803 года“.

Всі краєчки брили повідбивані. Я запитав місіонера, що то значить. І він мене сказав, що ще й до революції, як тут був манастир, прочани — українці, а пізніше, за совєтських часів, в'язні-українці, як виїздили з Соловецького острова, відбивали кожен собі крихітку з брили, щоб, як пам'ять про цю могилу, везти на Україну, чи туди, куди доля судила з цього острова потрапити.

— Я не буду цього робити, — сказав я місіонерові.

— Чому? —

— Бо я не вірю, що будьколи покину цю обитель.

— Юначе, ви занадто молодий, щоб богохульствувати. Один Бог, його десниця нами керує, і де Богу буде угодно, щоб кістки ви свої склали, там це й станеться. Не гнівіть Бога. Не заломлюйтесь, вірте, що переможете і Бог вам поможе.

Я подякував місіонерові і вже далі пішов сам кремлівським подвір'ям, щоб розглянутися, що ж становить собою ця твердиня благочестія і ортодоксії.

Відділ обміну думками і досвідом

Редакція започатковує цим листом відділ обміну думками і досвідом у нашому часописі. Ми хочемо, щоб наші вірні мали змогу обмінюватися корисними, на думку редакції, думками і своїм багатющим досвідом життьовим, одне з одним. Хочемо, щоб наші вірні мали, нарешті, часопис, в якому їм не перешкоджали б говорити те, про що вони думають. „Братський Листок“ — це наш голос, і тому просимо подавати до нього свої дописи. Нехай ніхто не соромиться того, що його допис може бути написаний нечистою чи нелітературною мовою, чи, навіть, неписьменно, — наша редакція не належить до тих, які з доброго дива чепляють нашим людям наліпку „москаль“ чи „поляк“. Редакція з любов'ю виправить, в міру доцільности і потреби, недосконало опрацьований матеріял і подасть його. Одно застерігаємо: наш часопис є церковний, і тому в ньому не можуть бути статті чи дописи, які не належать до релігійних або громадсько-виховних своїм змітом, які не сприяють піднесенню нашої релігійно-національної свідомости.

ЛИСТ ПРО МИНУЛЕ І ПРО СУЧАСНЕ

БАЖАНІ релігійні книги вкупі з листом та поквитуванням одержав, за все це сердечно дякую, за окремо одержані шість „Братських Листків“ надсилаю вкупі з цим посталь-ордер на дев'ять шілінгів.

Ви бажаєте, щоб я трохи більше написав за себе, це тяжкувато виконати в короткій стислій формі, бо життьовий мій шлях занадто тяжкий, але його не жахаюсь і з нього не схожу, бо він є вірний і конечно необхідний.

Я є нащадок збіднілого козацького роду, в якому віра в Бога, традиції і національна свідомість міцно плекались, батька мав працьовитого, завжди тверезого, — він не вживав тютюну і ні разу не був п'яний на своєму віку, а вже про бридкі слова або лайку шкода мови, — суворо карав нас, дітей, за порушення порядку поведінки, чемности, слухляности тощо. В допомогу йому служила лозина, яка завжди стриміла за сволоком у хаті.

Десь мав я вже років 8–9 і пас худобу. Товариш по пасовиську був років на три старший і умовив мене закурити тютюну. Після куріння мені закрутилось в голові, в роті стало гірко, а тут татусь покликали гнати худобу на обід і заки ми з ним заганяли в загін худобу, почув від мене сморід тютюну, заставив мене дихнути на нього, а потім з купи дров висмикнув лозину та дав мені курити так, що два тижні довелося спати на живітку, а стоячи обідати. Від того часу минуло сорок років, а я так і не наважуюсь курити, бо певен, що на тім світі з татусем зустрінусь, а чи лози там нема, непевен, тому вирішив через ціле своє життя не вживати цього паскудного зілля, а гроші, які мали б бути витрачені на тютюн, втрачати на літературу.

Отож, перебуваючи в сучасний мент в Шкоції, де тютюн досить дорого коштує, тому до моєї диспозиції на літературу досить є грошей.

Зате в другій ділянці я порушив батьківський закон і в молодих роках аж двічі був п'яний, хоч на це маю моральне виправдання: перший раз напився, щоб дізнатися, як то воно бути п'яним, а другий раз від сорому, тому то і знаю, що п'яна людина все одно що божевільна, а на другий день болить голова і в горлі гірко, отож вирішив, як маю витрачати гроші на своє божевілля, то ліпше витрачати їх на визвольно-національні, релігійні і харитативні цілі, а з огляду на те, що в Шкоції вино та горілка дорого коштують, мені вистачає грошей на оплату національного обов'язку.

Сьогодні неділя, погожий сонячний день і я проходжувався по досить великому таборовому дворі, на якому і під бараками рясно лежать пляшки з-під вина, рому, коньяку і, о, жах! і за дротом таборового двору засипаний рівчак пляшками з-під алкоголю, їх багато, — розпитую, так це наслідки однорічного перебування 75 українців? — тяжко стало на серці, дивлячись на це пляшкове гробовище, в якому люди гублять свою національну свідомість, — а чи це тільки в однім нашім таборі?

І питаєш себе, а що було б, щоб ми гроші, які витратили на загибіль своєї душі, тіла і національної свідомости, та затратили на наші національно-визвольні змагання? Ми б мали солідне видавництво, широко розбудували наше релігійне життя і т.д. або яку ми мали б тоді репрезентацію перед чужинцями і, напевно, не варили б нам зупи естонці чи литовці, а перекладачами не були б поляки.

Перепрошую, що відійшов від теми.

Матуся моя, в протилежність батькові, була до нас, дітей, ласкава, лагідна: крику від неї ми не чули. Як на той час, то вона була начитана, ще до шкільного віку навчила мене рахунків, письма та молитов, які щоранку і вечора на колінках до 10-річного віку виголошував голосно. Матуся сама шила для нас, двох хлопчиків, козацький одяг, сині широкі штани з жовтими або червоними лампасами, чоботи зі „збрижами“ в гармонію були у батька і нас, в цьому вбраних, щонеділі і свята водили до церкви, а батько, одягнений в чумарку, ішли до церкви підперезані завжди синім сатиновим поясом.

На дванадцятім році свого життя залишився я без батька, тому, крім школи, мусів працювати в господарстві, потім війна, революція, нарешті, повалення нашої держави. Після цієї події матуся сказали мені: „Синку, хочу бачити тебе козаком!“ Матусин наказ ледве вдалося мені виконати: не хотіли приймати — занадто молодий, сімнадцять років, тож і козакувати довелося недовго, десь за три тижні з Харкова прибули большевицькі загони, нас обеззброїли, а офіцерів заарештували, одначе за цей час я затоваришував з майбутніми отаманами Х. та М. і наступні роки виконував їх завдання, не раз життям ризикуючи, за підозрення „в связі с бандітізмом“ був арештований в 1920 та 1922 роках, але, відсидівши по кілька місяців, був звільнений.

Здобувши солідну практику підпільної праці, в часах боротьби, в часи руху СВУ очолював підпільну організацію в районі, в 1931 році зрадник видав мене та інших, довелося рік без десяти днів відсидати в льоху Полтавського Т.П.З („тюремное політическое заключеніе“), в тому, чотири місяці один — в смертній камері, немитий, неголений, одержуючи сто п'ятдесят грамів хліба та тарілку зупи денно.

Але не довелося ГПУ заломити мене на дусі, показів більше, як дав зрадник, від мене теж не мали, і я був засуджений на п'ять років, побудувавши Біломорканал я повернувся додому, але лише сім місяців довілося бути біля родини, в січні 1936 року я залишив вагітну дружину і два синки, бо мусів ховатися, — за мною розпочали розшук. Добрі люди, ризикуючи своїм життям, не видали мене і, переїжджаючи з міста в місто, дожив до війни, яка відкрила і для мене кордони.

Знаю, що родився синок, якому, якщо живий, зараз дванадцять повних років, але він мене а я його не бачили і не знаємо.

Отже, російський комуно-тоталізм позбавив мене родини, господарства, зруйнував батьківський хутір — одного не вдалося йому зруйнувати, це любови до України, бажання до боротьби та віри в нашу перемогу. Цей свій останній найдорогоцінніший скарб я не занедбую, а дбаю про його зміцнення та поглиблення і з ним стану перед судом Всевишнього.

В таборі мешканців-українців 75 осіб, з них православних 30, гостре тертя відсутнє, взаємовідносини задовільні, громадське життя нерухливе, тільки й того, що відвідує курси англійської мови 20–25 осіб. На протязі року відвідали табір греко-католицький та чотирнадцятого січня 1949 р. український православний священики. Це внесло освіження в наше буденне, сіре життя. Пиятика проходить задовільно, без особливих інциндентів.

Ваш вірний Л.Р.

16.1.49.

Почали вносити членські вкладки

Генеральне Церковне Управління почало одержувати перші регулярні внески на Церкву в розмірі 2 шілінґи місячно, згідно з постановою З'їзду. Перші приклади показують, що вірні розуміють важливість цієї справи для життя Церкви на чужині, в обставинах, коли ми повинні самі собі допомогти побудувати наше церковне життя, бо нам часто не допомагають, а заважають, намагаючись повалити православну віру в українському народі. Відзначаємо сьогодні і будемо відзначати надалі ті гостелі і окремих людей, які зразково і сумлінно ставляться до свого обов'язку, і просимо всіх, кому дорога православна Церква українського народу, допомогти міцно збудувати нашу твердиню, скріплення якої так бояться чужі і „свої“.

Не розраховуючи на сторонню допомогу, ми самі дамо і даємо собі раду. Української Православної Церкви ніхто і ніколи не поборе, навпаки, вона згуртує навколо себе своїх людей і цим дасть православним українцям силу і відвагу висловлювати свої думки, напростувати свою спину і добиватися правди.

Будьте свідомі і не вірте тим, хто хоче не дати Вам стати на ноги, хто ненавидить нашу Церкву і боїться її, бо то — вороги. Вони знають, що перед нами майбутнє і бояться його, і ми це знаємо і боремось за те, щоб воно стало дійсністю.

Усі під крила Церкви! Нехай не буде ні одного зрадника серед нащадків наших прадідів, що боролися за Україну під кличем: „За віру православну, за народ український!“

Відзначаємо кращих перших, що належно поставили справу постійних вкладок:

п. Чуйко О. — Фрайдей Брідж,
п. Русин — Кімбер Гавз,
п. Телевний — Жураківський — Тарвестон,
п. Короп — Таттершал,
п. Богданець — Адлертон,
п. Горбань — Галмюр,
п. Буряк — Мільтгорп,
п. Пессен — Рітон Майнерс Гостель
пп. Глоба К. і Є. — сплатили за ввесь рік,
п. Науменко М. — Радвінтер — сплитила за 6 м.

Ген. Церк. Упр. УАПЦ на В. Брітанію.

Передплачуйте наш український православний часопис „Братський Листок“! Поширюйте його поміж друзями і знайомими! Пам'ятайте, що він веде Вас вірним випробуваним шляхом!

Пам'ятайте, що „Братський Листок“ є Ваш вірний друг на чужині, який Вас не зрадить ні в щасті, не в біді!

Прислухайтеся уважно, що він Вам каже!

Слухайте, що він Вам радить!

„БРАТСЬКИЙ ЛИСТОК“

Видає: ім. св. Архистратига Михаїла Українське Православне Братство у В. Брітанії

Редагує: мітр. прот. І. Губаржевський.

Адреса Редакції: Council of Ukrainian Autocephalic Orthodox Church in Great Britain. 31, Holland Park, London, W.11.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:

На 1 місяць	1 шіл. 6 п.
„ 3 місяці	4 шіл. 6 п.
„ 6 місяців	9 шіл.
„ 12 місяців	18 шіл.

Printed by Williams, Lea & Co., Ltd., Clifton House, Worship Street, London, E.C.2

Братський листок

"BROTHERHOOD'S LETTER"
УКРАЇНСЬКИЙ ПРАВОСЛАВНИЙ ЧАСОПИС

Ч. 3
(25)
Червень
1950
Лондон

ЙОГО ВИСОКОПРЕОСВЯЩЕНСТВО ВИСОКОПРЕОСВЯЩЕННІШИЙ ВЛАДИКА МИТРОПОЛИТ ПОЛІКАРП ПРИБУВАЄ ДО ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ

ВЛАДИКА ВІДВІДАЄ ГОЛОВНІ ЦЕНТРИ ПЕРЕБУВАННЯ УКРАЇНЦІВ, А ТАКОЖ ДЕЯКІ ГОСТЕЛІ

ЗУСТРІНЬМО ДОСТОЙНО НАШОГО НАЙВИЩОГО АРХИПАСТИРЯ!

ЦЬОГО РОКУ СПОВНЮЄТРСЯ 75 РОКІВ ЖИТТЯ ЙОГО ВИСОКОПРЕОСВЯЩЕСТВА, — ЦЯ ДАТА ДОРОГА КОЖНОМУ УКРАЇНЦЕВІ Й УКРАЇНЦІ. ВІДЗНАЧМО ЇЇ УРОЧИСТО, ПО-УКРАЇНСЬКОМУ

На многії літа, Владико!

Духовенство, Братчики і Сестрички і всі Вірні Української Автокефальної Православної Церкви у Великій Британії на чолі з Генеральним Церковним Управлінням і Управою Братства вітають прибуття на терен Великої Британії Найвищого Достойника Української Автокефальної Православної Церкви ЙОГО ВИСОКОПРЕОСВЯЩЕСТВО, ВИСОКОПРЕОСВЯЩЕННІШОГО ВЛАДИКИ МИТРОПОЛИТА ПОЛІКАРПА і висловлюють свою глибоку радість з приводу прибуття нашого Владики і Архипастиря.

В зв'язку з тим, що дата прибуття і перебування ЙОГО ВИСОКОПРЕОСВЯЩЕНСТВА збігається з датою 75-річчя невтомного життя Владики—, наповненого напруженою і самовідданою діяльністю присвяченою в світському житті Українській Народній Республіці, очоленій сл. пам'яти Головним Отаманом Симоном Васильовичем Петлюрою, а по хіротонії во Єпископа—Українській Автокефальній Православній Церкві, яка від віків непохитно стояла, і нині під проводом нашого Владики стоїть, на православно-державницькому фундаменті української духової незалежности,—ми, православні українці і українки, що опинилися з волі Божої у Великобританії, вітаємо ЙОГО ВИСОКОПРЕОСВЯЩЕНСТВО з славним ювілеєм і бажаємо ЙОМУ ще багато років життя і успіхів у боротьбі за об'єднання всіх українських православних сил навколо одвічної національно-церковної ідеї нашої Церкви, в боротьбі проти всіх і всяких ворогів українського православ'я.

Іс полла еті деспота!

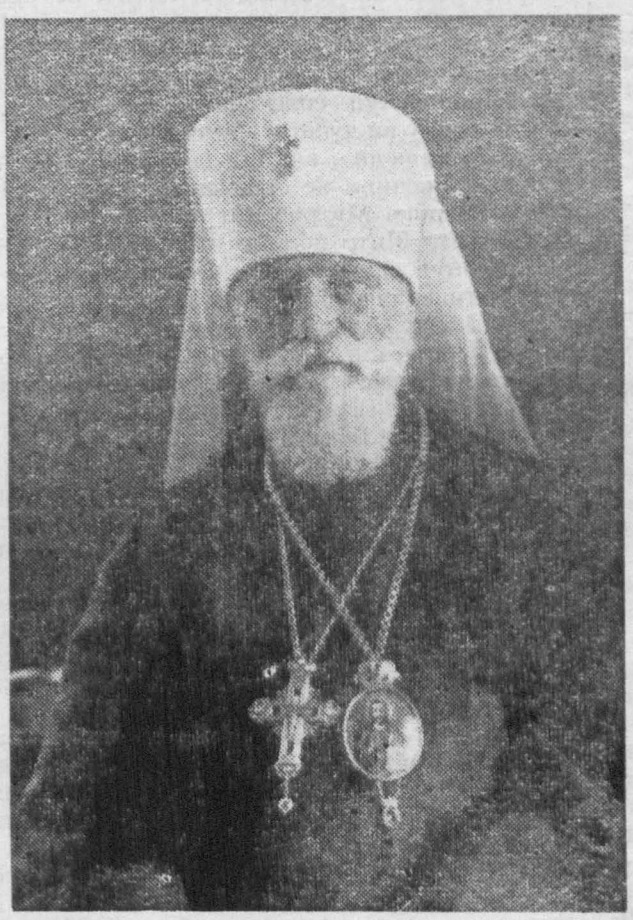

Його Високопреосвященство Високопреосвященніший Владика ПОЛІКАРП Митрополит УАПЦ

(До 75-ліття з дня народження)

Мітр. Прот. І. Губаржевський

ПРОФІЛЬ КИРІЯРХА

(до 75-ліття з дня народження Його Високопреосвященства, Високопреосвященнішого Владики Митрополита ПОЛІКАРПА)

Мільйони ударів зробило невтомне серце нашого Владики в умовах надзвичайно напруженої боротьби, життьових духових та матеріяльних негод. І це серце заохочує битися в такт з ним старші і молодші серця, що прагнуть наслідувати цю невгнуту натуру і вчитися у неї метод боротьби українського православ'я за церковно-національне торжество українського народу.

Мільйони чітких і пружних кроків серця в минулому і, віримо, ще багато багато в майбутньому.

І в неослабному ритмі діяння цього великого серця вирисовується в проєкції життьового екрана профіль Духовного Отця і Українського Киріярха....

Ось Він такий, яким я Його бачив вперше.

Місто Криниця, прекрасна курортна місцевість. Українська ієрархія на самому крайньому клаптику української землі-Лемківщини. Владика приймає мене тепло, але ця теплота позбавлена будь-якого зовнішнього афекту, вона зовнішньо, навіть дещо скупа, але яка повна внутрішньо.

— Чув, чув про про вас, хотів бачити ще там, але, от, де довелось!

— Владико, кажуть, що Ви ввесь час сидите тут, як у затворі?

— Так, так, у затворі і є, або як у ув'язненні. Тісно мені тут.

І я до болю реально відчуваю, як цій людині, що має за плечима шістде-

(Продовження на 2-ій стор.)

(Продовження з 1-ої стор.)

сят дев'ять років життя (це було 1944 року), але зберегла міцні поклади енергії, як цій людині тісно тут. Кілька разів перед тим бачив я Владику на бальконі, на який виходили двері Його кімнати. Заклавши руки за широкий вишитий пояс, що обтягав Його тонкий стан поверх підрясника, він метався по бальконі свого приміщення. Йому тісно, цьому чоловікові....

Наші еміґраційні шляхи на якийсь час розійшлися, щоб зійтися знову вже на чужій, але ще на слов'янській землі, в Братиславі. Поїзд рухався на захід, до Німеччини, хоч як не хотілося залишати гостинну Словаччину.

Пам'ятаю переїзд кордону. Ніби хтось ножем відрізав. Залишивши веселу затишну країну, ми вступили в країну суворого розрахунку, максимальної самообмежености, напружености і сірої одноманітности. Німеччина. Країна фашистського ультра-націоналізму, расизму, вождівського фешитизму, сталінщина навиворіть; багато огидно-знайомого....

Владика Митрополит, як капітан корабля, що оце випливає в небезпечні води, висунув голову в білій скуфії з вікна ваґону, перехрестився, і дивився на простелений двома сірими блискучими гадюками залізний шлях у невідоме.

Наш поїзд своїм людським складом був дуже різнобарвний: духовенство УАПЦ разом зі своїм єпископатом, духовенство «руської» церкви з єпископом, духовенство греко-католицьке, великий наш церковний хор на чолі з тоді ще о. дияконом Зайцем (тепер священик), полковники, підполковники, сотники, кілька інженерів недипльомованих, один дипльомований, кілька маґістрів, діячі в минулому, діячі в майбутньому, справжні оперові співаки та співачки і ті, що лише самі вважали себе оперовими співаками та співачками, а також і люди без титулів і претензій, які, проте, мають не менше добре серце і волю до боротьби за українську справу в кожних умовах і в кожний час....

Поїзд рушав не за розкладом, спинявся теж не за розкладом, мав один пасажирський ваґон, а решту товарові. Як тільки поїзд зупинявся, з нього вилазили люди, гріли воду, варили на цеглинах суп чи ще щось і розпалювали разом з трісками і хмизом пристрасні розмови на найрізноматніші, але завжди хвилюючі теми, починаючи з найімтимніших особистих і кінчаючи темами світового обсягу.

На обрії дуже часто з'являлися сріблясті зграї літаків. Тоді поїзд прилипав до землі, люди, за вийнятком кількох, розбігалися. Серед цих кількох був і Владика, який, як правило в таких випадках не виходив з ваґона. «Господня воля, — завжди казав Він, і Його віра в Господнє милосердя до нас, що доходила до рівня певности, заспокоювала, урівноважувала нас. Цієї віри у Владиці не в стані були заламати зовнішні обставини. «Господь поможе», — говорив Владика, і ми всі вірили і бачили, що Господь допомагав нам.

Ми знали, що Владика має свої, перевірені тяжкими життьовими випробуваннями, погляди, на яких Він стоїть дуже твердо, іноді всупереч поглядам переважаючої більшости. Владика ніколи не афішувався цими поглядами, але це відчували всі. Це приносило Владиці часто-густо багато неприємностей в стосунках з людьми, зокрема, з тими, що близько стоять коло нього в Церкві, але це дисциплінувало, удержувало певний стан підпорядкованости, який так тяжко буває вдержати на еміґрації, при відсутності допоміжних засобів зміцнення авторитету і адміністративної реальної сили. Владику одні хвалили, інші намагалися опорочити, — але всі рахувалися з ним і Його слухали.

Тепер дехто пробує твердити, що Владика Митрополит належить до тих, які не шанують пам'яти покійного Митрополита Василя Липківського. Здебільшого, про це говорять ті, які самі у свій час шкодили Митрополитові Василеві створенням різних відколів ДХЦ («Діяльної Христової Церкви») тощо. І я пригадую в зв'язку з цим Марбурґ, де на довший час спинився наш поїзд.

Один з Єпископів дуже негарно відізвався про Митрополита Василя, — негарно, несмачно і безпідставно. Я, не витримавши, в своєму слові після вечірні, яка правилася щоденно, виступив в захист світлої пам'яти Митрополита, засудивши виступ єпископа. Знаю, що не мав права виступати проти єпископа, та ще й прилюдно, але під свіжим і болючим враженням не стримався. У цій справі Владика Митрополит став на захист пам'яти Митрополита Василя і засудив виступ єпископа як неприпущенний і антинаціональний. Довго ще після цього обвинувачували Владику за ту позицію, яку він зайняв в цій справі, але Владика не відступив від того, що зробити веліла Йому Його совість.

Це не є ні в якій суперечності з тим, що наш Владика твердо стоїть на сторожі збереження канонічности українського єпископату у всецерковному чіткому окресленні цього понятття, бо Владика є співтворцем і основоположником української православної ієрархії, щодо канонічности якої ніяка безстороння тверезо-думаюча церковна людина нічого нам закинути не може. На цьому Владика стоїть твердо і непохитно.

Марбурґ, страшний для нас Марбурґ, на залізничному двірці якого був контужений Владика Сильвестр, загинула сім'я о. прот. Яковкевича, загинула сестра і батько Високопреосвященнішого Владики Мстислава

І в Марбурзі тією людиною, що зберігала в страшних умовах безнастанної загрози життю від бомб і повстанців надлюдську присутність духа, витриманість і безстрашшя, був Владика Митрополит.

А потім Бреслав. Бомбардування, наближення фронту і разом з тим безперестанна праця для добра Церкви. Семінар для Духовенства, комісія в справі усталення богослужбових текстів, гурток православної молоді, Українське Православне Братство св. Андрія Первозванного і т. д. Все це робилося з благословенства Владики Митрополита.

Владика Митрополит не знає, що таке бездіяльність. Для нього це поняття не існує. Все життя звик він трудитися, і труд став для нього мірилом вартости не тільки свого життя, а й життя інших людей.

З Бреслав до Берліна викликали Владику найвищі кола гестапо, куди він мусів був виїхати зі своїм тоді секретарем о. прот. І. Нагірняком. Про розмову, яка відбулась тоді в гестапо, розповідав мені о. Ілля: «Ви повинні, — говорили Владиці в гестапо, — підтримати серед своїх православних власовський рух!» — «Ні в якому разі», — відповів Владика. — «Чому?» — «Бо це є москалі, які гнобили і гноблять і хочуть надалі гнобити український народ». — «Але ж це не червоні, це саме ті, що разом з нами борються проти червоної Москви?» — «Так, але для нас, українців, і червоний і білий москаль однакові». — «Так ви не погоджуєтесь на підтримку власовців?» — «Я вже сказав, що ні» — була остаточна відповідь Владики. — «Дивіться, щоб не пожаліли!»

І після того ще гостріше почали ставитися гітлерівці до нашої Церкви, заборонили обслуговувати українські «остарбайтерські» табори, віддавши їх для обслуговування російській церкві остаточно, і, навіть більше, — заборонили «остарбайтерам» — українцям відвідувати в Бреславу церкву, в якій відправляв Службу Божу Владика Митрополит і ми Всі.

Але Владика був незламний...

А потім Віттерда, під час перебування в якій наше внутріцерковне становище опинилося перед загрозою катастрофи. Стільки пережити, скільки пережив там Владика, не кожна людина може. Але Владика переніс усе це завдяки своїй виключній духовій витривалості, він втримав Церкву на тому курсі, на якому вона розвивалася від часу свого відродження.

Ми зітхнули вільно лише тоді, коли влада в Тюрінґії перейшла в руки американців. Трохи заспокоїлись, але наш спокій був короткий. Поповзли по кутках тривожні думки, Тюрінґія має бути передана большевикам. Наші намагання перевірити у американців цю справу не дали ніяких наслідків: американці не хотіли допустити паніки серед населення. Але чутки ставали дедалі настирливіші, і, нарешті, стало ясно, що чутки ці правдиві. Ми всіма способами намагалися знайти транспорт для виїзду в безпечне місце, але безуспішно. Шляхами попливли тисячі народу, наші скитальці, переважно з ручними візками. Серед нашої групи духовенства занепокоєння переходило в паніку. Владика Митрополит натискає на мене щодо здобуття транспорту. Нарешті, американці пообіцяли вивести нас, але виникла підозра, чи ця обіцянка буде виконана. Я здобув для всієї групи документи на виїзд до Франкфурту або до Ганноверу. За кілька днів мала прийти відповідь про транспортування нас поїздом. Але, повернушись з чергової своєї подорожі знесилений і хворий, я застав у себе на столі візитну картку Владики з розпорядженням, що ми завтра виїжджаємо о третій годині... з ручними візками. Я жахнувся від такого рішення, бо мені було ясно, що така дорога для старенького Владики дорівнює загибелі і що Владика став на цей шлях не ради свого спасіння, а під тиском панічних вимог тих, які втратили володіння собою. Пощастило переконати Владику, що цього робити не можна. Два наші священики здобули тягарове авто з причепом, і ми

(Закінчення на 5-ій стор.)

З ЦЕРКВИ І СВІТУ

ІНФОРМАТИВНИЙ ЛИСТОК

ВЛАДИКА ВАСИЛІЙ ПРИБУВ ДО ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ

14. червня ц. р. прибув до Лондону ЙОГО ПРЕОСВЯЩЕНСТВО, ПРЕОСВЯЩЕННІШИЙ ВЛАДИКА ВАСИЛІЙ, Єпископ Білоруської Автокефальної Православної Церкви. Преосвященнішого Владику на вокзалі Вікторія зустріли представники Білоруських Громадських Організацій, в імені яких Голова Білоруського Громадського Комітету п. Нікон привітав Владику. Від Української Автокефальної Православної Церкви Владику вітав о. Мітр. Прот. І. Губаржевський, а пані О. Губаржевська з коротким словом привітання від вірних УАПЦ і Братства св. Арх. Михаїла вручила Владиці букет білих і червоних гвоздик, розкладених в порядку білоруського національного прапору.

Після зустрічі на вокзалі присутні були запрошені на обід, під час якого обговорено ряд важливих справ, в тому числі погоджено з о. Мітратом І. Губаржевським справу Богослуження, яке відправив Владика в приміщенні Української Православної Церкви в Лондоні, і участь у цьому Богослуженні Українського Православного Духовенства і українського церковного хору.

18. червня відбулося Богослуження на Олд Ок Род, що його відправляв ПРЕОСВЯЩЕННІШИЙ ВЛАДИКА ВАСИЛІЙ, з яким співслужили священик о. Василій Ільчук і диякон о. Михайло Галицький. Добре співав український парафіяльний хор під керівництвом п. Маслова.

Преосвященніший Владика виголосив прекрасну проповідь, в якій підкреслив значення національно-церковної дружби українського і білоруського народів, дякував Українській Автокефальній Православній Церкві і її Проводові за підтримку церковних прагнень білорусів, за рукоположення для Білоруської Церкви Єпископа. Владика дякував зокрема Українській Православній Церкві у Великій Британії за братню щиру і теплу зустріч і підтримку, дякував хорові і всім присутнім.

Під час Божественної Літургії Владика рукоположив в сан диякона п. Крита з метою рукоположити його наступної неділі в Брадфорді в сан пресвітера.

Після Служби Божої відбувся урочистий обід, в якому брали участь від нашої Церкви о. В. Ільчук і о. М. Галицький.

СПІЛЬНА СЛУЖБА БОЖА СЕРБСЬКОГО І УКРАЇНСЬКОГО ДУХОВЕНСТВА

20. травня ц. р. відбулася заупокійна Служба Божа і панахида по блаженної пам'яти новопреставленому Святійшому Патріярхові Беградському і всієї Югославії Гавриїлові.

Спільно відправляли о. ієромонах Юстиніян (Сербська Православна Церква) і о. ієромонах Іов Скакальский (Українська Автокефальна Православна Церква). Відправа відбувалася в м. Брадфорді (Церква Св. Марії Маґдалини — Брадфорд, Йоркшир) з 10. год. 50 хв. ранку.

Церква була наповнена сербами і українцями.

Наприкінці панахиди виступив з словом, в якому було висвітлено життя Святійшого Патріярка, о. ієромонах Юстиніян. Після нього висловив своє співчуття від Української Православної Церкви о. ієромонах Іов Скакальський.

16. липня (неділя) була відправлена заупокійна Служба Божа і панахида по блаженної пам'яти генералові Михайловичеві в м. Брадфорді (Йоркшир). Відправляло спільно сербське і українське духовенство в церкві св. Марії Маґдалини — Вудстріт.

ПРИЗНАЧЕННЯ О. ПРОТ. АНТОНІЯ ГРАМАТІНСА

ЙОГО ВИСОКОПРЕОСВЯЩЕНСТВО, ВИСОКОПРЕОСВЯЩЕННІШИЙ АВГУСТІН Митрополит Ризький і всієї Латвії призначив о. прот. Антонія Ґраматінса, який очолює Латвійську Православну Церкву у Великій Британії на пост Адміністратора Латвійської Православної Церкви на еміґрації і у вільній в майбутньому Латвії до хіротонії канонічно обраного у звільненій від большевиків Латвії Голови Церкви — Митрополита.

Призначення це мало місце в зв'язку з тим, що ВИСОКОПРЕОСВЯЩЕННІШИЙ ВЛАДИКА лежить уже на постелі смертній, готуючись до відходу в небесні оселі.

У своєму заповіті ВИСОКОПРЕОСВЯЩЕННІШИЙ МИТРОПОЛИТ АВГУСТІН пише: «Викоренїть з саду Православної Церкви Латвії те погане зілля московського духу, яке там широко насаджене червоним митрополитом Веніяміном. Відновіть у вільній Латвії вільну Автономну Церкву Царгородської юрисдикції, від якої (юрисдикції) Православна Церква Латвії без насильства, т. т. законно, т. - т. фактично ніколи не відділяється.

Нехай поможе Вам Господь Бог у виконуванні Ваших обов'язків.

Я нагороджую Вас правом носити під час Богослуження найвищу нагороду православного Духовенства — мітру.

8. травня 1950 р. Гейлбронн-Некар, Шпиталь, Американська зона Німеччина».

Українська Автокефальна Православна Церква у Великобританії сердечно вітає о. Мітрофорного Протоієрея Антонія Ґраматінса з високою нагородою мітрою і бажає йому Господньої помочі і сил для виконання великого завдання, покладеного ВИСОКОПРЕОСВЯЩЕННІШИМ ВЛАДИКОЮ МИТРОПОЛИТОМ АВГУСТІНОМ. Це завдання є співзвучне церковно-національному напрямкові нашої Церкви, яка вирвала з рук зажерливої Москви, украдену останньою нашу незалежність. Цим шляхом ідуть і інші, поневолені Москвою національні православні Церкви. Це і є єдино правильний шлях.

СПІЛЬНЕ БОГОСЛУЖЕННЯ

18. червня ц. р. в м. Лейстері відбулося соборне Богослуження в якому брали участь: о. Мітр. Прот. А. Ґраматінс (Адміністратор Латвійської Автономної Православної Церкви на еміґрації), о. Прот. Ґалдау (Адміністратор Румунської Автокефальної Православної Церкви у В. Британії) і о. Мітр. Прот. І. Губаржевський (Голова Ген. Церк. Управління УАПЦ на В. Британію. Богослуження відправлялося латвійською, українською і румунською мовами. Воно було присв'ячене пам'яті жертв, яких зазнав від большевицького терору латвійський народ (11 років тому в одну ніч заарештовано і вивезено з 13 на 14. червня 15.000 душ), український і румунський народи. З проповідями: латиською мовою о. Мітр. А. Ґраматінс, українською мовою — о. Мітр. І. Губаржевський (перекладена на латиську мову о. Мітр. А. Ґраматінсом) і англійською мовою — о. Прот. Ґалдау, виступили всі три священики, що відправляли соборну Службу Божу. Темою проповіді була співпраця Національних Православних Церков в боротьбі проти антихриста, що гнобить наші Церкви і Народи. На Богослуженні були присутні і англійці, а також Надзвичайний Посол Латвії, акредитований при Британському Уряді.

Того ж дня о 5-ій год. пополудні, відбувся традиційний латиський співочий празник. У величезній залі зібралося 3.500 слухачів-латишів, що приїхали з усіх кінців З'єднаного Королівства. Співав об'єднаний народний латиський хор, що складався з 400 осіб. Треба відзначити надзвичайно художнє виконання, зіспіваність такого великого хору, мистецьке керування диригентів і надзвичайну організованість всього празника, неможливу без великої посвяти і високої національної свідомости латишів.

РОДИЧІ І БЛИЗЬКІ МОЖУТЬ ПРИЇХАТИ ДО ВЕЛИКОБРИТАНІЇ

Родичі і близькі чужинецьких добровільних робітників, що працюють у Великобританії, можуть дістати дозвіл на в'їзд у цю країну при тій умові, якщо родич чи друг, який перебуває у Великобританії, приватна особа чи добродійна організація забезпечить його утримання, включаючи і приміщення назавжди, тобто до кінця життя.

Уряд зазначив, що ті 2000 осіб, які будуть допущені у Великобританію, не матимуть права на ті пенсії чи допомогу, що видаються старим і потребуючим з різних державних страхувань і Ассістанс Борд. їх утримання і підшу-

(Закінчення на 4-ій стор.)

кання приміщення для життя повинно цілком лягти на тих, що будуть їх виписувати чи на допоміжні добродійні установи.

Порядок здійснення цього ще не вироблений, але треба до цього діяльно готуватися. Насамперед, треба скласти списки тих, кого бажано перевезти до Великобританії з можливо повними даними, а саме: 1) Ім'я і прізвище того, хто просить; 2) Чи є в сім'ї (якщо це сім'я, а не одинока особа) кілька робітників, і скільки саме — це потрібно, щоб міцніше обґрунтувати можливість утримання приїжджого; 3) Адреса і місце праці: шахта, фарма, фабрика; 4) Ім'я, прізвище, адреса, вік, національність, місце народження (згідно з офіційними існуючими документами), професія приїжджого; 5) Чи є на утриманні ІРО; 6) Стан здоров'я особи, які потребують лікарняного лікування допущені до Великобританії не будуть). Списки мають скласти наші громадські організації з тим, щоб передати їх в Міністерство, в ІРО і в нову Раду.

ООН РОЗРОБЛЯЄ НОВУ КОНВЕНЦІЮ ПРО СКИТАЛЬЦІВ

До Секретаріяту ООН подано доповідну записку п. п. Кульмана і Рубінштейна про «безпідданство і заходи до припинення його», а також пропозиції ряду нових заходів в справі поліпшення становища скитальців. На підставі цієї доповідної записки Генеральний Секретар Об'єднаних Націй склав свою записку про заходи, що мають бути обмірковані об'єднаними націями для поліпшення становища скитальців і має бути обрана Комісія з 13 членів, щоб виробити проєкт нової конвенції і міжнародніх угод. Ця Комісія по 32 засіданнях закінчила свою працю 16. лютого ц. р. і подала Економічній і Соціяльній Раді Об'єднаних Націй проєкт нової Конвенції.

Цей проєкт який має ще бути прийнятий Загальними Зборами Об'єднаних Націй в осінній їх сесії і, що іще важливіше, окремими націями, і ратифікований їх законодавчими органами, стосується всіх сторін життя скитальців. По визначенні самого поняття «біженець», проєктом встановлюється правовий статут скитальців, їх право на працю, право на допомогу з боку країн, що дали їм захист, питання про паспорти і волю пересування і порядок запровадження в життя Конвенції.

В загальних рисах Конвенція пропонує, наскільки можливо, дорівнювати скитальців до місцевих жителів країн, що їм дали притулок, пропонуючи навіть, що у випадках, коли чужинцям, які живуть у якійсь країні, деякі права даються за згодою з їх урядами у вигляді взаємного обміну, для скитальців вони давалися б без вимоги взаємности від урядів їх країн. Особовий статут скитальця визначається законами країни, де він проживає щодо його громадських, авторських і патентних прав, підсудности, прав створювати товариства і спілки.

Дуже важливими є пропозиції щодо праці: конвенція пропонує, щоб мали волю вибору будьякої праці особи: а) яким минуло три роки перебування в країні, б) що мають жінку, громадянку країни, де вони живуть, в) що мають дітей, які набули громадянство цієї країни.

Паспортом має бути для всіх Травель Документ (зелена книжка), крім тих, що мають старі нансенівські паспорти, які зберігаються, при чому неясно, чи будуть на них поширені всі права Травель Документа.

Дуже важливою є пропозиція, щоб не дозволялася висилка скитальців у території, де може бути загроза їхньому життю і волі. Про порядок висилок, навіть небажаних скитальців є, ряд пропозицій, які обмежують можливу сваволю дрібних урядовців.

Взагалі увесь проєкт просякнений духом гуманности; можна сподіватися, що він буде схвалений Об'єднаними Націями і ратифікований окремими країнами.

Хлопець, що має „рентгенівські" очі

Павло Маркіз, 13-річний хлопець з Каліфорнії, є тепер предметом зацікавлення цілого наукового світу. Хлопець має дивні очі: він бачить крізь стіни, крізь мури, коли йому зав'язали очі грубим сукном, він бачить усе, як рентгенівський апарат, грає в шахи, у футбол, читає з зав'язаними очима і дивується, що люди не бачать крізь дерево, а він усе бачить. Поза тим Павло Маркіз цілком нормальний хлопець. Цікаво, що коли йому зав'язали не очі, а чоло, то він не бачить крізь предмети нічого.

ЖЕРТВУЙТЕ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД
«БРАТСЬКОГО ЛИСТКА»

МОВА НАРОДУ І МОВИ НЕНАРОДУ

Що не кажіть, а дійсною народньою мовою є лише мова народу. Поза нею є ще всякі інші мови — мова школи, мова установ, мова технічних наук, мова лікарська, мова правнича, мова панська, мова тих, що нахапалися різних чужих слів і пхають їх у свою бесіду без ніякої потреби, розуміючи під тим, що це ніби панський, чи науковий спосіб говорення.

Щоб показати, як така нахапана мова виглядає, наведемо тут дещо з «Волі» з 1921 року, де було оповідання адвоката під назвою «Елефанти і леонти».

Зміст його в основному такий:

Приходить до адвоката незнаний чоловік, насправді ж викладач ґімназії, кланяється чудернацькими вихилясами і розповідає, в якій справі він прийшов. Ось як виглядає його бесіда:

— Боже, який я контентний, що маю гонор познакомитися з паном доктором (адвокатом). Дозвольте, пане докторе, заанонсувати Вам мої евентуальні кондоленції і ґратуляції і зарекомендуватися...

Адвокат подав викладачеві цигарку.

Красненько дякую, — почав знову викладач, — але для чого пан доктор фатиґуєся...

Далі починає викладач докладно оповідати;

— Я, є дуже заурґований і тому лише насмілився підняти кроки, аби сфатиґувати пана доктора своїм інтересом, зглядно справою.

Коли адвокат хоче знати подробиці справи, бо покищо не розуміє, в чім річ, професор пояснює:

— Евентуально! Прецінь для того я здецидувався, зглядно сфатигувати пана доктора в такий урґентний спосіб, і як пан доктор, будуть такі ласкаві, то я негайно експоную пану доктору свій інтерес, і теперки годі предвидіти, чи то не буде мати хосенних консеквенцій.

— Як пан доктор вже чули, я є рутинований ґімназіяльний професор і председа Шкільної Ради, і з самої матури зааплікував себе до педаґоґії. Евентуально по упливі часу я, прошу пана доктора, яко натуральна консеквенція хосенної педаґоґічної акції, обняв заряд в показаній ґімназії, а також евентуальну скарбону, і зглядно всю менажерію. При тому над ґажу і льокаль на три убікації я не мав жодного хосену, хібащо евентуально мізерну провізію за екритурні укстенлізії, а також жодних урльопів.

— Евентуально же я, як рутинований професор, вважав таку ситуацію лише провізорією і відносив добрі авспіції щодо ліпшої аплікації моєї інструкції і ерудиції, і під тим взглядом чекав від заряду відповідної сустентації. Так я елюкубрував в натуральний спосіб...

На такий лад говорив він ще далі, та наводити продовження тієї розмови не треба, бо там нового нічого не було. Зрештою, Ви і так не зрозуміли б, що тому «професорові» було потрібно, бо навіть адвокат не зрозумів цього.

Та нам з того може бути наука.

Є люди дуже ласі на все, в чім вони бачать свою вищість над народом, у мові, в поведінці.

Як же найкраще поводитися і говорити?

Мабуть, так, як велять наші давні українські традиції, як дозволяє велике багатство нашої української мови, що не потребує такого некультурного засмічування безліччю «культурних», запозичених з чужинецьких смітників, слів. Тоді і кланятися один одному будемо чемно, але не дуже низько, і мови будемо вживати звичайної, людської, своєї, зрозумілої та гарної.

(За календарем „Українського Голосу")